

อิสลาม วิถีแห่งชีวิต

﴿الإسلام منهاج الحياة﴾

[ไทย - Thai - تايلاندي]

มัสลัน มาหะมะ (บรรณาธิการ)

ผู้ตรวจทาน : ทีมงานเว็บอิสลามแฮ้าส์ ภาษาไทย

ที่มา : เว็บอิสลามมอรั www.islammore.com

2009 - 1430

islamhouse.com

الإسلام منهاج الحياة

« باللغة التايلاندية »

مزلان محمد (المحرر)

مراجعة: فريق اللغة التايلاندية بموقع دار الإسلام

المصدر: موقع إسلام مور

2009 - 1430

islamhouse.com

คำนิยม

อิสลามคือศรัทธาที่เป็นวิถีชีวิตอันครอบคลุมและมีความบริบูรณ์รอบด้านของมนุษย์ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของมนุษย์ทุกหมู่เหล่าที่จะต้องศึกษาเรียนรู้หลักคำสอนอิสลามอย่างเข้าถึงและถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะอิสลามเป็นศาสนาแห่งคำวิโรจน์ที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่สามารถเข้าใจโดยสติปัญญา ทุ กบทัณฑ์ในอิสลาม ล้วนสอดคล้องกับสามัญสำนึกของมนุษย์และไม่ขัดแย้งกับสติปัญญาที่สมบูรณ์ ในขณะที่สามัญสำนึกของมนุษย์และสติปัญญามีความต้องการการชี้แนะจากอัลลอฮ์ ผู้ทรงสร้างสากลจักรวาล

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับชนต่างศาสนิกในทัศนะอิสลามแล้ว ถือเป็นความจริงของสังคมมนุษย์ ในทุกยุคทุกสมัย การอยู่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะเกิดขึ้นได้ ก็โดยการมีสมาชิกในสังคมมีความรู้ มี ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความสามารถในการเลือกแนวทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับตนเองและสังคม

อาจารย์มัสนัน มาหะมะ และทีมนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิได้ใช้ความวิริยะ อุตสาหะ เรียบเรียง หนังสือ “อิสลาม วิถีแห่งชีวิต” เล่มนี้ โดยได้รวบรวมสาระดีของอิสลามมาร้อยเรียงอย่างเป็นระบบ เหมาะ สำหรับการเก็บเกี่ยวเอาสาระแห่งปัญญาเหล่านี้ สำหรับการแสวงหาความรู้ข้อมูลเพื่อเป็นสมาชิกของสังคม พหุวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ

ผมขอชื่นชมในงานเขียนชิ้นนี้ของอาจารย์มัสนัน มาหะมะและทีมนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ของอัลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบแทนคุณงามความดีแก่ทุกฝ่าย และขอแนะนำให้ผู้ใฝ่หาศรัทธา กระจายความรู้ ลงถึงมรสสาระปัญญาในหนังสือเล่มนี้ด้วย

ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา
อธิการบดี
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

คำขอบคุณ

มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลสากลโลก ขออัลลอฮ์ﷻทรงประสาทพรและความสันติแด่นบีมุฮัมมัด ﷺ บรรดาวงศ์วาน และเหล่าเศาะฮาบะฮ์ของท่าน ตลอดจนบรรดาผู้เจริญรอยตามแนวทางของชนเหล่านั้นด้วยดีและสมบูรณ์จวบจนวันแห่งการตัดสิน

หนังสือ “อิสลามวิถีแห่งชีวิต” เล่มนี้สำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากความร่วมมือจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน -หลังจากได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ - ซึ่งยินดีเสียสละเวลาด้วยความสำนึกในหน้าที่และมุ่งมั่นตั้งใจถ่ายทอดความรู้เพื่อเป็นวิทยาทานและเกร็ดความรู้สำหรับผู้อ่านทุกท่านในการสร้างความเข้าใจแก่นแกนของอิสลามซึ่งมีการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งอ้างอิงที่เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ

อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ได้แก่

ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ซึ่งได้กรุณามอบบทความ 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ความรู้ตามทัศนะอัลกุรอาน โดยอ.นัศรุลลอฮ์ หมัดตะพงคี¹ และอ.มาหามะรอสลี แมยู² ได้กรุณาแปลสรุปจากต้นฉบับภาษามลายู 2) ความรู้และความเข้าใจแก่นแกนของอิสลามคือรากฐานแห่งสันติภาพ และ 3) หัจญ์ : องค์รวมแห่งศาสน์สันติภาพและผลประโยชน์ของประชาชาติ

อ.อับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา³ กับบทความเรื่อง “หลักการศรัทธาในอิสลาม”

อ.เจ๊ะเหล๊ะ แจกพงคี⁴ กับบทความเรื่อง “หลักศาสนบัญญัติในอิสลาม”

ดร.คลวานะ ตาเย๊ะ⁵ นายทิวากร เข้มจังหวัด⁶ และ นางสาวซุลฟา แวดอเลาะ⁷ ได้ร่วมเขียนบทความ

1) อิหฺซานและผลต่อวิถีชีวิต และ 2) หลักนิติศาสตร์ในอิสลาม

อ.ซาฟีอี บารู⁸ ได้เขียนบทความเรื่อง “อิสลามกับกระบวนการสันติภาพ”

ผศ.ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต⁹ ได้เขียนบทความเรื่อง “อิสลามกับระบบการศึกษา”

อ.อับดุลอะ อูมา¹⁰ กับบทความ “อิสลามกับระบบการเมืองการปกครอง”

อ.ณรงค์ หัสนี¹¹ และอ.ซาการียา¹² กับบทความ “อิสลามกับระบบเศรษฐกิจ”

1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์(กฎหมายอิสลาม) มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

2 เจ้าหน้าที่คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

3 หัวหน้าสาขาวิชาอูศูลุดดีน(หลักการศาสนาอิสลาม) มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

4 รักษาการรองผู้อำนวยการสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

5 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

6 นักศึกษามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

7 นักศึกษามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

8 ผู้อำนวยการสถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

9 หัวหน้าภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

10 อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

11 หัวหน้าสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และการเงินการธนาคาร มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

12 หัวหน้าสาขาวิชาชะรีอะฮ์(กฎหมายอิสลาม) มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

อ.ญ์อับรอญี บิลลาเต๊ะ¹³ กับบทความ “หลักการเชิญชวนทำความดีและห้ามปรามความชั่ว”
ดร.มุฮัมมัดซาก็ เจ๊ะหะ¹⁴ กับบทความ “บทลงโทษในอิสลาม” และบทความทั้ง 5 เรื่องในบทที่ 5
อ.มุฮัมมัดนาเชร์ หะบาเย¹⁵ อ.สุวิทย์ หมาดอะดัม¹⁶ อ.อิบรอฮีม อาเล¹⁷ อ.อูษมาน อิดรีส¹⁸ และ
อ.อับดุลการิม มะชา¹⁹ ซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจทานและแก้ไขต้นฉบับให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณทุกท่านและขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบแทนความดีตลอดจนได้รับการบันทึกในแฟ้มสะสม
แห่งความดีในวันแห่งการตัดสินด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยิง ผศ.ดร.ภก.พงศ์เทพ สุธีรวิทย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้กรุณาได้รับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ พร้อมทั้งกระตุ้น
ผู้เขียนได้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม

ขอขอบคุณ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา อีกครั้งหนึ่งที่ได้กรุณา
เขียนคำนิยมอันทรงคุณค่ายิ่ง ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจและสร้างจุดประกายแก่ผู้เขียนด้วยความเมตตาและ
กุศลเจตนาโดยตลอด

ขอขอบคุณครอบครัวมาหะมะทุกคน ที่เริ่มต้นด้วยคุณลุตฟียะห์(ภรรยา)และลูกๆ ทั้ง 7 คน ได้แก่
นายณัชนิ (16ปี) ดญ.อัฟนาน (14ปี) ดช.อุซามะห์ (12ปี) ดญ.อามานี (10ขวบ) ดญ.มูมีนะห์ (8ขวบ) ดญ.อิมดิ
นนาน (6ขวบ) และดญ.มุสลิมะห์ (4ขวบ) ที่คอยให้กำลังใจพร้อมทั้งช่วยสะกิดเตือนให้ผู้เขียนสานงานเขียน
เล่มนี้อย่างต่อเนื่องจนสามารถออกเป็นเล่มได้

ผมใคร่ขอบคุณทุกท่านทั้งที่เอ่ยนามและไม่เอ่ยนาม ซึ่งอาสาทุ่มเทเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
โดยมุ่งหวังสร้างคุณูปการมอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามแก่พ้องเพื่อน ทั้งเพื่อนร่วมศาสนาและเพื่อน
ต่างศาสนิก ผู้การจรร โลงสังคมสันติสุขที่ถาวรและยั่งยืน

13 หัวหน้าฝ่ายวิชาการและการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา

14 รองคณบดีคณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

15 ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

16 อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

17 หัวหน้ากองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

18 เจ้าหน้าที่กองกิจการพิเศษ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

19 เจ้าหน้าที่กองกิจการพิเศษ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

สารบัญ

บทที่ 1 มโนทัศน์อิสลาม

- 1.1 ความรู้ตามทัศนะอัลกุรอาน
- 1.2 ความรู้และความเข้าใจแก่นแกนของอิสลาม คือรากฐานแห่งสันติภาพ
- 1.3 อิสลาม คือคุณค่าและอารยธรรมอันสูงส่งของมนุษยชาติ
- 1.4 ไม่มีการบังคับ แก่นแท้แห่งศาสนาอิสลาม
- 1.5 ชีวิตประวัติของนบีมุฮัมมัด ﷺ คือแบบอย่างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามกับสังคมมนุษย์

บทที่ 2 แก่นแกนของอิสลาม

- 2.1 หลักการศรัทธาในอิสลาม
 - 2.1.1 การศรัทธาต่ออัลลอฮ์
 - 2.1.2 การศรัทธาต่อบรรดาทูต (มะลาอิกะฮ์)
 - 2.1.3 การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์
 - 2.1.4 การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต
 - 2.1.5 การศรัทธาต่อวันปรโลก (วันกิยามะฮ์)
 - 2.1.6 การศรัทธาต่อกฎศกาวการณ์ของอัลลอฮ์ (กอฎูอ์และกอดีร์)
- 2.2 หลักศาสนบัญญัติ
 - 2.2.1 เจตนารมณ์ของอิบาดะฮ์ (การเคารพภักดี)
 - 2.2.2 เอกลักษณะของอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์
 - 2.2.3 ประโยชน์ของอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์
 - 2.2.4 การปฏิบัติตน: ไม่เคารพสักการะต่อสิ่งใดนอกจากอัลลอฮ์
 - 2.2.5 สาระตละคำบัญญัติ: หลุดพ้นจากทุกสิ่งสู่การจำนนต่อพระเจ้าแต่ผู้เดียว
 - 2.2.6 การละหมาด: เสาหลักของศาสนาอิสลาม
 - 2.2.7 การถือศีลอด: โล่ป้องกันความชั่วอนาจาร
 - 2.2.8 การจ่ายซะกาต: ชัดเกล้าจิตใจและเพิ่มพูนทรัพย์สิน
 - 2.2.9 การบริจาทานอาสา (เสาะคะเกาะฮ์)
 - 2.2.10 การประกอบพิธีหัจญ์: สูงสุดของอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์
 - 2.2.11 หัจญ์องค์รวมแห่งศาสน์สันติภาพและผลประโยชน์ของประชาชาติ
 - 2.2.12 ปรัชญาหัจญ์
- 2.3 หลักการคุณธรรมและจริยธรรม (อิหฺซาน) และผลต่อวิถีชีวิต

บทที่ 3 โครงสร้างและองค์ประกอบของอิสลาม

- 3.1 อิสลามกับกระบวนการสันติภาพ
- 3.2 อิสลามกับระบบการเมืองการปกครอง
- 3.3 อิสลามกับระบบการศึกษา
- 3.4 อิสลามกับระบบเศรษฐกิจ
- 3.5 อิสลามกับสถาบันครอบครัว
- 3.6 อิสลามกับงานสาธารณกุศล
- 3.7 สิทธิมนุษยชนในอิสลาม
- 3.8 อิสลามกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 3.9 บทบาทสตรีต่อการรังสรรค์สังคมสันติภาพ
- 3.10 อิสลามกับภารกิจของเยาวชน

บทที่ 4 ปัจจัยเกื้อหนุนและภูมิคุ้มอิสลาม

- 4.1 ญิฮาดในอิสลาม
- 4.2 อิทธิพลของการรังสรรค์สังคมสันติภาพ
- 4.3 หลักการเชิญชวนทำความดีและห้ามปรามความชั่ว
- 4.4 หลักนิติศาสตร์อิสลาม
- 4.5 บทลงโทษในอิสลาม

บทที่ 5 เจตนารมณ์พื้นฐาน 5 ประการในอิสลาม

- 5.1 การพิทักษ์รักษาศาสนา
- 5.2 การพิทักษ์รักษาชีวิต
- 5.3 การพิทักษ์รักษาสติปัญญา
- 5.4 การพิทักษ์รักษาวางศ์ตระกูล
- 5.5 การพิทักษ์รักษาทรัพย์สิน

สรุปท้ายเล่ม

บทที่ 1

มโนทัศน์อิสลาม

ความนำ

เนื้อหาสำคัญในบทแรกนี้จะพูดถึงมโนทัศน์อิสลามที่เน้นและให้ความสำคัญกับการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นรากฐานแห่งสันติภาพ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทของอิสลามต่อการสร้างอารยธรรมของมนุษย์ จุดยืนของอิสลามต่อการเข้ารับอิสลามของชนต่างศาสนาที่ประกาศในอัลกุรอานอย่างชัดเจนว่าไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนา และต้นแบบการใช้ชีวิตของนบีมุฮัมมัดในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยยึดหลักสันติวิธีและสันติภาพ

1.1 ความรู้ตามทัศนะอัลกุรอาน

บทนำ

ตามทัศนะอัลกุรอาน ความรู้และอิสลามนั้นเป็นสิ่งเดียวกันที่ไม่สามารถแยกออกจากกัน ความรู้และอิสลามคือสัจธรรมของศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิตที่มีมานับตั้งแต่ปฐมคำสอนจนถึงคำสอนสุดท้ายของอิสลาม และจะคงเป็นเช่นนี้ตลอดไป ดังเห็นได้จากอายะฮ์แรกที่ประทานลงมาคืออายะฮ์ที่มีความหมายว่า “จงอ่านเถิด” เพราะการอ่านถือเป็นเงื่อนไขหลักของการศึกษาหาความรู้ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“1) จงอ่านเถิด(โอมฺมุฮัมมัด)ด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด 2) ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด 3) จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นทรงการุณยยิ่ง 4) ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา 5) ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัลกุรอาน 96 :๑-๕)

อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาส(ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานแก่ท่านทั้งสอง) กล่าวว่า “อายะฮ์แรกๆ ในอัลกุรอานที่ถูกประทานลงมาคือซูเราะฮ์อัลอะลัก ที่เริ่มจากประโยคที่ว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด” จนถึงประโยค “ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้”

เมื่อศึกษาวิเคราะห์กลุ่มอายะฮ์แรกข้างต้น จะพบว่า มี ๕ คำที่กล่าวซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง คือ

๑. อิกเราะฮ์ () หมายถึง จงอ่านเถิด

การอ่านถือเป็นคำบัญชาแรกที่อัลลอฮ์ทรงบัญชาแก่นมนุษย์ผ่านคำปฐมวิวรณ์(วะหฺยู) ที่ประทานแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ

๒. ร็อบบิก () หมายถึง พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า

อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นเป็นพระผู้เป็นเจ้าของสรรพสิ่งในสากลจักรวาล

๓. เคาะลัก () หมายถึง การบังเกิด

การบังเกิด คือการกระทำแรกของอัลลอฮ์ ﷻ ที่สอนให้แก่นบีมุฮัมมัดของพระองค์เพื่อให้ทราบ ว่า อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นเป็นผู้บังเกิดและทรงสร้างสรรพสิ่งในสากลจักรวาล

๔. อัลอินซาน () หมายถึง มนุษย์

มนุษย์คือสารัตถะสำคัญและเป้าหมายสุดท้ายของคำสอนในอิสลาม

๕. อัลละมะ () หมายถึง ทรงสอน

การสอนคือการกระทำที่สองของอัลลอฮ์ ﷻ ที่กล่าวถึงในปฐมอายะฮ์นี้เพื่อให้มนุษย์ทราบว่าอัลลอฮ์ ﷻ ท่านั้นเป็นผู้สอนให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้

อิกเราะฮ์ (จงอ่าน)

นับเป็นสิ่งที่อัศจรรย์ยิ่งเมื่อพบว่าคำแรกในปฐมอายะฮ์ที่ประทานลงมานั้นคือคำว่า “จงอ่านเถิด” และได้กล่าวซ้ำอีกครั้งในคำแรกของอายะฮ์ที่สาม และที่สำคัญมีรายงานจากอัลบุคอรีฮ์ / ๓ และมุสลิม / ๔๐๓ บันทึกว่า ก่อนที่อายะฮ์ “จงอ่าน” จะประทานลงมา ญิบริลได้กำชับสั่งให้ท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ อ่านโดยรับสั่งว่า “จงอ่าน” ถึงสามครั้งสามครา แต่ทุกครั้งท่านนบีมุฮัมมัดได้ตอบว่า “ฉันอ่านไม่เป็น” แม้สิ่งที่ท่านนบีมุฮัมมัดกล่าวนั้นเป็นความจริง(เพราะนบีไม่สามารถอ่านออกเขียนได้) แต่การที่ญิบริลได้คะยั้นคะยอและเคี่ยวเข็ญให้ท่านอ่านนั้น เป็นการบ่งบอกอย่างมีนัยว่า อิสลามไม่อนุญาตให้มนุษย์ตกอยู่ในสภาพการไม่รู้หนังสืออย่างเด็ดขาด เหตุนี้จึงเห็นว่าทุกครั้งที่ท่านนบีมุฮัมมัดตอบว่า “ฉันอ่านไม่เป็น” ญิบริลก็จะกอดและรัดตัวท่านอย่างรุนแรงทุกครั้ง การกระทำของญิบริลชี้ให้เห็นว่าญิบริลไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ในฐานะนบิของ อัลลอฮ์ เพื่อมวลมนุษยชาติเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ทั้งนี้เนื่องจากนบิต้องเป็นต้นแบบและสร้างจุดประกายที่สามารถนำมนุษย์ให้หลุดพ้นจากพันธนาการความไม่รู้หนังสือสู่วัฒนธรรมแห่งการอ่านและการเรียนรู้ และทั้งหมดนี้คือแก่นแท้ของความรู้ในทัศนะอิสลาม สุดท้ายญิบริลก็ได้สอนท่านนบีมุฮัมมัดด้วย ๕ โองการแรกใน ซูเราะฮ์อัลอะลัก นั่นคือ “จงอ่านเถิด(โอ้มุฮัมมัด) ด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระผู้ทรงบังเกิด” ซึ่งทำให้เราทราบว่า การออกคำสั่งด้วยคำว่า “จงอ่าน” ได้มีการทวนซ้ำในปฐมคำสอนของอิสลามจำนวน 5 ครั้งด้วยกัน 3 ครั้งแรกเป็นคำสั่งใช้ของญิบริล ในขณะที่ 2 ครั้งหลังเป็นคำวิจารณ์ที่ถูกจารึกในอัลกุรอานเพื่อให้มนุษยชาติได้ทวนอ่านจนกระทั่งวันปรโลก(กิยามะฮ์) จะมีคำสอนอื่นๆอีกบ้างไหม - ไม่ว่าจะในรูปแบบของคัมภีร์ ทฤษฎี ปรัชญาและแนวคิด - ที่กำชับให้มนุษย์ตระหนักและให้ความสำคัญกับการอ่านและการเรียนรู้เหมือนดังที่ปรากฏในปฐมอายะฮ์ของการประทานอัลกุรอาน

“จงอ่าน” คำแรกของอายะฮ์แรกเป็นประโยคคำสั่งที่มีเนื้อหาครอบคลุมโดยไม่เจาะจงและปราศจากกรรมรองรับตามหลักการใช้ภาษาทั่วไป แม้พอจะเข้าใจได้ในที่นี้ว่า เป็นการสั่งให้ท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ อ่าน อัลกุรอาน แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าคำสั่งให้อ่าน ณ ที่นี่ยังหมายรวมถึงการอ่านเครื่องหมายต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ความปรีชาสามารถของอัลลอฮ์(อายะฮ์) ทั้งที่เป็นในลักษณะของอายะฮ์ที่ประทานลงมาและถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในอัลกุรอาน หรือในรูปแบบของวัตถุหรือสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างและสามารถมองเห็นด้วยสายตา ดังเช่นท้องฟ้าและแผ่นดิน ภูเขาและทะเล ดวงดาวรวมถึงกลางวันและกลางคืน และสรรพสิ่ง ซึ่งล้วนเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงการมีอยู่และความปรีชาสามารถของอัลลอฮ์ ﷻ

“จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระผู้ทรงบังเกิด”

นัยสำคัญของคำสั่งใช้ในปฐมอายะฮ์นี้ สรุปได้ดังนี้คือ

๑. รูปแบบหรือวิธีการอ่าน

การอ่านเป็นบ่อเกิดแห่งวิทย์ปัญญาและเป็นต้นกำเนิดแห่งความดีงาม แต่บางครั้งเราพบว่า การอ่านอาจผลึกไสมนุชย์ตกหลุมพรางแห่งการหลงทางหรือมงายได้ ดังนั้นเพื่อให้การอ่านเกิดประโยชน์และมีความศิริมงคล(บะเราะกะฮฺ) อิสลามสอนว่า มนุษย์ต้องอ่านสิ่งที่เป็นพระบัญชาจากอัลลอฮฺﷻและอ่านด้วยพระนามแห่งพระองค์เท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การอ่านของมนุษย์จะต้องไม่ออกจากกรอบที่เป็นคำสอนของอัลลอฮฺﷻและในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีความบริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮฺเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการรำลึกถึงด้วยหัวใจหรือการกล่าวด้วยลิ้น การอ่านในลักษณะเช่นนี้เท่านั้น จะทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้สัจธรรมและความถูกต้อง การอ่านที่ปราศจากการกล่าวถึงและการรำลึกถึงพระนามแห่งอัลลอฮฺนั้น ไม่เพียงแต่ไม่สามารถเข้าถึงแก่นแกนแห่งศาสตร์ที่เป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตในโลกนี้เท่านั้น แต่ไม่อาจที่จะเข้าถึงแนวทางการแสวงหาความสุขในปรโลก(อาคิเราะฮฺ)ได้อีกด้วย มาตรฐานว่าจะสามารถเข้าถึงศาสตร์ดังกล่าวได้ แต่หากเป็นไปด้วยแนวความคิดหรือความเข้าใจด้วยสติปัญญาของมนุษย์เพียงลำพังแล้วไซ้ ก็มีอาจสร้างความเป็นศิริมงคล(บะเราะกะฮฺ)ให้กับชีวิตของเขาในโลกใบนี้ได้อย่างแน่นอน และที่สำคัญมนุษย์ไม่สามารถนำนาวาชีวิตสู่ฟากฝั่งแห่งความสงบสุขในปรโลก(อาคิเราะฮฺ)ได้เลย

๒. เนื้อหาความรู้ที่อ่าน

ประการแรกที่มนุษย์จะต้องอ่านและเรียนรู้คือ “อัลลอฮฺผู้ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ผู้ทรงบังเกิดเจ้า” เพราะประเด็นผู้บังเกิดมนุษย์หรือผู้สร้างโลกและทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ เป็นประเด็นคำถามแรกที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่ต้องการคำตอบอันชัดเจนและเป็นจริง และจะต้องเป็นคำตอบที่มีการอ้างอิงตามหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประเด็นคำถามว่า “ใครเป็นผู้บังเกิดมนุษย์ และใครคือผู้สร้างโลกและทุกสรรพสิ่งในโลกนี้?” คำตอบก็คือ “อัลลอฮฺﷻ ซึ่งเป็น “พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า” ที่ทรงบังเกิดเจ้าและทรงสร้างโลกและทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ เป็นไปได้ได้อย่างไรที่มนุษย์ดำรงอยู่ในโลกนี้โดยไม่รู้ว่าเป็นผู้บังเกิดหรือผู้สร้าง และไม่รู้ว่าเป็นใครคือพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่แท้จริง? ในขณะที่อัลลอฮฺﷻ ทรงประกาศว่าพระองค์คือพระเจ้าผู้ทรงบังเกิดมาเป็นเวลา ๑,๔๐๐ กว่าปีผ่านอัลกุรอานและหมื่นๆ ศตวรรษผ่านคัมภีร์ที่ทรงประทานแก่ ศาสนทูตยุคก่อนมาแล้ว ในขณะที่ยังไม่มีผู้ใด - นับตั้งแต่การกำเนิดโลกนี้จวบจนปัจจุบันและอนาคต- หาญประกาศว่าเขาเป็นผู้บังเกิดมนุษย์และผู้สร้างโลกนี้ นั่นก็หมายความว่าสิ่งที่อัลลอฮฺﷻ ตรัสว่า “พระองค์คือผู้ทรงบังเกิด” เป็นแก่นแท้ที่เป็นความจริงเสมอ เป็นความจริงที่ไม่เคยมีคำท้าทายหรือการคัดค้านจากผู้ใด- มนุษย์หรืออมนุษย์- นับแต่อดีตกาลจวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้ และทุกวันนี้ก็ยังไม่มีความคิดหรือคำสอนใดที่มาคัดค้านคำประกาศนี้ และจะเป็นอยู่เช่นนี้จนกระทั่งวันอาคิเราะฮฺ ซึ่งเราจะเห็นว่าแม้แต่ชาวกูรอัยซ์ในนครมักกะฮฺ ผู้ต่อต้านท่านนบีมุฮัมมัดในยุคแรกของการเผยแผ่อิสลาม ก็ยังยอมรับในคำประกาศของอัลลอฮฺﷻ ดังที่พระองค์ตรัสไว้ความว่า “และถ้าเจ้าถามพวกเขาว่า ใครเป็นผู้สร้างพวกเขาแน่นอนพวกเขาจะกล่าวว่า อัลลอฮฺ แล้วทำไมเล่าพวกเขาจึงหันเหออกไปทางอื่น?” (อัลกุรอาน 43: ๘๗)

นอกจากนี้ อิสลามสอนว่าการรู้จักพระเจ้าผู้ทรงบังเกิดนั้นจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ด้วยการอ่านด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเจ้า” อายะฮฺนี้ ทำให้เราเข้าใจว่าการเข้าถึงแก่นแกนหรือสารัตถะแห่งพระเจ้าผู้เป็นเจ้านั้น เป็นผลจากการอ่านหรือการฟังคำวิวรรณ์แห่งอัลลอฮฺอันเป็นแก่นแห่งความรู้ที่มีหลักฐานที่เป็นจริง ไม่ใช่ด้วยการอ่านจากสื่อความรู้ที่ไม่ปรากฏแหล่งที่มาหรือปราศจากหลักฐานที่น่าเชื่อถือและไม่เป็นที่ยอมรับตามหลักวิชาการ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ ความว่า “พึงรู้เถิดว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ” พระองค์ตรัสคำว่า “พึงรู้เถิด” ว่าเป็นการข้ำให้เห็นว่ามโนคติของคำว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ” นั้น ไม่อาจที่จะเข้าใจและเข้าถึงอย่างลึกซึ้งได้หากปราศจากความรู้หรือการเรียนรู้

ดังนั้นจงอ่านเถิดไม่ว่าจะเป็นการอ่านจากคัมภีร์ของอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งเป็นสัญญาณ(อายาต)ของอัลลอฮฺ ที่ถูกจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือจากสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้าง ซึ่งเป็นสัญญาณ(อายาต)ของอัลลอฮฺ ที่ถูกสร้าง จงอ่านด้วยพระนามของพระองค์พร้อมกับวิงวอนขอการชี้แนะจากพระองค์ แน่แท้มนุษย์จะพบกับแก่นแท้แห่งความรู้ที่เป็นสัจธรรม เพราะความรู้ที่เป็นสัจธรรมนั้นล้วนมาจากอัลลอฮฺ ดังนั้นหากผู้ใดอ่านอายาตของอัลลอฮฺด้วยพระนามของพระองค์ มีจุดประสงค์เพื่อการรู้จักพระองค์ ต้องการศึกษาเรียนรู้แก่นแท้ของสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้าง แน่นอนความรู้ในลักษณะเช่นนี้จะก่อคุณูปการให้แก่ชีวิตเขาและสรรพสิ่งบนโลกนี้อย่างใหญ่หลวง แต่เมื่อใดที่มนุษย์เรียนรู้ที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮฺแล้ว จะไม่เพียงเป็นการสร้างปัญหาอันไม่จบสิ้นแก่ตนเองเท่านั้น แต่อาจกลายเป็นต้นกำเนิดแห่งความวุ่นวายโกลาหลของชีวิตมนุษย์เลยทีเดียว

เมื่อใดที่มนุษย์ ทราบคำตอบว่าใครเป็นผู้บังเกิดเขาและใครเป็นผู้สร้างโลกและทุกสรรพสิ่งในโลก นี้อย่างถูกต้องและตั้งอยู่บนหลักวิชาความรู้ที่เที่ยงแท้แล้ว จะส่งผลให้คำตอบในประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ตามมาอันมากมาย ก็ถูกต้องและเที่ยงตรงตามหลักวิชาการนั้นด้วย

“ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด”

ในบรรดาองค์ความรู้ที่ตกผลึกมาจากการอ่านครั้งแรกในอิสลามคือ “อัลลอฮฺคือผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด” โองการนี้มีประเด็นสำคัญอยู่ ๒ ประเด็น คือ

๑. อัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์ ในที่นี้ให้ความหมายที่เจาะจงกว่าคำว่า “บังเกิด” ที่กล่าวถึงครั้งแรกในท้ายโองการแรกก่อนหน้านั้น เพราะคำว่า “บังเกิด” ครั้งที่สองนี้ ได้เจาะจงผู้ถูกกำเนิด นั่นคือ “บังเกิดมนุษย์” ซึ่งมีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อตอบประเด็นคำถามที่ว่า ใครคือผู้สร้างมนุษย์ ? เพราะโดยทั่วไปมนุษย์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ไม่รู้ว่อัลลอฮฺ ﷻ คือผู้ทรงบังเกิด ไม่รู้ว่าพระองค์คือผู้บริหารจัดการและดูแลชีวิตของเขา มนุษย์ส่วนใหญ่ต่างหลงทางไปกับกระแสโลก มีคבודและไร้ปัญญาที่จะตอบคำถามที่เป็นสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ผู้ใฝ่รู้ และในความเป็นจริง การที่มนุษย์ไม่รู้จักอัลลอฮฺ ﷻ และไม่รู้ว่พระองค์คือผู้ทรงบังเกิดตามที่อัลกุรอานได้นำเสนอแล้ว ทำให้เข้าใจได้ว่ามนุษย์ อาจอยู่ในสภาพอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่าง 2 สถานะดังต่อไปนี้

สถานะแรก มนุษย์อาจเชื่อว่ามีสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮฺ ﷻ เป็นผู้บังเกิด แนวคิดนี้ยังไม่เคยปรากฏและยังไม่มีการบันทึกจากหลักคำสอนใดๆ อันเป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าเขาคือผู้สร้างโลก และบังเกิดมนุษย์ ความเป็นจริงนี้เราจะพบจากคำสอนของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ตรัสว่า “และบรรดาลึงที่พวกเขาวิงวอนอื่นจากอัลลอฮฺนั้น พวกมันไม่ได้สร้างสิ่งใดเลย แต่พวกมันถูกสร้าง” (อัลกุรอาน 16 : ๒๐)

หากสรรพสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์พากันวิงวอนและกราบไหว้บูชา ไม่มีความสามารถสร้างมนุษย์ได้ แล้วจะหวังอะไรจากสิ่งที่พวกเขาพร่ำวิงวอนหรือสักการะเหล่านั้นอีกเล่า ?

สถานะที่สอง เชื่อว่ามนุษย์และทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ล้วนเกิดมาด้วยตัวมันเองหรือที่เรียกว่าเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ(Natural) ซึ่งแนวคิดนี้ ผู้ที่เรื่องปัญญาทั้งหลายไม่อาจจะยอมรับได้เช่นเดียวกัน เพราะย่อมเป็นไปได้ที่สิ่งหนึ่งสิ่งใดจะเกิดขึ้นมาด้วยตัวของมันเองโดยปราศจากผู้สร้าง และในขณะที่เดียวกันสิ่งใดก็ตามไม่อาจจะแปรเปลี่ยนสภาพของมันเองได้เว้นแต่จะต้องมีผู้ที่ทำให้มันเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ตัวอย่างเช่น บ้านที่สร้างขึ้นไม่ว่าจะสร้างด้วยไม้หรือหรือวัสดุอะไรก็ตาม เพราะโดยวิสัยของมนุษย์แล้วแน่นอนทุกคนย่อมเกิดคำถามว่า ใครคือช่างก่อสร้างบ้านหลังดังกล่าว? เช่นเดียวกันผ้าที่ถูกถักทอขึ้นจากฝ้ายหรือวัสดุอื่นๆ จะต้องมีการถามว่า มันถูกผลิตมาจากโรงงานใด ? หรือใครเป็นผู้ทอผ้าดังกล่าว ? คำถามเหล่านี้เป็นสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ผู้เรื่องปัญญา หากการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งจากสภาพหนึ่งสู่อีกสภาพหนึ่ง มนุษย์ยังถามถึงผู้กระทำหรือผู้อยู่เบื้องหลังของการเปลี่ยนแปลงแล้ว นับประสาอะไรกับสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นไปได้หรือที่มนุษย์เรื่องปัญญาจะยอมรับแนวคิดหรือทฤษฎีการเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติของสรรพสิ่ง ? โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นพบของมนุษย์ในระบบอภิมหาจักรวาลที่มีระบบและโครงสร้างอันลึกลับและสลับซับซ้อนที่เกินกว่าปัญญาของมนุษย์จินตนาการได้

๒. อัลลอฮฺ ﷻ ทรงบังเกิดมนุษย์มาจาก “ก้อนเลือด” และพระองค์ได้เปิดเผยสัจธรรมแห่งศาสตร์หรือแก่นแท้แห่งความรู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวัตถุที่เป็นต้นกำเนิดมนุษย์ว่าพระองค์ทรงบังเกิดมนุษย์จาก “ก้อนเลือด” ที่ห่อหุ้มเมล็ดพันธุ์แห่งการก่อกำเนิดมนุษย์อันเป็นผลจากการผสมผสานระหว่างน้ำอสุจิของผู้เป็นพ่อ กับไข่ที่ฝังตัวอยู่ในมดลูกของของผู้เป็นแม่ “ก้อนเลือด” คือแก่นแท้แห่งความรู้ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเปิดเผยและประชาชาติอิสลามสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจได้มาเป็นเวลาพันกว่าปีมาแล้ว แต่ผู้ปฏิเสธอัลกุรอานที่อ้างตัวเป็นนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่เพิ่งจะค้นพบและสร้างทฤษฎีใหม่ที่ว่าด้วยการกำเนิดมนุษย์เพียงแค่สองร้อยปีมานี้เอง ทั้งที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงบัญชาให้มนุษย์ใคร่ครวญและไตร่ตรองถึงความเป็นมาของตัวเองเองมานานนับสิบศตวรรษแล้ว ดังเช่นอัลลอฮฺ ﷻ ตรัสความว่า “ดังนั้นมนุษย์จงไตร่ตรองดูซิว่าเขาถูกบังเกิดมาจากอะไร เขาถูกบังเกิดมาจากน้ำที่พุ่งออกมา มันออกมาจากกระดูกล้าง(ของชาย)และกระดูกหน้าอก(ของหญิง)” (อัลกุรอาน 86 : ๕-๖)

สัจธรรมข้อนี้ พอที่จะเข้าใจถึงความสำคัญของปฐมอายะฮฺในการเติมเต็มความต้องการแรกเริ่มและคำตอบสำหรับประเด็นปัญหาแรกของสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์อันเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตได้อย่างลึกซึ้งทีเดียว

“จงอ่านเถิด และพระผู้เป็นเจ้าของเจ้านั้นทรงการณยิ่ง”

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงมีพระบัญชาให้อ่านเป็นครั้งที่สองเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญในคำสั่งใช้ของพระองค์ พร้อมกันนี้พระองค์ยังได้ชี้แจงถึงคุณลักษณะของพระองค์คือทรงการณยิ่ง “จงอ่านและพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าของเจ้านั้นทรงการณยิ่ง” ด้วยการประทานความสามารถเป็นของกำนัลแด่บ่าวของพระองค์ที่ชื่อว่า “มนุษย์” ซึ่งพระองค์ทรงบังเกิดมาจาก “ก้อนเลือด” ที่อ่อนแอและต่ำต้อย จนกระทั่งมีความสามารถในการอ่านและเรียนรู้อายุขัยของพระองค์และเข้าใจถึงหลักคำสอนและศาสนาของพระองค์ที่ทรงเกียรติและสูงส่งได้ ด้วยคุณลักษณะของพระองค์ที่ทรงเมตตาและการุณ พระองค์จะไม่คว่นลงโทษบ่าวที่ไม่รู้และปฏิเสธคำสอนของพระองค์เพราะความไม่รู้หนังสือ นั้นหมายความว่า จงอ่านเถิด โอ้มุฮัมมัด ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า นั้นทรงการณยิ่ง พระองค์ย่อมที่จะช่วยเหลือเจ้าในการทำความเข้าใจมัน แม้เจ้าไม่สามารถอ่านได้ก็ตาม ทั้งหมดนี้คือความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ และปวงบ่าวของพระองค์ ให้ทำความรู้จักอัลลอฮฺ ﷻ และเข้าใจในวิธีปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่อพระองค์อย่างถูกต้องและเที่ยงตรง โดยผ่านกระบวนการอ่านที่กำหนดกรอบโดยอิสลาม

“ผู้ทรงสอนด้วยปากกา”

ในบรรดาความเมตตาของอัลลอฮฺ ﷻ นั้นคือการที่พระองค์ทรงสอนมนุษย์ใช้ปากกาหรือดินสอในการจดบันทึกความรู้ทั้งหลาย โดยเฉพาะการที่โองการอัลกุรอานลงมาท่ามกลางชาวอาหรับซึ่งเป็นกลุ่มชนผู้ไม่รู้หนังสือ ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ พระองค์ทรงสั่งใช้ให้พวกเขาอ่านและใช้ปากกาในการบันทึก เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่เที่ยงแท้ ได้เห็นถึงวิวัฒนาการของปากกาอย่างชัดเจนจากยุคหนึ่งมาสู่อีกยุคหนึ่ง ที่เริ่มต้นจากการใช้วัสดุต่างๆ สำหรับการขีดเขียนในแต่ละยุคสมัย จนกระทั่งถึงยุคคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ทั้งหมดนี้คือแก่นแท้ของ “ปากกา” ที่สามารถบันทึกและเก็บรักษาซึ่งความรู้ต่างๆ ได้อย่างมากมายและยาวนาน

ท่านเกาะตาดะฮฺได้อธิบายขยายอายะฮ์นี้ว่า “ปากกาเป็นความโปรดปรานที่ยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺ ﷻ สำหรับบ่าวของพระองค์ เพราะศาสนาไม่อาจยืนหยัดอยู่ได้และมนุษย์ก็มีอาจค้นพบสิ่งที่ดีในชีวิตได้หากปราศจากปากกา

อัลลอฮฺ ﷻ มิเพียงแต่ทรงบังเกิดมนุษย์ขึ้นมาแล้วทรงปล่อยให้มนุษย์ใช้ชีวิตอย่างลำพังโดยไร้จุดหมายและปราศจากการชี้นำ แต่พระองค์ทรงสอนและทรงให้ความรู้แก่มนุษย์ ซึ่งการบังเกิดและการสอนนั้นเป็นสองภารกิจเริ่มแรกที่พระองค์ทรงเปิดเผยแก่บ่าวของพระองค์ และได้บัญญัติไว้ถึงสองครั้งสองครา ใน ๕ โองการแรกของปฐมซูเราะฮ์

“ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้”

อัลลอฮฺทรง ﷻ ทรงสอนมนุษย์ทุกประการที่พวกเขายังไม่รู้ และทรงสอนทุกอย่างที่เป็นความจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของพวกเขาทั้งในโลกนี้และปรโลก (โลกอาคีเราะฮ์)

องค์ความรู้ที่พระองค์ทรงสอนมนุษย์นั้นคือ ความรู้ที่มนุษย์ไม่รู้หรือมนุษย์ยังไม่รู้ เป็นสิ่งที่น่ายินดียิ่งสำหรับการได้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ยังไม่รู้และไม่เข้าใจ โดยเฉพาะความรู้ที่ไม่อาจเรียนรู้ได้ด้วยสติปัญญาและความสามารถของมนุษย์ เว้นแต่ผ่านการสอนจากพระองค์เท่านั้น “สิ่งที่พวกเขาไม่รู้” ในที่นี้คือทุกอย่างที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งในโลกนี้ ในหลุมฝังศพและวันปรโลก (โลกอะคีเราะฮฺ) และมวลความรู้ที่ปวงทั้งก่อนการกำเนิดมนุษย์ในโลกนี้จนกระทั่งวาระสุดท้ายของโลก ซึ่งประมวลคำสอนเหล่านี้คือ “ศาสนา” หรือ “อัลอิสลาม”

ความรู้ในทัศนะอิสลามคือ

1. ความรู้ือบาอะฮฺ (ความรู้ที่ช่วยเสริมให้มนุษย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะบ่าวของอัลลอฮฺ เช่น การละหมาด การถือศีลอด เป็นต้น)

2. ความรู้้อัลคิลาฟะฮฺ (ความรู้ที่ช่วยเสริมให้มนุษย์สามารถปฏิบัติภารกิจในฐานะผู้แทนของอัลลอฮฺ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การพัฒนา เป็นต้น)

และความรู้ที่เข้าข่ายคำว่า “สิ่งที่เขาไม่รู้” นั้นคือ

1. ความรู้เกี่ยวกับอัลลอฮฺ ﷻ ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของพระองค์ และการกระทำของพระองค์

2. ความรู้เกี่ยวกับคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ ﷻ ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติและศาสนาของพระองค์

3. ความรู้เกี่ยวกับสรรพสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา ได้แก่ความรู้ต่างๆที่ค้นพบโดยมนุษย์ เช่น ศาสตร์ต่างๆ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภาษา วัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติกรอยู่ร่วมกัน การแสวงหาผลประโยชน์หรือการป้องกันภัยอันตรายจากสรรพสิ่งต่างๆ เป็นต้น

คำว่า “สิ่งที่พวกเขาไม่รู้” เป็นคำที่ครอบคลุมรากฐานและกิ่งก้านสาขาแห่งศาสตร์ที่มีอาณาบริเวณอันกว้างไกลและลุ่มลึก แต่ทั้งนี้ความรู้ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานให้แก่มนุษย์นั้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังจะเห็นว่ามนุษย์คนหนึ่งนั้นไม่สามารถที่จะรู้และเข้าใจตัวเองหรือสิ่งที่เขามองเห็นและสัมผัสได้ทั้งหมด นับประสาอะไรกับสิ่งที่อยู่นอกกายหรือสิ่งที่เขาไม่สามารถมองเห็น ซึ่งรากฐานการบังเกิดมนุษย์นั้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสองส่วน คือจิตวิญญาณและเรือนร่าง แต่มนุษย์ก็ยังไม่รู้จักแก่นแท้จิตวิญญาณที่เป็นรากฐานชีวิต อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า “และพวกเขา(คือบรรดาชาวยิว)จะถามเจ้า(ไอ้มุฮัมมัด) เกี่ยวกับจิตวิญญาณ เจ้าจงกล่าวเถิดว่า เรื่องวิญญาณนั้นเป็นไปตามพระบัญชาของพระเจ้าของฉัน และพวกท่านจะไม่ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น” (อัลกุรอาน 17 : ๘๕)

“ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้”

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสอนสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ยังไม่รู้ พระองค์ทรงสอนในฐานะที่พวกเขาเหล่านั้นเป็นบ่าวของพระองค์ อิสลามถือว่าทุกสรรพสิ่งนั้นถูกสร้างขึ้นโดยอัลลอฮฺ ﷻ และศาสตร์ทั้งมวลนั้นเป็นของพระองค์ที่ทรงสอนแก่มนุษย์ทั้งหลาย ไม่มีการยกเว้นว่ามนุษย์ผู้นั้นจะภักดีหรือปฏิเสธพระองค์ จง

ใคร่ครวญในคำรัสที่ว่า “ทรงบังเกิดมนุษย์” และ “ทรงสอนมนุษย์” คือทรงบังเกิดและทรงสอนมนุษย์ทุกคนโดยไม่เจาะจงเฉพาะมุสลิมเท่านั้น อัลลอฮฺ ﷻ เป็นผู้ทรงบังเกิดมนุษย์ทุกคน ดังนั้นพระองค์จึงเป็นผู้ทรงสอนมนุษย์ทุกคนโดยไม่คำนึงถึงคุณลักษณะหรือสถานะของคนใดคนหนึ่งแต่อย่างใด

“ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้”

รูปแบบและวิธีการสอนของอัลลอฮฺ ﷻ มี ๓ รูปแบบ

๑. รูปแบบที่เป็นสามัญสำนึกและสัญชาตญาณของมนุษย์ คือความรู้ที่ประทานให้กับสรรพสิ่งทั้งหลายโดยไม่ต้องศึกษาหรือค้นหาแต่อย่างใด เช่นการเคี้ยวกรกิน การนอนและการตื่น การจับถ่ายและอื่นๆ

๒. รูปแบบที่เป็นการเสาะแสวงหา คือความรู้ที่ได้มาด้วยการใช้ความพยายาม วิริยะอุตสาหะ และการเสาะแสวงหาจากแหล่งที่มา 2 ประการ คือ

แหล่งที่หนึ่ง จากคำวิจารณ์(วะหฺยู)ทั้งที่เป็นอัลกุรอานหรือซุนนะฮฺ(วจนะหรือแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด) คือความรู้ที่เป็นสัจธรรมและถูกต้องเสมอ ปราศจากความเคลือบแคลงใดๆ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสความว่า “ดังที่เราได้ส่งเราะซูลผู้หนึ่ง จากพวกของเจ้าเองมาในหมู่พวกเจ้า ซึ่งเขาจะอ่านบรรดาโองการของเราให้พวกเจ้าฟัง และจะทำให้พวกเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ และจะสอนคัมภีร์ และความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติให้แก่พวกเจ้า และจะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าไม่เคยรู้มาก่อน” (อัลกุรอาน 1: ๑๕๑)

แหล่งที่สอง จากความคิดหรือสติปัญญา ซึ่งบางครั้ง ความรู้ที่คิดค้นมาอาจเป็นความจริง หากว่าความรู้นั้นไม่ขัดแย้งกับวิจารณ์ที่ถูกต้อง หรืออาจเป็นเท็จหากความรู้นั้นขัดแย้งกับความเป็นจริงของคำวิจารณ์ อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสความว่า “พวกเขาารู้แต่เพียงผิวเผินในเรื่องการดำเนินชีวิตในโลกนี้ และพวกเขาไม่คำนึงถึงการมีชีวิตในวันอาคีเราะฮฺ” (อัลกุรอาน 30 : ๗)

๓. รูปแบบการคลใจ²⁰ ซึ่งเป็นรูปแบบและวิธีการสอนประเภทหนึ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานแก่บ่าวที่พระองค์ทรงประสงค์ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องเสาะแสวงหาและศึกษาแต่อย่างใด บางครั้งอาจจะได้มาโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาคิดใจอย่างมุ่งมั่นทุ่มเท หรือบางครั้งได้มาด้วยวิธีการคลใจเป็นการเฉพาะ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงอธิบายเกี่ยวกับท่านเคาะฎิร ความว่า “แล้วทั้งสอง(นบีมูซาและสหายของท่าน)ได้พบว่าบ่าวคนหนึ่งจากปวงบ่าวของเรา ที่เราได้ประทานความเมตตาจากเราให้แก่เขา และเราได้สอนความรู้(ที่เรียกว่าการคลใจ)จากเราให้แก่เขา” (อัลกุรอาน 18 : ๖๕)

“จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

²⁰ ตามทัศนะอิมาม อัลฆอซาลี ในหนังสือเกี่ยวกับความรู้ทางศาสนา : ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอรรถาธิบายโองการดังกล่าวได้ในตัฟซีร์อัล-กะบีร ลิลรอซีย์ และตัฟซีร์ อัล-กะรีม อรรถฮุมาน พี ตัฟซีร์ กะลาม อัล-มันนान ลิซซะอาดีย์

การประทานลงมาของ ๕ อายะฮุแรกในซูเราะฮุอัลอะลักคือเป็นปรากฏการณ์และประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของมนุษยชาติ ประวัติศาสตร์การอ่านที่ถูกขับเคลื่อนโดยพระเจ้าทรงสร้างโลกที่กำหนดคุณลักษณะของพระองค์เองด้วยคุณลักษณะ "ผู้ทรงการุณยิ่ง" ในการบังเกิดมนุษย์และสร้างโลกใบนี้ และทรงใช้ปากกาเป็นสื่อในการสอนมนุษย์

พระองค์ไม่เพียงแต่ทรงบังเกิดมนุษย์เท่านั้น ด้วยคุณลักษณะของพระองค์ที่ทรงเกียรติและทรงเมตตา ยิ่งพระองค์ทรงสอนทุกสิ่งที่เป็นสำหรับวิถีชีวิตของมนุษย์ ดังที่พระองค์ตรัสความว่า "สิ่งที่พวกเขาไม่รู้" ซึ่งครอบคลุมทุกอย่าง แต่ไม่ใช่ความรู้ทั้งหมดของพระองค์ เพราะคำว่า "สิ่ง" ในที่นี้ คือความรู้หรือวิทย์ปัญญาต่างๆ ที่พระองค์ยังไม่สอนให้มนุษย์รู้ ในขณะที่สิ่งที่พระองค์ทรงสอนให้มนุษย์รู้นั้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ถึงแม้ ในความรู้ลึกของมนุษย์นั้น อาจคิดว่า เขาได้รับความรู้มากมายมหาศาลก็ตาม "และพวกท่านจะไม่ได้ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น" (อัลกุรอาน 17 : ๘๕)

"และพวกเขาไม่สามารถล่วงรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดจากความรู้ของพระองค์ได้ นอกจากสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์(ให้พวกเขารู้)เท่านั้น" (อัลกุรอาน 2 : ๒๕๕)

"จงกล่าวเถิด (โอ้มุฮัมมัด) หากว่าทะเลเป็นน้ำหมึกสำหรับบันทึกพจนานารถของพระเจ้าเป็นเจ้าของฉัน แน่นอนที่สุดทะเลจะเหือดแห้งก่อนที่คำกล่าวของพระเจ้าเป็นเจ้าของฉันหมดสิ้นไป และแม้ว่าเราจะนำมันเยี่ยงนั้นมาเป็นน้ำหมึกอีกก็ตาม" (อัลกุรอาน 18 : ๑๐๕)

อิบนุกะษีร ได้กล่าวว่า "โองการแรกของอัลกุรอานที่ประทานลงมาคือ ๕ โองการ(ในซูเราะฮุอัลอะลัก) ที่ทรงเกียรติและมงคลยิ่ง และอายะฮุดังกล่าวคือความเมตตาและเป็นความโปรดปรานครั้งแรกที่อัลลอฮุ ﷻ ทรงประทานให้แก่บ่าวของพระองค์ เป็นการตักเตือนให้ตระหนักว่ามนุษย์ถูกบังเกิดมาจากก้อนเลือด และพระองค์ทรงให้เกียรติโดยทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้และให้วิชาความรู้แก่พวกเขาซึ่งถือเป็นจุดเด่นของอาดัม บิดาแห่งมนุษยชาติที่มีเหนือกว่าบรรดามะลาอิกะฮุ อัลลอฮุ ﷻ ตรัสความว่า "ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นทรงการุณยิ่งผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้" (96 : ๑-๕)

วิวัฒนาการความรู้ที่มาจาก การชี้นำ เป็นความเมตตาและการตักเตือน

ไม่มีความรู้ใดที่จะเป็นจริงไปกว่าความรู้จากคำวิวรรณ์ เพราะเป็นคำสอนของอัลลอฮุ ﷻ ผู้ทรงบังเกิด ผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ ไม่ว่าจะการสอนเกี่ยวกับการทำความรู้จักพระองค์ คุณลักษณะของพระองค์ และการกระทำของพระองค์ หรือสิ่งๆ ที่เกี่ยวกับสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างทั้งหลาย ทั้งหมดนั้นคือกรรมสิทธิ์และการครอบครองของพระองค์ มนุษย์มีหน้าที่ในการเสาะแสวงหาวิธีการทำความเข้าใจวิวรรณ์นั้น และนั่นคือวิทย์ปัญญาและเป้าหมายที่พระองค์ส่งศาสนทูตเพื่อชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิวรรณ์ของพระองค์แก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นความหมายหรือวิธีการปฏิบัติ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสถึงคุณลักษณะและหน้าที่ของอัลกุรอานไว้ความว่า “ความเท็จจากข้างหน้าและข้างหลังจะไม่เข้าไปสู่อัลกุรอานได้(เพราะ)เป็นประทานจากพระผู้ทรงปรีชาญาณผู้ทรงได้รับการสรรเสริญ” (อัลกุรอาน 41 : ๔๒)

“และเราเรามีได้ให้คัมภีร์นี้ลงแก่เจ้า(อิหมัสมัด) เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อให้เจ้าชี้แจงให้แจ่มแจ้งแก่พวกเขาในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกัน และเพื่อเป็นการชี้แนวทางและเป็นความเมตตาแก่หมู่ชนผู้ศรัทธา” (อัลกุรอาน 16 : ๖๔)

การอ่านและเรียนรู้วันปรโลก(อะคิเราะหฺ)

พระบัญชาให้อ่านครั้งที่สามที่ระบุไว้ในอัลกุรอาน คืออัลลอฮ์ ﷻ ตรัสความว่า “เจ้าจงอ่านบันทึกของพวกเขา เจ้าพอเพียงแก่พวกเขาแล้ววันนี้ที่จะเป็นผู้ชำระบัญชีของตัวเอง” (อัลกุรอาน 17:๑๔)

คำสั่ง “จงอ่าน” จะปรากฏในอัลกุรอานเพียงสามครั้งเท่านั้น สองครั้งใน ๕ โองการแรกในซูเราะฮ์อัลอะลัก ส่วนครั้งที่สามจะปรากฏในซูเราะฮ์อัลอิสรออฺ สองครั้งที่กล่าวถึงในซูเราะฮ์อัลอะลักเป็นประโยคคำสั่งที่ไม่เจาะจงว่าต้องอ่านอะไร ซึ่งเป็นการให้ความหมายที่กว้างและครอบคลุมถึงสรรพสิ่งต่างๆ ที่เป็นสัญญาณ(อายาต)ของอัลลอฮ์ ในขณะที่ “จงอ่าน” ที่กล่าวในซูเราะฮ์ อัลอิสรออฺ จะมีกรรมบ่งบอกถึงสิ่งที่จะต้องอ่าน คือ “สมุดบันทึกของเจ้า” คือสมุดบันทึกการปฏิบัติของมนุษย์ที่ถูกนำเสนอในวันแห่งการตัดสิน(วันอาคิเราะฮฺ) เพื่อเปิดเผยถึงงานและการปฏิบัติต่างๆ ที่ได้กระทำความบนโลกนี้ ซึ่งเป็นการตัดสินขั้นสุดท้ายที่มนุษย์พึงได้รับ เพื่อกำหนดว่าเขาควรได้รับสวนสวรรค์หรือตกขุมนรก

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ปฐมพระบัญชา “จงอ่าน” ของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสองครั้งที่พระองค์ทรงใช้ให้มนุษย์ค้นหาและทำความเข้าใจในวิถีชีวิตและเข้าถึงศาสนาของพระองค์นั้น มนุษย์ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญมากนัก อาจจะเป็นเพราะถูกอิทธิพลของแนวคิดการปฏิเสธอัลลอฮ์เข้าครอบงำ หรือเป็นเพราะความเกียจคร้าน ซึ่งมนุษย์กลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ปฏิเสธการอ่านเท่านั้นแต่ยังปฏิเสธที่จะสดับรับฟังด้วย ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้เป็นคุณลักษณะของผู้ธรรมและมมาย อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า “แท้จริง(มนุษย์)เป็นผู้ธรรมและมมาย” (อัลกุรอาน 33 : ๗๒) อิสลามอาจยินยอมให้มุสลิมเป็นกลุ่มปฤชน(อะวาม)ซึ่งอาจไม่รู้ในสารัตถะอิสลามโดยการอนุโลม แต่อิสลามไม่อนุญาตให้มุสลิมเป็นคนทิ้งมมายโดยเด็ดขาด

ส่วนคำสั่งที่ว่า “จงอ่านสมุดบันทึกของเจ้า” ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญชาในวันอาคิเราะฮฺนั้น มนุษย์ทุกคนไม่มีทางเลือกใดๆ เว้นแต่ต้องน้อมรับและปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าจะป็นว่าผู้กักคิหรือผู้ปฏิเสธ ซึ่งการอ่านครั้งนี้จะทำให้มนุษย์รู้อย่างชัดแจ้งถึงสาเหตุของการได้รับผลตอบแทน โดยเฉพาะผลตอบแทนไฟนรก จงสดับรับฟังคำสารภาพของบรรดาชาวนรกซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า “และพวกเขา(ชาวนรก)กล่าวอีกว่า หากพวกเราฟังและใช้สติปัญญาใคร่ครวญ พวกเราก็จะมีได้มาอยู่เป็นชาวนรกอย่างนี้ดอก” (อัลกุรอาน 67 : ๑๐)

สรุป

ความรู้ในทัศนะอัลกุรอาน เปรียบเสมือนแสงประทีปที่ส่องนำทางสู่ความจำเริญในโลกนี้และความสงบสุขในวันปรโลก(อาคิเราะฮฺ) เป็นรัศมีที่มาจากอัลลอฮฺ ﷻ ผ่านคำวิจารณ์ที่ลงมาสู่บรรดานบี โดยเฉพาะเราะซูลท่านสุดท้ายมุฮัมมัด ﷺ หรือผ่านความคิดสติปัญญา นอกจากนี้ยังมีความรู้ที่ได้มาด้วยวิธีการพิเศษที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงมอบให้แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ ซึ่งเรียกว่า “การคลใจ” ทั้งหมดนี้คือแก่นแท้ของความรู้ในทัศนะอิสลามที่มาจากท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ

อิสลามเป็นศาสนาของอัลลอฮฺ ซึ่งพระองค์ทรงประทานความรู้ที่เที่ยงแท้แก่บ่าวของพระองค์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสิ่งใดก็ตามที่เป็นความจริงแล้วมันคือความรู้จากอัลลอฮฺ และความรู้จากอัลลอฮฺนั้นคือแก่นแท้ของศาสนาอิสลามที่มีอัลกุรอานเป็นรากฐานและซุนนะฮฺเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต ดังนั้นความรู้ก็คืออิสลามและอิสลามก็คือความรู้ และความรู้หรือประสบการณ์ที่ไม่ขัดกับอิสลามนั้นคือคำวิจารณ์ของอัลลอฮฺ ﷻ นั่นเอง

ทั้งหมดนี้คือมโนทัศน์ความรู้ตามทัศนะอัลกุรอาน ที่ประมวลจากหลักคำสอนของปฐมอาเยฮฺความว่า “จงอ่าน” ซึ่งเป็นกุญแจเปิดประตูสู่ความรู้ ไม่ว่าจะมีความหมายเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในโลกนี้หรือความผาสุกในวันปรโลก(อะคิเราะฮฺ)ก็ตาม มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตภายใต้กรอบคำสั่ง “จงอ่าน” ในโลกนี้ และ “จงอ่าน” ในวันปรโลก(อาคิเราะฮฺ) ทั้งนี้เพราะชีวิตของมนุษย์ในโลกนี้และในวันปรโลก(อะคิเราะฮฺ)ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสัจธรรมแห่งความรู้เท่านั้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราทั้งหลายจะได้ยึดมั่นอิสลามเป็นวิถีชีวิตด้วยความรู้และความเข้าใจที่อยู่บนพื้นฐานความรู้ในวิจารณ์ของอัลลอฮฺ ﷻ อย่างถูกต้องและถาวรยั่งยืน

1.2 ความรู้และความเข้าใจแก่นแกนของอิสลาม คือรากฐานแห่งสันติภาพ

อิสลามคือ ศาสนาของอัลลอฮฺ ﷻ ที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้และทางนำจากพระองค์ บทปฐมโองการของอัลกุรอานซึ่งมีจำนวน 5 โองการ ที่อัลลอฮฺทรงประทานแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มต้นด้วยประโยคที่ว่า

..(จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้าง)โดยมีการทวนซ้ำคำว่า “ ” (จงอ่าน) จำนวน 2 ครั้ง และมีการทวนซ้ำคำว่า” ” (สอน/ให้ความรู้) จำนวน 2 ครั้ง เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีคำว่า (ปากกา) ปรากฏในบทปฐมโองการดังกล่าวด้วย และคล้อยหลังจากนั้นไม่นาน อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานโองการว่า (นูน ขอสาบานด้วยปากกาและสิ่งที่

พวกเจ้าขีดเขียน) อันแสดงถึงการให้ความสำคัญของอิสลามต่อความรู้และกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้เพราะการอ่าน การสอนและการเขียนบันทึกไม่เพียงเป็นปมเงื่อนที่สำคัญยิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ของมนุษยชาติเท่านั้น หากเป็นบ่อเกิดแห่งความเข้าใจอันนำมาซึ่งปัญญาที่แท้จริงอีกด้วย มนุษย์ในทุก

ยุคทุกสมัยจำเป็นต้องอาศัยการอ่าน การสอนและการเขียนบันทึกในการรวบรวมและถ่ายทอดความรู้โดยที่ ทั้ง 2 กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้มีการวิวัฒนาการตามยุคสมัยจนกระทั่งมีความเจริญสูงสุดในยุคปัจจุบัน

ปฐมโองการดังกล่าวยังมีนัยที่ลึกซึ้งที่ครอบคลุมทุกรูปแบบของการอ่าน ทั้งที่เป็นลายลักษณ์และปรากฏการณ์ ทุกคนจำเป็นต้องอ่านสิ่งรอบข้างที่อยู่รอบตัวเขาทั้งที่อยู่บนแผ่นดิน ฟากฟ้า และอวกาศ อ่านทุกสรรพสิ่งทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต บนบกหรือในมหาสมุทร อ่านเหตุการณ์ของมนุษยชาติทั้งที่เป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยมีรูปแบบและวิธีการคือ อ่านด้วยพระนามของอัลลอฮ์พระเจ้าผู้ทรงสร้าง มิใช่เป็นการอ่านที่ทงตนและหลงลืมพระเจ้าที่แท้จริง เพราะการอ่านในลักษณะเช่นนี้ มิใช่เพียงเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ในสังคมโลกเท่านั้น หากยังเป็นสาเหตุของความพิโรธของอัลลอฮ์ที่จะนำไปสู่ความวิบัติอันนิรันดร์ในวันปรโลกอีกด้วย

ความเข้าใจที่เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาและนำไปสู่การปฏิบัติความดีงาม จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดในอิสลามและเป็นพรอันประเสริฐของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานให้แก่บ่าวของพระองค์ นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ความว่า “ใครก็ตามที่อัลลอฮ์ประสงค์ให้ความดีแก่เขา อัลลอฮ์ทรงให้เขาเข้าใจในกิจการศาสนา” (รายงานโดย บุคอรี/71 และมุสลิม/1037) ศาสนาในที่นี้ก็คืออิสลาม อันหมายถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ครอบคลุมและครบวงจร

บนหลักการดังกล่าว อิสลามจึงไม่อนุญาตให้มุสลิมเป็นผู้ที่ไม่รู้ (ญาฮิล) หรือประกอบศาสนกิจใดๆ ในสภาพที่ตนเองไม่เข้าใจและไม่รู้เรื่องต่อศาสนกิจนั้นๆ โดยเด็ดขาด เพราะถึงแม้ยังไม่สามารถยกระดับขึ้นเทียบฐานะของผู้รู้ (อาลิม) แต่มุสลิมยังสามารถจัดอยู่ในกลุ่มของปวงชน (อะวาม) โดยการอนุโลม แต่เขาไม่ได้รับการอนุญาตให้ลดฐานะถึงระดับผู้ไม่รู้ (ญาฮิล) โดยเด็ดขาด อิสลามถือว่าการปฏิบัติความดีงามในสภาพที่ไม่รู้เป็นโมฆะและไม่มีคุณค่าใดๆ ในทัศนะของอัลลอฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานอิสลามเพื่อเป็นวิถีชีวิตแก่มนุษยชาติตั้งแต่มนุษย์คนแรกที่เกิดมาบนโลกนี้ ในฐานะศาสนทูต คือ อาดัม หลังจากนั้นอิสลามได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องจากบรรดาศาสนทูต เริ่มตั้งแต่ นบีนูหฺจนกระทั่ง นบิอิบรอฮีม นบีมูซา นบิอิซาและนบิต่านอื่นๆ ตามยุคสมัย (ขออัลลอฮ์ทรงประทานความสันติสุขแก่บรรดานบิเหล่านั้น) โดยที่การสืบทอดในลักษณะเช่นนี้ ได้สิ้นสุดลงที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้เป็นนบิคนสุดท้ายผ่านการประทานอัลกุรอานซึ่งเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นทางนำสำหรับมนุษยชาติในการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์(ปรโลก)

ในฐานะนบิคนสุดท้าย นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ประกาศและเผยแพร่ความรู้ตลอดจนถ่ายทอดวิทยาการแก่มนุษยชาติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดที่ยังประโยชน์แก่ชีวิตมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์วันแต่่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ส่งเสริมสนับสนุนพร้อมสั่งใช้ให้กระทำ และไม่มีสิ่งใดที่ก่ออันตรายแก่ชีวิตมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์วันแต่่นท่าน ได้กล่าวตักเตือนพร้อมสั่งห้ามปฏิบัติ

หน้าที่หลักของมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยก็คือการค้นหาสัจธรรมและรวบรวมวิทยาการที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ฝากสอนไว้ พร้อมประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งอิสลามอันแท้จริง และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เผยแพร่สัจธรรมดังกล่าวหลังจากการเสียชีวิตของนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็คือบรรดาอะฮฺลุลบัยตฺ

(ผู้รู้) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นทายาทของบรรดาศาสนทูต ดังปรากฏในหะดีษที่บันทึกในบิฮัซม์มัด ﷺ กล่าวไว้ ความว่า “แท้จริงบรรดาอะลละมาอ์ (ผู้รู้ในศาสนา) คือ ทายาทผู้สืบทอดมรดกจากเหล่าศาสนทูต” (รายงานโดย อาหมัด 5/196)

ท่ามกลางความสับสนอลหม่านและไฟแห่งการทดสอบจากอัลลอฮ์ ﷻ (พิศนะฮ์) ที่กำลังลุกโชน และเผาไหม้สรรพสิ่งทั่วทุกอณูพื้นที่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ มนุษยชาติทุกหมู่เหล่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจอิสลามอย่างลึกซึ้งในฐานะที่เป็นศาสนาของอัลลอฮ์ผู้สร้างโลกและมนุษย์ รวมทั้งทุกสรรพสิ่งที่ได้รับการตอบรับจากประชาชาติทั่วทุกมุมโลก โดยไม่มีเส้นแบ่งความแตกต่างด้าน ภาษา สีผิว และชาติพันธุ์ และนับเป็นปรากฏการณ์อันน่าอัศจรรย์ยิ่งยิ่งกับสังขรณ์ที่ว่าหลังจากการเผยแผ่ อิสลามมานานนับกว่า 14 ศตวรรษ ชนที่ไม่ใช่ชาวอาหรับกลับตอบรับเข้าสู่ทางนำอิสลามมากกว่าชาวอาหรับ ซึ่งเป็นต้นตำรับดั้งเดิมของศาสนานี้ด้วยซ้ำไป หากศึกษาอย่างวิเคราะห์เจาะลึกเข้าไปอีก จะพบว่า ผู้คนที่ สร้างคุณูปการต่อศาสนานี้ในอดีตมีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ใช่ชาวอาหรับ บรรดานักวิชาการเหล่านั้นได้ทุ่มเท ความพยายามด้วยการผลิตผลงานทางวิชาการและแต่งตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์อิสลามมากมาย เป็นไปได้หรือไม่ที่ศาสนานี้เผยแผ่ด้วยคมดาบ และคมดาบมีพลาณภาพอันมหาศาลในการบังคับจิตใจและความรู้สึกของผู้คนให้มีการสืบทอดจากอนุชนแล้วอนุชนเล่าถึงระดับนี้เชียวหรือ

มนุษย์ทุกหมู่เหล่ามีความจำเป็นศึกษาอิสลามจากแหล่งองค์ความรู้ที่มีความยุติธรรมและปราศจากอคติ หากไม่แล้วก็เป็นชนวนแห่งความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงอย่างไม่มีวันจบสิ้น ดังกรณีที่ พระเจ้าสันตะปาปาองค์ที่ 16 ที่ได้เทศนาธรรมที่มหาวิทยาลัยรีเจนสเบอร์ก ประเทศเยอรมัน เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2006 ซึ่งมีเนื้อหาบางตอนที่ตั้งใจใส่ร้ายความบริสุทธิ์ของอิสลาม อันเป็นภาพสะท้อน ของความไม่รู้ หรือความอคติที่ฝังลึกต่ออิสลามที่มีการเปิดเผยโดยผู้นำสูงสุดของคริสตศาสนานิกายคาทอลิกที่ปฏิบัติกับอิสลามอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในฐานะมุสลิม เราจึงมีความจำเป็นกล่าวแก่บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ทั้งหลายด้วยคำกล่าวของอัลลอฮ์ที่ได้กล่าวแก่บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ ความว่า “โอ้บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ทั้งหลาย เพราะเหตุใดเล่าพวกเจ้าจึง บิดเบือนความจริงด้วยสิ่งเท็จ (ที่นักปราชญ์ของพวกเขาได้ก่อกำเนิด) และปกปิดความจริงไว้ ทั้งๆที่พวกเจ้าก็รู้ดี อยู่” (อัลกุรอาน 3 : 71)

หากมนุษยชาติทั่วไปจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้อิสลามอย่างเข้าถึงแล้ว มุสลิมยังมีความจำเป็นต้อง ศึกษาและเข้าใจอิสลามอย่างถึงแก่นอีกหลายเท่าตัว มุสลิมปัจจุบันจำเป็นต้องศึกษาวิธีการนำเสนอและการ เผยแผ่อิสลามของเหล่าบรรพชนที่สามารถโน้มน้าวและเชิญชวนจิตใจผู้คนให้สนใจอิสลามด้วยวิธีการที่ เปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันสูงส่ง พวกเขาได้ทำให้รงอิสลามสะบัดพลีด้วยความช่วยเหลือและ ทางนำของอัลลอฮ์ เพราะชัยชนะที่มั่นคงและยั่งยืนนั้นคือชัยชนะของวัฒนธรรมและอารยธรรมที่ถูกหลอม รวมเป็นวิถีชีวิตอันประเสริฐกว่า โดยที่บางครั้งผู้แพ้ย่อมศิโรราบด้วยความสมัครใจ และยินยอมให้อารย ธรรมของตนเองถูกกลืนโดยคชภูมิดูด้วยซ้ำไป แต่หากเป็นชัยชนะที่ตัดสินโดยอาศัยกองกำลังที่เหนือกว่า หรือ ชัยชนะบนคราบน้ำตา หยาดเลือด และชีวิตของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว จะไม่เป็นเพียงชัยชนะที่มีฐานอัน

เพราะบางเท่านั้น หากเป็นการบ่มเพาะความเกลียดชังและสะสมความแตกแยก ตลอดจนสร้างความริ้วฉานในสังคมอย่างไม่รู้จักจบสิ้น

หากศึกษาประวัติศาสตร์การล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจในอดีตจะพบว่า ถึงแม้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศที่ถูกยึดครองจะเปลี่ยนศาสนาตามประเทศมหาอำนาจแล้วก็ตาม แต่ชนพื้นเมืองเหล่านั้นก็ยังดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพ ถึงแม้ต้องแลกด้วยชีวิตและใช้เวลานานนับศตวรรษก็ตาม แต่ไม่ปรากฏว่าประชาชนในประเทศต่างๆที่หันเข้ารับอิสลามต้องลุกขึ้นต่อสู้เรียกร้องอิสรภาพจากประเทศมุสลิมเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากศึกษาประวัติศาสตร์การเผยแพร่อิสลามในอุรุกวัย จะพบว่าประชาชนแถบนี้พร้อมใจกันเข้ารับอิสลามโดยปราศจากการล่อลวงแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์การแผ่ขยายของอิสลามในดินแดนแถบนี้ที่บันทึกว่าบรรพชนมุสลิมได้บีบบังคับชาวพื้นเมืองให้เข้ารับอิสลามด้วยคมดาบหรือแม้กระทั่งใช้วิธีการหว่านล้อมด้วยเมล็ดเงินจำนวนมหาศาลเพื่อสร้างแรงจูงใจผู้คนให้เข้ารับอิสลาม พวกเขายินยอมประกาศรับทางนำแห่งอิสลามด้วยหัวใจที่อัมเมกัรบรสัจธรรมและปกป้องพิทักษ์อิสลามจวบถึงปัจจุบันจนกระทั่งวันกิยามะฮฺ(วันสิ้นโลก) ด้วยความประสงค์ของอัลลอฮฺ เพราะอิสลามได้วางกติกาอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเสรีภาพในการนับถือศาสนามาตั้งแต่ 1,400 ปีมาแล้วด้วยหลักการของอัลกุรอานที่กล่าวไว้ ความว่า “ไม่มีการบังคับใดๆ (ให้นับถือ) ในศาสนาอิสลาม” (อัลกุรอาน 1: 256)

มุสลิมทุกคนพึงทราบว่าการนำเสนออิสลามโดยใช้วิธีการที่ไม่ค่อยถูกต้องนั้น แทนที่จะเกิดผลดีต่ออิสลามทั้งระยะสั้นและระยะยาว กลับกลายเป็นการสร้างรอยด่างและฝักมลทินให้กับศาสนา โดยไม่รู้ตัวก็เป็นได้ อิสลามซึ่งเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ถูกตีตราเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุนแรง ป่าเถื่อน ยิ่งหากมีการใส่สีตีไข่และหลอกลอนด้วยมายาคติจากกลุ่มมิถิลาชนที่ไม่หวังดีต่ออิสลามและมุสลิมแล้ว อิสลามจึงกลายเป็นคำสอนแห่งความหวาดกลัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ - ขออัลลอฮฺทรงคุ้มครอง- ด้วยเหตุดังกล่าว อิสลามจึงปฏิเสธทฤษฎีของแม็กคิวิลลิที่ขู่งให้ผู้คนใช้วิธีการอะไรก็ได้เพียงเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ แต่อิสลามมีคำสอนที่ให้มุสลิมยึดมั่นในระบบคุณธรรมด้วยหลักการที่ว่า

“การมีวัตถุประสงค์ที่ดีไม่สามารถทำให้วิธีการที่นำสู่วัตถุประสงค์ดังกล่าว กลายเป็นสิ่งดีไปด้วย”

“การมีเจตนาที่ดี จะไม่สามารถทำให้สิ่งต้องห้าม (สิ่งหะรอม) กลายเป็นดีได้”

อิสลามจึงให้ความสำคัญกับแนวทางและวิธีการมากกว่าที่จะกำชับให้มุสลิมมุ่งแต่เพียงบรรลุถึงเป้าหมาย เพราะการบรรลุถึงเป้าหมายเป็นเรื่องอนาคตที่อัลลอฮฺเป็นผู้กำหนด ในขณะที่แนวทางหรือวิธีการเป็นสิ่งปัจจุบันที่มุสลิมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของอิสลาม คำถามที่ทุกคนจะต้องให้คำตอบในวันกิยามะฮฺก็คือคุณปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับคำสอนของอิสลามมากน้อยเพียงใด อัลลอฮฺ ﷻจะไม่ถามว่าคุณปฏิบัติหน้าที่อย่างประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เพราะดรรรชนีชีวิตความสำเร็จที่แท้จริงของมุสลิมก็คือความสำเร็จในการปฏิบัติตนและประยุกต์ใช้คำสอนให้สอดคล้องกับหลักการของอิสลามมากน้อยเพียงใดต่างหาก

อัลกุรอานยังได้กำชับให้มุสลิมชำระไว้ซึ่งความยุติธรรมแม้กระทั่งต่อฝ่ายตรงกันข้ามและแม้กระทั่งในบรรยากาศที่อบอวลด้วยอารมณ์แห่งความเกลียดแค้น ดังปรากฏในอัลกุรอานความว่า **“อย่าให้เพราะความ**

เคียดแค้นของพวกท่านที่มีต่อชนกลุ่มหนึ่ง เป็นตัวชักนำให้พวกท่านปฏิบัติกรที่**ไม่เป็นธรรม** จงดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเถิด เพราะแท้จริงมันทำให้ใกล้ชิดกับความยำเกรงอัลลอฮ์ (ศักวา)” (อัลกุรอาน 5:8)

เนื่องจากความยำเกรงอัลลอฮ์ คือกุญแจแห่งความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงกำชับให้บรรดาศรัทธาชนยำเกรงต่อพระองค์ในทุกสภาวะการณ์และสถานที่ คำสอนดังกล่าวได้รับการปฏิบัติโดยสมบูรณ์แบบจากนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะฮาบะฮ์ตลอดจนผู้ทรงคุณธรรมด้วยจิตตลอดมาตามที่ได้ปรากฏในประวัติศาสตร์อารยธรรมอิสลาม และด้วยสาเหตุที่มุสลิมประยุกต์ใช้หลักคำสอนดังกล่าวสู่ภาคปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ เปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันสูงส่ง อิสลามจึงเป็นศาสนาที่ได้รับการยอมรับและเลื่อมใสศรัทธาจากประชาคมโลกมากที่สุดตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

มุสลิมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการชี้แนะจากบรรดาผู้รู้ (อุละมาอ์) ผู้ทรงคุณธรรม ที่มีบทบาทเป็นผู้สืบทอดมรดกจากเหล่าศาสนทูต พวกเขาจะชี้แจงข้อสงสัย อธิบายสิ่งคลุมเครือ ตอบโต้ความมดเท็จ ให้คำชี้ขาดข้อขัดแย้งและวินิจฉัยประเด็นต่างๆที่เป็นความต้องการของประชาสังคมที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและจริยวัตรนบีมุฮัมมัด ﷺ (ซุนนะฮ์) อันแท้จริง

จึงใคร่เชิญชวนทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่น้องมุสลิม ศึกษาทำความเข้าใจอิสลามจากบรรดาอุละมาอ์ที่ได้รับความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและจงห่างไกลจากการรับความรู้จากแหล่งที่ไม่ถูกต้องหรือบุคคลที่ไม่เป็นที่ยอมรับและไม่เป็นที่รู้จักในวงวิชาการ นอกจากนี้ เรายังมีความจำเป็น เรียนรู้วิธีการร่วมใช้ชีวิตบนโลกนี้ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์อันแท้จริงของอิสลามที่มุ่งมั่นสรรค์สร้างสังคมสันติภาพสมานฉันท์และสันติสุขอันยั่งยืน.

ขออัลลอฮ์ทรงประทานการชี้นำแก่ทุกฝ่ายด้วย

1.3 อิสลาม คือคุณค่าและอารยธรรมอันสูงส่งของมนุษยชาติ

อิสลามคือคุณค่าและอารยธรรมอันสูงส่งของมนุษยชาติ ซึ่งเราสามารถสรุปสาระหลักของอิสลามในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

• อิสลามเป็นคำสอนของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ถือว่ามนุษย์ทุกคน ถึงแม้จะแตกต่างกันด้านเชื้อชาติ สัญชาติ และเผ่าพันธุ์ ต่างก็มีตระกูลอันดั้งเดิมที่มาจากครอบครัวเดียวกัน ดังอัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“**โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย จงยำเกรงพระเจ้าของพวกเจ้า ที่ได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากชีวิตหนึ่ง (นบีอาดัม)**” (อัลกุรอาน ๔:๑)

อัลลอฮฺ ﷻ ยังได้ตรัสอีกความว่า

“**โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูล เพื่อจะได้รู้จักกันและกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮฺนั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน**” (อัลกุรอาน ๔๕:๑๓)

การประกาศหลักการและเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์นี้ถือเป็นการปฏิเสธความเหลื่อมล้ำ การแบ่งชนชั้นวรรณะและการจัดวางกลุ่มคนบนชั้นบันไดทางสังคมเนื่องจากความแตกต่างด้านสีผิว เชื้อชาติ วงศ์ตระกูลและเผ่าพันธุ์ของมนุษย์โดยสิ้นเชิง

• อิสลามถือว่าความหลากหลายทางด้านภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ และวงศ์ตระกูลของมวลมนุษย์ คือหนทางสู่การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ เกื้อกูล เอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มิใช่เป็นต้นเหตุแห่งการบาดหมาง พยาบาท การเข่นฆ่า สงครามและการนองเลือดระหว่างกัน อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“**และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูล เพื่อจะได้รู้จักกันและกัน**” (อัลกุรอาน ๔๕:๑๓)

การรู้จักซึ่งกันและกัน ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเข้าถึง เข้าใจ ร่วมมือ เกื้อกูลและถือเป็นบันไดขั้นแรกของกระบวนการสร้างอารยธรรมอันสูงส่งของมนุษยชาติ

• อิสลามถือว่า มนุษย์มีฐานะอันทรงเกียรติยิ่งและประเสริฐสุดในบรรดาสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย ถึงแม้จะมีความแตกต่างด้านสีผิว เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมและศาสนา แต่ความเป็นมนุษย์ของคนๆ หนึ่งถือเป็นเหตุผลเพียงพอแล้วที่เขาจะได้รับฐานะอันทรงเกียรตินี้ อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“**แน่แท้ เราได้ให้เกียรติแก่ลูกหลานของอาดัมและเราได้พิทักษ์ปกป้องพวกเขาทั้งหลายทั้งทางบกและทางทะเล และได้ให้ปัจจัยยังชีพที่ดีทั้งหลายแก่พวกเขา และเราได้ให้พวกเขาดีเด่นอย่างมีเกียรติเหนือกว่าผู้ที่เราได้ให้บังเกิดเป็นส่วนใหญ่**” (อัลกุรอาน ๑๗:๗๐)

• อิสลามถือว่า โดยทั่วไปแล้วสตรีเพศมีฐานะที่ทัดเทียมกับบุรุษด้านสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และอิสลามถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองเพศดังกล่าว ควรต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร ความห่วงใย ความรักและความโอบอ้อมอารี อิสลามไม่ได้ถือว่าเพศชายหรือเพศหญิงมีฐานะที่เหนือกว่าเพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะ ความดีและการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมต่างหากที่เป็นตัวชี้วัดการมีเกียรติที่เหนือกว่า ดังนั้นอิสลามจึงถือว่าสตรีที่มีคุณธรรมอันสูงส่ง ย่อมมีเกียรติเหนือกว่าชายที่เลว ส่วนชายที่ซบเซ่งในธรรมพร้อมประกอบ คุณงามความดีย่อมประเสริฐกว่าหญิงชั่วอย่างแน่นอน

• บนพื้นฐานแห่งกระบวนการที่ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว อิสลามจึงประกาศเป็นศาสนาสากลที่ตระหนักและให้ความสำคัญแก่มนุษย์ อิสลามจึงเชิญชวนและเรียกร้องมนุษยชาติทั้งมวล โดยไม่จำกัดกลุ่ม ชนชาติ เผ่าพันธุ์

เชื้อชาติหรือลักษณะภูมิประเทศใดเป็นการเฉพาะ และด้วยความเป็นสากลของอิสลาม ไม่ว่าจะในมิติของการเชิญชวน การเรียกร้อง หรือในมิติของการตอบรับของประชาคมโลก อิสลามจึงปฏิเสธแนวคิดชาตินิยม รัฏฐนิยมหรือการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์ของตนเอง อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด เว้นแต่เป็นผู้แจ้งข่าวดีและเป็นผู้ตักเตือนแก่มนุษยทั้งหลาย แต่ส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้” (อัลกุรอาน ๓๔:๒๘)

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มีวจนะไว้ความว่า

“ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติของฉันสำหรับผู้ที่เรียกร้องบนฐานแนวคิดของการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์ ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติของฉันสำหรับผู้ที่ทำสงครามบนฐานแนวคิดของการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์ และไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติของฉันสำหรับผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากการต่อสู้ในการปกป้องและพิทักษ์รักษาแนวคิดของการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์”

ด้วยเหตุดังกล่าวในประวัติศาสตร์อารยธรรมของอิสลามจึงเต็มไปด้วยการสร้างคุณประโยชน์ในระดับสากลที่มวลมนุษยชาติอันหลากหลายเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ได้มีส่วนร่วมก่อร่างสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองการเชิญชวนของพระผู้เป็นเจ้า บนพื้นฐานของมนุษย์ที่มี พระเจ้าองค์เดียว และมีรากเหง้าต้นตอที่มาจากมนุษย์คนเดียวกัน

- อิสลามได้ยอมรับในหลักการที่ว่า การเชื่อมั่นศรัทธาในศาสนาอิสลาม ควรต้องเป็นผลพวงของเจตนารมณ์และความต้องการอันเสรี อันนำไปสู่การยอมรับในหลักของเหตุและผลของปัจเจกบุคคล อิสลามจึงสั่งห้ามมิให้มีการบังคับขู่เข็ญให้มวลมนุษย์นับถืออิสลาม และการบังคับในเรื่องดังกล่าว ถือเป็นอาชญากรรมและสร้างตราบาปให้แก่มนุษย์ที่มีความอิสระและสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“ไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนาอิสลาม” (อัลกุรอาน 2:๒๕๖)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสอีกความว่า

“เจ้าไม่ใช่เป็นผู้มีอำนาจเหนือพวกเขา (ให้เกิดความศรัทธา)” (อัลกุรอาน ๘๘:๒๒)

นอกจากนี้ อัลลอฮฺ ﷻ ยังได้ปฏิเสธพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การบังคับในศาสนาด้วยคำดำรัสของพระองค์ความว่า

“และหากพระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์ แน่อนผู้ที่อยู่ในแผ่นดินทั้งมวลจะศรัทธา เจ้าจะบังคับมวลชนจนกว่าพวกเขาจะเป็นผู้ศรัทธากระนั้นหรือ” (อัลกุรอาน ๑๐:๙๙)

ด้วยเหตุดังกล่าว บรรดานักวิชาการมุสลิม ต่างเห็นพ้องว่า สงครามที่เกิดขึ้นระหว่างมุสลิมกับชนต่างศาสนิกนั้น เนื่องจากการขัดขวางความอยุติธรรมและตอบโต้การรุกราน ปลดปล่อยมวลมนุษย์จากการถูกกดขี่ เรียกร้องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และปกป้องการเผยแพร่อิสลามจากการล่วงละเมิด สงครามในอิสลามมิใช่เพราะชนต่างศาสนิกปฏิเสธอิสลามหรือไม่ศรัทธาในอัลลอฮฺ ﷻ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การ

ที่ผู้คนไม่ศรัทธาในอิสลามเพียงประการเดียว จะถือเป็นข้ออ้างในการประกาศสงครามกับชนกลุ่มนั้นไม่ได้ โดยเด็ดขาด

- อิสลามยอมรับคำสอนที่ประกาศและเผยแผ่โดยบรรดาศาสนทูตและไม่เคยปฏิเสธอารยธรรมอันดีงามที่มนุษยชาติในยุคก่อนได้สรรค์สร้างและพัฒนา อิสลามถือว่าสิ่งดังกล่าวเป็นอีกมิติหนึ่งของการพัฒนามนุษยชาติที่เหมาะสมกับยุคสมัยนั้นๆ อิสลามมิได้เป็นอื่นใดนอกจากอิฐก้อนหนึ่งที่ทำให้กระบวนการสร้างอาคารแห่งอิสลามเป็นไปอย่างเสร็จสิ้นและสมบูรณ์ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“แท้จริงเราได้มีโองการแก่เจ้าเช่นเดียวกับที่เราได้มีโองการแก่ นูฮ์และบรรดาศาสนทูตหลังจากเขา”

(อัลกุรอาน ๔:๖๖๓)

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มีวจนะไว้ความว่า “อุปมาการเป็นศาสนทูตของฉัน และศาสนทูตท่านอื่น ๆ ในยุคก่อนหน้าฉัน ประหนึ่งชายคนหนึ่งสร้างอาคารอย่างสวยงาม เพียงแต่ขาดอิฐก้อนหนึ่ง ณ มุมหนึ่งของบ้าน ผู้คนทั้งหลายได้เดินเวียนรอบ ๆ บ้านหลังนั้น และตะลึงในความวิจิตรงดงามของบ้านหลังนั้นพร้อมกับกล่าวว่า : หากมีอิฐ ก้อนหนึ่งวางไว้ตรงนั้น (ณ มุมที่ยังไม่สมบูรณ์ แน่นอนบ้านหลังนั้นจะดูสวยงามโดยไม่มีที่ติเลยทีเดียว) ฉะนั้นแหละคืออิฐก้อนนั้น และฉันคือศาสนทูตคนสุดท้าย”(รายงาน โดยอัล- บุกอริย์/3535 และมุสลิม/2286)

- อิสลามได้ยอมรับศาสนายุคก่อนๆ และได้ยอมรับชนต่าง ศาสนิกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคม และพลเมืองของรัฐอิสลาม นอกจากนี้อิสลามยังได้กำหนดสิทธิอันชอบธรรมต่างๆ ที่ชนต่าง ศาสนิกพึงได้รับ อาทิ ความอิสระและเสรีภาพในการนับถือศาสนา การสถาปนาสถาบันและสัญลักษณ์ทางศาสนา การยอมรับในกฎหมาย และข้อบังคับที่ว่าด้วยสิทธิของปัจเจกบุคคล รวมทั้งการสั่งห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่สร้างความอธรรม การรุกรานหรือล่วงละเมิดพวกเขาด้วยการแอบอ้างศาสนาที่มีพื้นฐานจากการตีความศาสนาบัญญัติที่ผิดๆและไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ของศาสนาบัญญัติที่ถูกต้อง อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“สำหรับพวกท่านก็คือ ศาสนาของพวกท่าน และสำหรับฉันก็คือศาสนาของฉัน” (อัลกุรอาน ๑๐๕:๖) หมายถึงต่างฝ่ายต่างก็ปฏิบัติศาสนกิจตามความเชื่อของตน โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มีวจนะไว้ความว่า “พึงทราบเถิดว่าผู้ใดที่ปฏิบัติธรรมต่อคนต่างศาสนาที่อยู่ระหว่างการทำพันธะสัญญา หรือเหยียดหยามเขา หรือสั่งให้เขาทำงานในสิ่งที่เกินความสามารถของเขา หรือยึดทรัพย์สินใดๆ ของเขา ทั้งๆ ที่เขาไม่เต็มใจมอบให้ ดังนั้นฉันจะเป็นคู่กรณีกับบุคคลผู้นั้น (ด้วยการทวงคืนสิทธิของผู้ถูกรุกราน) ในวันกิยามะฮ์” (รายงาน โดยอบูดาวูด)

- อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์เพียงเล่มเดียวที่ได้สาธยายประวัติศาสตร์ในอดีตโดยปราศจากการบิดเบือน อัลกุรอานยังได้เชิญชวนมวลมนุษยชาติให้ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของบรรพชนในยุคก่อน รวมทั้งยังได้เรียกร้องให้มนุษยชาตินำผลการศึกษาดังกล่าว เป็นบทเรียนและอุทาหรณ์สำหรับการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่า และบังเกิดผลประโยชน์สูงสุด อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“แน่นอนได้ผ่านพ้นมาแล้วก่อนพวกเจ้าซึ่งแนวทางต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ทรงปฏิบัติแก่ประชาชาติในอดีต ดังนั้นพวกเจ้า จงท่องเที่ยวไปในแผ่นดิน และจงพินิจใคร่ครวญว่าบั้นปลายของบรรดาผู้ปฏิเสธเป็นเช่นไร” (อัลกุรอาน 3/136)

- อิสลามได้กำหนดเป้าประสงค์อันสูงสุดของศาสน์แห่งการเผยแผ่อิสลาม มาซึ่งมนุษยชาตินั้นคือการแผ่ความเมตตาแก่เหล่าสมาชิกในสากลจักรวาล อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และเรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด นอกจากเป็นความเมตตาแก่สากลโลก” (อัลกุรอาน 21:107)

อิสลามไม่ได้เป็นศาสนาที่จำกัดความเมตตาเพียงแค่มนุษย์เท่านั้น หากยังก้าวล้ำแผ่ไปถึงบรรดาสัตว์ ซึ่งได้ปรากฏในคำสอนของอิสลาม ที่กำชับให้มีการอ่อนโยนแก่สัตว์ มีความปรานี ใ้การเยียวยารักษา และห้ามใช้งานสัตว์ที่หนักจนเกินไป นอกจากนี้ อิสลามได้สอนให้มุสลิมรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการกำหนดคบทบัญญัติที่ว่าด้วยการห้ามทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์โดยเปล่าประโยชน์ นบีมุฮัมมัด ﷺ มีวจนะไว้ ความว่า “หญิงนางหนึ่งต้องเข้ารกด้วยความผิดที่นางได้จับขังแมวตัวหนึ่ง โดยที่นางไม่ให้อาหารและไม่ปล่อยให้มันหาอาหารเอง จนกระทั่งแมวนั้นตายเพราะความหิว” (รายงาน โดย อัลบุคอรี/3482และมุสลิม/6915) นบีมุฮัมมัด ﷺ ยังได้เชิญชวนมนุษย์ให้มีความโอบอ้อมอารีแก่สัตว์ทั้งหลายด้วยวจนะของท่านความว่า “แท้จริงท่านทั้งหลายจะได้รับผลบุญในทุกครั้งที่ท่านยื่นมือให้อาหารแก่ทุกกระเพาะที่เปียกชื้น (ทุกสิ่งที่มีชีวิต)(รายงาน โดย อัลบุคอรี/2363และมุสลิม/2244)”

- อิสลามได้ยอมรับการมีอยู่ของประชาคมอื่น ทุกประชาคมในโลกนี้ย่อมมีสิทธิใช้ชีวิตและดำรงคงอยู่บนโลกนี้ พร้อมกับความเชื่อของตนได้อย่างอิสระเสรี อิสลามถือว่าความหลากหลายของประชาคมถือเป็นกฎสามัญทั่วไปของสิ่งมีชีวิต ความแตกต่างในสังขรณ์ดังกล่าว ถือเป็นแนวทางสู่การแข่งขัน และการเสริมสร้างอารยธรรมอันสูงส่ง อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และหากพระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์ แน่แน่นอนพระองค์จะทำให้ปวงมนุษย์เป็นประชาชาติเดียวกัน แต่พวกเขาก็ยังคงแตกแยกกัน” (อัลกุรอาน 11:๑๑๘)

อิสลามยึดหลักการสนทนาและเสวนาธรรม ด้วยวิธีการที่ดีกว่า และถือว่าวิธีการดังกล่าวคือหนทางสู่การสร้างความเข้าใจและการยอมรับอันจะนำไปสู่การประสานความร่วมมือและจรร โลงสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และพวกเจ้าอย่าได้เถียงกับชาวยิวและคริสเตียน เว้นแต่ด้วยวิธีการที่ดีกว่า” (อัลกุรอาน 29:46) และพระองค์ยังได้ตรัสอีกความว่า

“จงเผยแผ่สู่แนวทางแห่งพระเจ้าของเจ้าด้วยวิธีการที่สุชุม และการตักเตือนที่ดี และจงสานเสวนาพวกเขาด้วยเหตุผลและหลักฐานที่ดีกว่า” (อัลกุรอาน 16:125)

- อิสลามได้ยอมรับสนธิสัญญาที่มีเนื้อหาและนัยส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลในสิ่งที่ดี ประสานความเข้าใจ มีความจริงใจและซื่อสัตย์ต่อกัน อิสลามยังได้กำชับให้มุสลิมยึดมั่นในความยุติธรรมและความเป็นเพื่อนบ้านที่ดี แม้แต่ต่อบรรดาชนต่างศาสนิก อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“อัลลอฮ์มิได้ทรงห้ามพวกเจ้าให้พวกเจ้ากระทำความดีและให้ความยุติธรรมแก่บรรดาผู้ที่มิได้ต่อต้านพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และมีได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักผู้ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม” (อัลกุรอาน 60:8) นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เคยร่วมเป็นภาคีสัญญากับชาวคูรอชฺในสงครามหุคัยบียะฮฺ เช่นเดียวกันกับที่ท่านเคยร่วมลงนามในสัญญากับชาวยิว ณ นครมะดีนะฮฺ

- อิสลามยอมรับการยื่นมือให้ความช่วยเหลือในทุกกิจการอันนำไปสู่การดำรงคงไว้ซึ่งคุณประโยชน์และจรรโลงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ท่ามกลางบรรยากาศที่สงบร่มเย็น เป็นสุขและมีความยุติธรรม นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เคยเข้าร่วมเป็นสักขีพยานในสนธิสัญญายุคก่อนอิสลามที่บ้านของอับดุลลอฮฺ บิน อูตมาน ซึ่งมีเนื้อหาต่อต้านความอยุติธรรมในสังคม และท่านได้กล่าวหลังจากที่อิสลามได้แผ่ขยายไปทั่วคาบสมุทรอาหรับเพื่อเป็นการรำลึกถึงสนธิสัญญาดังกล่าวไว้ว่า “หากฉันได้รับการเชิญชวนให้เข้าร่วมเป็นสักขีพยานในสนธิสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันกับสนธิสัญญาดังกล่าว ฉันยินดีเข้าร่วมอย่างแน่นอน”

- อิสลามได้เชิญชวนและเรียกร้องให้มุสลิมยื่นหัตถ์ในกระบวนการยุติธรรมและพยายามดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม แม้ต่อบรรดาศัตรูและกลุ่มผู้ไม่หวังดีต่อชาวมุสลิมก็ตาม อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดทำให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นเรื่องที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า” (อัลกุรอาน 5:8)

- อิสลามถือว่า ความสงบร่มเย็นเป็นสุขในสังคม นับเป็น เสาหลักแห่งสันติภาพอันเป็นโอกาสดีที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งและความมีประสิทธิภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย เจ้าจงเข้าในกระบวนการสันติภาพโดยทั่วทั้งหมดด้วยเถิด” (อัลกุรอาน 2:208)

อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกความว่า

“และหากพวกเขาโอนอ่อนมาเพื่อการประนีประนอมแล้ว เจ้าก็จงโอนอ่อนตามเพื่อการนั้นด้วย และจงมอบหมายกิจการทั้งปวงแต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงนั้นพระองค์คือ ผู้ทรงไถ่ถอนโทษกรรม และถ้าหากพวกเขาต้องการที่จะหลอกลวงเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นที่พอเพียงแก่เจ้าแล้ว พระองค์คือ ผู้ที่ได้ทรงสนับสนุนเจ้าด้วยการช่วยเหลือของพระองค์ และด้วยผู้ศรัทธาทั้งหลาย” (อัลกุรอาน 8:61-62)

- อีกประการหนึ่งที่เป็นสิ่งยืนยันในความมุ่งมั่นของอิสลามต่อสันติภาพ คือ กว่า ๑๔๐๐ ปี มาแล้วที่อิสลามได้มีบทบัญญัติแก่ชาวมุสลิมให้หยุดสงครามและไม่อนุญาตให้มีการรบราฆ่าฟันตลอดระยะเวลา ๔ เดือนของทุกปีในระบบปฏิทินอิสลาม มุสลิมจะไม่ได้รับการอนุญาตให้กระทำสงครามในช่วง ๔ เดือนดังกล่าวที่เป็นที่รู้จักในเดือน *หะรอม* (เดือนที่ต้องห้าม) อันได้แก่ *ซุลกอฮฺดะฮฺ* (เดือน๑๑) *ซุลฮิจญะฮฺ* (เดือน๑๒) *มุหฺรรัม* (เดือนแรก) และ *เราะญับ* (เดือน7) (๓ เดือนติดต่อกันและอีก ๑ เดือน เว้นช่วงต่างหาก) แต่เมื่อใดที่ชาวมุสลิมถูกโจมตีจากข้าศึกในช่วงเดือนที่ต้องห้าม มุสลิมจำเป็นต้องลุกขึ้นต่อสู้เพื่อปกป้องการ

รุกรานและให้บทเรียนแก่ผู้ละเมิด จนกว่าพวกเขาไม่กล้าโจมตีมุสลิมช่วงที่ชาวมุสลิมพากันให้เกียรติเดือนที่
ต้องห้ามดังกล่าว

- ในขณะที่เดียวกัน อิสลามได้ประกาศให้มหายามครมกกะฮฺซึ่งถือเป็นเมืองหลวงของอิสลามเป็น
ดินแดนแห่งความสงบสุข ผู้ใดก็ตามที่พำนักอยู่ในดินแดนอันมหาจำเริญแห่งนี้ บุคคลผู้นั้นจะได้รับความ
ปลอดภัย อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และเรามีได้ให้พักพิงแก่พวกเขาในเขตหวงห้ามอันปลอดภัยดอกหรือ ซึ่งผลไม้มุสลิมทุกคนนำมา
ที่นั่น เพื่อเป็นเครื่องยังชีพที่มาจากเรา แต่ส่วนมากของพวกเขาไม่รู้” (อัลกุรอาน 28:57)

ณ ดินแดนแห่งนี้ อิสลามได้สั่งห้ามมิให้มีการรบราฆ่าฟันและล่วงละเมิดในทุกรูปแบบตลอดทั้งปี
และเพื่อเป็นการปลุกฝังให้มุสลิมเป็นผู้ใฝ่สันติ รักและถวิลหาความสงบสุข อิสลามจึงบัญญัติให้มุสลิมทุก
คนผินหน้าหัน ไปสู่มหายามครมกกะฮฺแห่งนี้ในทุกครั้งที่มุสลิมประกอบทางศาสนกรรม โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งช่วงละหมาดและการขอพร

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงทำให้มหายามครมกกะฮฺเสมือนเดือนที่ต้องห้ามที่มนุษย์จะได้หลักประกันในความ
ปลอดภัย เพราะมหายามครมกกะฮฺ เป็นสัญลักษณ์ของสถานที่ ในขณะที่เดือนที่ต้องห้ามเป็นเรื่องของกาลเวลา
ซึ่งทั้งสองประการดังกล่าวถือเป็นสิ่งคุ้มครองชีวิตมนุษย์จากการถูกทำร้ายหรือถูกล่วงละเมิดในรูปแบบ
ต่างๆ ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ทุกชีวิตจะปลอดภัยเมื่อพำนักอาศัยในบริเวณมหายามครมกกะฮฺแม้ว่าจะ
อยู่นอกเหนือจากสี่เดือนที่ต้องห้าม และทุกชีวิตจะปลอดภัยเมื่อถึงช่วงสี่เดือนที่ต้องห้ามถึงแม้จะอยู่นอก
บริเวณมหายามครมกกะฮฺก็ตาม

ช่วงเป็นบทยุติและมาตรการที่ส่งเสริมให้มนุษย์ชาติตระหนักและให้ความสำคัญใน
กระบวนการสันติภาพที่มีความหมายลึกซึ้ง ครอบคลุมและครบวงจรเหลือเกิน

- สิ่งหนึ่งที่สามารถยืนยันในความมุ่งมั่นของอิสลามต่อสันติภาพก็คือภูมิหลังอันแท้จริงของการแผ่
ขยายของศาสนาอิสลามไปทั่วทุกมุมโลกมาจนถึงบัดนี้ เนื่องจากประชาคมโลกต่างพากันยอมรับศาสนานี้
ด้วยความสมัครใจ หลังจากพวกเขาได้สัมผัสและลิ้มรส สัจธรรมแห่งอิสลามที่ว่าด้วยสันติภาพ ความ
ยุติธรรม การสนทนา และเสวนาธรรมด้วยวิธีการที่ดีกว่า และการยอมรับความมีอยู่ของสังคมอื่นด้วยใจที่
เปิดกว้างและมิตรไมตรี เป็นเหตุให้สี่ในห้าส่วนของประชาคมโลกมุสลิมได้เข้ารับและศรัทธาอิสลามด้วย
ความสมัครใจโดยปราศจากการนองเลือดหรือการต่อสู้ประหัตประหารกัน สงครามในอิสลามเกิดขึ้นใน
ช่วงแรกของการเผยแผ่อิสลามเท่านั้น ด้วยสาเหตุที่ชาวมุสลิมถูกรังแก หรือเพื่อทำลายกำแพงของฝ่ายตรงกัน
ข้ามที่พยายามสกัดและปิดกั้นมิให้สาส์นอิสลามแผ่ขยายไปอย่างเสรี

- ทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับอิสลามไม่ว่าหลักการ หลักปฏิบัติหรือคำสอน ล้วนยึดหลักสายกลางและ
ความพอดี(ประชาชาติที่ได้รับการคัดเลือกและดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม) เป็นแนวทางอันเที่ยงตรง ไม่ใช่
เป็นแนวทางที่สุดโต่งหรือหย่อนยานหละหลวมแต่อย่างใด อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า ความว่า

“และในทำนองเดียวกัน เราได้ให้พวกเขาเป็นประชาชาติที่เป็นกลาง” (2:๑๔๓)

- อิสลามสั่งห้ามพฤติกรรมต่างๆที่นำไปสู่ความรุนแรง สร้างความเสียหายบนแผ่นดิน หรือสร้างอาณาจักรและปริมณฑลแห่งความหวาดกลัวแก่ชนในสังคม อิสลามถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นบาป อันใหญ่หลวงและก่ออาชญากรรมทางสังคมที่ร้ายแรง อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“แท้จริงการตอบแทนแก่บรรดาผู้ทำสงครามต่ออัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ และพยายามสร้างความเสียหายบนผืนแผ่นดินนั้นก็คือ พวกเขาจะถูกฆ่าหรือตรึงบนไม้กางเขนหรือมือพวกเขาและเท้าของพวกเขาจะถูกตัดสลับข้าง(คือมือขวาและเท้าซ้าย)หรือถูกเนรเทศออกไปจากแผ่นดิน พวกเขาจะได้รับความอัปยศในโลกนี้และจะได้รับโทษอันใหญ่หลวงในโลก” (อัลกุรอาน 5:๓๒)

- ในทุกมิติของอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นหลักการ เจตคติและประวัติศาสตร์ ถือว่าการละเมิดรุกราน การใช้ความรุนแรงและการกระทำที่ไม่ชอบธรรมบางประการของมุสลิมส่วนหนึ่งที่ไม่รู้จักจริงในแก่นแห่งศาสนา การแอบอ้างศาสนา การใช้อารมณ์ใฝ่ต่ำ หรือการใช้สติที่วู่วามและโกรธแค้น เป็นสิ่งที่อิสลามปฏิเสธโดยสิ้นเชิงและอิสลามไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงลบเหล่านั้นเลยแม้แต่น้อย

- เป็นที่น่าสังเกตว่า ความรุนแรง และแนวคิดสุดโต่ง ถือเป็นปรากฏการณ์โลกปัจจุบัน หากมีการเปรียบเทียบโดยปราศจากความลำเอียงแล้ว จะพบว่าอารยธรรมของโลกตะวันตก มีสถิติของการใช้ความรุนแรงที่มากกว่าโลกอิสลามหลายเท่า มีตัวอย่างมากมายที่สามารถยืนยันในเรื่องดังกล่าว เช่นกรณีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน อินเดีย จีน ลาตินอเมริกาและอื่นๆ ทั่วโลก ถึงแม้สื่อต่างๆ มักประโคมข่าวที่พยายามชี้ว่าชาวมุสลิมมักมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์รุนแรงดังกล่าว แต่อาจเป็นเพราะความมีอคติต่ออิสลามหรือเป็นเพียงกระบวนการใส่ร้ายที่ยังไม่สามารถหาพยานหลักฐานได้เท่านั้นเอง

- เราจึงมีความเชื่อมั่นว่า ปัญหาความรุนแรงได้กลายเป็นปัญหาระดับโลก และเป็นปัญหาของมนุษยชาติแล้ว ประชาคมโลกจึงต้องเร่งสร้างความร่วมมือ ขจัด แก้ไข และเยียวยารักษาปัญหานี้โดยด่วน การแก้ไขเพียงปลายเหตุหรือการทำความเข้าใจเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ถือเป็นการแก้ปัญหที่ไร้ความหมาย トラบใดที่เรายังไม่แก้ไขภัยที่ถูกต้องในทุกมิติของปัญหา ไม่ว่าจะมิติของรากฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของบุคคล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นมาของชุดความคิดและรากฐานของปรัชญา ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาและประมวลสภาพปัญหาที่แท้จริงเพื่อกำหนดวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง แม่นยำ และมีประสิทธิภาพ

1.4 ไม่มีการบังคับ แก่นแท้แห่งศาสนาอิสลาม

สามัญสำนึกอันดั้งเดิมของมนุษย์ที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงคือ มนุษย์มีความต้องการศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ผู้ที่ศึกษาอารยธรรมของมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย จะพบว่า มนุษย์ในบางสังคมหรือบางช่วงเวลาอาจจะไม่มีโรงงาน สถาบันการศึกษา บริษัท โรงพยาบาลหรือแม้แต่บ้านที่ใช้เป็นแหล่งพักพิง แต่ไม่เคยปรากฏในสังคมมนุษย์ที่ใช้ชีวิตโดยปราศจากหอสวด ศาลเจ้า สถานศักดิ์สิทธิ์หรือสัญลักษณ์ของความเชื่อที่มีการเรียกขานด้วยชื่อต่างๆ ตามความศรัทธาของแต่ละสังคม จึงสรุปได้ว่า มนุษย์ไม่สามารถ

ดำรงชีวิตได้หากปราศจากศาสนาและไม่ศรัทธาในพระเจ้า ผู้ที่ปฏิเสธแนวคิดความเชื่อในพระเจ้า แท้จริงแล้วบุคคลผู้นั้นกำลังสร้างศาสนาใหม่และสถาปนาตนเองเป็นพระเจ้าแทน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อชี้แจงไว้ซึ่งความกรุณาปรานีแก่สากลจักรวาล ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสความว่า

“และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่สากลจักรวาล” (21:107)

และเพื่อยืนยันในสัจธรรมดังกล่าว นบีมุฮัมมัด ﷻ ได้กล่าวแก่ตนเองความว่า "แท้จริง ฉันคือความเมตตาที่เป็นของขวัญจากพระเจ้าที่มอบให้กับสรรพสิ่งทั้งหลาย" (รายงานโดยคาริมีย์)

ส่วนหนึ่งของความกรุณาปรานีของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มีต่อมนุษย์คือ การให้โอกาสแก่มนุษย์มีสิทธิเลือกและกำหนดวิถีชีวิตตามความประสงค์ของตนเอง

มนุษย์โดยสภาวะดั้งเดิม คือ สิ่งมีชีวิตที่ประเสริฐสุดและมีเกียรติยิ่ง แม้ว่าจะแตกต่างด้านสีผิว ชาติพันธุ์ ภาษาและฐานะทางสังคม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสความว่า

“และโดยแน่นอน เราได้ให้เกียรติแก่ลูกหลานของอาดัม และเราได้บรรทุกพวกเขาทั้งทางบกและทางทะเล และได้ให้ปัจจัยยังชีพที่ดีทั้งหลายแก่พวกเขา และเราได้ให้พวกเขาดีเด่นอย่างมีเกียรติเหนือกว่าผู้ที่เราได้ให้บังเกิดมาเป็นส่วนใหญ่” (อัลกุรอาน 17:70)

มนุษย์เป็นมัลกุก (สิ่งถูกสร้าง) ที่มีสติปัญญา มีเป้าหมายแห่งชีวิต เป็นมัลกุกที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ถูกกำหนดไว้ มนุษย์มีสถานะและบทบาทอันทรงเกียรติยิ่ง เขาจะต้องถูกสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นในวันอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า) มนุษย์มีสิทธิเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มนุษย์มีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งดีและไม่ดี มนุษย์จึงไม่ใช่มะลาอิกะฮ์ (เหล่าเทวดา) ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างขึ้นเพื่อให้กระทำแต่เพียงความดี เนื่องจากมะลาอิกะฮ์เป็นมัลกุกที่ไม่มีอารมณ์และปราศจากความต้องการ แต่ในขณะเดียวกัน มนุษย์ก็มีวิเศษญาณ (เหล่ามารร้าย) ที่หมกมุ่นและจมปลักในการปฏิบัติแต่เพียงความชั่วร้ายและสิ่งอบายมุขทั้งหมด

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงทำให้มนุษย์รู้จักกำหนดวิถีชีวิตโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา อัลลอฮ์ ﷻ ทรงแนะนำและส่งเสริมให้มนุษย์กระทำคุณงามความดี พระองค์ทรงดักเตือนและห้ามปรามมิให้มนุษย์จมปลักในความชั่วร้าย อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ความว่า“และเราได้ชี้แนะทางแห่งความดี และความชั่วแก่เขาแล้ว” (อัลกุรอาน 90:10)

อัลลอฮ์ ﷻ จึงให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อผลของการเลือกของเขา ทั้งนี้เพราะความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพ หากปราศจากเสรีภาพ ความรับผิดชอบก็จะไร้ความหมาย

ด้วยเหตุที่มนุษย์มีอิสรภาพ รู้จักแสวงหาและสะสมความรู้และประสบการณ์ มีศักยภาพในการตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกและสิ่งใดผิด ตลอดจนมีโอกาสในการแก้ตัว ปรับปรุงและขอลูแก่โทษในความผิดพลาดทั้งปวง มนุษย์จึงมีฐานะที่สูงส่งกว่าสิ่งถูกสร้างทั้งหลาย และสิ่งเหล่านี้คือ เหตุผลสำคัญที่ทำให้

บรรดาเทวทูต (มะลาอิกะฮฺ) ยอมก้มคารวะ (สุญุด) เพื่อแสดงความเคารพนับถือต่อบีอาดัม ดังปรากฏในประวัติศาสตร์ที่บันทึกโดยอัลกุรอาน²¹

มุสลิมทุกคนจึงมีหน้าที่สืบทอดภารกิจของเหล่าศาสนทูตด้วยการให้เกียรติในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีอิสระเสรี และคืนศักดิ์ศรีอันเหมาะสมกับสถานะและบทบาทอันแท้จริงแก่เขา มุสลิมทุกคนต้องใช้ความพยายามอันแรงกล้าในการชี้แจงความถูกต้องและศีลธรรม ตักเตือนมิให้กระทำสิ่งชั่วร้าย แต่ทั้งนี้มุสลิมพึงสำนึกว่า มนุษย์มีสิทธิ์เต็มที่ในการเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง การกดขี่บังคับ ถือเป็น การลดศักดิ์ศรีและไม่ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ด้วยเหตุดังกล่าวอิสลามจึงกำหนดให้มุสลิมประกาศอิสรภาพ (การต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮฺﷻ) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้นการแพร่ขยายของการกดขี่บังคับมิให้ปฏิบัติตามศาสนา(ฟิตนะฮฺ) ดังที่อัลลอฮฺﷻ ได้ตรัสความว่า

“และจงสู้รบกับพวกเขา จนกว่าฟิตนะฮฺจะไม่ปรากฏขึ้น” (อัลกุรอาน 2:193)

ฟิตนะฮฺ ตามความหมายอันแท้จริงคือ การบังคับมิให้มนุษย์มีสิทธิปฏิบัติหรือเชื่อศรัทธาในสิ่งที่ เป็นความต้องการของเขา และการปิดโอกาสมิให้เขามีสิทธิเลือกกระทำตามที่เขาต้องการ ด้วยเหตุดังกล่าว อิสลามถือว่า การกระทำฟิตนะฮฺต่อมนุษย์ มีผลกระทบที่ร้ายแรงยิ่งกว่าการฆาตกรรม ทั้งนี้เพราะ ฆาตกรรมเป็นการปลิดชีวิตที่เป็นกายภาพ แต่การกระทำฟิตนะฮฺถือเป็นอาชญากรรมด้านความรู้สึกและ จิตใจ อัลลอฮฺﷻ ได้ตรัสความว่า

“และการฟิตนะฮฺนั้นใหญ่โตยิ่งกว่าการฆ่า” (อัลกุรอาน 2:217)

บรรดานักวิชาการมุสลิมต่างเห็นพ้องว่า สงครามระหว่างมุสลิมกับชนต่างศาสนิกนั้นเกิดขึ้น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อขจัดความอยุติธรรมและตอบโต้การรุกราน มิใช่เพราะชนต่างศาสนิกไม่นับถืออิสลาม หรือไม่ศรัทธาในพระเจ้า นอกจากนี้สงครามในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อปลดปล่อยมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้น จากการกดขี่ข่มเหง เรียกร้องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสร้างบรรยากาศการเผยแผ่อิสลามให้ ดำเนินไปในภาวะที่ไร้ความกดดัน

ด้วยเหตุดังกล่าว มุสลิมต้องมีการกิจในการรังสรรค์บุคลิกภาพของมนุษย์ให้มีความอิสระเสรีในการ เลือกศรัทธาตามความเชื่อของแต่ละคน เปิดโอกาสให้มีการเผยแผ่อิสลามแก่มวลมนุษยชาติ ให้เกียรติเพื่อน มนุษย์ด้วยการสร้างบรรยากาศแห่งความอิสระเสรีในการกำหนดทางเลือกของชีวิต เผยแผ่ความเมตตาแก่ สากลจักรวาลด้วยการชำระไว้ซึ่งความยุติธรรม ตอบโต้ความอยุติธรรมและการสร้างความหายนะตลอดจน การล่วงละเมิดทั้งปวง พร้อมทั้งยอมรับความแตกต่างของสังคมมนุษย์

มุสลิมทุกคนต้องลุกขึ้นปฏิบัติภารกิจในการแสวงจุดร่วม สงวนจุดต่างของมวลมนุษยชาติ หลีกเลียง การทุ่มเทความพยายาม พลละกำลังและศักยภาพ เพียงเพื่อสร้างความแตกแยกและจุดชนวนสงคราม ผู้การใช้

²¹ โปรดดูอัลกุรอาน (2 : 30-34)

ชีวิตร่วมกันบนรากฐานแห่งการสร้างความรู้จักความเข้าใจ ความช่วยเหลือ เอื้ออาทร สานเสวนา ดังที่อัลลอฮฺﷻ ได้ตรัสไว้ความว่า

“โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราสร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูลเพื่อจะได้สร้างความรู้จักกัน” (อัลกุรอาน 49:13)

ทั้งนี้เนื่องจากความอิสระเสรี การมีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อจนการสานเสวนานับเป็นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม และเปิดโอกาสให้มีการนำใช้สติปัญญาอันบริสุทธิ์ ความแตกต่างและความหลากหลายแทนที่จะเป็นชนวนแห่งความขัดแย้ง กลับกลายเป็นบ่อเกิดแห่งความโปรดปราน เป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเพิ่มพูนศักยภาพของมนุษยชาติในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีประโยชน์และคุ้มค่า

ถึงแม้มนุษย์จะรักหรือเกลียดชังกัน เป็นมิตรหรือศัตรูระหว่างกัน แต่ในทัศนะอิสลามแล้ว มนุษย์ทั้งหมดคือพี่น้องกัน มนุษย์จึงไม่ใช่หมาป่าที่คอยคำรามขบกัดระหว่างกันตามที่ปรากฏในคำสอนของลัทธิชาตินิยมที่เป็นแหล่งอ้างอิงของสำนักคิดสุดโต่งและทฤษฎีการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่พยายามวางก้ำกัใจอำนาจและอิทธิพล เพื่อกดขี่ข่มเหงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

อิสลามถือว่ามนุษย์มีรากเหง้าที่มาจากบรรพบุรุษคนเดียวกัน ความหลากหลายถือเป็นกฎดั้งเดิมของอัลลอฮฺﷻ พระผู้ทรงสร้างสรรพสิ่ง ความแตกต่างด้านภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ชาติพันธุ์ ความเชื่อและศาสนา ถือเป็นแนวทางสู่การสร้างสรรค ความช่วยเหลือ การทำความรู้จัก สานเสวนาและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ทั้งนี้ความพยายามที่จะทำให้มนุษย์มีความคล้ายคลึงกันในทุกประการเสมือนเอกสารถ่ายสำเนาจากต้นฉบับอันเดียวกันนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และไม่สามารรถเกิดขึ้นได้ ทั้งทางด้านสติปัญญาและข้อเท็จจริง เพราะจะทำให้การมีชีวิตไร้ความหมาย ความต้องการ ความมุ่งมั่นและความทะเยอทะยานจะชะงักงัน การสร้างความเจริญตลอดจนการพัฒนาในด้านต่างๆ ก็จะกลายเป็นอัมพาตและประสพภาวะตึบตัน ดังที่อัลลอฮฺﷻ ได้ตรัสไว้ความว่า

“และหากพระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์ แน่อนพระองค์จะทรงให้พวกมนุษย์เป็นประชาชาติเดียวกัน (โดยการทำให้มนุษย์ทั้งหมดศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และอยู่ในแนวทางอิสลาม) แต่พวกเขาก็ยังคงแตกแยกกัน” (อัลกุรอาน 11:118)

กล่าวโดยสรุปแล้ว เสรีภาพในการเลือกและกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ควรอยู่บนพื้นฐานของการให้อิสระแก่สติปัญญาในการทำหน้าที่ตัดสินใจ พินิจพิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลและเปรียบเทียบโดยการใช้โอกาสแก่สติปัญญาในการทำหน้าที่เหล่านั้นภายใต้ภาวะที่ไร้ความกดดัน

ภายใต้บรรยากาศดังกล่าว เหล่านักวิชาการจึงสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ พร้อมกับหาข้อยุติในประเด็นต่างๆ ที่ขัดแย้งเพื่อแสวงจุดร่วม กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน ตลอดจนตอบโต้แนวคิดสุดโต่งและการบิดเบือนในศาสนาสู่การประยุกต์ใช้หลักคำสอนของอัลกุรอานและซุนนะฮฺตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของอิสลาม ดังนบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวไว้ความว่า

“ความรู้ในอิสลามจะถูกถ่ายทอดโดยอนุชนหนึ่งสู่อุชนหนึ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม พวกเขาจะปฏิเสธคำวินิจฉัยของผู้มีแนวคิดสุดโต่งในศาสนา จะตอบโต้ข้อกล่าวหาของกลุ่มมิถนาชน และจะลบล้างการใส่ร้ายของกลุ่มผู้วิวิชา” (รายงานโดยบัยฮะกีฮ์)

หะดีษดังกล่าว ไม่ใช่เป็นเพียงแต่คำบอกเล่าปรากฏการณ์เท่านั้น หากเป็นการส่งสัญญาณต่อภารกิจสำคัญแก่นักวิชาการมุสลิมในทุกยุคทุกสมัยที่จำเป็นต้องยืนหยัดและธำรงไว้ซึ่งสัจธรรมตลอดไป

การดำรงอยู่ของความอิสระทางความคิดและการวินิจฉัยประเด็นศาสนา ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น ถือเป็นหนึ่งในสัญญาณที่บ่งบอกถึงความยั่งยืนของอิสลาม เป็นศาสนาที่มีชีวิตและมีความยืดหยุ่น มีความคล่องตัวสูงและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนมีศักยภาพที่จะมอบสิ่งใหม่ๆ ให้แก่มนุษยชาติได้อย่างสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงร่วมสมัยของสังคม หากไม่แล้วอิสลามจะกลายเป็นศาสนาที่เป็นเพียงแค่สัญลักษณ์ทางความเชื่อ เป็นพิธีกรรมที่มีการรณรงค์ให้ปฏิบัติตามเทศกาลทางศาสนา มีความเชื่ออย่างหลับหูหลับตาหรือความมกมายที่ไร้แก่นสาร และอาจบานปลายถึงขั้นเกิดความรู้สึกที่เย็นชาต่อความตระหนักในหน้าที่ในฐานะบ่าวผู้กตัญญูต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ ความว่า

“และเราได้ให้มวลมนุษยย์กระจัดกระจายไปบนหน้าแผ่นดินเป็นกลุ่มๆ ส่วนหนึ่งของพวกเขาก็เป็นคนดี และอีกส่วนหนึ่งหาได้เป็นเช่นนั้น (กลายเป็นคนชั่ว)” (อัลกุรอาน ๗:๑๖๘)

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงในทุกเสี้ยววินาทีของสังคมปัจจุบัน ทั้งภายในสังคมมุสลิมด้วยกันเองหรือสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสยุคโลกาภิวัตน์ที่บีบบังคับให้โลกทั้งใบมีสภาพคล้ายกับชุมชนเล็กๆ เพียงชุมชนหนึ่งเท่านั้น ยิ่งเพิ่มความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ การวินิจฉัยปรากฏการณ์ร่วมสมัยให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของอิสลาม ตลอดจนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยใช้หลักการเทียบเคียงกับหลักศาสนบัญญัติที่ถูกต้องและตรงประเด็น

การที่มนุษยชาติทุกหมู่เหล่า ต่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งในระดับสังคมเดียวกันหรือสังคมภายนอก นับเป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมต้องศึกษารายละเอียดในประเด็นศาสนาที่ว่าด้วยมารยาท การสร้างปฏิสัมพันธ์กับชนต่างวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคำสอนในอัลกุรอานและซุนนะฮ์ และหน้าที่การให้คำชี้ชัดในประเด็นดังกล่าวจึงเป็นภารกิจของนักวิชาการศาสนาผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมที่ให้ความกระจ่างในสาระสำคัญของศาสนาและอธิบายข้อปลีกย่อยของศาสนาได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมที่สุด

กองกำลังหรือข้อตกลงตามสนธิสัญญาต่างๆ ไม่สามารถยับยั้งและสกัดกั้นการรู้จักประดิษฐ์คิดค้นด้านสติปัญญาของมนุษย์ จึงเป็นหน้าที่ของนักวิชาการศาสนาผู้ทรงคุณธรรมที่จะต้องลุกขึ้นมาแก้ไขสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ปกป้องจากแนวคิดสุดโต่ง หรือการวินิจฉัยประเด็นศาสนาที่ขัดกับหลักการที่แท้จริง

กล่าวได้ว่า เป้าประสงค์อันยิ่งใหญ่ของอิสลามคือการเข้ามีส่วนร่วมในการรังสรรค์และพัฒนาแนวคิดและวิทยาการร่วมสมัยที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและจริวัตรของท่านนบีมุฮัมมัด มุฮัมมัด ﷺ (ซุนนะฮ์) ด้วยการนำหลักพื้นฐานที่ถูกต้อง คำวินิจฉัยที่แท้จริงและการวินิจฉัยที่ตรงประเด็นที่สุด

การสร้างพื้นฐานความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สามารถวินิจฉัยโรคได้อย่างถูกต้อง วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดโรคด้วยมาตรวัดที่กำหนดโดยอัลกุรอานและซุนนะฮ์ นอกจากนี้เรายังมีความจำเป็นศึกษาชีวประวัติของเหล่าศาสนทูตยุคก่อน โดยเฉพาะศาสนทูตคนสุดท้ายมุฮัมมัด ﷺ ถึงความบกพร่องและความผิดพลาดของมนุษยชาติในอดีต เพื่อนำเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดทางเลือกที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงร่วมสมัย โดยคำนึงถึงกำลังความสามารถ การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง จุดเด่นจุดด้อย โอกาสและข้อจำกัด ตลอดจนสถานการณ์รอบข้างที่เป็นจริง ไม่ใช่เป็นการสร้างวิมานในอากาศหรือทู่มเทพละกำลังโดยเปล่าประโยชน์ อันเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประชาชาติต้องประสบกับภาวะเสื่อมถอยและด้าหลัง

ประชาชาติมุสลิมต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่า การปฏิบัติตาม ศาสนบัญญัตินั้นมีเงื่อนไขอยู่ที่พลังกำลังและความสามารถ อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใด นอกจากตามความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับประชาชาติโดยรวม ซึ่งหากเกิดการวินิจฉัยที่ผิดพลาดหรือไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขต่างๆ แล้ว จะไม่เพียงก่อผลกระทบอันใหญ่หลวงต่อการพัฒนาในภาพรวมเท่านั้น แต่เป็นสัญญาณแห่งความปั่นป่วนและความหายนะในระดับประชาชาติเลยทีเดียว ประชาชาติมุสลิมพึงทราบว่า การสะสมประสบการณ์และองค์ความรู้ตามหลักการศาสนาที่ถูกต้องและตรงตามข้อเท็จจริงนั้นไม่สามารถกระทำได้ด้วยวิธีรับฟังการบรรยายหรือเข้าร่วมสัมมนาเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและอื่นๆ ที่ประชาชาติยุคก่อนได้สะสมไว้

1.5 ชีวประวัติของนบีมุฮัมมัด ﷺ

คือแบบอย่างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ตีงามกับสังคมมนุษย์

ยุคของนบีมุฮัมมัด ﷺ ถือเป็นยุคที่ดีเลิศของมนุษยชาติที่ได้วางรากฐานของการใช้ชีวิตบนโลกนี้ได้อย่างสมบูรณ์ ถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับมุสลิมในการใช้ชีวิตร่วมกับสังคมอื่นในทุกสถานการณ์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบหรือได้เปรียบ อ่อนแอหรือเข้มแข็ง ช่างพลัดถิ่น (ถูกเนรเทศ) หรือช่วง

ที่สามารถสร้างรัฐได้อย่างเป็นปึกแผ่น ทุกสถานการณ์ดังกล่าวอนบีมุฮัมมัดﷺ สามารถประยุกต์ใช้คำสอนของอิสลามได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลามอันแท้จริง

ช่วงการใช้ชีวิตของอนบีมุฮัมมัดﷺ ท่านได้ประสบพบเห็นและมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในสถานการณ์อันมากมายและหลากหลาย ท่านเคยเข้าร่วมต่อสู้ในสมรภูมิต่างๆ การหย่าศึก ทำสนธิสัญญาหยุดสงคราม สร้างสัมพันธไมตรีอันดีงามกับสังคมระหว่างประเทศ ท่านเคยใช้ชีวิตอันโดดเดี่ยวเนื่องจากถูกปิดกั้นทางสังคม ท่านเคยทนสภาพท่ามกลางบรรยากาศการขู่เหี้ยมจากฝ่ายตรงกันข้ามให้เกิดสงครามกลางเมือง ท่านเคยประสบวิกฤตชีวิตจนแทบเอาตัวไม่รอดและท่านเคยใช้ชีวิตในฐานะผู้นำสูงสุดของประเทศที่ฝ่ายตรงกันข้ามเกรงขามและเหล่าทหารหาญเต็มใจที่จะรับคำสั่งจากท่านแม้ว่าต้องแลกด้วยชีวิตก็ตาม ปრაกฏการณ์เหล่านี้ นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่มุสลิมทุกคนต้องศึกษาทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มุสลิมควรตระหนักว่าความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือไม่รอบด้านตลอดจนการประยุกต์ใช้หลักศาสนบัญญัติที่ไม่ถูกต้อง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมมุสลิมต้องประสบกับภาวะเสื่อมถอยและถดถอย

โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ที่บีบบังคับให้โลกนี้เปรียบเสมือนเป็นหมู่บ้านเล็กๆ เพียงหมู่บ้านหนึ่งเท่านั้น ยิ่งเพิ่มความจำเป็นต่อการศึกษาและทำความเข้าใจชีวิตประวัติของอนบีมุฮัมมัดﷺ ให้ลึกซึ้งและถึงแก่นยิ่งขึ้น

อนบีมุฮัมมัดﷺ เคยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยการส่งสารเชิญชวนผู้นำและองค์ประมุขของแต่ละประเทศให้เข้ารับอิสลาม ท่านเคยอนุญาตบรรดาอัครสาวก (เศาะฮาบะฮฺ) อพยพลี้ภัยไปยังประเทศเอธิโอเปียที่ปกครองโดยกษัตริย์ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม ทั้งๆ ที่พระองค์ไม่ได้เป็นมุสลิม หลังจากที่ท่านถูกทำร้ายโดยชาวญอฮิฟในขณะที่ท่านเดินทางไปเผยแพร่อิสลาม ณ เมืองนั้น ท่านก็เคยพำนักพักพิงและอาศัยบ้านของชายชาวญอฮิฟที่ชื่อว่า *มฺกุอัมบีนอะคีย* ซึ่งยังไม่ได้เป็นมุสลิมเช่นเดียวกัน ท่านเคยเป็นหนึ่งในจำนวนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากมติประชาคมของชาวกูรอัยฮฺที่ตัดความสัมพันธ์กับชนตระกูลฮาซิมและตระกูลมุกฏอิลิบ (ซึ่งเป็นต้นตระกูลของอนบีมุฮัมมัดﷺ) โดยที่สองตระกูลดังกล่าวไม่ยอมเห็นสภาพอนบีมุฮัมมัดﷺ ถูกทำร้าย ข่มขู่อย่างไม่ยุติธรรมและพวกเขาพากันประสานสามัคคีปกป้องอนบีมุฮัมมัดﷺ ในฐานะสมาชิกร่วมตระกูล โดยที่พวกเขาบางส่วนก็ยังไม่ได้เป็นมุสลิมด้วยซ้ำ แต่พวกเขายอมทนทุกข์ทรมานร่วมทุกข์ร่วมสุขกับอนบีมุฮัมมัดﷺ เป็นเวลานานถึง ๓ ปี จนกระทั่งพวกเขาที่มีทั้งผู้หญิง คนเฒ่าคนแก่และลูกเล็กเด็กแดงต้องฝืนกินใบไม้และหนังสัตว์ที่แห้งกรอบแทนอาหารเพียงเพื่อประทังชีวิตไปวันๆ

ในขณะที่อนบีมุฮัมมัดﷺ มีอายุเพียง ๒๐ ปีเท่านั้น ท่านเคยเข้าร่วมเป็นสักขีพยานในสัญญาประชาคมที่ชาวกูรอัยฮฺได้ตกลงร่วมกันว่าจะไม่รุกรานและไม่สร้างความอยุติธรรมระหว่างกัน ทุกคนจะได้รับการปกป้องจากการกดขี่ข่มเหงในสังคม ถึงแม้สัญญาดังกล่าวไม่ใช่เป็นผลงานของท่าน แต่ท่านก็เต็มใจเข้าร่วมเป็นสักขีพยาน เพราะเนื้อหาในสัญญาดังกล่าวสอดคล้องกับสิ่งที่อิสลามเรียกร้องตลอดมา เหตุการณ์ดังกล่าวยังคงอยู่ในความทรงจำของท่านตลอดเวลา จนกระทั่งท่านเคยกล่าวในขณะที่อยู่ ณ นครมะดีนะฮฺว่า “ฉันเคยได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นสักขีพยานการทำสัญญาประชาคมที่บ้านของอับดุลลอฮฺบิณญุคอาน ซึ่งหาก

ฉันได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นสักขีพยานในสนธิสัญญาที่มีเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวอีกครั้ง ฉันก็ยินดีเข้าร่วมอย่างแน่นอน” ท่านกล่าวคำพูดนี้ในขณะที่ท่านเป็นผู้นำสูงสุด ณ นครมะดีนะฮ์

นบีมุฮัมมัดﷺ ได้สร้างกุศโลบายด้านสันติภาพครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์การเผยแผ่อิสลามด้วยการอนุญาตให้บรรดามุสลิมที่อาศัยในนครมักกะฮ์อพยพพลัดถิ่นไปยังนครมะดีนะฮ์ ทั้งๆ ที่ชาวมุสลิมในช่วงนั้นไม่ได้ตกเป็นฝ่ายที่อ่อนแอหรืออยู่ในภาวะที่ไม่สามารถตอบโต้ได้ ประวัติศาสตร์ในช่วงนั้นได้จารึกว่าหลังจากการเผยแผ่แก่ชาวมักกะฮ์ที่ใช้เวลา ๑๓ ปี ชาวกูร์อัยฮ์เกือบทุกเผ่าและตระกูลต่างก็ศรัทธาต่อศาสนาใหม่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเข้ารับอิสลามของ อุษมานบินอัฟฟาน อับดุลรอฮมาน บินอาวฟ อุมร์ บินอัลกhattาบและหัมซะฮ์บิْنَอาบิฏอ์ลิบ ซึ่งถือเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในเผ่าต่างๆ นบีมุฮัมมัดﷺ สามารถใช้โอกาสนี้จุดชนวนและเติมเชื้อเพลิงก่อสงครามกลางเมืองได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากปลุกปั่นกระแสความอยุติธรรมในสังคมที่ชนชั้นต่ำถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ ข่มเหงจากชนชั้นสูงอย่างไร มนุษยธรรมตลอดมา แต่ท่านเลือกแนวทางสันติภาพและกำชับให้ศรัทธาชนในช่วงนั้นใช้ความอดทนอย่างสูงพร้อมกล่าวคำสั่งว่า

“ท่านทั้งหลายจงระงับมือของพวกท่าน (อย่าตอบโต้โดยการใช้อำนาจ) และจงดำรงละหมาดและจงบริจาคทานเถิด” (อัลกุรอาน ๔:๗๗)

นบีมุฮัมมัดﷺ เคยเข้าร่วมข้อตกลงในสนธิสัญญาหุคัยบียะฮ์กับชาวกูร์อัยฮ์ โดยในช่วงนั้นเชื้อไฟแห่งสงครามระหว่างสองฝ่ายกำลังลุกโชนอย่างกว้างขวาง กอปรกับเนื้อหาในสนธิสัญญาดังกล่าว หากมองอย่างผิวเผินแล้วฝ่ายมุสลิมตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ถึงขนาดบรรดาเศาะฮาบะฮ์ส่วนใหญ่แสดงความไม่พอใจและมีการประท้วงเงียบโดยไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของศาสนทูตในเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านอุมร์ บินอัลกhattาบ แต่ในทัศนะอิสลามแล้ว สนธิสัญญาดังกล่าวถือเป็นยุทธศาสตร์แห่งสันติภาพที่ในอัลกุรอานระบุว่า เป็น ชัยชนะอันชัดแจ้งเลยทีเดียวน ดังที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ตรัสความว่า

“แท้จริงเราได้ให้ชัยชนะแก่เจ้า ซึ่งเป็นชัยชนะอย่างชัดแจ้ง” (อัลกุรอาน 48:1)

ภายหลังจากนบีมุฮัมมัดﷻ ได้อพยพสู่นครมะดีนะฮ์ และหลังจากที่ท่านได้วางรากฐานของสังคมใหม่ที่สमानฉันท์และเข้มแข็งแล้ว ภารกิจแรกที่ท่านได้ปฏิบัติก็คือส่งสารถึงผู้นำและเจ้าเมืองต่างๆ เพื่อประกาศนโยบายของอิสลามที่ยึดมั่นความเป็นภราดรภาพในอิสลาม เป็นประชาชาติอันเดียวกัน มอบสิทธิและหน้าที่ที่พึงได้ให้แก่ชนต่างศาสนิกที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐอิสลาม โดยเฉพาะชาวยิวที่พำนักอาศัยในนครมะดีนะฮ์ พร้อมกับนำเนื้อหาของสารดังกล่าวมาปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริงโดยใช้มาตรฐานหรือมาตรวัดอันเดียวกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือเลือกที่รักมักที่ชัง

หลังจากการเสียชีวิตของนบีมุฮัมมัดﷻ บรรดาผู้นำผู้ทรงคุณธรรม(เคาะลีฟะฮ์)ต่างก็เจริญรอยตามนโยบายของท่านด้วยดีเสมอมา ดังกรณีที่เกิดขึ้นในสมัยเคาะลีฟะฮ์อุมร์ที่ได้เปิดเมืองปาเลสไตน์ โดยที่อิสลามได้ให้เกียรติและมอบสิทธิแก่ชนพื้นเมืองในการประกอบพิธีทางศาสนาตามความเชื่ออย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของการพิชิตเมือง

ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญสำหรับชาวมุสลิมที่จะต้องยึดเป็นแบบอย่างในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิก โดยที่บรรดาผู้รู้ (อุละมาอฺ) คือผู้ที่ได้รับมอบหมายชี้แจงและให้ความกระจ่างในข้อปลีกย่อยต่างๆ อย่างเป็นธรรม ถูกต้องและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลาม ทั้งนี้เนื่องจากสังคมประกอบด้วยชุมชนอันหลากหลายทั้งความเชื่อ เจตคติ ศาสนาและ ชาติพันธุ์ ความหลากหลายในเรื่องดังกล่าวถือเป็นข้อเท็จจริงในทุกสังคม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของมุสลิมที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติบทบัญญัติดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง

สนธิสัญญาต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นคุณค่าอันสูงส่งของอารยธรรมอิสลาม ซึ่งมีอาณาเขตและปริมาณอันกว้างใหญ่ไพศาล ไม่มีใครที่สามารถตีความอารยธรรมอิสลามภายใต้กรอบอันคับแคบหรือมีข้อจำกัดด้านเวลาหรือสถานที่ เว้นแต่ผู้ที่เป็นผู้ไม่รู้จริงในศาสนาหรือถูกปิดบังด้วยความรู้ลึกลับส่วนตัว

มุสลิมทุกคนพึงตระหนักว่า อิสลามสามารถคงอยู่และเผยแพร่ได้ในสังคมอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมที่สังคมนั้นห้อมล้อมด้วยบรรยากาศที่สงบสันติและอิสระเสรี ยามใดที่สังคมเกิดความวุ่นวายและแตกร้างไปทั่วทุกหัวระแหง มีความรุนแรงและเผชิญหน้าเป็นคู่กรณีกัน การเผยแพร่อิสลามก็แทบเป็นหมันและไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทและซึมซับเข้าไปในจิตใจของผู้คนได้

สนธิสัญญาต่างๆ ที่ได้กระทำไว้ในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ และสมัยบรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงคุณธรรมจึงเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับมุสลิมปัจจุบันทำการศึกษาวิจัยในการกำหนดจุดร่วมเพื่อรังสรรค์กับชนต่างศาสนิกที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์อันแท้จริงของอิสลาม มุสลิมจำเป็นที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจโทษของสนธิสัญญาดังกล่าว เพื่อสามารถให้คำตอบกับปัญหาปัจจุบันได้อย่างถูกต้องแม่นยำโดยอาศัยการชี้แนะของอัลกุรอานที่ได้รับการอธิบายโดยผู้รู้ (อุละมาอฺ) ทรงคุณธรรม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสความว่า

และโดยแน่นอน เราได้ทำให้อัลกุรอานนี้เป็นที่เข้าใจง่ายแก่การรำลึก แล้วมีผู้ใดบ้างที่รับข้อตักเตือนนั้น (อัลกุรอาน ๕๔:๑๗)

บรรณานุกรม

ยูซุฟ ก็อร์ฎอวี. 2549. สันติภาพและสงครามระหว่างบทบัญญัติในอัลกุรอานและคัมภีร์โตราห์. แปลโดย

มัสลัน มาหะมะ . สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

อุบัยด์ หะสะนะฮฺ. 2007. **ไม่มีการบังคับ** แก่นแท้แห่งศาสน์อิสลาม. แปลโดย มัสลัน มาหะมะ. สถาบัน
อิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

ภาษาอาหรับ

.1998.
.1986 .
.1979 .
.1979 .
.1976 .
.1998 .
.1985 .
.

บทที่ 2

แก่นแกนของอิสลาม

ความนำ

ในบทที่ 2 นี้จะกล่าวถึงแก่นแกนของอิสลาม 3 ประการได้แก่ หลักศรัทธา หลักศาสนบัญญัติ และหลักคุณธรรมจริยธรรม(อิหฺซาน) ตลอดจนอธิบายถึงผลของการใช้หลักดังกล่าวในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของคำสอนในอิสลามมิใช่มุ่งแต่ให้ความสำคัญกับความเชื่อ หรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่อิสลามสอนว่า ในเมื่อมุสลิมมีความเชื่อที่สะอาดบริสุทธิ์ พร้อมปฏิบัติตามหลักการศาสนบัญญัติอย่างถูกต้องแล้ว ความเชื่อและการปฏิบัติเหล่านี้ ก็สามารถผลิตดอกออกผลสร้างคุณูปการบนโลกนี้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลามที่มุ่งสร้างสังคมที่สงบสันติ มีความปรองดองและเอื้ออาทร

2.1 หลักการศรัทธาในอิสลาม

หลักการศรัทธาในอิสลามมี 6 ประการสรุปได้ดังนี้

2.1.1 การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ

ความหมายการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ หมายถึงการศรัทธาและยอมรับต่อคุณลักษณะการเป็นผู้ทรงสร้างและอภิบาลของพระองค์ คือศรัทธาเชื่อมั่นว่าพระองค์เท่านั้นคือผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงบริหารจักรวาล คุญแจแห่งความลับของสรรพสิ่งทั้งมวลล้วนอยู่ในอำนาจของพระองค์ และพระองค์ทรงสามารถเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ยังหมายรวมถึงการยอมรับคุณลักษณะการเป็นพระเจ้าที่พึงสักการะบูชา อันหมายถึงพระองค์เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่พึงได้รับการสักการบูชาและสวามิภักดิ์

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ยังหมายถึงการยอมรับและศรัทธาต่อบรรดาพระนามและคุณลักษณะของพระองค์ กล่าวคือพระองค์ทรงมีพระนามต่างๆ ที่วิจิตรงดงาม และทรงมีคุณลักษณะที่สูงส่งและสมบูรณ์ยิ่ง โดยที่พระนามและคุณลักษณะของพระองค์จะไม่มีเหมือนและจะนำมาเทียบเคียงกับสิ่งถูกสร้างไม่ได้โดยเด็ดขาด

ดังนั้นมุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นว่า สิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวเราและในตัวเรามีพระเจ้าผู้สร้างและผู้ปกครอง จักรวาลนี้อยู่แต่เพียงองค์เดียว และพระองค์เท่านั้นที่เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของพระเจ้าผู้สร้าง อันได้แก่ความมีปรีชาสามารถ ความรอบรู้ ความกรุณาปรานี และการทรงอำนาจเหนือทุกสิ่งตลอดกาล

ความเชื่อดังกล่าวนี้จะถูกกล่าวออกมาในคำปฏิญาณตนของมุสลิมว่า **“ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์”** (ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์) วลีอันสวยงามนี้คือรากฐานและแก่นสารสำคัญของอิสลาม การแสดงออกถึงความศรัทธาในเอกภาพของอัลลอฮ์นี้เอง ที่แยกมุสลิมที่แท้จริงออกจากผู้ปฏิเสธพระเจ้า

แต่ความแตกต่างระหว่างผู้ศรัทธาและผู้ไม่ศรัทธานั้นมิได้เป็นผลมาจากการกล่าวถ้อยคำเพียงแค่ว่าสองสามคำเท่านั้น เพราะแค่เพียงกล่าวถ้อยคำเพียงไม่กี่คำนั้นไม่มีความสำคัญแต่ประการใด ความแตกต่างที่แท้จริงนั้นอยู่ที่การยอมรับหลักความเชื่ออย่างมีจิตสำนึกและยึดถือมั่นไว้อย่างสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิต การกล่าวคำว่า “อาหาร” ซ้ำแล้วซ้ำเล่านั้นไม่สามารถขจัดความหิวได้ เช่นเดียวกับการอ่านสลาทยาแต่เพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถรักษาโรคได้เช่นกัน

ในทำนองเดียวกัน ถ้าง้อคำปฏิญาณตนถูกกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยไม่มีใจเข้าใจ มันก็ไม่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงสู่ภาคปฏิบัติได้ มันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักการของ

มัน ขอมรับมันและปฏิบัติตามมันทั้งในตัวอักษรและเจตนารมณ์ เราหลีกเลี่ยงไฟเพราะเรารู้ว่ามันไหม้ เราหลีกเลี่ยงจากยาพิษเพราะรู้ว่ามันสามารถทำให้เสียชีวิตได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าหากเราเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า เตาฮีด (การศรัทธาในเอกภาพของอัลลอฮฺ)เราก็จะหลีกเลี่ยงการปฏิเสธพระเจ้าและการเคารพบูชาพระเจ้าหลายองค์ทุกรูปแบบ ทั้งในความเชื่อและการกระทำ นี่คือผลที่จะเกิดขึ้นจากความเชื่อในเอกภาพของพระเจ้า

ความหมายของคำกล่าวปฏิญาณตน

ในภาษาอาหรับ คำว่า *ฮิลาฮฺ* หมายถึง “สิ่งที่ถูกเคารพสักการะ” เพราะความยิ่งใหญ่และอำนาจของมันที่ทำให้ผู้คนต้องค้อมหัวสักการะและขอมจันตอมัน สิ่งใดหรือผู้ใดก็ตามที่มีอำนาจยิ่งใหญ่เกินกว่าที่มนุษย์จะเข้าใจก็ถูกเรียกว่า *ฮิลาฮฺ* ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้ว แนวความคิดของคำว่า *ฮิลาฮฺ* ยังรวมถึงการมีอำนาจอย่างไร้ขอบเขต และยังสื่อถึงความหมายที่ว่าสิ่งอื่น ๆ ต้องขึ้นอยู่กับมันและมันไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใด

ในทางตรงกันข้าม คำว่า *อัลลอฮฺ* เป็นนามของพระเจ้า คำกล่าวที่ว่า *ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ* นั้นโดยภาษาแล้วหมายความว่า “ไม่มี *ฮิลาฮฺ* อื่นใดนอกไปจากผู้ยิ่งใหญ่เพียงองค์เดียวที่รู้จักกันในชื่อว่า *อัลลอฮฺ*” มันหมายความว่าในทั่วจักรวาลนี้ ไม่มีสิ่งใดเลยที่ควรจะได้รับการเคารพสักการะนอกไปจาก *อัลลอฮฺ* นั่นคือพระองค์เท่านั้นที่มนุษย์จะค้อมหัวให้ในการขอมจันตอและเทิดทูน พระองค์เท่านั้นที่ทรงมีพลังอำนาจทุกอย่าง พระองค์เท่านั้นที่เราต้องการความโปรดปรานและเราต่างหากที่จะต้องขอความช่วยเหลือจากพระองค์ พระองค์อยู่เหนือประสาทสัมผัส และสติปัญญาของเราไม่อาจหยั่งถึงได้ว่าพระองค์เป็นอย่างไร

จากประวัติศาสตร์มนุษยชาติและจากเศษชิ้นโบราณวัตถุที่เก่าแก่ที่สุดที่เราสามารถหาได้ปรากฏว่าในทุกยุคสมัย มนุษย์ได้ขอมรับสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่างและเคารพสักการะสิ่งเหล่านั้น แม้ในปัจจุบัน ทุกชาตินับตั้งแต่ชาติดึกดำบรรพ์ที่สุดไปจนถึงชาติที่ก้าวหน้าที่สุด ก็ยังคงเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่างและเคารพบูชาสิ่งเหล่านั้น การมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้มีอยู่ในสามัญสำนึกของมนุษย์อยู่แล้วที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าภายในจิตวิญญาณของมนุษย์มีบางสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องทำเช่นนั้น

แต่คำถามก็คือ สิ่งนั้นคืออะไรและทำไมมนุษย์จึงรู้สึกว่าจะต้องทำเช่นนั้น คำตอบต่อคำถามนี้สามารถที่จะพบได้ถ้าหากเราดูไปที่ฐานะของมนุษย์ในจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ มนุษย์และธรรมชาติของเขาไม่ได้มีความสามารถยิ่งใหญ่อะไรเลย เขายังคงต้องการบางสิ่งและเขาก็ไม่ได้เกิดขึ้นมาเอง อำนาจของเขาก็มีขีดจำกัด ความจริงแล้ว เขาอ่อนแอ อนาคตและยังต้องการความช่วยเหลือ

เขายังต้องอาศัยพลังต่าง ๆ อีกมากมายเพื่อรักษาการดำรงอยู่ของเขา แต่สิ่งเหล่านั้นทั้งหมดไม่ได้อยู่ในอำนาจของเขา บางครั้ง เขาได้มันมาโดยวิธีการง่าย ๆ แต่ในบางครั้ง เขาก็พบว่าตัวเขาเองขาดแคลนสิ่งเหล่านั้น มีสิ่งสำคัญและสิ่งมีค่าหลายอย่างที่เขาพยายามจะ ได้ แต่บางครั้งเขาก็สำเร็จ และบางครั้งก็ล้มเหลว เพราะเขาไม่มีอำนาจโดยสมบูรณ์ที่จะเอามันมาได้ มีหลายสิ่งที่ทำให้เขาต้องได้รับบาดเจ็บ บางครั้งอุบัติเหตุได้ทำลายงานที่เขาทำมาตลอดชีวิตภายในชั่วขณะเดียว บางครั้งความหวังของเขาต้องจบสิ้นลงเพราะ

อุบัติเหตุ การเจ็บไข้ได้ป่วย ความวิตกกังวลและหายนะภัยคอยข่มขู่คุกคามและขัดขวางความสุขของเขาอยู่เสมอ เขาพยายามที่จะขจัดสิ่งเหล่านี้ แต่เขาก็ประสบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว

มีสิ่งยิ่งใหญ่หลายสิ่งที่ทำให้เขาต้องสะดุ้งกลัว เช่น ภูเขา แม่น้ำและสัตว์ใหญ่และดุร้ายเป็นต้น เขาเคยประสบกับแผ่นดินไหว พายุและภัยพิบัติทางธรรมชาติอื่น ๆ เขาสังเกตเมฆที่ลอยอยู่เหนือหัวเขาและเห็นมันกลายเป็นก้อนหนามืดทึบ หลังจากนั้นก็มีแสงฟ้าแลบและเสียงร้องคำรามกึกก้องแล้วก็มีฝนตกลงมาอย่างหนัก เขามองเห็นดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดวงดาวและเมื่อเขาคิดถึงความยิ่งใหญ่ ความทรงพลังของสิ่งเหล่านี้แล้วหันมามองตัวเอง เขาก็รู้ว่าตัวเขาช่างอ่อนแอและไร้ความสำคัญเสียนี้กระไร

เมื่อเขาเปรียบเทียบตัวเองกับปรากฏการณ์อันยิ่งใหญ่ดังกล่าวแล้ว มันทำให้เขายังมีความรู้สึกถึงความอ่อนแอและความต่ำต้อยของตัวเอง และมันเป็นเรื่องธรรมดาที่สามัญสำนึกในเรื่องพระเจ้าจะเข้ามาในความรู้สึกของเขา เขาคิดถึงอำนาจที่คอยควบคุมพลังอันยิ่งใหญ่เหล่านี้ และความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เขาต้องขอความช่วยเหลือจากสิ่งเหล่านั้น เขาพยายามวิงวอนขอจากสิ่งดังกล่าวเพื่อที่มันจะยังประโยชน์แก่เขา ขณะเดียวกัน เขาก็กลัวมันและพยายามที่จะวิ่งหนีจากความกริ้วโกรธของมันเพื่อที่มันจะได้ไม่ทำลายเขา

ในยุคอวิชชาช่วงแรก มนุษย์คิดว่าวัตถุยิ่งใหญ่ตามธรรมชาติที่เขามองเห็นและสามารถยังคุณให้โทษแก่เขาได้นั้น มีอำนาจที่แท้จริงอยู่ในตัวของมัน เขาจึงคิดว่ามันเป็นพระเจ้า ดังนั้น เขาจึงเคารพบูชาต้นไม้ สัตว์ แม่น้ำ ภูเขา ไฟ ฝน อากาศ ดวงดาวในท้องฟ้าและวัตถุอื่น ๆ มากมาย ซึ่งถือเป็นที่มาของความงมงายและอวิชชา

เมื่อความอวิชชาของมนุษย์แพร่ขยายไปได้สักระยะหนึ่ง ปรากฏแห่งแสงสว่างและความรู้ก็ปรากฏขึ้นที่ขอบสติปัญญาของเขา เขาเริ่มรู้ว่าวัตถุที่ยิ่งใหญ่และทรงพลังเหล่านี้ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวของมันเองได้และมันยังต้องขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย สัตว์ใหญ่และแข็งแรงที่สุดก็ตายเหมือนกับหนอนตัวเล็ก ๆ และหมดสิ้นอำนาจเมื่อตายลง แม่น้ำก็มีขึ้นมีลงและเหือดแห้ง ภูเขาสูงใหญ่ก็ถูกมนุษย์เองขุดและทำลาย ผลผลิตของพื้นดินก็มีใต้อยู่ภายใต้การควบคุมของโลก น้ำทำให้มันอุดมสมบูรณ์และหากขาดน้ำ พื้นดินก็แห้งแล้งไม่มีอะไรขึ้น แม้แต่น้ำเองก็มิได้เป็นอิสระ มันขึ้นอยู่กับอากาศที่นำเมฆมา อากาศเองก็ไม่มีอำนาจอะไรและประโยชน์ของมันก็ต้องอาศัยสาเหตุอื่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์และดวงดาวก็ต้องขึ้นอยู่กับกฎอันทรงอำนาจ ซึ่งถ้าหากปราศจากกฎอันนี้แล้ว มันก็ไม่สามารถโคจรได้แม้แต่คนเดียว

หลังจากการพิจารณาส่งเหล่านี้แล้ว มนุษย์ก็เริ่มคิดว่ามันน่าจะมีอำนาจลึกลับอันยิ่งใหญ่บางอย่างที่เหนือธรรมชาติคอยควบคุมสิ่งที่เขามองเห็นอยู่และอาจเป็นที่รวมอำนาจของสิ่งเหล่านี้ ความคิดเช่นนี้ได้ก่อให้เกิดความเชื่อว่าเป็นเบื้องหลังปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมีอำนาจเร้นลับของเทพเจ้าต่างๆ มากมายคอยควบคุมบงการส่วนต่าง ๆ ของธรรมชาติอย่างเช่น อากาศ แสงและน้ำอยู่ ดังนั้น จึงได้มีการสร้างรูปหรือสัญลักษณ์ทางวัตถุขึ้นเป็นตัวแทนเทพเจ้าเหล่านั้นและมนุษย์ก็เริ่มเคารพบูชารูปและสัญลักษณ์เหล่านี้ นี่ก็คือ

ความอวิชชาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งยังคงถูกซ่อนเร้นจากสายตามนุษย์ แม้นมนุษย์จะมาถึงยุคแห่งสติปัญญาและความเจริญสูงสุดเช่นปัจจุบันแล้วก็ตาม

เมื่อมนุษย์เจริญก้าวหน้าในการเรียนรู้และเมื่อมนุษย์ยิ่งตริตรองลึกกลงไปถึงปัญหาสำคัญของการดำรงอยู่ของเขา เขาก็พบกฎที่ทรงพลังอำนาจและควบคุมทุกสิ่งในจักรวาล เขาจงนตอสิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นปกติในการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ ในลมและฝน ในการโคจรของดวงดาวต่าง ๆ และในการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล เขาจงนตอสิ่งที่ทำให้พลังต่าง ๆ มากมายสุดคณานับนี้ทำงานร่วมกันอย่างประสมกลมกลืน และจงนตอกฎที่ทำให้สาเหตุต่าง ๆ ในจักรวาลต้องทำงานร่วมกันในเวลาที่ถูกกำหนดไว้ เพื่อก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นพร้อมกัน การสังเกตถึงความประสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกัน ความเป็นปกติและการยอมเชื่อฟังโดยสิ้นเชิงต่อกฎอันยิ่งใหญ่กฎหนึ่งในทุกด้านของธรรมชาตินี้เอง ที่ทำให้แม่คนที่บูชาเทวรูปก็ต้องเชื่อว่าจะต้องมีพระเจ้าผู้ทรงอำนาจสูงสุดผู้หนึ่งซึ่งยิ่งใหญ่กว่าสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดนี้ เพราะถ้าหากมีเทพเจ้าหลายองค์ที่ต่างเป็นอิสระและแยกจากกันแล้ว กลไกทั้งหมดของจักรวาลก็จะต้องเกิดความโกลาหลปั่นป่วนแน่นอน

เขาเรียกพระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ที่สุดนี้ด้วยชื่อต่าง ๆ นานา แต่เมื่อความมืดแห่งความอวิชชายังคงดำรงอยู่ เขาก็ยังคงเคารพบูชาเทพเจ้าเล็กๆ เหล่านี้ควบคู่ไปกับพระเจ้าผู้ทรงอำนาจสูงสุด เขาจินตนาการกันเองว่าอาณาจักรของพระเจ้าอาจจะไม่แตกต่างไปจากอาณาจักรแห่งโลกนี้ เขาคิดว่าเมื่อผู้ปกครองต้องมีเสนาบดี มีตัวแทน มีเจ้าเมืองและมีเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ฉะนั้น เทพเจ้าต่าง ๆ ก็เหมือนกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของพระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ซึ่งหากใครไม่เช่นไหว้เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ของพระองค์แล้ว ก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึงพระองค์ได้ ดังนั้น จะต้องเคารพสักการะและวิงวอนขอความช่วยเหลือจากสิ่งเหล่านี้และจะละเมิดมิได้ ด้วยเหตุนี้เทพเจ้าต่าง ๆ จึงถูกอุปโลกน์ขึ้นมาเป็นตัวแทนหรือนายหน้าพาเข้าหาพระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่

ความคิดที่บิดเบือนในเรื่องพระเจ้าเช่นนี้ ยังคงเป็นที่ยึดถือกันมาโดยตลอด และยังคงมีอยู่ในหมู่ผู้คนต่าง ๆ แม้กระทั่งในปัจจุบัน

เตาสีด เป็นแนวความคิดสูงสุดในเรื่องพระเจ้าซึ่งความรู้ในเรื่องนี้พระเจ้าได้ประทานแก่นมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัยโดยผ่านทางบรรดานบีของพระองค์ ความรู้นี้ได้ถูกส่งมาพร้อมกับอาดัมตั้งแต่ครั้งแรกที่ถูกส่งมายังโลก ความรู้เดียวกันนี้อีกเช่นกันที่ถูกประทานแก่นบีนูส นบิอับรอฮีม นบิมูซา นบิอิซาและบรรดานบิต่านอื่นๆ และความรู้นี้อีกเช่นกันที่นบิมูฮัมมัดได้นำมายังมนุษยชาติ มันคือความรู้ ความบริสุทธิ์และความสมบูรณ์ที่ปราศจากร่องรอยแห่งความโง่เขลา มนุษย์ได้หลงผิดจนกลายเป็นผู้เคารพบูชารูปปั้นและกลายเป็นผู้ปฏิเสธพระเจ้า ก็เพราะเขาหันออกไปจากคำสอนของบรรดานบิและยึดเหตุผลและความคิดผิด ๆ หรือการตีความโดยอคติของเขานั้นเอง แต่ *เตาสีด* จะขับไล่เมฆหมอกแห่งความอวิชชาทั้งหมดออกไปและจะส่องแสงแห่งความจริงให้แก่เขา

ผลของเตาสีดต่อชีวิตมนุษย์

ผลของความเชื่อในคำว่า ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรแก่การเคารพบูชาอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮฺﷻ เท่านั้น) ที่มีต่อชีวิตของมนุษย์ สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ผู้ศรัทธาในคำนี้จะไม่มีวันเป็นคนที่มีความคิดคับแคบ เพราะเขาเชื่อในพระเจ้าผู้ทรงเป็นผู้สร้างชั้นฟ้าและแผ่นดิน เป็นนายของตะวันออกและตะวันตกและเป็นผู้ควบคุมดูแลจักรวาลทั้งหมด หลังจากความเชื่อนี้แล้ว เขาก็จะไม่ถือว่าสิ่งใดในโลกนี้เป็นสิ่งแปลกสำหรับเขา เขาจะมองทุกสิ่งในจักรวาลว่าเป็นของพระเจ้าองค์เดียว เช่นเดียวกับที่เขาที่เป็นของพระองค์ด้วยเช่นกัน ความเห็นนอกเหนือใจ ความรักและการรับใช้ของเขาจะไม่ถูกจำกัดอยู่แค่แห่งหนึ่งแห่งใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด เขาจะมองอะไรกว้างไกลขึ้น ความคิดของเขาจะเสรีไร้พรมแดนเหมือนกับอาณาจักรของพระเจ้า วิสัยทัศน์และความคิดอันกว้างไกลนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างไรกับคนที่ปฏิเสธพระเจ้า คนที่นับถือเชื่อในพระเจ้าหลายองค์หรือคนที่เชื่อในเทพเจ้าที่มีอำนาจบารมีและจำกัดอย่างเช่นมนุษย์

๒) ความเชื่อนี้จะสร้างความรู้สึกละอายใจในตนเองและมีความมึนงงในตนเองอย่างสูงที่สุดขึ้นมาในตัวมนุษย์ ผู้ศรัทธาในพระเจ้ารู้ว่าอัลลอฮฺﷻ เท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจเหนืออื่นใดและไม่มีผู้ใดนอกจากพระองค์ที่สามารถจะยังคุณหรือให้โทษแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือจัดเตรียมปัจจัยยังชีพให้แก่เขา หรือเอาชีวิตของเขาหรือมีอำนาจต่อเขา ความเชื่อมั่นดังกล่าวนี้ทำให้เขาเป็นอิสระและไม่เกรงกลัวอำนาจใด ๆ นอกจากอำนาจของพระองค์ เขาจะไม่ค้อมหัวเคารพสักการะสิ่งใด ๆ ที่อัลลอฮฺﷻ ทรงสร้างมาและจะไม่ยื่นมือขอความช่วยเหลือต่อผู้ใดในลักษณะเป็นที่พึ่งสุดท้าย เขาจะไม่เกรงกลัวความยิ่งใหญ่ของผู้ใดเว้นแต่ความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺﷻ เท่านั้น

๓) พร้อมกับความเคารพในตัวเอง ความเชื่อนี้จะสร้างความรู้สึกละอายใจในตนเองอย่างสูงที่สุดขึ้นมาในตัวมนุษย์ด้วย มันทำให้เขาเป็นคนไม่โอ้อวดหรือเสแสร้งแก่งแย่ง ผู้ศรัทธาจะไม่หยิ่งทะนงและยโสโอหัง หัวใจของเขาจะไม่มีความทะนงในอำนาจ ทรัพย์สินและเกียรติยศชื่อเสียง เพราะเขารู้ดีว่าอะไรก็ตามที่เขาถืออยู่นั้นพระเจ้าเป็นผู้ทรงประทานแก่เขาและพระองค์ก็สามารถเอากลับคืนไปจากเขาได้เหมือนกับที่พระองค์ทรงประทานแก่เขาเช่นกัน

๔) ความเชื่อนี้ทำให้มนุษย์มีคุณธรรมและมั่นคง เขามีความเชื่อมั่นว่าไม่มีหนทางแห่งความสำเร็จและหนทางแห่งความรอดพ้นอื่น ๆ สำหรับเขา นอกจากการขัดเกลาจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์และความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม เขามีความศรัทธาที่ถูกต้องสมบูรณ์ในพระเจ้าผู้ทรงไม่ต้องการสิ่งใดตอบแทน ไม่ประสงค์เครื่องเช่นไหว้สักการะ ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ใดและเป็นผู้ทรงยุติธรรมที่สุด ความศรัทธานี้ได้ทำให้เขามีความสำนึกว่าถ้าเขาไม่ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและไม่ปฏิบัติแต่สิ่งที่ยุติธรรมแล้ว เขาไม่อาจที่จะประสบผลสำเร็จ ไม่มีอิทธิพลหรืออำนาจใดที่สามารถปกป้องเขาให้พ้นจากความหายนะได้ เว้นแต่อำนาจของอัลลอฮฺﷻ ผู้ทรงเอกา

๕) ผู้ศรัทธาจะไม่มีความสิ้นหวัง เขามีความศรัทธามั่นในพระเจ้าผู้ทรงเป็นนายแห่งความมั่งคั่งแห่งโลกและชั้นฟ้า ผู้ทรงมีความกรุณาปราณีและทรงมีอำนาจอย่างไม่จำกัด ความศรัทธาดังกล่าวนี้ จะทำให้หัวใจของเขาได้รับการปลอบโยน เปี่ยมไปด้วยความพึงพอใจและมีความหวังอยู่เสมอถึงแม้ว่าเขาอาจจะถูก

ปฏิเสธจากทุกด้านในโลกนี้ เขาก็ยังคงศรัทธาในพระเจ้าและถือว่าตัวเขาขึ้นอยู่กับพระองค์อยู่เสมอ ความเชื่อมั่นเช่นนี้ทำให้เขายังคงต่อสู้ต่อไปด้วยความเข้มแข็งของเขาเอง แม้ว่าเขาต้องเผชิญหน้าสิ่งท้าทายโดยลำพัง ความเชื่อมั่นเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นจากความศรัทธาอื่นใดนอกจากความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้น

๖) ความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวจะสร้างความเด็ดเดี่ยว ความอดทนและการวางใจในพระเจ้าอย่างถึงที่สุดในตัวมนุษย์ เมื่อเขาตัดสินใจและอุทิศทุกอย่างที่เขาได้อยู่ในการปฏิบัติตามคำบัญชาเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากพระเจ้าแล้ว เขาก็มีความเชื่อมั่นว่าเขาได้รับการสนับสนุนจากพระผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาล ความเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่เช่นนี้ จะทำให้เขามีความมั่นคงและแข็งแรงดุจภูผา ไม่มีความยากลำบากอุปสรรคขวากหนามและการต่อต้านใด ๆ ที่จะมาล้มเลิกการตัดสินใจของเขา ในขณะที่ลัทธิความเชื่อในพระเจ้าหลายองค์และการปฏิเสธพระเจ้าจะไม่สร้างผลเช่นนี้ให้เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมนุษย์ประสบภาวะจนตรอกหรือตกในสถานการณ์คับขันในชีวิต

๗) การประกาศความเชื่อมั่นในพระเจ้าองค์เดียวได้สร้างความกล้าหาญขึ้นในตัวมนุษย์ มีสองสิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความขี้ลาด นั่นคือ : (๑) ความกลัวตายและความหวงแหนในชีวิต และ (๒) ความคิดที่ว่ามิใครบางคนนอกจากอัลลอฮฺﷻ ที่สามารถเอาชีวิตเขาและเชื่อว่าคนผู้นั้นสามารถป้องกันความตายได้โดยอาศัยของบางสิ่ง

แต่การศรัทธาใน *ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮฺ* (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ) จะขจัดความคิดดังกล่าวนี้ออกไปจากจิตใจของเขา ความคิดแรกจะถูกขจัดออกไปเพราะเขารู้ว่าชีวิต ทรัพย์สินและทุกสิ่งที่เขาอยู่นั้นความจริงแล้วเป็นของอัลลอฮฺﷻ ทั้งสิ้นและเขาพร้อมที่จะเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาได้อยู่เพื่อความโปรดปรานของอัลลอฮฺﷻ เขาจะไม่มีความคิดที่สองเพราะเขารู้ว่าไม่มีอาวุธ ไม่มีมนุษย์หรือสัตว์ใดที่มีอำนาจจะทำให้เขาตายได้ อัลลอฮฺﷻ เท่านั้นที่ทรงสามารถทำได้ เวลาแห่งการมีชีวิตได้ถูกกำหนดเอาไว้ให้เขาแล้วและต่อให้พลังทั้งหมดของโลกรวมกันก็ไม่สามารถที่จะเอาชีวิตของใครก่อนเวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้เองที่ไม่มีมีใครจะกล้าหาญไปกว่าคนที่มีความศรัทธาในพระเจ้า ไม่มีใครสามารถที่จะทำให้เขารั่นคร้ามแม้แต่ศัตรูที่ดุร้ายหรือกองทัพที่มีแสนยานุภาพที่สุด

๘) ความศรัทธาใน *ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ* จะสร้างความสงบและความเพียงพอขึ้นในจิตใจของเขา มันจะขจัดความคิดอิจฉาริษยา ความโลภและการที่อยากจะใช้วิธีการที่ไม่เป็นธรรมเพื่อบรรลุถึงความสำเร็จ ผู้ศรัทธาเข้าใจดีว่าความมั่งคั่งนั้นอยู่ในมือของพระเจ้าผู้ทรงจัดสรรมันตามที่พระองค์ทรงประสงค์ ไม่ว่าจะ เป็นเกียรติ อำนาจ ชื่อเสียงและหน้าที่ เขาจะขวนขวายและถือครองทุกสิ่ง โดยวิธีการที่ถูกต้องและยุติธรรมเท่านั้น เขาารู้ดีว่าความสำเร็จและความล้มเหลวขึ้นอยู่กับความปรานีของพระองค์ ถ้าพระองค์ประสงค์ที่จะให้ ก็ไม่มีอำนาจใด ๆ ในโลกนี้จะมายับยั้งพระองค์ไม่ให้ทรงทำเช่นนั้น และถ้าหากพระองค์ไม่ประสงค์ ก็ไม่มีอำนาจใด ๆ จะบังคับพระองค์ได้เช่นเดียวกัน

๙) ผลที่สำคัญที่สุดของ *ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ* ก็คือมันทำให้มนุษย์เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎของพระเจ้า คนที่มีความศรัทธาในคำนี้มีความเชื่อมั่นว่าพระเจ้ารู้ทุกสิ่งทีชอบเร้นหรือเปิดเผยและพระองค์ทรงอยู่

ใกล้เขายิ่งกว่าเส้นเลือดที่คอเขาเสียอีก ถ้าหากเขาทำบาปในที่ลับหรือในที่มืด พระองค์ก็ทรงรู้ พระองค์ทรงรู้ แม้กระทั่งความคิดและความตั้งใจของเขาไม่ว่าจะดีหรือเลว เราสามารถที่จะชุกซ่อนความลับจากทุกคนได้ แต่เราไม่สามารถซ่อนทุกสิ่งจากพระเจ้าได้ เราสามารถหลบเลี่ยงการตรวจสอบของทุกคนได้ แต่เราไม่สามารถหลบเลี่ยงการตรวจสอบของพระองค์ได้ ยิ่งความเชื่อของมนุษย์ในเรื่องนี้มีความมั่นคงมากเท่าใด เขาก็ยิ่งปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์มากยิ่งขึ้นเท่านั้น เขาจะละเว้นในสิ่งที่พระเจ้าทรงห้ามและเขาจะกระทำตามคำบัญชาของพระองค์แม้ท่ามกลางความมืดมิดและในสถานที่พันหูพันตาผู้คน เพราะเขารู้ว่า “ตำรวจ” ของพระเจ้าไม่เคยปล่อยเขาไว้ตามลำพังและเขาเกรงกลัวเวลาที่เขาไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือพลิกผันได้ด้วยเหตุนี้เองที่เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการแรกสำหรับการเป็นมุสลิมก็คือ การมีความศรัทธาใน *ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮ* เพราะดังที่ได้บอกไปแล้วว่า “มุสลิม” หมายถึง “ผู้ที่เชื่อฟังอัลลอฮ์” และการเชื่อฟังอัลลอฮ์จะเป็นไปไม่ได้เลยนอกจากคนผู้นั้นจะมีความศรัทธาอย่างมั่นคงใน *ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮ*

ในคำสอนของนบีนบีมุฮัมมัด ﷺ ความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวเป็นหลักการพื้นฐานที่มีความสำคัญที่สุด มันเป็นรากฐานของอิสลามและแหล่งที่มาของพลังแห่งอิสลาม ความเชื่อ คำบัญชาและกฎหมายอิสลามทั้งหมดวางอยู่บนรากฐานของความศรัทธาดังกล่าวนี้อย่างมั่นคง ถ้าหากปราศจากความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวแล้ว อิสลามก็ไม่มีอะไรเหลือ

2.1.2 การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์(เทวทูต)

ความหมายการศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์

หมายถึงศรัทธาและยอมรับว่ามะลาอิกะฮ์คือสิ่งถูกสร้าง(มَكْلُوك)ที่รับประเภทหนึ่งของอัลลอฮ์ﷻ ที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมาจากกรรม พวกเขามีคุณลักษณะทั้งด้านกายภาพและด้านนิสัย เป็นผู้เชื่อฟังต่อทุกสิ่งทุกประการที่พระองค์ทรงบัญชาใช้โดยไม่ฝ่าฝืนและขัดคำสั่งเลยแม้แต่น้อย

มะลาอิกะฮ์มีจำนวนมากมาย ซึ่งแต่ละคนมีหน้าที่แตกต่างกันตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ เช่น ประทานโอองการวะฮยู (วิวรณ์) ประทานน้ำฝนและปัจจัยยังชีพ เคลื่อนก้อนเมฆ ตรึงภูเขา บันทึกบัญชีการทำงานของมนุษย์ และบ้างก็มีหน้าที่แบกบัลลังค์(عرش)ของอัลลอฮ์ﷻ ผู้เฝ้าสวรรค์ ผู้เฝ้านรก เป็นต้น

การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ในที่นี้หมายถึงการศรัทธายอมรับต่อพวกเขาโดยรวม โดยเฉพาะบรรดามะลาอิกะฮ์ผู้ทรงเกียรติที่มีหน้าที่สำคัญเป็นพิเศษ เช่น *ญิบรีล* ซึ่งเป็นผู้นำของบรรดามะลาอิกะฮ์ทั้งหมด มีหน้าที่รับส่งคำวิวรณ์ของอัลลอฮ์มายังบรรดาศาสนทูต *มีกาอิล* มีหน้าที่ประทานปัจจัยยังชีพแก่ทุกสิ่งที่มีชีวิต *อิสรอไฟล* มีหน้าที่เป่าแตรเพื่อประกาศถึงวันกิยามะฮ์(วันปรโลก) เป็นต้น

การศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ของอัลลอฮ์ﷻ เป็นหลักการศรัทธาประการที่สองและมีความสำคัญมาก เพราะมันจะกลั่นกรองแนวความคิดเรื่องเอกภาพของพระเจ้าให้หมดจดจากความไม่บริสุทธิ์ทั้งหมดและทำให้ปลอดพ้นจากอันตรายของร่องรอยแห่งการบูชาเทพเจ้าหลายองค์และการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ﷻ

พวกบูชาเทพเจ้าหลายองค์ได้นำเอาสิ่งถูกสร้างสองอย่างมาเป็นภาคีกับพระเจ้า นั่นคือ :

(๑) สิ่งที่เป็นวัตถุหรือมีตัวตนที่มนุษย์สามารถมองเห็นด้วยสายตาได้ เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว ไฟ น้ำ สัตว์ ต้นไม้ หิน บุรุษผู้ยิ่งใหญ่ เป็นต้น

(๒) สิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนที่มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นด้วยสายตาและไม่สามารถพิสูจน์ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้ ซึ่งเป็นสิ่งเร้นลับที่ถูกเชื่อว่ามีส่วนในการบริหารจักรวาล เช่น สิ่งหนึ่งควบคุมอากาศ สิ่งหนึ่งคอยให้แสงสว่าง อีกสิ่งหนึ่งนำฝนมา สิ่งหนึ่งเนรมิตความดีงาม สิ่งหนึ่งบันดาลความชั่วร้าย และอื่น ๆ ในทำนองนี้

เทพเจ้าประเภทแรกเป็นสิ่งที่ตัวตนเป็นวัตถุและปรากฏอยู่ต่อหน้าสายตาตามมนุษย์ แต่ความเชื่อเหล่านี้ได้ถูกลบล้างโดยคำว่า *ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮุ* นี่เป็นการพอแล้วที่จะลบล้างความคิดที่ว่าสิ่งเหล่านั้นมีส่วนในความเป็นพระเจ้าหรือสมควรที่จะได้รับการเคารพสักการะ ส่วนเทพเจ้าประเภทที่สองซึ่งมิได้เป็นวัตถุนั้นถูกซ่อนเร้นจากสายตาตามมนุษย์และเป็นสิ่งเร้นลับ พวกบูชาเทพเจ้าให้ความเชื่อถือศรัทธาเทพเจ้าประเภทนี้มากกว่าประเภทแรก พวกเขาเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นเทพเจ้าและลูกของพระเจ้า พวกเขาสร้างรูปปั้นของมันขึ้นมาและสักการบูชามัน ดังนั้น เพื่อที่จะสร้างความสะอาดบริสุทธิ์ให้แก่ความศรัทธาในเอกภาพของพระเจ้าและมีให้ความศรัทธานี้ไปปะปนกับสิ่งเร้นลับประเภทสอง อิสลามจึงอธิบายและสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างละเอียด

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้บอกให้เราทราบว่สิ่งที่มองไม่เห็นและมนุษย์เชื่อว่าเป็นเทพเจ้าหรือเป็นบุตรของพระเจ้านั้น แท้ที่จริงแล้วเป็น *มะลาอิกะฮะ* ของพระองค์ *มะลาอิกะฮะ* เหล่านั้นไม่มีส่วนในการเป็นพระเจ้าร่วมกับพระองค์และไม่อาจที่จะฝ่าฝืนคำบัญชาของพระองค์แม้แต่เพียงนิดเดียว พระองค์ทรงใช้ *มะลาอิกะฮะ* เหล่านั้นบริหารอาณาจักรของพระองค์ และ *มะลาอิกะฮะ* เหล่านั้นก็ปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์อย่างถูกต้องและเที่ยงตรง *มะลาอิกะฮะ* เหล่านั้นไม่มีอำนาจที่จะทำอะไรตามอำเภอใจ ไม่สามารถที่จะเสนอแผนการที่ตนเองคิดขึ้นมาต่ออัลลอฮุ ﷻ และไม่ได้รับอำนาจแม้แต่จะเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับอัลลอฮุ ﷻ ให้แก่มนุษย์คนใด

การเคารพสักการะและการขอความช่วยเหลือต่อสิ่งเหล่านั้นถือเป็นการลดตัวลงต่ำสำหรับมนุษย์ เพราะนับตั้งแต่วันแรกของการสร้างมนุษย์ อัลลอฮุ ﷻ ได้ทรงให้บรรดามะลาอิกะฮะ นบ้น้อมต่อนบีนอาดัม ทั้งนี้เนื่องจากพระองค์ได้ทรงประทานความรู้ให้แก่มนุษย์มากกว่าบรรดามะลาอิกะฮะ และได้ทรงโปรดแต่งตั้งให้นอาดัมเป็นตัวแทนของพระองค์บนพื้นแผ่นดิน ดังนั้น มันจะมีอะไรที่เป็นการลดศักดิ์ศรีมนุษย์มากไปกว่าการที่เขาก้มตัวเองลงกราบผู้ที่เคยกราบเขามาแล้ว

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ห้ามเราสักการะบูชา *มะลาอิกะฮะ* และห้ามนำเอา *มะลาอิกะฮะ* มาเป็นภาคีในการเป็นพระเจ้าร่วมกับพระองค์ ท่านยังได้บอกให้เราทราบด้วยว่าบรรดามะลาอิกะฮะ เป็นสิ่งถูกสร้างที่ได้รับการคัดเลือกของอัลลอฮุ ﷻ ไม่ทำบาป ไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮุ ﷻ และปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์ บรรดามะลาอิกะฮะ อยู่รอบตัวเราทุกด้านและคอยติดตามเฝ้าดูเราอยู่ตลอดเวลา และจะบันทึกการกระทำทุกอย่างของเราทั้งที่ดีและเลว पैمบันทึกชีวิตของมนุษย์ทุกคนจะถูก *มะลาอิกะฮะ* เก็บรักษาไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเมื่อเราถูกทำให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาต่อหน้าพระเจ้าอีกครั้งหนึ่งหลังความตาย *มะลาอิกะฮะ* ก็จะเสนอบันทึกการงาน

แห่งชีวิตในโลกของเราอย่างถูกต้องสมบูรณ์โดยไม่มีตกหล่นแม้แต่เล็กน้อย มาตรฐานเราจะปิดบังซุกซ่อน ด้วยวิธีการใดก็ตาม

เราไม่ได้รับการบอกกล่าวให้ทราบถึงลักษณะอันแท้จริงของ *มะลาอิกะฮ์* สิ่งที่เราได้รับทราบก็มีแค่เพียงคุณสมบัติหรือคุณลักษณะเท่านั้น และเราได้ถูกบอกให้เชื่อในการมีอยู่ของ *มะลาอิกะฮ์* เราไม่มีวิธีอื่นใดที่จะรู้ถึงลักษณะรูปร่างและคุณสมบัติของ *มะลาอิกะฮ์* นอกเหนือไปกว่านี้ ดังนั้น มันจึงเป็นเรื่องไร้สาระที่จะไปสร้างรูปแบบหรือคุณสมบัติของ *มะลาอิกะฮ์* ตามจินตนาการของเราเอง เราจะต้องเชื่อใน *มะลาอิกะฮ์* ตามที่เราได้ถูกบอกให้เชื่อ การไม่เชื่อว่า *มะลาอิกะฮ์* มีอยู่ถือเป็นการปฏิเสธศรัทธา (*กุฟรฺ*) เพราะเราไม่มีเหตุผลสำหรับการปฏิเสธ และประการที่สอง การไม่เชื่อว่า *มะลาอิกะฮ์* มีจริงก็เท่ากับการถือว่ามีมุฮัมมัดพูดไม่จริง เราเชื่อในการมีอยู่ของ *มะลาอิกะฮ์* ก็เพราะว่านบีที่แท้จริงของอัลลอฮ์ ﷺ ได้บอกให้เราทราบ

2.1.3 การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์

ความหมายการศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์

คือศรัทธาเชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ลงมาแก่นมนุษย์โลกในยุคต่างๆ โดยผ่านศาสนทูตทั้งหลาย (ที่เรียกว่านบี หรือเราะซูล) ซึ่งเป็นหลักศรัทธาประการที่สามที่ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้สั่งให้เราเชื่อศรัทธา พระองค์ได้ทรงบัญญัติไว้ในคัมภีร์เหล่านั้นเกี่ยวกับหลักเอกภาพ (*เตาฮีด*) การสักการะภักดี (*อิบาดะฮ์*) รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการจัดระเบียบชีวิตมนุษย์ และสร้างความผูกพันอันพึงมีต่อพระผู้เป็นเจ้าในรูปแบบที่พระองค์ทรงยินดี ซึ่งเป็นหลักประกันอันดีสำหรับความสันติสุขในชีวิตโลก (*ดุนยา*) แห่งนี้ และความรอดพ้นในปรภพ (*อาคิเราะฮ์*)

ก่อนหน้านี้นบีมุฮัมมัด ﷺ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานคัมภีร์บางเล่มมาให้แก่นบีบางคนของพระองค์ และคัมภีร์เหล่านี้ก็ได้ถูกประทานมาในลักษณะเดียวกับที่พระองค์ได้ทรงประทานอัลกุรอานมายังนบีมุฮัมมัด ﷺ เราได้ทราบชื่อของคัมภีร์เหล่านี้บางเล่ม เช่น คัมภีร์ของนบีอิบรอฮีม คัมภีร์เตารอตของนบีมูซา คัมภีร์ชะบูรของนบีดาูดและคัมภีร์อินญิลของนบีอิซา ส่วนคัมภีร์ที่ถูกประทานให้แก่คนอื่น ๆ นั้นเราไม่ทราบชื่อ ดังนั้น เกี่ยวกับคัมภีร์ทางศาสนาเล่มอื่นที่มีอยู่นั้น เราไม่อยู่ในฐานะที่จะกล่าวด้วยความเชื่อมั่นว่าคัมภีร์เหล่านั้นเป็นคัมภีร์ต้นฉบับเดิมที่ถูกประทานมาหรือไม่ แต่เราเชื่อมั่นได้ว่าคัมภีร์ใด ๆ ก็ตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานมานั้นล้วนเป็นความจริง

ในบรรดาคัมภีร์ที่เราได้ถูกบอกกล่าวนั้น คัมภีร์ของนบีอิบรอฮีมได้สาบสูญไปแล้วและไม่สามารถหาร่องรอยได้ในโลกแห่งวรรณกรรม ส่วนคัมภีร์ชะบูรของนบีดาูด คัมภีร์เตารอตและอินญิลที่อยู่กับชาวยิวและ คริสเตียนนั้น คัมภีร์กรูอานได้บอกให้เราทราบว่าคัมภีร์เหล่านี้ได้ถูกสังคายนาและแก้ไขเพิ่มเติมมากมาย และถ้อยคำของพระเจ้าได้ถูกคนเหล่านี้ผสมปนเปกับสิ่งที่พวกเขาคิดขึ้นมาเอง การแปดเปื้อนของคัมภีร์เหล่านี้มีมากมายและชัดเจนจนแม้แต่วิวและชาวคริสเตียนเองก็ยอมรับว่าพวกเขาไม่มีต้นฉบับเดิมอยู่ แต่มีแค่ฉบับแปลของพวกเขาเองเท่านั้น และฉบับแปลนี้ก็มี การสังคายนาเปลี่ยนแปลงอยู่ ในการศึกษา

คัมภีร์เหล่านี้ เราได้พบหลายข้อความและหลายเรื่องที่เราได้เห็นได้ชัดว่าไม่ได้มาจากพระเจ้า ถ้อยคำของพระเจ้า และถ้อยคำของมนุษย์ได้ถูกปะปนกัน ในคัมภีร์เหล่านี้และเราไม่มีหนทางที่จะรู้ว่าส่วนไหนมาจากพระเจ้า และส่วนไหนเป็นการต่อเติมของมนุษย์

เราได้ถูกสั่งให้เชื่อในบรรดาคัมภีร์ก่อน ๆ เฉพาะในแง่ของการยอมรับว่าก่อนหน้าคัมภีร์อัลกุรอาน อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงประทานคัมภีร์ต่าง ๆ ลงมาโดยผ่านบรรดานบีของพระองค์ ในแง่ที่ว่าคัมภีร์เหล่านั้นมาจากอัลลอฮ์ﷻ องค์เดียวกันกับผู้ทรงประทานอัลกุรอานมา และในแง่ที่ว่า การประทานอัลกุรอานมานั้น มิใช่เป็นเรื่องใหม่ หากแต่ทรงประทานมาเพื่อยืนยัน กล่าวซ้ำและทำให้คำสั่งของอัลลอฮ์ﷻ ซึ่งผู้คนได้ทำลายหรือสูญหายไปมีความสมบูรณ์

คัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์สุดท้ายที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงประทานมาและมีบางอย่างสิ่งที่แตกต่างไปจากคัมภีร์ก่อน ๆ ที่สรุปได้ดังนี้

๑) ต้นฉบับเดิมของคัมภีร์ก่อนหน้านี้อาจสูญหายไปหมดแล้วโดยสิ้นเชิง จะมีก็แต่ฉบับคำแปลเท่านั้นที่ยังคงมีอยู่ แต่ในทางตรงข้าม คัมภีร์อัลกุรอานยังคงมีอยู่เหมือนกับฉบับที่ถูกประทานแก่ันบีทุกอย่าง โดยไม่มีถ้อยคำ หรือแม้แต่เพียงคำใดถูกต่อเติมหรือเปลี่ยนแปลง และวณะของอัลลอฮ์ﷻ ได้ถูกเก็บรักษาไว้ตลอดกาล

๒) ในคัมภีร์ก่อนหน้าของพระเจ้า มนุษย์ได้อำนาจของตัวเองไปปะปนกับวณะของพระองค์ แต่ในคัมภีร์อัลกุรอาน เราพบแต่เพียงวณะของอัลลอฮ์ﷻ เท่านั้น และเป็นวณะที่คงบริสุทธิ์อยู่ในสภาพเดิม แม้แต่ผู้ ปฏิเสธศรัทธาอิสลามเองก็ยังยอมรับในความจริงนี้

๓) ในกรณีที่ผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ไม่ได้เป็นเจ้าของคัมภีร์อื่น เราก็สามารถใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อถือได้กล่าวว่า คัมภีร์บางเล่มที่ได้ถูกประทานแก่ันบีที่ถูกอ้างถึงนั้น ไม่เป็นที่รู้เสียด้วยซ้ำไปว่าถูกประทานลงมาในยุคไหนและแก่ันบีคนใด แต่สำหรับคัมภีร์อัลกุรอานนั้น หลักฐานที่ระบุว่าถูกประทานแก่ันบีนบีมุฮัมมัดนั้นมีมากมายและเป็นหลักฐานที่หนักแน่นเชื่อถือได้ จนแม้แต่นักวิจารณ์อิสลามที่อคติที่สุดก็ไม่สามารถที่จะสงสัยได้ หลักฐานนี้มีรายละเอียดแม้แต่เวลาและสถานที่ของการประทาน ข้อความและคำสั่งของคัมภีร์อัลกุรอานก็เป็นที่ยืนยันอย่างแน่ชัด

๔) คัมภีร์ของพระเจ้าก่อนหน้าได้ถูกประทานลงมาในภาษาที่ตายไปนานแล้ว ไม่มีชาติหรือชุมชนใดในขณะนี้ที่พูดภาษาเหล่านั้นและมีคนเพียงไม่กี่คนที่อ้างว่าเข้าใจภาษาดังกล่าว ดังนั้น ถ้าหากว่าต้นฉบับของคัมภีร์ดังกล่าวจะมีอยู่ในปัจจุบันโดยที่ไม่มีมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง มันก็เป็นไปไม่ได้ที่ในยุคของเราจะมีคนเข้าใจและแปลความหมายคำสั่งสอนของคัมภีร์นั้น ได้อย่างถูกต้องและนำไปปฏิบัติได้ตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของคัมภีร์นั้น แต่ในทางตรงข้ามภาษาของคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาที่ยังมีชีวิตอยู่ และมีผู้คนนับร้อยล้านคนยังคงพูดและเข้าใจความหมายของมันตราบจนวันสิ้นโลก คัมภีร์อัลกุรอานยังคงถูกอ้างอิงและเป็นตำราเรียนในแทบทุกมหาวิทยาลัยของโลก มนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และผู้ที่ไม่มีเวลาเรียนก็สามารถที่จะหาคนที่มีความรู้ในภาษานี้และสามารถอธิบายความหมายของคัมภีร์อัลกุรอานให้แก่เขาได้

๕) คัมภีร์ทางศาสนาแต่ละเล่มที่พบได้ในชนชาติต่าง ๆ ของโลกนั้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นการเฉพาะ คัมภีร์แต่ละเล่มนั้นบรรจุไว้ด้วยคำบัญชาที่ดูเหมือนจะมีไว้สำหรับยุคหนึ่งยุคใด ในประวัติศาสตร์และตอบสนองความต้องการของคนในยุคนั้นเป็นการเฉพาะ มิได้ตอบสนองปัจจุบันและไม่สามารถให้คำตอบในสิ่งที่ป็นอนาคต ตลอดจนไม่สามารถที่จะนำมาปฏิบัติในยุคนี้ได้เหมาะสม ด้วยสิ่งเหล่านี้เองที่เป็นหลักฐานว่าคัมภีร์เหล่านี้มีไว้สำหรับคนกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ มิได้เป็นคัมภีร์ที่มีไว้สำหรับชาวโลกทั้งมวล นอกจากนั้นแล้ว คัมภีร์เหล่านั้นมิได้ถูกส่งมาเพื่อให้กลุ่มคนที่ได้รับปฏิบัติตามเป็นการถาวร หากแต่ให้ปฏิบัติเฉพาะในบางยุคเท่านั้น แต่ในทางตรงกันข้าม คัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกประทานมาเพื่อมนุษยชาติทั้งมวล ไม่มีคำสั่งใดแม้แต่คำสั่งเดียวที่สามารถสงสัยได้ว่าถูกประทานมาสำหรับคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ ในทำนองเดียวกัน คำบัญชาและคำสั่งสอนในคัมภีร์อัลกุรอานก็สามารถปฏิบัติได้ในทุกสถานที่และทุกสมัย นี่เป็นข้อพิสูจน์ว่าคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกประทานมาสำหรับคนทั้งโลก และเป็นหลักการควบคุมกับการเป็นคู่มืออันอมตะนิรันดร์สำหรับชีวิตมนุษย์

๖) ไม่มีการปฏิเสธความจริงว่า คัมภีร์ก่อน ๆ ของพระเจ้าได้บรรจุไว้ด้วยเรื่องความดีและคุณธรรม คัมภีร์ดังกล่าวได้สอนหลักการแห่งศีลธรรมและความซื่อสัตย์ ตลอดจนได้บอกถึงวิถีแห่งการดำรงชีวิตที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของทรงโปรดปราน แต่ไม่มีคัมภีร์เล่มใดที่มีเนื้อหากว้างขวางพอที่จะครอบคลุมสิ่งจำเป็นทุกอย่างสำหรับชีวิตที่มีคุณธรรมของมนุษย์ คัมภีร์บางเล่มดิ่งงมในด้านหนึ่งในขณะที่คัมภีร์อีกเล่มหนึ่งก็ดิ่งงมในอีกด้านหนึ่ง มีแต่คัมภีร์อัลกุรอานและคัมภีร์อัลกุรอานเท่านั้นที่ไม่เพียงแต่จะรวบรวมสิ่งที่ดีทั้งหมดในคัมภีร์ก่อนหน้าไว้ แต่ยังทำให้แนวทางของอัลลอฮ์สมบูรณ์และวางแนวทางแห่งชีวิตที่ครอบคลุมสิ่งจำเป็นทั้งหลายสำหรับมนุษย์บนโลกนี้ไว้ด้วย

๗) ในเรื่องการแต่งเติมของมนุษย์นั้น ในคัมภีร์ก่อนๆ ได้ถูกสอดแทรกสิ่งต่างๆ ที่ขัดกับความป็นจริง ขัดแย้งกับเหตุผลและดูถูกสัญชาตญาณแห่งความยุติธรรมเข้าไปมากมาย มีหลายสิ่งทีทารุณโหดร้ายไม่เป็นธรรมและทำให้ความเชื่อและการกระทำของมนุษย์ต้องเสียไป ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีสิ่งน่ารังเกียจ สิ่งลามกหยาบคายและไร้ศีลธรรมอีกมากมายถูกสอดแทรกเข้าไปด้วย แต่คัมภีร์อัลกุรอานปราศจากสิ่งน่ารังเกียจเหล่านั้น คัมภีร์อัลกุรอานไม่มีสิ่งใดที่ขัดแย้งกับเหตุผลและไม่มีสิ่งใดที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผิด ไม่มีคำสั่งใดในคัมภีร์อัลกุรอานที่ไม่เป็นธรรมและไม่มีสิ่งใดที่ชี้นำอย่างผิดๆ ร่องรอยลามกและผิดศีลธรรมก็ไม่มีให้เห็น คัมภีร์อัลกุรอานเต็มไปด้วยวิทย์ปัญญาและัจธรรม นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบ มีปรัชญาและกฎหมายที่ดีที่สุดสำหรับอารยธรรมของมนุษย์ คัมภีร์อัลกุรอานชี้ทางที่ถูกต้องและนำมนุษย์ไปสู่ความสำเร็จและความรอดพ้น

ด้วยคุณสมบัติพิเศษเหล่านี้ของคัมภีร์อัลกุรอาน ที่ทำให้ผู้คนในโลกมีความศรัทธา เลิกนับถือคัมภีร์อื่นๆ ทั้งหมดและหันมาปฏิบัติตามคัมภีร์อัลกุรอาน กล่าวได้ว่า อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่มีผู้คนบนโลกนี้อ่านและศึกษาค้นคว้ามากที่สุดในแต่ละวัน

2.1.4 การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต

ความหมายการศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต

คือ ขอมรับว่าอัลลอฮﷻ ได้ทรงแต่งตั้งมนุษย์จำนวนหนึ่งเป็นศาสนทูต(เราะซูล หรืออนบี)เพื่อทำหน้าที่เผยแผ่ เจริญชวนมนุษย์ทั้งหลายในยุคต่างๆ ผู้การยอมรับในหลักธรรมคำสอน และเคารพภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้แจ้งข่าวดีถึงรางวัลและสวรรค์สำหรับผู้ทำดี และตำหนิถึงการลงโทษหรือนรกสำหรับผู้ปฏิบัติเสแสร้งและทำชั่ว

ดังนั้นมุสลิมทุกคนได้ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตของพระเจ้า เราเชื่อว่าจำนวนศาสนทูตทั้งหมดซึ่งอยู่ท่ามกลางกลุ่มชน ที่แตกต่างกันนั้นมีอยู่ทั้งหมดถึง 124,000 ท่าน ถ้าท่านนึกถึงการที่เริ่มมีโลกและเริ่มมีมนุษย์อยู่ในโลก นึกถึงจำนวนมนุษยชาติที่อาศัยอยู่สมัยหนึ่ง และผ่านพ้นไปหลายชั่วคนแล้ว จำนวนศาสนทูตเพียงเท่านั้นก็คงจะไม่น่าแปลก เราต้องเชื่อถืออย่างแน่วแน่ตามจำนวนที่ได้รับการเอ่ยอ้างไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอาน สำหรับที่เหลือนั้นเราได้รับการสั่งสอนไว้ว่า ศาสนทูตทุกท่านที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าส่งมานำทางแก่มวลมนุษยเป็นศาสนทูตที่มีอยู่จริง แต่เราก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะกล่าวได้อย่างแน่นอนถึงท่านหนึ่ง ท่านใดที่ไม่ได้มีกล่าวไว้ในอัลกุรอานได้ว่าท่านเป็นศาสนทูตที่แท้จริงหรือไม่ เพราะเหตุว่าเราไม่ได้รับการบอกเล่าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับท่าน นอกจากนั้นเรายังถูกห้ามมิให้กล่าวร้ายต่อกันบุญของศาสนาอื่นๆ อาจเป็นไปได้ที่ว่าบางท่านต้องเป็นศาสนทูตของอัลลอฮﷻ แต่สาวกของท่านได้เปลี่ยนแปลงคำสอนของท่านเสีย ภายหลังจากที่ท่านหาชีวิตไม่แล้ว อย่างที่สาวกของโมเสส (มุซา) และเยซู (อีซา) ได้ทำมาแล้ว ดังนั้น เมื่อเราจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับท่านเหล่านั้น เราก็จะเพียงแต่กล่าวถึงคำสั่งสอนและประเพณีความเชื่อมั่นทางศาสนาเท่านั้น ส่วนตัวผู้ตั้งศาสนาเราจะไม่กล่าวถึงเลย เพราะถ้ากล่าวถึงแล้วก็จะทำให้เราต้องมีความผิด เนื่องจากการลบหลู่ศาสนทูตก็เป็นได้

ส่วนเรื่องที่ว่าศาสนทูตต่างๆ ท่านได้รับการมอบหมายจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าให้มาชี้ทางแห่ง “อิสลาม” แก่มวลมนุษยนั้น ข่อมไม่มีความแตกต่างระหว่างนบีมุฮัมมัด ﷺ และศาสนทูตท่านอื่นๆ แต่ทว่า แม้จะทำเทียมกันในเรื่องนี้ ก็ยังมีข้อแตกต่างระหว่างนบีมุฮัมมัด ﷺ กับศาสนทูตท่านอื่นๆ คือ ศาสนทูตท่านก่อนๆ ถูกส่งมาเพื่อชนบางกลุ่ม และชั่วระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ส่วนนบีมุฮัมมัดถูกส่งมาเพื่อชนทั้งโลกและในช่วงเวลาอันเป็นนิรันดร์

และบุคคลที่ถือเป็นศาสนทูตท่านสุดท้ายของพระองค์ก็คือนบีมุฮัมมัดนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งถูกส่งมาเพื่อเป็น ศาสนทูตสำหรับมนุษยชาติทั้งมวล ที่ทุกคนจำเป็นต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามโดยมิมีการยกเว้น หากผู้ใดเชื่อฟังเขาข่อมได้รับสวรรค์ ส่วนผู้ใดปฏิเสธเขาข่อมถูกนำสู่นรก

ถึงแม้เราจะให้ความศรัทธาแก่นบีทุกท่านอย่างเท่าเทียมกัน ก็ยังมีความแตกต่าง ๓ ประการในระหว่าง นบีเหล่านั้น นั่นคือ :

๑) บรรดานบีก่อน ๆ ได้ถูกประทานมายังหมู่ชนบางกลุ่มในบางยุคบางสมัย ในขณะที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ถูกส่งมาเพื่อคนทั้งโลกและสำหรับทุกยุคสมัย

๒) คำสอนของบรรดานบีเหล่านั้นถ้าไม่หายไปจากโลกจนหมด สิ่งที่เหลืออยู่ก็ถูกผสมปนเปด้วยข้อความที่ผิดพลาดและเกินจริง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ถ้าหากใครต้องการที่จะปฏิบัติตามคำสอนของบรรดานบีเหล่านั้น เขาก็ไม่อาจที่จะกระทำได้ในทางตรงกันข้าม คำสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ชีวิตประวัติของท่าน คำพูดของท่าน การดำรงชีวิตของท่าน ศีลธรรมของท่าน นิสัย และคุณความดีของท่าน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง รายละเอียดของชีวิตและงานของท่านทั้งหมดได้ถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ดังนั้น นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงเป็นนบีเพียงคนเดียวในบรรดานบีทั้งหมดที่บุคลิกภาพของท่านยังมีชีวิต และใครๆ ก็สามารถดำเนินรอยตามท่านได้อย่างถูกต้องและมั่นใจ

๓) ทางนำที่ถูกประทานผ่านมาทางบรรดานบีก่อน ๆ นั้นยังไม่สมบูรณ์ หลังจากนบีคนหนึ่งผ่านไป ก็จะมีนบีคนใหม่ตามมาและคำสอนของนบีคนเก่าก็จะถูกแก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้น การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงก็ยังคงดำเนินอยู่เรื่อยไป นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมคำสอนของนบีคนก่อน ๆ จึงได้ถูกหลงลืมหลังจากกาลเวลาได้ผ่านไป ด้วยเหตุนี้จึงไม่จำเป็นที่จะต้องรักษาคำสอนก่อนหน้าไว้เมื่อมีทางนำที่ถูกปรับปรุงแก้ไขมาแทนแล้ว ประการสุดท้าย เมื่อทางนำที่สมบูรณ์ที่สุดได้ถูกประทานมายังมนุษยชาติ ผ่านทางนบีมุฮัมมัด ﷺ แล้ว บทบัญญัติก่อน ๆ ทั้งหมดจึงได้ถูกยกเลิกไปโดยปริยาย เพราะมันไม่มีประโยชน์และไม่เป็นการฉลาดที่จะไปตามบทบัญญัติที่ไม่สมบูรณ์ในเมื่อบทบัญญัติที่สมบูรณ์ก็มีอยู่ ใครก็ตามที่ปฏิบัติตามนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็เท่ากับเขาผู้นั้นได้ปฏิบัติตามนบีทั้งหมด เพราะอะไรก็ตามที่ดีและเป็นที่ยอมรับได้ในคำสอนของนบีเหล่านั้น ก็ได้นำมารวมไว้ในคำสอนของท่าน ดังนั้น ใครก็ตามที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ และเลือกที่จะปฏิบัติตามนบีคนอื่นบางคน เขาผู้นั้นก็ไม่ได้รับคำสั่งสอนและทางนำที่มีประโยชน์และคุณค่ามากมายที่ถูกนำมาไว้ในคำสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งไม่มีอยู่ในคัมภีร์ของนบีคนก่อน ๆ จะมีก็แต่เฉพาะในคำสอนของนบีคนสุดท้ายเท่านั้น

นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมจึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะต้องมีความศรัทธาในนบีมุฮัมมัด ﷺ และปฏิบัติตามท่านเท่านั้น การเป็นมุสลิมที่แท้จริงนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความศรัทธาอย่างสมบูรณ์ในนบีมุฮัมมัด ﷺ และยืนยันว่า:

(๑) ท่านเป็นนบีที่แท้จริงของอัลลอฮ์ ﷻ

(๒) คำสอนของท่านสมบูรณ์ถูกต้อง ไม่มีข้อบกพร่องและผิดพลาด และ

(๓) ท่านเป็นนบีคนสุดท้ายของอัลลอฮ์ หลังจากท่านแล้วจะไม่มีนบีเกิดขึ้นในหมู่ชนใดอีกจนกระทั่งวันแห่งการตัดสินและจะไม่มีบุคคลใดอีกที่มุสลิมจำเป็นต้องศรัทธา

2.1.5 การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์

ความหมายการศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์

มุสลิมต้องศรัทธาในชีวิตใหม่หลังความตาย และศรัทธาในวันตัดสิน คำสอนที่สำคัญเกี่ยวกับหลักศรัทธาข้อที่ 5 นี้มีดังต่อไปนี้

คือยอมรับว่ายังมีชีวิตอีกภพหนึ่ง อันเป็นชีวิตที่เที่ยงแท้จริง ซึ่งมนุษย์จะมีชีวิตอยู่ ณ โลกแห่งนั้น ชั่วฉับนิรันดร์กาล กล่าวคือหลังจากมนุษย์ตายลงใน โลกนี้ ทุกคนจะถูกให้ฟื้นขึ้นมาอีกครั้งในวันสอบสวน (กิยามะฮฺ) เพื่อตอบแทนผลกรรมที่ประกอบเอาไว้ ดังนั้นผู้ใดเชื่อฟังและปฏิบัติตามที่บรรดาศาสนทูตของพระเจ้าสั่งสอนไว้ เขาย่อมได้เข้าสวรรค์ ส่วนผู้ใดปฏิเสธและฝ่าฝืนย่อมตกนรก

นอกจากนั้น การศรัทธาต่อวันสุดท้ายในที่นี้ยังรวมถึงความเชื่อต่อการมีอยู่จริงของความสุขและการทรมานในหลุมสุสาน การฟื้นคืนชีพหลังความตาย การพิพากษา ตาชั่งแห่งความดีและความชั่ว บัญชีกรรมดีกรรมชั่ว สะพาน(ศิรอต)ที่ทอดข้ามระหว่างนรกสวรรค์ แอ่งน้ำขนาดใหญ่(เฮาว์)ที่สามารถดับกระหายได้ในวันแห่งการชุมนุมที่มีแต่ความร้อนแรงและแผดเผา ตลอดจนเชื่อต่อการมีอยู่ของสวรรค์และนรก ตามที่อัลลอฮฺ ﷻ และศาสนทูตของพระองค์ได้บอกเอาไว้

นบีมุฮัมมัด ﷺ สอนว่า โลกนี้และทุกสิ่งทุกอย่างในโลกจะต้องมีจุดจบในวันที่กำหนดไว้ ทุกๆ สิ่งจะต้องถูกทำลาย วันนั้นคือวัน “กิยามะฮฺ” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “วันฟื้นคืนชีพ”

ท่านสอนว่า ต่อจากนั้นมวลมนุษย์ซึ่งอาศัยอยู่ตั้งแต่เริ่มมีโลกก็จะต้องกลับฟื้นคืนชีวิต และถูกนำไปอยู่ต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้าผู้ซึ่งจะทำการตัดสินในวันนั้น วันแห่งการชุมนุม หรือ(หัจร)

ท่านสอนว่า ประวัตินับกรรมของมนุษย์ทั้งชาย หญิงซึ่งได้บันทึกการกระทำของเขาทั้งดีและเลวจะถูกเสนอต่อพระผู้เป็นเจ้าเพื่อการตัดสินครั้งสุดท้าย

พระผู้เป็นเจ้าจะทรงพิจารณาให้รางวัลแก่ทุกๆ คน พระองค์จะทรงชั่งการกระทำดีและชั่วของมนุษย์ผู้ที่กระทำดีก็จะได้รับรางวัลแห่งความดีงาม ส่วนผู้ที่มีความชั่วมากกว่าความดีก็จะต้องได้รับการลงโทษ

การพิจารณาให้รางวัลหรือการลงโทษจะเป็นไปอย่างยุติธรรม ผู้ที่ได้รับรางวัล มีสวรรค์เป็นเครื่องตอบแทนและประตูแห่งความสุขก็เปิดรอรับเขาอยู่ ส่วนผู้ที่ถูกลงโทษก็ถูกส่งไปยังนรกดินแดนแห่งไฟและการทรมาน

มุสลิมได้ศรัทธาว่าสวรรค์และนรกมีจริง และความเชื่อในข้อนี้ก็เป็นที่ไปได้ถ้าอัลลอฮฺ ﷻ สามารถสร้างดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว โลกและจักรวาล เหตุใดพระองค์จึงไม่สามารถสร้างสวรรค์และนรกเมื่อพระองค์เป็นผู้พิพากษาศาลสูงสุด ทรงตัดสินให้รางวัลคนดีและลงโทษคนชั่ว ดังนั้น จึงต้องมีสถานที่หนึ่งซึ่งผู้ได้รับรางวัลจะชื่นชมกับรางวัล เกียรติยศ ความสุขและความอภิรมย์ทุกชนิด และจะต้องมีอีกสถานที่หนึ่งซึ่งคนบาปจะได้รู้สำนึกถึงความเลว ความเจ็บปวด และความทุกข์ทรมาน

การศรัทธาในชีวิตหลังความตายเป็นส่วนสำคัญของคำสอนของบรรดานบีทั้งหลาย นบีทุกคนได้สอนบรรดาสาวกของท่านให้เชื่อในเรื่องนี้ เช่นเดียวกับนบีนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้สอนให้เราเชื่อในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน เพราะนี่เป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการเป็นมุสลิม บรรดานบีทุกคนได้ประกาศไว้อย่างชัดเจนว่าคนที่ไม่เชื่อหรือสงสัยในเรื่องนี้ก็คือผู้ปฏิเสธ (กาฟิร) ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการปฏิเสธชีวิตหลังความตายทำให้ความเชื่ออื่น ๆ ทั้งหมดไร้ความหมาย นอกจากนั้นแล้ว การปฏิเสธในเรื่องนี้ยังทำลายเงื่อนไขสำหรับการมี

ชีวิตที่ดีและทำให้มนุษย์ต้องตกอยู่ในชีวิตแห่งความโง่เขลาและการไร้ความศรัทธา หากเราคิดสักนิดหน่อย เราก็จะเข้าใจในเรื่องนี้ได้ชัดเจน

ในชีวิตประจำวัน เมื่อใดก็ตามที่เราถูกขอให้ทำอะไรสักอย่าง เราก็จะคิดทันทีว่าเราได้ประโยชน์อะไรหากเราทำตาม และถ้าไม่ทำแล้วจะมีผลร้ายอะไรไหม นี่คือธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ โดยสัญชาตญาณแล้วเขาจะถือว่าการกระทำที่ไม่มีประโยชน์นั้นเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นเลยโดยสิ้นเชิงแน่นอน เราจะไม่วันยอมเสียเวลาและพลังงานของเราไปในงานที่ไร้ประโยชน์และไม่มีผลตอบแทนเกิดขึ้น ในทำนองเดียวกัน เราจะไม่กระตือรือร้นที่จะหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เป็นอันตราย กฎทั่วไปก็คือยิ่งเรามีความเชื่อมั่นในประโยชน์ของสิ่งหนึ่งมากเท่าไร การตอบสนองของเราต่อสิ่งนั้นก็ยิ่งมั่นคงขึ้นเท่านั้น แต่ถ้าเราสงสัยในประสิทธิภาพของมันมากเท่าใด เราก็ยังไม่มีความเชื่อมั่นต่อมันมากขึ้นเท่านั้น ทำไมเล่าเด็กจึงเอามือเหย่เข้าไปในกองไฟ ก็เพราะว่าเขาไม่แน่ใจว่าไฟจะร้อน ทำไมเด็กถึงหนีเรียน ก็เพราะว่าเขาไม่เข้าใจถึงความสำคัญและผลประโยชน์ของการศึกษาและไม่เชื่อในสิ่งที่บรรดาผู้ใหญ่พยายามพร่ำสอนนั่นเอง

ที่นี้ลองคิดถึงผู้ที่ไม่เชื่อในวันแห่งการตัดสินดูบ้าง เขาคิดหรือว่าการศรัทธาในพระเจ้าและชีวิตที่ดำเนินไปตามบทบัญญัติของพระองค์นั้นจะไม่มีผลอะไร เขายึดคุณค่าอะไรให้แก่ชีวิตในการแสวงหาความโปรดปรานจากพระองค์ สำหรับเขาแล้ว การเชื่อฟังพระเจ้าไม่มีประโยชน์อะไรและการไม่เชื่อฟังพระองค์ก็ไม่ให้โทษประการใดด้วย ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วมันจะเป็นไปได้อย่างไรสำหรับเขาที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ นบีของพระองค์และคัมภีร์ของพระองค์ จะมีอะไรเป็นแรงจูงใจสำหรับเขาที่จะยอมรับการทดสอบและการเสียสละและหลีกเลี่ยงความสุขทางโลก และถ้าหากมนุษย์ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ และดำเนินชีวิตไปตามที่ตัวเองพอใจและไม่พอใจแล้ว ความเชื่อในการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ จะมีประโยชน์อะไรถ้าหากเขามีความเชื่อเช่นนั้นอยู่จริง

ไม่เพียงแต่เท่านั้น ถ้าหากเราพิจารณาลงไปให้ลึกซึ้งกว่านั้น เราก็จะสรุปได้ว่าความเชื่อในชีวิตหลังความตายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์ การยอมรับหรือการปฏิเสธความเชื่อในเรื่องนี้จะเป็นตัวกำหนดเส้นทางแห่งชีวิตและพฤติกรรมของเขา

คนที่มองความสำเร็จหรือความล้มเหลวเพียงแคในโลกลูกนี้จะกังวลแต่เพียงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราเท่านั้น เขาจะไม่พร้อมที่จะทำความดีใด ๆ ถ้าหากเขาไม่มีความหวังที่จะได้รับผลประโยชน์แห่งโลกนี้บ้างอย่างเป็นทางการตอบแทน และเขาจะไม่พยายามหลีกเลี่ยงการทำผิดใด ๆ ถ้าหากว่ามันไม่สร้างผลเสียแก่ผลประโยชน์ของเขา

แต่คนที่มีความศรัทธาในโลกหน้าและเชื่อมั่นในผลสุดท้ายที่จะติดตามมาจากการกระทำของเขานั้น จะมองว่าผลได้ผลเสียทางโลกทั้งหมดล้วนเป็นสิ่งชั่วคราและไม่ยอมเอาสวรรค์อันนิรันดร์ของเขาไปเสี่ยงกับผลประโยชน์เพียงชั่วครู่ชั่วยาม เขาจะมองสิ่งต่าง ๆ ด้วยทัศนนะที่กว้างไกลและจะคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่ถาวรอยู่เสมอ เขาจะทำความดีไม่ว่ามันจะแพงเท่าไรในแง่ของผลได้ทางโลกหรือไม่ว่ามันจะสร้างความเสียหายต่อผลประโยชน์ชั่วคราของเขาอย่างไรก็ตาม และเขาจะหลีกเลี่ยงความผิดไม่ว่ามันจะเข้าชวน

อย่างไรก็ตาม เขาจะตัดสินใจต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะติดตามมาอย่างถาวรและไม่ตัดสินใจอะไรตามอำเภอใจของเขาเอง

ดังนั้น ความเชื่อหรือความไม่เชื่อในชีวิตหลังความตายนั่นเองที่ทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน สำหรับคนที่ไม่เชื่อในวันแห่งการตัดสินนั้นมันเป็นไปได้เลยที่เขาจะดำเนินชีวิตไปตามคำสอนของอิสลาม

2.1.6 ศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะการณ์ (กอฏอ-กอดัร)

ความหมายการศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะการณ์ (กอฏอ-กอดัร)

หมายถึงศรัทธายอมรับว่าอัลลอฮ์ﷻ ทรงรอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง และทรงกำหนดอัตราของทุกสิ่งนั้นเอาไว้แล้วเช่นเดียวกัน ทุกประการล้วนเป็นไปตามพระประสงค์และความต้องการของพระองค์ เพราะพระองค์ทรงสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายนั้นมา

พระองค์ทรงสร้างให้เกิดขึ้นมาในสิ่งที่ทรงประสงค์ และทรงดำเนินการตามที่ทรงต้องการ ดังนั้นหากพระองค์ทรงประสงค์ในสิ่งใดแล้วมันย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และหากไม่ทรงประสงค์ในสิ่งใดแล้วสิ่งนั้นก็ย่อมมีอาจเกิดขึ้นมาได้ อำนาจในการกำหนดความเป็นไปทั้งหลายล้วนอยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ ทรงกำหนดการเป็น การตาย ทรงให้การขึ้นแก่ผู้ที่ทรงประสงค์ด้วยความเมตตา และทรงให้ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ให้หลงผิดได้ประสบเช่นนั้นด้วยความยุติธรรมแล้วของพระองค์

พระองค์ย่อมมิถูกดำเนินในสิ่งที่ทรงตัดสิน และไม่มีสิ่งใดๆคัดค้านได้ในสิ่งที่ทรงกำหนดให้เกิดขึ้น พระองค์คือผู้ทรงสร้างสรรค์สิ่งทั้งหมด ทรงกำหนดการกระทำ ปัจจัยยังชีพ(ริชกี) และความเป็นความตายของพวกเขา

การศรัทธาในหลักศรัทธาข้อที่ 6 นี้ ย่อมก่อให้เกิดเป็นความมั่นใจ ความสงบและมีความสุขขึ้นในจิตใจของผู้ศรัทธา และเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง ผู้ที่ศรัทธาในกำหนดสภาวะของอัลลอฮ์จะไม่เป็นผู้ที่ท้อแท้สิ้นหวัง ไม่หมดอาลัยตายอยากไม่เป็นคนที่คิดฟุ้งซ่านและไม่มองโลกในแง่ร้าย เพราะเขาศรัทธามั่นว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นความประสงค์ของอัลลอฮ์ มนุษย์มีหน้าที่ใช้ความพยายามและศักยภาพที่มีอยู่ทำในสิ่งที่ดี แต่จะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับกฎสภาวะของอัลลอฮ์ที่ถูกกำหนดไว้แล้ว

2.2 หลักศาสนบัญญัติ

2.2.1 เจตนารมณ์ของอิบาดะฮ์

อิบาดะฮ์ เป็นคำภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “อับดูน” (บ่าว) และมันหมายถึงการยอมจำนน อัลลอฮ์ﷻ ทรงเป็นนายของคุณและคุณเป็นบ่าวของพระองค์และอะไรก็ตามที่บ่าวทำไปด้วยการเชื่อฟังและหวังจะ

ทำให้นายของคนพึงพอใจก็คือ *อิบาดะฮ์* แนวความคิดของอิสลามเรื่อง*อิบาดะฮ์*นี้กว้างมาก ถ้าหากคุณไม่กล่าวคำหยาบคาย ไม่พูดเท็จ ไม่พูดจาให้ร้ายป้ายสี แต่พูดความจริงและพูดในสิ่งที่ดี ๆ และทำสิ่งดังกล่าวนี้ไปเพียงเพราะว่าพระเจ้าเป็นเจ้าของเจ้าทรงสั่งการกระทำเช่นนั้นก็เป็น “*อิบาดะฮ์*” ไม่ว่ามันจะเป็นคำพูดที่เป็นเรื่องทางโลกก็ตาม ถ้าหากคุณช่วยเหลือคนยากจนและคนขัดสน ให้อาหารแก่ผู้หิวโหย ช่วยเหลือคนที่ได้รับความทุกข์ยากและทำไปโดยมิได้หวังผลตอบแทนส่วนตัว แต่ทำเพื่อต้องการแสวงหาความโปรดปรานจากพระเจ้า นี่ก็คือ “*อิบาดะฮ์*” ถึงแม้จะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคุณ เช่น การหาเลี้ยงชีพตัวเองและผู้อื่นอยู่ได้ การดูแลของคุณก็เป็นการ “*อิบาดะฮ์*” เช่นกันถ้าหากคุณทำไปด้วยความซื่อตรงและปฏิบัติตามกฎของอัลลอฮ์ﷻ

กล่าวโดยสั้น ๆ กิจกรรมทุกอย่างของคุณล้วนเป็น “*อิบาดะฮ์*” ทั้งสิ้น ถ้าหากว่ามันเป็นไปตามกฎของพระเจ้าและวัตถุประสงค์สูงสุดของคุณคือการแสวงหาความโปรดปรานจากพระองค์ ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่คุณทำความดีหรือหลีกเลี่ยงความชั่วเพราะเกรงกลัวอัลลอฮ์ในทุกกิจกรรมแห่งการดำเนินชีวิต นั่นก็หมายความว่า คุณได้ปฏิบัติหน้าที่แห่งอิสลามของคุณแล้ว นี่คือ ความหมายที่แท้จริงของคำว่า “*อิบาดะฮ์*” นั่นคือ การยอมทำตามความพอใจของอัลลอฮ์ทุกอย่าง เป็นการหล่อหลอมชีวิตทั้งหมดของเราให้เข้าไปในแบบแผนของอิสลามแม้แต่ส่วนที่เราคิดว่าไม่สำคัญเช่น การถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะก็ตาม

เพื่อที่จะช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายนี้ การ “*อิบาดะฮ์*” ที่เป็นรูปแบบชุดหนึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางของการฝึกฝน ยิ่งเราปฏิบัติตามบทฝึกหัดนี้มากเท่าใด เราก็ยังมีความสามารถที่จะประสานอุดมการณ์และการปฏิบัติเข้าด้วยกันได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังนั้น “*อิบาดะฮ์*” จึงเป็นเสาหลักที่รองรับโครงสร้างของอิสลามไว้

2.2.2 เอกลักษณะของการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์

ส่วนหนึ่งของเอกลักษณะของการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์มีดังต่อไปนี้

1) เป็นข้อบัญญัติที่มาจากอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์

การเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ﷻ ทั้งหมดทุกประการนั้นล้วนมีที่มาจากอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ทั้งสิ้น มนุษย์ทั้งหลายรวมทั้งมุสลิมไม่มีอำนาจหรือสิทธิที่จะกำหนดรูปแบบของการเคารพสักการะต่อพระองค์ หรือแม้แต่จะเพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่พระองค์ทรงกำหนดก็จะกระทำมิได้ หากมีการกำหนดขึ้นก็จะถือเป็นอุตริกรรมที่มีความผิดอย่างใหญ่หลวง เช่น การอุปโลกน์ของประชาชาติในยุคก่อนโดยการนำเอาลูกวัว อูฐ หรือเจี๊วดต่าง ๆ มาเคารพสักการะแทนพระเจ้าหรือควบคู่ไปกับการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ﷻ ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่มนุษย์พึงกระทำ เพราะหากปล่อยให้มนุษย์แต่ละคนหรือแต่ละประชาชาติเป็นผู้คิดค้นและกำหนดรูปแบบของการเคารพสักการะ แน่แต่ต่างคนก็ต่างคิดไปบนพื้นฐานของความรู้ผสมกับความเขลาของตนเอง มีแต่จะนำสู่ความมืดมนหลงใหลและงมงายในที่สุด ดังนั้น การมีแบบที่ชัดเจนมาจากอัลลอฮ์ﷻ และศาสนทูตของพระองค์เช่นนี้ จึงนับเป็นความโปรดปรานอันสูงส่งยิ่งของพระองค์ในอันที่จะทำให้ศาสนาอิสลามมีความสมบูรณ์ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และนี่ก็เป็นเหตุผลหนึ่งของ

การส่งนบีมุฮัมมัด ﷺ มาเป็นศาสนทูตและประทานอัลกุรอานมาเป็นคัมภีร์แห่งทางนำแก่นุซษชาติทั้งมวล

2) มีรูปแบบเฉพาะและหลากหลาย

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงกำหนดให้การเคารพสักการะต่อพระองค์มีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งที่มีแบบพิธีเฉพาะและไม่มีแบบพิธีเฉพาะ ที่มีแบบพิธีเฉพาะ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทานบั้งคับ(ชะกาต) และการประกอบพิธีหัจญ์ เป็นต้น ส่วนที่ไม่มีแบบพิธีเฉพาะ เช่น การรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ การกตัญญูต่อบิดามารดา การเยี่ยมเยียนผู้ป่วย การช่วยเหลือผู้อื่น การปฏิบัติตามสัญญา การประกอบสัมมาอาชีพ การศึกษา การประสาทวิชาความรู้ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ใส่ร้ายป้ายสี และการดำรงตนอยู่ในคุณธรรมตลอดจนความดีงามทั้งหลาย แม้แต่การให้อาหารแก่สัตว์ เช่น นก หรือ สุนัข เหล่านี้ล้วนอยู่ในขอบข่ายของการสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ หากได้กระทำไปเพื่อการแสวงหาความโปรดปรานจากพระเจ้าหรือกระทำไปตามเจตนารมณ์แห่งพระองค์

ดังนั้น การเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ จึงมีความหมายกว้างขวางครอบคลุมถึงพิธีกรรมทางศาสนาที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานและปรากฏในจริยวัตรของนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยเฉพาะ และการกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างที่มุสลิมพึงกระทำตามเจตนารมณ์แห่งพระเจ้าและแนวทางการปฏิบัติของนบีมุฮัมมัด ﷻ ที่เป็นหลักกว้าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติเพื่อพระองค์

3) มีลักษณะต่อเนื่อง สะดวก และง่ายการปฏิบัติ

การเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ นั้น เป็นสิ่งที่มุสลิมพึงต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยังเยาว์วัยคือเมื่อรู้เสียงสาก็ได้รับการฝึกหัดให้ละหมาดเพื่อส่งเสริมให้เกิดความคุ้นเคย และผูกพันใกล้ชิดกับพระเจ้า ต่อมาเมื่อบรรลุนิติภาวะคือสักประมาณอายุ ๑๕ ปี หรือเมื่อมีประจำเดือนสำหรับผู้หญิง จึงจะมีผลบังคับให้ต้องปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องตลอดไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นเตือนให้มุสลิมระลึกถึงพระเจ้าอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา สามารถเหนี่ยวรั้งตัวเองให้รอดพ้นจากกลวงของมารร้าย และไม่หลงใหลในโลกีย์สุขจนเกินความพอดี การเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ ของมุสลิมจึงเป็นสาระสำคัญที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน ในกรณีที่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือเดินทาง ก็มีข้อลดหย่อนผ่อนปรนให้ตามลำดับ เพื่อความสะดวกและง่ายดายไม่ยุ่งยากเกินกำลังความสามารถ เช่น อนุญาตให้ทำการละหมาดแบบย่อและรวมละหมาดสองเวลาในเวลาเดียวกัน และถ้าไม่สามารถยืนละหมาดก็อนุญาตให้ละหมาดแบบนั่ง นอน หรือปฏิบัติในท่าใดก็ได้ตามสะดวก เป็นต้น

4) มีลักษณะเสมอภาคปราศจากชนชั้น

การเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ ผู้ชายหรือผู้หญิง ผู้ร่ำรวยหรือยากจน ชนชั้นปกครองหรือชนชั้นได้ปกครอง ทุกคนล้วนมีหน้าที่ที่จะต้องทำการเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺและมีสิทธิที่จะได้รับกุศลบุญตบแทนเท่าเทียมกัน ฐานะ ตำแหน่ง หรือเกียรติยศ จะไม่ได้รับการพิจารณาใด ๆ แต่สิ่งที่จะได้รับการพิจารณา ณ อัลลอฮฺ ﷻ นั้น คือ การปฏิบัติอิบาดะฮ์ด้วยหัวใจที่ยำเกรงต่อพระองค์ ในอิสลามมุสลิมทุกคนจึงสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกัน ไม่มีนักรบด นักบวช หรืออภิสิทธิ์ชน แต่ทุกคนในศาสนานี้สามารถที่จะเข้าเฝ้าหรือเข้าใกล้ชิดต่อพระองค์ได้เท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องมี

สื่อกลาง แม้กระทั่งศาสนาพุทธของพระองค์ก็มีหน้าที่เพียงเผยแผ่คำสอนแก่มวลมนุษย์ ครั้นเมื่อมนุษย์ผู้ใด เลื่อมใสศรัทธาก็สามารถเข้าถึงอัลลอฮฺ ﷻ ได้โดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยศาสนาพุทธ ศาสนสถาน หรือ วัตถุบูชาทั้งหลายเป็นสื่อกลางอีก ยิ่งไปกว่านั้นการนำศาสนาพุทธ รูปเคารพ วัตถุบูชา หรือสิ่งอื่นใดมาเป็น สื่อกลางในการเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ ถือเป็นสิ่งไม่สมควรอย่างยิ่งต่อพระองค์ และเป็นความผิดร้ายแรงที่มีโทษอย่างมหันต์ในโลกหน้าอันนรินทร์

2.2.๓ ประโยชน์ของการเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ

การเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ แม้มิได้ก่อประโยชน์อันใดต่อพระองค์ เพราะอัลลอฮฺ ﷻ เป็นพระเจ้าผู้ทรงสร้าง และทรงสูงส่ง มีต้องพึงพาอาศัยสิ่งใด หากมวลมนุษย์จะไม่เคารพสักการะต่อพระองค์สักคนเดียว พระองค์ก็ยังคงสูงส่งและทรงเดชานุภาพมิบกพร่องไปแม้แต่น้อย ทว่าการเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ จะก่อเกิดประโยชน์มากมายแก่มนุษย์เอง ทั้งโดยส่วนตัวและสังคม อาทิ ประโยชน์ที่ปัจเจกบุคคลได้รับในการเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งมีใช่เพียงการปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่เลือนลอยหรือปฏิบัติติดต่อกันมาตามปู่ย่าตายาย แต่เป็นกระบวนการปฏิบัติที่วางอยู่บนรากฐานของความศรัทธาและการบัญญัติมาจากพระเจ้าผู้ทรงสร้าง ทำให้เกิดความรู้สึกที่อบอุ่น มั่นคง ชื่นตาชื่นใจ และมีความหวังในความโปรดปรานจากพระองค์ ส่งผลต่อการการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์และลบล้างมลทินน้อยใหญ่ในแต่ละวัน ขณะเดียวกันการชำระร่างกายสะอาด และการเคลื่อนไหวอิริยาบถต่าง ๆ ในการเคารพสักการะย่อมเป็นมรรคผลต่อสรีระร่างกายอีกทางหนึ่ง

ประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม บุคคลแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัวคือสมาชิกหนึ่งของสังคม เมื่อสมาชิกแต่ละคนเป็นคนดีมีคุณธรรม สังคมส่วนรวมก็จะเป็นสังคมที่ดีมีคุณธรรม มีความรักใคร่กลมเกลียว เอื้ออาทร และปรารถนาดีต่อกัน ดังเช่นที่เกิดขึ้นในสังคมอิสลามในอดีต กล่าวได้ว่าการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะในรูปแบบที่เป็นส่วนตัวหรือหมู่คณะล้วนส่งผลประโยชน์ต่อสังคมทั้งสิ้นไม่ทางตรงก็อ้อม เช่น การละหมาด เป็นการเคารพสักการะที่ทำให้มุสลิมมีความผูกพันใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ ﷻ ห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลาย เมื่อทุกคนในสังคมปฏิบัติละหมาด สังคมนั้นก็จะห่างไกลอบายมุขไปด้วยโดยปริยาย และการใส่ผ้าคลุมของสตรี(ฮิญาบ) ก็เช่นเดียวกัน เป็นการเคารพสักการะที่ส่งผลต่อปัจเจกบุคคลและสังคมพร้อมกันไป เพราะการส่งเสริมให้สตรีแต่งกายสุภาพเรียบร้อยปกปิดมิดชิด เป็นการพิทักษ์รักษาความงามและความละอายของเธอ เมื่อสตรีทุกคนร่วมกันรักษานวลสงวนตัว นอกจากจะเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของสตรีด้วยกันแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในการลดอบายมุขลงด้วยโดยไม่ต้องสงสัย นอกจากนั้น การเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ อีกมากมายที่ส่งผลในลักษณะเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ การเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ จึงเป็นความต้องการจำเป็นของมนุษย์ทุกคน เช่นเดียวกับที่มนุษย์ต้องการอาหาร น้ำ และปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุสลิมผู้ประกาศคำสัตย์ปฏิญาณว่าจะไม่เคารพสักการะต่อสิ่งใดนอกจากอัลลอฮ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงของมนุษย์เองทั้งในโลกนี้และในโลกหน้าอันนิรันดร์

2.2.4 การปฏิญาณตน: ไม่เคารพสักการะต่อสิ่งใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ

เมื่อมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ การปฏิญาณตนยืนยันว่าไม่เคารพสักการะต่อสิ่งใดนอกจากพระองค์ เป็นขั้นตอนถัดไปโดยผู้ศรัทธาจะต้องเปล่งวาจาประกาศยืนยันความศรัทธาในจิตใจให้เป็นประจักษ์ และสถานภาพความเป็นมุสลิมก็จะได้รับการพิจารณานับแต่เมื่อได้มีการกล่าวคำปฏิญาณนั้น ในการปฏิญาณตนกระทำด้วยการเปล่งวาจา กล่าวประโยคสั้น ๆ ว่า

“*أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله*”

ความว่า “**ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าใดที่เที่ยงแท้อันควรแก่การเคารพสักการะนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น และข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าแน่แท้ันมีมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์**”

ประโยคสั้นๆ ที่ประกอบด้วยถ้อยคำเพียงไม่กี่คำนี้ ถือเป็นหลักศาสนบัญญัติข้อแรกที่มุสลิมกล่าวกันอยู่ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน อย่างน้อยที่สุดก็ทุกครั้งที่ทำการละหมาด หรือเมื่อมีการแสดงสุนทรพจน์ หรือการเสวนาธรรมในโอกาสต่าง ๆ เพื่อยืนยันและรักษาเจตจำนงอันแน่วแน่ที่จะไม่เคารพสักการะหรือกราบไหว้บูชาสิ่งใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

คำสัตย์ปฏิญาณนี้ อันที่จริงไม่เฉพาะแต่มุสลิมโดยกำเนิดเท่านั้นที่จะต้องกล่าวต่ออัลลอฮ์ ﷻ แต่ยังรวมไปถึงมนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์ต่างมีพันธะที่จะต้องปฏิญาณตน และต้องสักการะต่อพระองค์ เพราะทุกคนล้วนต้องพึ่งพาอาศัยอัลลอฮ์ ﷻ อาศัยสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างและที่ทรงประทานให้อาชีพ ฟื้นดิน ภูเขา ทะเล ท้องฟ้า ป่าไม้ อากาศ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว รวมทั้งข้าว ปลา อาหาร มุสลิมจึงนอบน้อมยอม

จำนวนประกาศคำปฏิญาณ หรืออีกนัยหนึ่งผู้นอบน้อมยอมตนกล่าวคำปฏิญาณ ได้รับการเรียกขานว่า “มุสลิม” ไม่ว่าจะเชื่อชาติหรือเผ่าพันธุ์ใด

2.2.5 สารัตถะของคำปฏิญาณ: หลุดพ้นจากทุกสิ่งสู่การจำนนต่อพระเจ้าแต่ผู้เดียว

คำปฏิญาณตนเพื่อการจำนนต่ออัลลอฮ์ เป็นคำสั้น ๆ แต่ให้ความหมายกว้างขวางและลึกซึ้งอย่างยิ่ง มีสารัตถะที่ประกอบด้วยการปฏิเสธและยอมรับ กล่าวคือปฏิเสธทุกสิ่งที่ถูกยึดถือเป็นพระเจ้านอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และยอมรับถึงเอกสิทธิ์ในความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ﷻ แต่ผู้เดียวโดยปราศจากภาคีใด ๆ และมุฮัมมัด ﷺ เป็นศาสนทูตของพระองค์

โดยสถานะของความเป็นพระเจ้าในภาษาอาหรับที่เรียกว่า “อิลาฮฺ” หรือแม่แต่ในภาษาไทยที่แปลว่า “พระเจ้า” นั้นบ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ สูงส่ง รอบรู้ และเกรียงไกร ทุกครั้งที่มุสลิมกล่าวคำนี้จึงเป็นการกล่าวด้วยความตระหนักกลัวและยำเกรงคละเคล้าไปด้วยความหวัง อบอุน และความรู้สึกที่มั่นคง เพราะเป็นการนอบน้อมยอมจำนนต่อผู้ทรงยิ่งใหญ่ และทรงเป็นจ้าวแห่งสากลจักรวาล

ดั่งนัยที่กล่าวมานี้ มุสลิมทุกคนจึงไม่อาจทำการเคารพสักการะต่อบุคคลหรือสิ่งใดในจักรวาล นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เทวรูป เทวดา ผีसानางไม้ พระแม่คงคา พระแม่ธรณี พระอาทิตย์ หรือพระจันทร์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงบรรดานบีหรือศาสนทูต เทวทูตหรือมวลมะลาอิกะฮ์ของอัลลอฮ์ก็ไม่อยู่ในสถานะที่มุสลิมจะถวายการเคารพสักการะใด ๆ มิฉะนั้นก็จะทำให้พ้นสภาพความเป็นมุสลิมไปในทันที

2.2.6 การละหมาด: เสาหลักของศาสนาอิสลาม

การละหมาด เป็นหลักศาสนบัญญัติข้อที่ 2 ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา และจิตใจมุ่งตรงสู่อัลลอฮ์ ﷻ ในช่วงเวลาที่กำหนดอย่างน้อยวันละห้าครั้ง ช่วงเวลาของการละหมาดในแต่ละวันถือเป็นโอกาสอันสำคัญที่มุสลิมได้รับความโปรดปรานจากพระเจ้าให้เข้าเฝ้าพระองค์ เพื่อยืนยันความศรัทธาและคำสัตย์ปฏิญาณ โดยการปฏิบัติตนตามรูปแบบและระเบียบวิธีที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากนบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มต้นด้วยการยืนผืนหน้าไปยังทิศกิบลัต(กะบะฮ์ที่เมืองมักกะฮ์) ยกสองมือขึ้นระดับไหล่แสดงถึงการยอมจำนนพร้อมทั้งกล่าวตักบิร “อัลลอฮุอักบัร” (อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่) ในกระบวนการละหมาดนั้นมีการอ่านอัลกุรอาน มีการกล่าวสัจดี ยกย่องและสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ ตลอดจนการขอพรต่อพระองค์ ในอิริยาบถต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติ เช่น ยืนตรง ไค้งค่านับ ก้มกราบ(สุญูด) และปิดท้ายด้วยการกล่าวสลาม “อัซซะลามุอะลัยกุมวะเราะฮุมะตุลลอฮ์” (ขอความสันติและความเมตตาแห่งอัลลอฮ์ประสบแด่พวกท่าน)

มุสลิมต้องปฏิบัติละหมาดอย่างน้อยวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ๕ เวลา โดยเริ่มตั้งแต่ตื่นนอนในยามรุ่งอรุณก่อนพระอาทิตย์ขึ้นเรียกว่า “ละหมาดซุบฮิ” เพื่อการเริ่มต้นชีวิตในแต่ละวันด้วยสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ ถัดจากนั้นเมื่อถึงเวลาบ่าย มุสลิมก็เข้าสู่การละหมาดต่ออัลลอฮ์ ﷻ เรียกว่า “ละหมาดซุฮริ” เสร็จการละหมาดก็สามารถไปประกอบอาชีพตามปกติ และกลับสู่การละหมาดอีกครั้งในอีกสามสี่ชั่วโมงต่อมาเรียกว่า “ละหมาดอัศริ” หลังจากนั้นเมื่อดวงอาทิตย์ตกดินก็ถึงเวลาละหมาดอีกครั้งเรียกว่า “ละหมาดมัฆริบ” อีกชั่วโมงกว่าๆ ก็เข้าเวลาละหมาดอีกครั้งเรียกว่า “ละหมาดอิชาอฺ” เพื่อเตือนมุสลิมมิให้ลืมภาระหน้าที่ต่อ

พระองค์ในตอนกลางวันและยามค่ำคืนตั้งแต่ตื่นนอนกระทั่งเข้านอน อัลลอฮฺทรงกำหนดให้มุสลิมต้องปรากฏตัวต่อหน้าพระองค์อย่างน้อย ๕ ครั้งเพื่อยืนยันความศรัทธาและก้มกราบต่อพระองค์

การละหมาดแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณเพียง ๕-๑ นาที ไม่กระทบต่อภารกิจการค้าเงินชีวิตหรือการประกอบอาชีพ กลับจะส่งผลดีต่อสุขภาพทั้งกายและใจ ทำให้มีสติ ไม่หลงใหลในวัตถุนิยม ทั้งเป็นการเตือนใจอย่างน้อยวันละห้าครั้ง ให้รู้จักประมาณตนในการดำรงอยู่บนทางสายกลางอย่างมีความพอดีและพอเพียง ในอิสลามจึงถือว่าละหมาดคือเสาหลักของศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการละหมาดร่วมกันในมัสยิดแล้ว ยังสามารถสร้างประโยชน์ด้านสังคมและอื่นๆ อีกมากมาย

2.2.7 การถือศีลอด: โฉ่ห้ป้องกันความชั่วช้าอนาจาร

หลักศาสนบัญญัติในอิสลามข้อที่ 3 คือการถือศีลอด ซึ่งหมายถึง การงดเว้นจากการรับประทาน อาหาร เครื่องดื่ม และการมีเพศสัมพันธ์ ตลอดจนช่วงวันต่างๆ ทั้งทางกาย วาจา หรือจิตใจ ตั้งแต่แสงอรุณ จับขอบฟ้าจนกระทั่งดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าเพื่ออัลลอฮฺ ﷻ

มุสลิมทุกคนทั้งชายและหญิง ไม่ว่าจะยากจนหรือร่ำรวย ผิดคำหรือชาว มียศศักดิ์สูงส่งหรือเป็นคนธรรมดาสามัญต่างก็มีหน้าที่ที่จะต้องถือศีลอดเสมอกัน ในเดือนรอมฎอนเพียงหนึ่งเดือนในรอบปี ทั้งนี้ โดยไม่มีเหตุผลอื่นใดนอกจากเพื่อการเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ﷻ การไม่รับประทานอาหารและเครื่องดื่มก็เพื่อพระองค์ การหลีกเลี่ยงใช้วาจาหยาบคายและสิ่งเลวร้ายทั้งหลายก็เพื่อพระองค์ แม้จะถูกคำทอ คูหมิ่น หรือถูกเหยียดหยามขณะถือศีลอดมุสลิมก็ต้องไม่โต้ตอบนอกจากด้วยคำพูดถ้อยคำสั้น ๆ แก่ผู้ที่มาละเมิดว่า “ข้าพเจ้าถือศีลอด” ราวกับเป็นการเตือนให้ผู้ถือศีลอดเองได้ระลึกตนว่าอยู่ในความดีงามสูงส่งไม่อาจกระทำสิ่งเหลวไหลต่ำช้า ทำให้เกิดจิตสำนึกสำรวมใจและยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงรอบรู้ ทรงเห็น และทรงได้ยิน ทุก ๆ การกระทำและคำพูด ประหนึ่งพระองค์ทรงอยู่ใกล้ชิดอย่างยิ่ง แม้อยู่ในที่ลับตาคนก็มีกล้าฝ่าฝืน การถือศีลอดจึงเป็นประหนึ่งโฉ่ห้ป้องกันความชั่วช้าอนาจารและความเลวทรามทั้งปวง นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงส่งเสริมให้คนหนุ่มสาวมุสลิมที่ไม่มีความสามารถในการแต่งงาน ให้ถือศีลอดตลอดที่เพราะการถือศีลอดสามารถยับยั้งการกระทำความชั่วได้

อันที่จริง ศีลอดในอิสลามมิได้มุ่งเพื่อการทรมาณร่างกายมนุษย์ หากเป็นกระบวนการฝึกอบรมอย่างครอบคลุมรอบด้าน ทั้งด้านกาย วาจา และจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตใจให้รู้จักอดทน อดกลั้น สำรวม และยำเกรงต่อพระเจ้า ทั้งจะเป็นประโยชน์ทางสรีระแก่ระบบการทำงานของร่างกาย เช่น ระบบย่อยอาหาร ศีลอดจึงเป็นการเคารพสักการะของมนุษยชาติไม่เฉพาะแต่ในประชาชาติอิสลามในยุคนี้ แต่ในยุคก่อน ๆ ก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการถือศีลอดเช่นเดียวกัน

2.2.8 การจ่ายทานบังคับ(ชะกาต): ชัดเกล้าจิตใจและเพิ่มพูนทรัพย์สิน

ทานบังคับ(ชะกาต) ถือเป็นหลักศาสนบัญญัติข้อที่ 4 ชะกาตหมายถึงทรัพย์สินจำนวนหนึ่งซึ่งอิสลามกำหนดให้เป็นหน้าที่ของมุสลิมที่จะต้องแจกจ่ายในอัตราส่วนที่กำหนด โดยแจกจ่ายให้แก่บุคคลผู้มีสิทธิรับซึ่งมีอยู่ ๘ ประเภทด้วยกัน คือ (๑) คนยากจน (๒) คนอนาถา (๓) คนที่มีจิตใจยังไม่คุ้นเคยกับอิสลาม

(๔) ผู้ทำหน้าที่จัดเก็บและจ่ายชะกาต (๕) ผู้มีหนี้สินส่วนตัว (๖) ทาสและเชลย (เพื่อเป็นค่าไถ่) (๗) ผู้อยู่ในหนทางของอัลลอฮ์ และ (๘) ผู้เดินทางพลัดถิ่น

เห็นได้ว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่สมควรได้รับความสนใจและช่วยเหลือจากสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้มีอันจะกิน หากไม่แล้วความเหลื่อมล้ำ แดกร้าว บาดหมางก็จะเกิดขึ้นและอาจนำไปสู่การปะทะรุนแรง ชะกาตจึงเป็นเสมือนปัจจัยประสานและลบร่องรอยความเหลื่อมล้ำให้ทุกคนมีความรักใคร่กลมเกลียว และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

การบริจาคชะกาตเป็นวินัยบัญญัติสำคัญ(รุกน)หนึ่งในห้าประการที่อิสลามกำหนดให้เป็นหน้าที่สำหรับมุสลิมต้องปฏิบัติเมื่อครบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด(คล้ายภาษีอากร)ทั้งนี้เพื่อการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์และยืนยันการศรัทธาที่มีต่อพระองค์ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะได้รับมรรคผลตอบแทนอันยิ่งใหญ่และมากมายจากพระเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกหน้าอันนิรันดร์ ดังนั้น ชะกาตจึงไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือคนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมเท่านั้น หากชะกาตยังเป็นช่องทางที่จะทำให้ผู้จ่ายได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ และจะทำให้ทรัพย์สินที่ยังคงเหลือออกงามเพิ่มพูน มุสลิมเชื่อมั่นว่าทรัพย์สินในครอบครองทั้งหลายของตนนั้นที่แท้แล้วมาจากความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสิ้น พระองค์ทรงเป็นเจ้าของที่แท้จริงมนุษย์เป็นเพียงผู้ครอบครองดูแลและใช้ประโยชน์ไปตามเจตนารมณ์แห่งพระองค์ หากอัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์จึงไม่มีสิทธิหวงแหนตรงกันข้ามมุสลิมจะต้องเสียสละด้วยความเต็มใจ และมีความสุขที่ได้ใช้จ่ายทรัพย์สินที่ได้รับการประทานจากอัลลอฮ์ ﷻ ไปตามวิถีทางของพระองค์

2.2.9 การบริจาคทานอาสา (เศาะดะเกาะฮ์)

นอกจากทานชะกาตที่เป็นทานบังคับแล้ว อิสลามยังส่งเสริมให้มุสลิมทำการบริจาคทานอาสา คือการสละทรัพย์สินบางส่วนโดยสมัครใจแก่บุคคลที่มีความขาดสน เดือดร้อน เช่น คนยากจน คนอนาถา เด็กกำพร้า และผู้ที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ และความโปรดปรานของพระองค์ ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมบริจาคทานอาสาโดยมีอุดมคติว่า “การเป็นมือบอนยอมดีกว่ามือล่าง” หรือการเป็นผู้ให้ยอมดีกว่าการเป็นผู้รับ อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมสละทรัพย์สินหรือสิ่งของบางส่วนแก่เพื่อนมนุษย์ทุกผู้ทุกนามไม่ว่าเขาจะเป็นมุสลิมหรือไม่ โดยเริ่มจากบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงรอบ ๆ ตัวก่อน เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน มิตรสหาย ทั้งนี้ ต้องเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ไม่หวังสิ่งตอบแทนจากมนุษย์ อิสลามสอนว่าการมอบสิ่งของเพียงเล็กน้อยแก่ผู้ที่จำเป็นเดือดร้อนโดยไม่ต้องการของแลกเปลี่ยนยอมดีเลิศ และประเสริฐกว่าการบริจาคที่หวังสิ่งแลกเปลี่ยนไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของ หรือคำสรรเสริญเยินยอ

นบีมุฮัมมัด ﷺ ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศในทุกรายละเอียดของการดำเนินชีวิต แม้แต่ในเรื่องการบริจาคทานอาสานี้ก็เช่นเดียวกัน นบีมุฮัมมัด ﷻ ได้บริจาคอย่างมากมายชนิดที่ไม่กลัวความจน ท่านไม่เคยปฏิเสธการขอความช่วยเหลือ ท่านส่งเสริมให้ทำการบริจาคทรัพย์สินที่ดี ๆ ที่ตัวเองรักให้แก่ผู้อื่น

และขยายความหมายของการทำทานมิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะทรัพย์สินเท่านั้น แต่ให้มีความหมายรวมไปถึงคำกล่าวสวดต่อพระเจ้า คำพูดที่ดี ๆ นิมนวลกับเพื่อนมนุษย์ แม้แต่รอยยิ้มก็ถือเป็นบริจาคทานเช่นเดียวกัน หากได้กระทำไปโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ

2.2.10 การประกอบพิธีหัจญ์: สูงสุดของการสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ

การประกอบพิธีหัจญ์ถือเป็นหลักศาสนบัญญัติข้อที่ 5 หัจญ์คือ การประกอบศาสนกิจอีกรูปแบบหนึ่งของการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

“หัจญ์”เป็นศาสนบัญญัติสำคัญหนึ่งในห้าประการที่อิสลามกำหนดให้มุสลิมต้องปฏิบัติครั้งหนึ่งในชีวิตหากมีความสามารถ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ที่เป็นชายต้องครองชุดอิสรอมด้วยการนุ่งห่มผ้าขาวสองชิ้นที่ไม่มีการเย็บต่อกัน โดยชิ้นล่างนุ่งและชิ้นบนห่มโดยเปิดไหล่ข้างขวา ส่วนสตรีแต่งกายโดยปกปิดตัวเรือนร่างกายไว้ไปหน้าและฝ่ามือ ทุกคนต้องปฏิบัติดุจเดียวกันอย่างเสมอภาคทั้งชายและหญิง

การประกอบพิธีหัจญ์ แม้จะมีศาสนสถานมาประกอบ อาทิ ทุ่งอะรอฟะฮ์ วิหารกะอูบะฮ์ และอื่น ๆ แต่จุดมุ่งหมายมิใช่เพื่อการเคารพสักการะต่อวัตถุสถานเหล่านั้น หากแต่มุ่งสู่การสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ แต่ผู้เดียว เหตุที่ต้องมีการเดินเวียนรอบวิหารกะอูบะฮ์ มีการจูบหินดำ มีการเดินระหว่างภูเขาสะฟาและมัจวะฮ์ นั้น ก็เพราะเพื่อทำตามแบบอย่างทีนบีมุฮัมมัด ﷺ เคยปฏิบัติเท่านั้น และเป็นการปฏิบัติที่อยู่เหนือเหตุผลทางปัญญา เช่นเดียวกับการที่ปฏิบัติละหมาดห้าเวลาในแต่ละวัน มุสลิมต่างนอบน้อมยอมปฏิบัติตามแบบอย่างด้วยความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ พระเจ้าผู้ทรงเมตตาและทรงลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนอย่างหนักหน่วงและรุนแรงยิ่ง

ในขณะที่การละหมาดและการถือศีลอดเป็นการเคารพสักการะซึ่งต้องปฏิบัติด้วยกาย ชะกาดเป็นการเคารพสักการะในแง่ของทรัพย์สิน แต่หัจญ์เป็นการเคารพสักการะที่ประกอบกันระหว่างร่างกายกับทรัพย์สิน เพราะในการเดินทางไปยังสถานที่ดังกล่าวต้องใช้ทรัพย์สิน และต้องปฏิบัติศาสนกิจที่มีทั้งการเดิน วิ่ง และพักแรม เป็นเวลาอย่างน้อยสามวัน หัจญ์จึงถือเป็นสูงสุดของการเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในอิสลาม

2.2.11 หัจญ์ องค์กรร่วมแห่งศาสนสันติภาพและผลประโยชน์ของประชาชาติ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

“(ระยะเวลา) สำหรับการทำให้หัจญ์นั้น มีหลายเดือนที่เป็นที่ทราบกันดีแล้ว ดังนั้น ผู้ใดที่ได้ตั้งใจในการทำให้หัจญ์ในเดือนเหล่านั้น ก็ต้องไม่มีการสมสู่ ไม่มีการล่วงละเมิดและไม่มีการทะเลาะวิวาทใดๆ ในช่วงเวลาการทำหัจญ์ และความดีใดๆ ที่พวกเขากระทำนั้น อัลลอฮ์ทรงรู้ดี และพวกเขาจงเตรียมเสบียงเถิด (สำหรับการเดินทางหัจญ์) แท้จริงเสบียงที่ดีที่สุดนั้นคือความยำเกรง และพวกเขาจงยำเกรงข้าเถิด โอ้บรรดาผู้มีปัญญาทั้งหลาย” (อัลกุรอาน 2:๑๙๗)

หัจญ์ เป็นหลักศาสนบัญญัติในอิสลามข้อที่ 5 ที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติเพียงครั้งเดียวในชีวิต โดยมีเงื่อนไขอยู่ที่มีความสามารถทั้งสุขภาพร่างกาย ทรัพย์สินเงินทองและความปลอดภัยในการเดินทาง หัจญ์จึงเป็นแหล่งรวมประชาคมโลกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ที่สามารถรวบรวมประชากร

โลกที่ก้าวไพบรมแดนทางเผ่าพันธุ์ ชั้นวรรณะ วัฒนธรรมและประเทศชาติ ผู้การหลอมรวมพลโลกให้มีความเป็นเอกภาพทั้งด้านความตั้งใจและวัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการ สถานที่และแหล่งปฏิบัติ แม้กระทั่งเสื้อผ้าอาภรณ์นอกกาย ทุกคนพร้อมใจปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยหัวใจที่อบอุ่นและขอมสิโรราบในความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเกรียงไกรและทรงปรีชายิ่ง

ปรากฏการณ์อันมหัศจรรย์ของประชากร โลกนี้ มิเพียงแต่แสดงถึงความเป็นสากลจักรวาลของศาสน์อิสลามเท่านั้น หากยังเป็นภาพสะท้อนของวิถีชีวิตมุสลิมที่มีความผูกพันและตอบรับการเชิญชวนของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่สำรวม อากัปกิริยาที่อ่อนน้อม จรรยา มารยาทอันสูงส่งและการมีปฏิสัมพันธ์อันดี ทั้งต่อตนเอง สิ่งแวดล้อมรอบข้างและเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

กล่าวได้ว่า หัจญ์คือการปฏิบัติภาคสนามซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดของมนุษยชาติ ที่มีเจตนารมณ์ในการฝึกรวมพลโลกให้ซึมซาบองค์รวมศาสน์อิสลาม ที่มุ่งให้มุสลิมเป็นทูตสันถวไมตรีและสันติภาพระดับสากล ผู้ยึดมั่นในศาสนาแห่งความกรุณาปราณีอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุดังกล่าว อิสลามจึงให้หลักประกันสำหรับผู้ประกอบหัจญ์มั้บรูร (หัจญ์ที่สรรคส์สร้างความดีงามที่ไม่เจือปนสิ่งอกุศลและเป็นที่ยอมรับของอัลลอฮ์) ด้วยการได้รับเข้าสวนสวรรค์ วิมานแห่งสันติสุขอันนิรันดร์

เจตนารมณ์ของอิสลามอันยิ่งใหญ่ นี้ จะไม่สามารถเกิดมรรคผลในภาคปฏิบัติได้ เว้นแต่ผู้เข้าร่วมพิธีหัจญ์ จะประกอบพิธีหัจญ์ที่อยู่บนพื้นฐานหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย

พื้นฐานแรก ได้แก่ ข้อละเว้น 3 ประการ ดังอัลกุรอานได้ผนวกรวมตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น คือ

1. ห้ามมิให้มีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา

การห้ามมิให้มีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาในขณะที่ประกอบพิธีหัจญ์นี้ ยังรวมถึงการกระทำต่างๆ ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การใช้วาจาเสียดสีกระเซ้าเย้าแหย่ การล่วงละเมิดทางเพศแม้เพียงโดยสายตา มุสลิมไม่ได้รับอนุญาตกระทำการดังกล่าวแม้ต่อภรรยาของตนเอง

การชุมนุมของผู้คนที่มีการปะปนระหว่างชายหญิง หรือคู่สามีภรรยาตามเทศกาลต่างๆ ของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเทศกาลกีฬาระดับสากล การอบรมสัมมนานานาชาติ หรือแม้กระทั่งการรวมชุมนุมในนามของเทศกาลแห่งศาสนา ประการหนึ่งที่มีการเตรียมการอย่างใหญ่โตมโหฬารคือการอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนโครงการอุตสาหกรรมทางเพศ ให้สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น แต่สำหรับมุสลิมที่กำลังประกอบพิธีหัจญ์แล้ว เขามีหาญกล้ากระทำการขั้ยอุรรมณ์ทางเพศฝ่ายตรงกันข้าม แม้ต่อภรรยาหรือสามีของตนเอง และถือว่าการกระทำดังกล่าว เป็นเชื้อไวรัสทำลายผลบุญของการประกอบพิธีหัจญ์เลยทีเดียว

2. ห้ามมิให้มีการล่วงละเมิด

การกระทำที่ล่วงละเมิด หมายถึงการกระทำบาปทั้งหลาย ทั้งที่เป็นข้อห้ามสำหรับผู้ประกอบพิธีหัจญ์เป็นการเฉพาะเช่น การล่าสัตว์ตัดชีวิต ตัดหรือเด็ดกิ่งไม้ ตัดเล็บ โกนผม การใช้น้ำหอมและอื่นๆ หรือการฝ่าฝืนข้อห้ามสำหรับมุสลิมทั่วไป ทั้งที่เป็นบาปเล็กหรือบาปใหญ่ ชั่วคราวหรือต่อเนื่อง หรือแม้กระทั่ง

การตั้งใจที่จะกระทำบาปในช่วงพิธีหัจญ์ อิสลามยังถือว่าเป็นความผิดพลาดที่ยิ่งใหญ่ ที่สมควรได้รับโทษอันแสนสาหัสจากอัลลอฮ์ ﷻ เลขที่เดียว ดังอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“ใครก็ตามที่ประสงค์จะทำความอยุติธรรมในขณะที่ทำหัจญ์ ข้าจะลงโทษเขาด้วยการทรมานอันแสนสาหัส”(อัลกุรอาน 22:25)

มุสลิมจะละเลิกสิ่งอบายมุขดังกล่าว เพียงเพื่อแสดงความเป็นบ่าวผู้จงรักภักดีและแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

3. ห้ามมิให้มีการทะเลาะวิวาทกัน

การห้ามมิให้มีการทะเลาะวิวาทในที่นี้ ครอบคลุมความหมาย 2 ประการ ได้แก่

3.1 การโต้เถียงในเรื่องหลักการของหัจญ์ ประวัติความเป็นมาด้านศาสนบัญญัติ ซึ่งถือเป็นความชัดเจนในตัวอยู่แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะเป็นข้อพิพาทโต้แย้งโดยใช้เหตุผล

3.2 การโต้เถียงช่วงก่อน ระหว่างหรือหลังจากการประกอบพิธีหัจญ์ ทั้งนี้เนื่องจากหัจญ์ เป็นที่รวมของผลประโยชน์อันมากมาย ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศหรือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาของการประกอบพิธีหัจญ์ที่มีผู้คนจำนวนมากมาทั่วทุกสารทิศ หลังไหลเข้ามา ณ สถานที่และวันเวลาที่จำกัด ซึ่งหากไม่มีการเรียนรู้การลดทอนจิตใจของตนเอง การให้อภัย การให้เกียรติ และการไว้วางใจซึ่งกันและกันอันพี่น้องกันแล้ว ความขัดแย้งที่อาจบานปลายลุกลามขึ้นทะเลาะวิวาทก็จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การทะเลาะวิวาท ณ ที่นี้คือการใช้วาจาโต้เถียงกัน แม้ตัวเองเป็นฝ่ายถูกก็ตาม ผู้ประกอบพิธีหัจญ์จึงเป็นบุคคลที่ถูกประดับประดาด้วยคุณลักษณะของการอ่อนน้อมถ่อมตน ตำรวม สงวนคำพูด มีสติและรู้จักระงับอารมณ์โกรธได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

พื้นฐานที่สอง ได้แก่สัมมาปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยสิ่งพึงปฏิบัติ 3 ประการคือ

1. การใช้สัมมาวาจา โดยการใช้คำพูดที่ดีและไพเราะที่แสดงถึงความจริงใจของผู้พูด มีการถามไถ่ทุกข์สุข รับทราบปัญหาของพี่น้องด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน และทำความรู้จักระหว่างผู้ประกอบพิธีหัจญ์บนพื้นฐานความเป็นภราดรภาพในอิสลาม

2. การโปรยสละม ไม่ว่าด้วยคำพูดโดยการกล่าว *อัลสะลามอะลัยกุม* ทั้งต่อคนรู้จักหรือไม่รู้จัก หรือด้วยการกระทำ มุสลิมจะไม่ใช่ผู้สร้างความเดือดร้อนหรือลำบากใจแก่ผู้อื่น ผู้ประกอบพิธีหัจญ์มีภารกิจหลักที่ติดตัวอยู่ตลอดเวลาคือการเป็นทูตสันถวไมตรีและสันติภาพระดับสากลที่ยึดมั่นในหลักการ “ไม่มีการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่น และไม่มีการตอบโต้ด้วยการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนเช่นเดียวกัน”

3. การให้อาหาร ซึ่งถือเป็นการให้ทานที่ประเสริฐสุดในช่วงการทำหัจญ์ การให้อาหารถือเป็นกิจวัตรของมุสลิมอยู่แล้ว อิสลามได้กำชับแก่มุสลิมให้อาหารแก่คนยากคนจน เด็กกำพร้าหรือแม้กระทั่งเชลยศึกที่จับได้ในสมรภูมิต่างๆ มุสลิมกระทำการดังกล่าว โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เว้นแต่หวังความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

พื้นฐานที่สาม ได้แก่วิถีทัศน์ 4 ประการคือ

1. การตอบรับคำเชิญชวนของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการน้อมรับคำบัญชาของพระองค์โดยเคร่งครัด โดยผ่านคำพูดที่ว่า (ลับบัยกัลลอฮ์) หมายถึง โอ้อัลลอฮ์ ฉันได้ตอบรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว

2. การตอบรับคำเชิญชวนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยการปฏิบัติตามจริยวัตรของท่าน ที่ปราศจากการอุดริเสริมแต่ง โดยผ่านคำพูดที่ว่า (ลับบัยกะ ยาเราะฮูตุลลอฮ์) โอ้เราะฮูตุลลอฮ์ ฉันตอบรับคำเชิญชวนของท่านแล้ว

3. การตอบรับที่จะเชื่อฟังผู้นำผู้ทรงคุณธรรม โดยไม่แสดงอาการกระด้างกระเดื่อง ตราบใดที่ผู้นำสั่งใช้ในสิ่งที่ดี โดยผ่านคำพูดที่ว่า (ลับบัยกะ ยา วะลียัลอัมรี) หมายถึง โอ้ผู้นำของฉัน ฉันเชื่อฟังท่านแล้ว

4. การตอบรับที่จะให้ความร่วมมือกับพี่น้องร่วมศาสนาและพี่น้องร่วมโลกสู่การทำความดีและยับยั้งความชั่วร้าย โดยผ่านคำพูดที่ว่า (ลับบัยกะ ยา อะเคีย) หมายถึง โอ้พี่น้องของฉัน เรามาร่วมมือสร้างสรรค์ความดีกันเถิด

ด้วยพื้นฐาน 3 ประการดังกล่าวเท่านั้น ที่ผู้ประกอบพิธีหัจญ์สามารถยกระดับสู่การเป็นหัจญ์มับูรฺที่ได้รับประกันเข้าสวรรค์ได้

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของหลักศาสนบัญญัติในอิสลาม อันประกอบด้วย คำปฏิญาณตน การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาตและทำหัจญ์ นอกเหนือจะพยายามฝึกฝนให้มุสลิมหมั่นปฏิบัติเป็นกิจวัตรแล้ว สิ่งที่เป็นแก่นแท้ที่สุดก็คือ การรู้จักประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวให้สามารถเข้ามืบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันของมุสลิม หากไม่แล้วก็จะกลายเป็นเพียงการท่องคาถาหรือประกอบพิธีกรรมที่ไร้วิญญาณที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมุสลิมเลย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกอบพิธีหัจญ์ซึ่งเป็นองค์รวมของศาสน์อิสลาม ที่มุสลิมทุกคน โดยเฉพาะผู้ประกอบพิธีหัจญ์ จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ให้ถ่องแท้และรู้แจ้ง หากไม่แล้ว หัจญ์ก็จะเป็นเพียงแค่พิธีกรรมที่ปฏิบัติตามเทศกาลเท่านั้น การเดินทางสู่มหานครมักกะฮ์ ก็เป็นเพียงการเดินทางที่อยู่ภายใต้การจัดการของอุตสาหกรรมธุรกิจการท่องเที่ยว และผู้ทำหัจญ์ก็จะได้สมญาเป็น *หะยี* หรือ *โตะะยี* นำหน้าชื่อตนเอง โดยไม่มีโอกาสชิมชาบปรีชญาของหัจญ์ที่แท้จริง เป็นผลให้วิถีชีวิตมุสลิมต้องอยู่ในวังวนแห่งภาวะความเสื่อมถอยอย่างไม่มีสิ้นสุด

อิสลามได้กระตุ้นให้มุสลิมรู้จักและเรียนรู้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยมอบหมายให้เป็นการกิจหลักของทุกคน ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนใด เว้นแต่ชุมชนนั้นจะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่อยู่ภายในชีวิตของพวกเขาเอง” (13:11)

หัจญ์มับูรฺ องค์รวมแห่งผลประโยชน์ของมนุษยชาติ

อัลลอฮ์ได้ตรัสในอัลกุรอานความว่า

“และจงประกาศแก่มนุษย์ทั่วไปเพื่อการทำหัจญ์พวกเขาจะมาหาเจ้าโดยทางเท้า และ

โดยทางอูฐเฟรียวกตัว ซึ่งมาจากทางไกลทุกทิศทาง เพื่อพวกเขาจะได้มาร่วมเป็นพยานและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของพวกเขา และกล่าวพระนามอัลลอฮ์ในวันที่รู้กันอยู่แล้ว”(22:27-28)

อัลกุรอานอายะฮ์ดังกล่าว ได้สอนให้เราทราบถึงประวัติความเป็นมาของการประกอบพิธีหัจญ์ ซึ่งถือเป็นมหกรรมทางศาสนาของมนุษยชาติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่สามารถรวบรวมประชาคมโลกทั่วทุกสารทิศที่ก้าวโพ้นพรมแดนด้านชาติพันธุ์ ภาษา ยศฐาบรรดาศักดิ์และวัฒนธรรม เพื่อตอบรับคำเชิญชวนของอัลลอฮ์ผ่านการป่าวประกาศของนบีอิบรอฮีม(ขอความสันติสุขจงมีแก่ท่าน)และได้รับการสานต่อโดยนบีมูฮัมมัดﷺ ซึ่งเป็นนบีคนสุดท้าย โดยที่ประชาชาติได้ตอบรับการเชิญชวนดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันและตลอดไป ตราบใดที่การคงอยู่ของฟากฟ้าและแผ่นดิน

อายะฮ์ข้างต้นยังได้สอนให้เราเห็นว่า วัตถุประสงค์หลักของการประกอบพิธีหัจญ์คือเพื่อมวลมนุษยชาติจะได้มาร่วมเป็นพยานและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของพวกเขา และกล่าวพระนามอัลลอฮ์ในวันที่รู้กันอยู่แล้ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า อัลลอฮ์ได้กล่าววัตถุประสงค์ของการทำหัจญ์เพื่อให้มวลมนุษยชาติได้รับผลประโยชน์เป็นอันดับแรก ก่อนที่จะกล่าวผลประโยชน์ประการที่สองคือการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ในวันที่รู้กันอยู่แล้ว

การเรียงลำดับในอัลกุรอาน จึงมีนัยที่มีความหมายยิ่งที่บรรดานักอรรถาธิบายอัลกุรอานให้ความสำคัญเป็นพิเศษ บทความชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์ของมนุษยชาติต่อการทำหัจญ์มีอะไรบ้าง มนุษยชาติควรใช้ผลประโยชน์นี้ไปในทิศทางใด และจะรักษาผลประโยชน์นี้ให้มีผลต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ได้อย่างไร

ผลประโยชน์ของการทำหัจญ์ ณ ที่นี้ครอบคลุมถึงผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับโลกนี้และโลกอะกีเราะฮ์อันนิรันดร์ ผลประโยชน์ของโลกอะกีเราะฮ์ได้แก่การได้รับความโปรดปรานและการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ การได้รับหัจญ์มับูรอันหมายถึงหัจญ์ที่รังสรรค์ความดีงามที่ไม่ผสมผสานอบายมุขทั้งปวง เป็นการประกอบพิธีหัจญ์ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ และเป็นที่ยอมรับของพระองค์ ซึ่งเป็นสุดยอดปรารถนาของผู้ประกอบพิธีหัจญ์ทุกคน เพราะศรัทธามั่นต่อคำกล่าวของนบีมูฮัมมัดﷺ ความว่า “ไม่มีผลตอบแทนใดๆ สำหรับหัจญ์มับูร เว้นแต่สรวงสวรรค์เท่านั้น(หะดีษรายงาน โดยบุคอรีและมุสลิม)

ส่วนผลประโยชน์ของหัจญ์ที่เกี่ยวข้องกับโลกนี้ มีมากมายมหาศาลไม่ว่าในระดับบุคคล ครอบครัว สังคม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ประเทศชาติหรือนานาชาติ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันระดับสากลในรูปแบบของอุตสาหกรรมทางธุรกิจ การทำความรู้จัก การช่วยเหลือเกื้อกูล การสร้างเครือข่ายทำงานด้านสาธารณสุขสากล การจัดประชุมสัมมนานานาชาติ การสร้างประชากรผู้ทรงคุณธรรมและมีคุณภาพ ซึ่งผู้ประกอบพิธีหัจญ์ได้มีส่วนร่วมลงขันงบประมาณและค่าใช้จ่ายที่ควักมาจากกระเป๋าของตนเองเป็นทุนประเดิมอยู่แล้ว

ประมาณกันว่า หากผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายขั้นต่ำสำหรับกระบวนการทำหัจญ์ในทุก

ขั้นตอนประมาณ 1.5แสนบาทต่อคนแล้ว เฉพาะประเทศไทยในปี 2550 มีผู้มีสิทธิประกอบพิธีหัจญ์จำนวน 15,000 คนนั้นหมายถึงตัวเลข 2พันกว่าล้านบาทได้สะพัดหมุนเวียนเข้าไปในวงการธุรกิจที่เกี่ยวข้องทุกประเภท ซึ่งยังไม่รวมถึงประชาชาติมุสลิมทั่วทุกสารทิศเป็นจำนวนล้านๆ คนเข้าร่วมมหกรรมสัมมนานานาชาติประจำปีของมนุษยชาตินี้ ซึ่งถ้าพึ่งแค่รัฐบาลหรือองค์กรระดับสากล ไม่สามารถแม้เพียงจินตนาการที่จะดำเนินโครงการอันยิ่งใหญ่นี้ได้อย่างต่อเนื่องยาวนานนับพันๆ ปี แม้จะทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลเพียงใดก็ตาม

การดูแลกิจการหัจญ์จึงเป็นหน้าที่ที่ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติในฐานะฝ่ายประสานงานและอำนวยความสะดวกด้วยความสำนึกในหน้าที่ ทุกฝ่ายต้องผนึกกำลังในการให้บริการแก่อาคันตุกะของอัลลอฮ์ เพื่อสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์อันมหาศาลของหัจญ์มับูร

ด้วยเหตุนี้ ในประเทศโลกมุสลิมจึงให้ความสำคัญกับกิจการหัจญ์ โดยการตั้งหน่วยงานระดับกระทรวงเพื่อติดตามดูแลกิจการหัจญ์อย่างมีระบบ มีความต่อเนื่องและครบวงจร แม้แต่สมัยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ท่านก็ยังเป็นอะมีรุลหัจญ์เพื่อดูแลกิจการหัจญ์ด้วยตัวท่านเอง เพื่อเป็นบทเรียนว่า การดูแลกิจการหัจญ์นั้น เป็นภารกิจหลักของผู้นำประเทศและเป็นนโยบายระดับชาติ ไม่ใช่เป็นงานจรที่มีลักษณะเฉพาะกิจที่มอบหมายให้กับเจ้าหน้าที่เพียง 2-3 คนรับหน้าเสื่อแทน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลที่ต้องมีมุมมองและวิสัยทัศน์การพัฒนากิจการหัจญ์ที่ครอบคลุม ต่อเนื่องและบูรณาการ รู้จักใช้ทรัพยากรและโอกาสอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ สู้การประยุกต์ใช้พระบรมราโชบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” อย่างแท้จริง

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในทุกระดับต้องมีวิสัยทัศน์อันชัดเจนในการพัฒนาและยกระดับผู้ประกอบพิธีหัจญ์สู่การได้รับการยอมรับเป็นหัจญ์มับูร เพราะหัจญ์มับูรเท่านั้นที่สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์อันมหาศาลที่กล่าวถึงในอัลกุรอานข้างต้น

โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผู้ทรงคุณธรรม มีคุณภาพ ใฝ่สันติ มีใจสาธารณะ แฝ่เมตตา ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีจิตใจที่ผูกพันกับโลกอะกีเราะฮ์อันนิจรันตร์ ไม่เป็นคนที่มีจมปลัดกระทำให้งอขายเมื่อกลับสู่มาตุภูมิแล้ว และเป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่สุดที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสู่ความเจริญ ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์อันทรงคุณค่าและสุดคุ้มที่รัฐบาลไม่ต้องลงทุนมากมายมหาศาลเหมือนโครงการอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะเดียวกัน

ผู้ประกอบพิธีหัจญ์เปรียบเสมือนทูตสันถวไมตรีและสันติภาพที่เป็นผู้แทนรัฐบาลในการนำเสนอภาพลักษณ์อันดีงามของประเทศสู่พี่น้องมุสลิมทั่วโลก ซึ่งหากรัฐบาลรู้จักใช้โอกาสนี้แล้ว ไม่เพียงแต่นำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีงามในเวทีสากลและความร่วมมือในระดับต่างๆ เท่านั้น หากยังเป็นการประชาสัมพันธ์ด้านธุรกิจการท่องเที่ยวและการลงทุนอันมากมายมหาศาลที่ไม่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเลขได้

มาตรแม้รัฐบาลจะมุ่งมั่นทุ่มเทสรรพกำลังสู่การพัฒนากิจการหัจญ์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ก็ยังไม่สามารถฉวยโอกาสในการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์อันแท้จริงได้ หากเปรียบเทียบผลประโยชน์อัน

มหาศาลของกิจการหัจญ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาทบทวนและแก้ไข ปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นเลิศและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ท่ามกลางความตึงเครียดและชะงักงันทางปัญญาความคิดในการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น อิสลามได้เสนอ แนวทางหนึ่งมาตั้งแต่กว่า 14ศตวรรษ เพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ผ่านกระบวนการหัจญ์ มับรूर ที่ทุกองคาพยพของสังคมต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ พร้อมดำเนินการอย่างจริงจัง และจริงจังสู่การรังสรรค์สังคมที่เข้มแข็ง มีคุณภาพและสันติสุขอย่างยั่งยืน

2.2.12 ปรัชญาหัจญ์

หัจญ์ คือ การรวมตัวของมนุษยชาติที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่สามารถรวบรวมประชาคมโลกที่ก้าว โพนั พรมแดนแห่งชาติพันธุ์ ภาษาและวัฒนธรรม มุสลิมทุกคนต้องประกอบพิธีหัจญ์แม้ครั้งเดียวในชีวิต หากมี ความสามารถ หัจญ์คือเทศกาลประจำปีระดับนานาชาติที่เชิญชวนและเรียกร้องมนุษยชาติให้หวนรำลึกและ ฟื้นฟูบรรยากาศแห่งอิมาน การตัดกวาง การยึดมั่นในคำสอน การฝึกฝนความเป็นน้ำหนึ่งเดียว รับทราบ ศึกษา และร่วมแก้ไขวิกฤตปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพและศักดิ์ศรีของอิสลามและ มุสลิม

มุสลิมทุกคนจึงใฝ่ฝันที่จะประกอบพิธีหัจญ์และมีใจที่ผูกพันกับบัยตุลลอฮ์ทุกอณูชีวิต โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการได้รับหัจญ์มับรूर ที่ไม่มีผลตอบแทนใดๆ ที่คู่ควรเว้นแต่สรวงสวรรค์ของอัลลอฮ์เท่านั้น

หัจญ์มับรूरจึงแฝงด้วยปรัชญาอันมากมาย ส่วนหนึ่งสรุปได้ดังนี้

1) หัจญ์คือสัญลักษณ์ความเป็นเอกภาพ

เอกภาพด้านการศรัทธา ซึ่งผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องมีจิตใจที่บริสุทธิ์เพียงเพื่ออัลลอฮ์และมุ่งมั่นสืบ สาน จริยวัตรของนบีมุฮัมมัดﷺ เท่านั้น

เอกภาพด้านการปฏิบัติ ซึ่งผู้ประกอบพิธีหัจญ์ ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและเงื่อนไขต่างๆ ของหัจญ์ ด้วยรูปแบบที่เหมือนกัน ในช่วงเวลาอันเดียวกัน ณ สถานที่แห่งเดียวกัน ลักษณะการแต่งกายที่เหมือนกัน ภายใต้การนำแห่งต้นแบบของผู้นำคนเดียวกันคือนบีมุฮัมมัดﷺ โดยผ่านการอรรถาธิบายของนักวิชาการ มุสลิมที่ได้รับการยอมรับ

2) หัจญ์คือภาพสะท้อนแห่งศาสน์สากลของอิสลาม

การก่อร่างสร้างประชาการแห่งอิสลามได้เริ่มต้นด้วยบรรยากาศแห่งสากล ดังจะเห็นได้จากบรรดา เศาะฮาบะฮ์รุ่นแรกที่เป็นเสาหลักแห่งการเผยแผ่อิสลามซึ่งประกอบด้วยอะบูบักร์ที่มาจากตระกูลกูร็อยซุ

อาหรับ ศูชัยจากกรุงโรม บิลาทาสผู้เสียสละจากอะบิสซิเนีย ซัลมานผู้ดันดันแสวงหาสวรรค์จากเปอร์เซีย ตลอดจนชาวอาหรับที่คลั่งไคล้และยึดมั่นในเผ่าพันธุ์วงศ์ตระกูล อิสลามสามารถผนวกรวมผู้คนเหล่านั้นให้อยู่ภายใต้ร่มเงาแห่งอิสลาม และเลื่อมใสศรัทธาคำสอนของนบีมุฮัมมัดﷺ ที่กล่าวไว้ความว่า “ท่านทั้งหลาย จงเป็นบ่าวของอัลลอฮ์อันพี่น้องกันเถิด”(บุคอรีและมุสลิม)

คลื่นมหาชนที่หลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศที่กำลังแห่มาฟรอบๆ บัยตุลลอฮ์ ทำให้เรานึกถึงดาวเคราะห์ต่างๆ ในระบบสุริยจักรวาลซึ่งล้วนเป็นบริวารที่โคจรรอบดวงอาทิตย์ ในขณะที่ดวงอาทิตย์ก็เป็นเพียงดาวเคราะห์เพียงดวงหนึ่งในระบบแกแล็กซีอันกว้างไพศาลที่ต้องโคจรตามระบบที่ถูกกำหนดไว้ เช่นเดียวกันกับมนุษย์บนโลกนี้ ที่ต้องโคจรตามระบบบัยตุลลอฮ์ ไม่ว่าจะขณะแห่มาฟรอบหรือขณะดำรงละหมาดที่มุสลิมทั่วโลกต่างผินหน้าไปยังบัยตุลลอฮ์เป็นประจำอย่างน้อย 5 ครั้งต่อวัน ในขณะที่บัยตุลลอฮ์ก็เป็นเพียงสัญลักษณ์หนึ่งที่แสดงถึงความนอบน้อมและศิโรราบภายใต้อำนาจของอัลลอฮ์ผู้บริหารสากลจักรวาล

3) หัจญ์คือการปฏิเสธความเหลื่อมล้ำและวรรณะของมนุษย์

อิสลามปฏิเสธระบบที่วางมนุษย์บนขั้นบันไดของชนชั้นวรรณะ อิสลามสอนว่าทุกคนไม่มีสิทธิวางก้ามแสดงตนเหนือคนอื่นเนื่องจากความแตกต่างด้านชาติพันธุ์หรือสีผิว ไม่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างยากกับมหาเศรษฐี ชนผิวขาวกับชนผิวดำ นายหรือบ่าวไพร่ เจ้าหน้าที่หรือประชาราษฎร์ ทุกคนจะอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกันหมด เมื่อผู้ประกอบพิธีหัจญ์เริ่มตั้งใจหรือหมั่นที่มีก๊อต (Miqat หมายถึง จุดพรมแดนที่ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องตั้งใจและปฏิบัติตามเงื่อนไขของหัจญ์) โดยการห่มกายด้วยผ้าขาวสองผืน ซึ่งเปรียบเสมือนแม่น้ำดำคลองจำนวนล้านๆ สายที่ไหลบรรจบเข้าสู่มหาสมุทรซึ่งกลายเป็นน้ำทะเลที่มีลักษณะเดียวกันหมด ฉะนั้นใครก็ตาม ผู้คนที่หลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศเป็นจำนวนล้านๆ คน ก็จะกลายเป็นน้ำหนึ่งเดียวกันเมื่อเข้ามาบรรจบ ณ มีก๊อต(Miqat) เพื่อหลอมรวมเข้าสู่มหาสมุทรแห่งกระบวนการหัจญ์อย่างพร้อมเพรียงกัน

ทุกคนไม่มีสิทธิแอบอ้างความเป็นอภิสิทธิ์ชน เว้นแต่ด้วยการตัดกวาง(ความขมขื่นต่ออัลลอฮ์)เท่านั้น

4) หัจญ์คือโอกาสให้มุสลิมหวนรำลึกประวัติศาสตร์ความยิ่งใหญ่ของอิสลาม

ผู้ประกอบพิธีหัจญ์จะได้ประจักษ์ด้วยสายตาดังแหล่งกำเนิดของอาดิษฮ์อูทัยแห่งทางนำและรัศมีอิสลามที่ได้เจิดจรัสทั่วสากล ซึ่งจุดประกายโดยนบีมุฮัมมัด(ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน) ได้สำผัสร่องรอยการเสียดสีของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ตลอดจนหวนรำลึกถึงการเสียดสีที่ยิ่งใหญ่ของสามพ่อแม่ลูก(นบีอิบรอฮีม นบีอิสมาอีลและฮาญูร)ซึ่งกลายเป็นต้นตำรับของการประกอบพิธีหัจญ์ที่มีการสืบสานมาโดยอนุชนรุ่นหลังเป็นเวลานับพันๆ ปี และจะยังคงอยู่จวบจนสิ้นฟ้าแผ่นดิน บรรดาสุญญาสามารถอ่านตำราเล่มใหญ่นี้ด้วยการพินิจพิเคราะห์จากสถานที่จริง เพื่อนำเป็นบทเรียน เต็มเต็มกำลังใจและข้อเตือนสติตลอดไป

5) หัจญ์ คือ กระบวนการพัฒนาจิตวิญญาณและขัดเกลาจิตใจ

ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ได้รับโอกาสพัฒนาและขัดเกลาจิตใจให้สูงส่ง ตัดขาดจากความโกลาหลของโลก ดุนยา พวกเขาสวมใส่ผ้า 2 ผืนที่ไม่มีการเย็บถักปกรวย ไม่สามารถแม้กระทั่งใส่ผ้าหอม หรือร่วมหลับนอน

กับภรรยาของตนเอง ผู้ที่กำลังประกอบพิธีหัจญ์นั้น พวกเขากำลังสวดทักขิการใช้ชีวิตอย่างปกติ ผู้การเป็นป่าวของอัลลอฮ์ที่สำรวม หัวใจที่ยำเกรง ลิ่นที่หมั่นเปล่งเสียงตัลบียะฮ์ คูอา ชิกริ อ่านอัลกุรอาน เพื่อป่าวประกาศถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ มีจิตใจที่สำรวมและสำนึกในความผิดพลาดของตนเอง

บรรยากาศของผู้ประกอบพิธีหัจญ์ที่กำลังสะอีย์ระหว่างเขาเศาะฟาและเขามัรวะฮ์จำนวน 7 รอบนั้น เป็นการเสียมสอนให้มุสลิมตระหนักว่า ในโลกแห่งความเป็นจริง หากมุสลิมเดินบนเส้นทางอันเที่ยงตรงควบคู่กับการยึดมั่นธงนำที่ถูกต้องแล้ว มุสลิมจะก้าวสู่หลักชัยและไม่มีวันหลงทางเป็นอันขาด

เส้นทางอันเที่ยงตรงสำหรับมนุษยชาติคืออิสลาม ในขณะที่ธงนำที่ได้รับการประกันความถูกต้องคือ อัลกุรอานและซุนนะฮ์ ที่ผ่านการอรรถาธิบายจากบรรดานักวิชาการมุสลิมที่ได้รับการยอมรับ

6) หัจญ์ คือ การสัจจรสู่อุหนแห่งอาคิเราะฮ์

ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องออกจากบ้านเกิดเมืองนอนซึ่งจำต้องห่างเหินกับครอบครัว พี่น้องผองเพื่อน และบ้านเกิด เปรียบเสมือนผู้ที่พราจากโลกคุณยา ซึ่งต้องสูญสิ้นทุกอย่างแม้แต่คนรัก ในขณะที่การอาบน้ำหรือการอาบน้ำละหมาดและการหุ้มกายด้วยผ้า 2 ผืน ก็เปรียบเสมือนการห่อหุ้มศพของผู้เสียชีวิตที่ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องดำเนินการให้แก่ตนเองก่อนที่จะให้คนอื่นดำเนินการแทนในลักษณะเช่นนี้เมื่อสิ้นชีวิตไป

การรุกฟที่อะเราะซะฮ์ที่ควบคู่กับการรำลึกและคูอาต่อเอกอัลลอฮ์ ก็เสมือนสภาพของมนุษย์ที่ถูกฟื้นคืนชีพในวันกียามะฮ์ที่ทุกคนกลับไปหาสู่อัลลอฮ์โดยอาศัยเสบียงแห่งตักวาและอิมานเท่านั้น มุสลิมได้รับการฝึกฝนให้ยอมรับสภาพของการกลับหาสู่อัลลอฮ์ในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ ก่อนที่เขาจะกลับสู่อัลลอฮ์อย่างแท้จริงเมื่อสิ้นชีวิตแล้ว

ช่วงเป็นบรรยากาศที่มีความหมายอันลึกซึ้งที่สามารถเตือนสติแก่ผู้มีปัญญาทั้งหลาย

7) หัจญ์คือเวทีภาคปฏิบัติจรรยาบรรณอันสูงส่ง

ตลอดระยะเวลาของการทำหัจญ์ ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องฝึกฝนให้อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักควบคุมอารมณ์ เชื้อฟงผู้นำผู้ทรงคุณธรรม บากบั่นต่อสู้กับความยากลำบากและความเหน้อยล้าด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม ทักทายผู้คนด้วยสลาม ให้อาหาร ใ้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน การมีมารยาทอันสูงส่ง และยับยั้งอารมณ์ตนเองมิให้พลาดพลั้งกระทำสิ่งต้องห้ามและสิ่งอบายมุขต่างๆ โดยเฉพาะการร่วมหลับนอนกับภรรยาและสิ่งทีกระตุ้นอารมณ์ทางเพศการกระทำอบายมุข และการทะเลาะเบาะแว้ง ตลอดจนหมั่นกระทำความดีทั้งหลาย ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของหัจญ์มับูร เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตยามกลับสู่มาตุภูมิต่อไป

8) หัจญ์คือการประยุกต์ใช้ศาสนแห่งสันติภาพ

ผู้ประกอบพิธีหัจญ์คือผู้ไฝ่สันติ เขาไม่สามารถสร้างความเดือดร้อนใดๆไม่ว่าต่อตนเอง ผู้อื่น สิ่งแวดล้อมรอบข้าง เหล่าสิ่งสารพัดแม้กระทั่งกิ่งก้านหรือใบไม้เล็กๆ ก็ตาม ช่วงเวลาการทำหัจญ์คือช่วงเวลาแห่งสันติ ในขณะที่มักกะฮ์คือดินแดนและอาณาบริเวณที่สันติสุข ดังนั้นผู้ประกอบพิธีหัจญ์จึงชิมชาบปรายากาของสันติภาพทั้งเงื่อนไขแห่งเวลาและสถานที่ เพื่อฝึกฝนให้มุสลิมสร้างความคุ้นเคยในภาคปฏิบัติสู่การประยุกต์ใช้วิถีแห่งสันติในชีวิตจริงต่อไป

สิ่งเหล่านี้คือส่วนหนึ่งของปรัชญาหัจญ์มับบรฺร ที่ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต้องศึกษาเรียนรู้และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง รู้จักประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อกลับสู่มาตุภูมิ หากไม่แล้วหัจญ์ก็เป็นเพียงทัศนजरราคาแพงที่มีการเก็บออมและลงทุนทั้งชีวิต แต่ไม่สามารถเกิดดอกออกผลในชีวิตจริง สังคมมุสลิมก็ตกในวังวนแห่งการบูชาพิธีกรรมและเทศกาลที่ไม่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาเลย

2.3 หลักการอิหฺซานและผลต่อวิถีชีวิต

อิสลามเป็นศาสนาแห่งความโปรดปรานและพรอันประเสริฐของอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อเป็นทางนำในการดำเนินชีวิตแก่มนุษยชาติทั้งมวลในทุกยุคทุกสมัย โดยมีอัลกุรอานเป็นคัมภีร์แห่งทางนำเล่มสุดท้ายและทรงแต่งตั้งท่านมุฮัมมัด ﷺ ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาแห่งอิสลามแก่มวลมนุษยชาติบนโลกนี้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และวันที่เราจะแต่งตั้งพยานขึ้นจากทุกประชาชาติ(เพื่อเป็นพยาน)ต่อพวกเขาจากหมู่พวกเขาเอง และเราก็นำเจ้ามาเป็นพยานต่อเขาเหล่านั้น และเราได้ให้คัมภีร์แก่เจ้าเพื่อชี้แจงแก่ทุกสิ่ง และเพื่อเป็นทางนำ และเป็นความเมตตาและเป็นข่าวดีแก่บรรดามุสลิม”(อัลกุรอาน 16:89)

ศาสนาไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่จำแนกแยกแยะระหว่างมนุษย์กับสัตว์เท่านั้น แต่ยังทำให้มนุษย์สูงส่งกว่าสัตว์ด้วย ดังนั้น ศาสนาจึงได้กำหนดการปฏิบัติต่างๆไว้เพื่อให้มนุษย์ได้พัฒนาตัวเอง ประการหนึ่งที่ศาสนาได้กำหนดให้ผู้ศรัทธาประพฤติปฏิบัติคือจรรยา มารยาท ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้มนุษย์มีบุคลิกภาพที่ประเสริฐ นำเคารพนับถือ เป็นที่เคารพยกย่องและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้คน

อิสลามจึงเป็นระบอบแห่งวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับสามัญสำนึกของมนุษย์ มีความสมบูรณ์และครอบคลุมในทุกๆ ด้าน อิสลามไม่เพียงแต่เป็นคำสอนในเรื่องของความศรัทธาและประกอบพิธีทางศาสนาบัญญัติเท่านั้น แต่อิสลามยังได้กำหนดจรรยา มารยาทไว้ให้มุสลิมปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วยและถือว่าความศรัทธาที่สมบูรณ์นั้นจะต้องสะท้อนออกมาในรูปของจรรยา มารยาทที่ดีงาม จรรยา มารยาทในอิสลามจึงมีรากฐานมาจากคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นบทบัญญัติจากพระเจ้า ซึ่งจะสื่อด้วยคำสอนและแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่มีแบบอย่างอันดีงามสำหรับผู้ที่หวังในอัลลอฮ์และวันสุดท้าย ดังอัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวในอัลกุรอานความว่า

“โดยแน่นอนในเราะซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้า สำหรับผู้ที่มีหวังจะพบอัลลอฮ์และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก” (อัลกุรอาน 33:21)

อิสลามสอนว่า มนุษย์ถูกส่งมาใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้เป็นการชั่วคราวและมีชีวิตที่แตกต่างกันทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ฐานะและโอกาส ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน แต่สิ่งที่มนุษย์จะได้รับเหมือนกันคือการทดสอบจากอัลลอฮ์ตลอดทั้งชีวิต ว่าเขาจะนึกถึงและศรัทธาต่อพระองค์หรือไม่ การทดสอบนี้จะครอบคลุมตั้งแต่ความกลัว ความหิว การสูญเสียทรัพย์สิน ชีวิต และอื่นๆ ในขณะที่บางคนจะถูกทดสอบด้วยความมั่งคั่งร่ำรวย อำนาจ วาสนา บารมี จนถึงวาระสุดท้าย ทุกชีวิตก็จะถูกอัลลอฮ์เรียกกลับไปฟังผลการทดสอบในวันแห่งการตัดสิน ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักหรือเป้าหมายสำคัญๆ ของพระองค์ อัลลอฮ์ ในการสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายโดยเฉพาะมนุษย์ไม่ได้มีเพื่ออื่นใดนอกจากการเคารพภักดีต่อพระองค์เพื่อที่จะได้มีชีวิตที่สงบสุขทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ ดังที่ได้กล่าวในอัลกุรอานความว่า

“และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อการเคารพภักดีต่อข้า” (อัลกุรอาน 51:56)

ดังนั้น ความคิดในเรื่องการ “เคารพภักดี” หรือในภาษาอาหรับเรียกว่า “อิบาดะฮ์” ในอิสลามจึงต่างไปจากศาสนาอื่นๆ ซึ่งมีได้มีข้อจำกัดเฉพาะการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมภายนอกเท่านั้น เช่น การละหมาดหรือการถือศีลอด แต่ได้ก้าวล้ำเข้าไปเกี่ยวข้องกับส่วนที่เป็นเจตคติและการปฏิบัติทางศีลธรรม ดังนั้นการกระทำทุกอย่างของเรา แม้ว่าจะดูเหมือนเป็นเรื่องที่เล็กน้อย แต่จะต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นการกระทำภักดี นั่นคือถูกกระทำไปอย่างมีความสำนึกในฐานะที่เป็นส่วนประกอบอันหนึ่งของแบบแผนสากลของพระเจ้า

หลักคำสอนของอิสลามล้วน ได้เน้นสร้างคุณธรรมของมารยาทที่ดีงาม ด้วยเหตุผลของการประทานนบีมูฮัมมัด ﷺ ก็เพื่อความสมบูรณ์แบบของจรรยา มารยาทที่ดีงาม ดังหะดีษได้กล่าวความว่า “แท้จริงฉันถูกบังเกิดขึ้นเพื่อสร้างความสมบูรณ์ของจรรยา มารยาทอันดีงาม” (รายงานโดย อะหมัด)

ชีวประวัติของนบีมูฮัมมัด คือแบบอย่างอันสมบูรณ์ให้กับมวลมนุษยชาติ เนื่องจากอัลลอฮ์ได้บัญชาให้นบีมูฮัมมัด ﷺ สั่งสอนและให้ความสำคัญกับจริยธรรมและมารยาทอันงดงามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกแขนงศาสตร์แห่งชีวิต

อิสลามได้บัญญัติการเคารพภักดีที่ไม่เพียงแต่เป็นพิธีกรรมทางศาสนา แต่เป็นผลสัมฤทธิ์แห่งการศรัทธาที่แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม อิสลามไม่ได้สั่งสอนให้มนุษย์กระทำความชั่วที่ขาดซึ่งจริยธรรม แต่ในทางกลับกันอิสลามได้สอนมนุษย์ให้มีจรรยา มารยาทที่ดีงามและสูงส่ง ดังที่อัลกุรอานได้กล่าวถึงการประทานนบีมูฮัมมัด ﷺ ว่า

“เจ้าจงอ่านสิ่งที่ถูกวะหฺยู(คำวิวรณ์)แก่เจ้าจากคัมภีร์และจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด เพราะแท้จริงการละหมาด นั้นจะยับยั้งการทำความลามกและความชั่ว” (อัลกุรอาน 29:45)

ดังนั้น การสร้างความบริสุทธิ์ปราศจากความชั่วและมลทินต่างๆแห่งชีวิต คือเป้าหมายสำคัญของการละหมาด และในส่วนของนบีมูฮัมมัด ﷺ ะกาดหรือบริจาทานนั้นเป้าหมายสำคัญไม่เพียงเพื่อสร้างความพึงพอใจของคนที่ได้รับ แต่เป็นการสร้างและปลูกฝังความรัก ความเอ็นดู สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และยังเป็นการสร้างความเสมอภาคในสังคม ดังอัลกุรอานได้กล่าวความว่า

“เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สมบัติของพวกเขาเป็นทาน เพื่อให้พวกเขาบริสุทธิ์ และล้างมลทินของพวกเขาด้วยส่วนที่เป็นทานนั้น” (อัลกุรอาน 9:103)

ความจริงแล้ว บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นได้ประทานแก่สังคมทะเลทรายที่เต็มไปด้วยการรบราฆ่าฟันอย่างต่อเนื่องนานนับศตวรรษ เป็นสังคมแห่งความมิดมนหรือ*ญาฮีลียะฮ์*(ความอวิชชา) และอิสลามได้เข้ามามีบทบาทในการปราบปรามและปรับเปลี่ยนสังคมสู่การเป็นสังคมที่สูงส่งและมีเกียรติจนกระทั่งพวกเขาได้หลุดพ้นออกจากความมิดมนสู่อาทิตย์อุทัยแห่งอิมาน แต่อิสลามไม่ได้มีภารกิจเสริมสร้างและพัฒนาสังคมแห่งทะเลทรายเป็นการเฉพาะเท่านั้น แต่ยังสามารถตอบสนองในการสร้างและปรับเปลี่ยนสังคมอื่นทั่วโลกในทุกยุคทุกสมัยอีกด้วย

อิหฺซาน คือรากฐานจริยธรรมในอิสลาม

“อิหฺซาน” คือ ความดี หรือสิ่งที่ดีงาม ในที่นี้หมายถึง การทำให้อิบาอะฮ์มีความสมบูรณ์สวยงาม กล่าวคือ ผู้กระทำได้อิบาอะฮ์อย่างดีงามที่เริ่มต้นด้วยการเจตนาที่บริสุทธิ์ เช่น การการสำรวม(กุซอ) การปกป้องและระมัดระวังจากการตั้งภาคีโดยคิดว่าเรามองเห็นพระองค์ อิมามนะวาวีได้กล่าวว่า อิหฺซาน เป็นการรักษาซึ่งมารยาทอันสูงส่ง เสมือนกับที่เราเห็นพระองค์และพระองค์ทรงเฝ้ามองเรา จงทำอิบาอะฮ์ให้ดีงามที่สุดแม้ว่าไม่เห็นพระองค์ ดังนั้นการยอมรับตนเองในความสัมพันธ์ของมนุษย์กับอัลลอฮ์ หรือกับสิ่งที่ถูกสร้าง ถือเป็นหลักประการสำคัญในการดำรงวิถีชีวิตที่ถูกต้อง อันเป็นรากฐานของศีลธรรมจริยธรรมต่างๆ ของความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพระเจ้า มนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตต่างๆ

คำว่า “อิหฺซาน” นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อธิบายไว้ในหะดีษหนึ่ง ที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ญิบรีลได้มาสอนเกี่ยวกับอิสลาม อิมาน และอิหฺซาน มีใจความท่อนหนึ่งว่า “(ญิบรีล)ถามว่า เจ้าจงชี้แจงเกี่ยวกับอิหฺซานชิ นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงตอบว่า “ท่านต้องการพหฺกดี(การทำอิบาอะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ เสมือนท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าคุณจะไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นท่าน” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

จากหะดีษข้างต้น ทำให้เราเข้าใจความหมายของอิหฺซานว่า พฤติกรรมทุกอย่างควรจะทำขึ้นโดยมี อัลลอฮ์ ﷻ อยู่ในวิสัยทัศน์ของเรา อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเฝ้ามองดูเราอยู่ตลอดเวลา หากเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี เราก็จะต้องยอมรับเสมอว่าอัลลอฮ์ ﷻ กำลังดูเราอยู่ โดยการทำอิบาอะฮ์ให้ดีที่สุดทั้งในที่เร้นลับและเปิดเผย การทำอิบาอะฮ์ที่มีอิหฺซานนี้จะแสดงความรู้สึกถึงการมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้กระทำไว้อย่างนอบน้อมที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นหวังได้รับผลตอบแทนจากพระองค์ และการทำงานทุกสิ่งทุกอย่างจำเป็นจะต้องมีอิหฺซาน เนื่องจากอิหฺซานจะยกระดับบุคคลให้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับพระองค์มากที่สุด

หลักคำสอนอิสลามล้วนแล้วแต่เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม แต่คุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากปราศจากอิหฺซาน เพราะอิหฺซานนี้จะเหมือนป้อมปราการและปกป้องดูแลบุคคลคนหนึ่งให้มีจิตใจนอบน้อม ถ่อมตน ห่างไกลจากพฤติกรรมสิ่งชั่วร้ายต่างๆ และนำพาบุคคลนั้นสู่ความสงบสุขในชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

นอกจากนี้แล้ว อิหฺซานยังแสดงถึง การกระทำความดีงาม การเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์แม้กระทั่งสัตว์ ดังที่ได้กล่าวในหะดีษบทหนึ่งว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้กำหนดให้กระทำความดีต่อทุกๆสิ่ง ดังนั้นเมื่อพวกท่านจะฆ่าสัตว์ ก็จงฆ่าด้วยความปรานี เมื่อพวกท่านเชือดคอสัตว์ก็จงเชือดด้วยวิธีที่ดีที่สุด ด้วยการลับมีดให้คม และให้สัตว์ที่เชือดนั้นเจ็บปวดน้อยที่สุด” (รายงาน โดยมุสลิม)

จากบทหะดีษข้างต้นแสดงให้เห็นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญญัติให้กระทำแต่ความดีในทุกๆกิจการงาน และการกระทำความดี หรืออิหฺซานนั้นอาจจะถึงระดับขั้นเป็นข้อบังคับทางศาสนบัญญัติ(วาญิบ) เช่น การเคารพบิดามารดา การละทิ้งสิ่งที่ต้องห้าม(หะรอม) การเชื่อมความสัมพันธ์กับเครือญาติ หรือระดับไม่บังคับ แต่จะเป็นสิ่งที่สนับสนุน เช่น การบริจาคทาน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น อิหฺซานหรือการทำความดีเป็นสิ่งที่กว้างขวางมากที่ครอบคลุมถึงทุกอิริยาบถของการดำเนินชีวิต ดังคำกล่าวของนบีมุฮัมมัด ﷺ “อิหฺซานนั้นมีในทุกๆ สิ่ง” แต่จะแตกต่างกันในลักษณะและรูปแบบของความดีนั้นๆ

ดังนั้น ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นให้มีการแข่งขันกันทำแต่ความดี ส่งเสริมการกระทำสิ่งที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และในการกระทำความดีนั้นย่อมต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสติปัญญาทรัพย์สิน ตลอดจนตัวบุคคลเองต้องพร้อมที่จะกระทำความดี

อิหฺซานในอิสลามไม่ได้มีขอบเขตที่จำกัดและมีอาณาบริเวณที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้น แต่จะครอบคลุมทุกอิริยาบถของพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า มนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ด้วยเหตุนี้อิหฺซานจะนำพาศาสนิกชนหนึ่งให้มีความรักในความดี รักเกียจความชั่ว นอบน้อมถ่อมตน ห่างไกลจากความแข็งกร้าว ทั้งนี้อิสลามไม่สั่งใช้ให้กระทำความดีเฉพาะบุคคลที่มีชีวิตบนโลกนี้เท่านั้น แต่จะครอบคลุมผู้ที่สิ้นชีวิต แม้กระทั่งกับสัตว์ที่เราเชือดเพื่อเป็นอาหารก็ตาม อิหฺซานทำให้เกิดความละเอียดในการฝ่าฝืนคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ

ความละเอียดเป็น คุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานให้กับบ่าวที่แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมได้ อิสลามได้ให้ความสำคัญกับ ความละเอียดเป็นอย่างมากเนื่องจากความละเอียดมีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมตัวบุคคลในการกระทำแต่ความดีและสิ่งสมควร และละทิ้งสิ่งที่ไม่ดีไม่ควร ตลอดจนสามารถยกระดับของพฤติกรรมสู่การมีมารยาทที่ดีงามและสูงส่ง นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า “แท้จริงแล้วทุกๆ สิ่งในศาสนานั้นคือมารยาท และมารยาทอิสลามนั้นคือความละเอียด” (รายงาน โดยมาลิก)

ความละเอียดถือเป็นหลักสำคัญประการแรกของจรรยาบรรณอันงดงาม ซึ่งผู้ที่มีความละเอียดในชีวิตย่อมกระทำแต่ในสิ่งที่ควรและละทิ้งในสิ่งที่ไม่สมควร ในทางกลับกันผู้ที่ไม่มีความละเอียดย่อมกระทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามความต้องการ รวมทั้งสิ่งทีอาจจะละเมิดขอบเขตของอิสลามได้ และแน่นอนผู้ที่มีความละเอียดย่อมประสบผลสำเร็จในการกระทำแต่ความดี และห่างไกลจากการทำความชั่วตลอดจนได้รับการยกย่องในสังคม

จากตัวอย่างหนึ่งของท่านคอลีฟะฮ์สุอุมัร ซึ่งท่านมักจะตระเวนในยามกลางคืนเพื่อเสาะหาปัญหาสารทุกข์สุกดิบของประชาชน ในคืนหนึ่งท่านได้ฟังคำสนทนาระหว่างสองแม่ลูกที่มีอาชีพขายนมแพะ ซึ่ง

แม่ได้แนะนำแก่ลูกสาวว่า “เราน่าจะเติมน้ำในหม่นน้อยเพื่อจะได้ปริมาณน้ำนมที่มากขึ้น” ลูกสาวก็ได้ค้านว่า “แม่มันยังไม่ทราบหรือว่าอะมีรูลุมมีนีนได้ประกาศห้ามมิให้อานมผสมน้ำขายแล้ว” แม่ย้อนตอบว่า “แต่ท่านอะมีรูลุมมีนีนคงไม่เห็นพวกเราหรอก” ลูกก็ได้ตอบว่า “ถึงแม้ว่าอะมีรูลุมมีนีนจะไม่เห็นพวกเรา แต่พระเจ้าของอะมีรูลุมมีนีนทรงเห็นการกระทำพวกเรา”

จริงๆ แล้วมนุษย์กับความศรัทธา(อิมาน) มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การศรัทธาในพระเจ้าเป็นเจ้าแห่งสากลโลก ทำให้มีพลังในการสร้างความบริสุทธิ์ของจิตใจ มีจรรยาบรรณที่สูงส่ง และมีกิจการที่ดี สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากอิมานที่บริสุทธิ์ ดังนั้น ความละเอียดกับอิมานมีความสัมพันธ์กัน ดังที่ได้กล่าวในหะดีษบทหนึ่งความว่า “ความละเอียดและอิมานเป็นสิ่งเดียวกัน หากอย่างใดอย่างหนึ่งหายไป อีกสิ่งหนึ่งย่อมหายไปด้วย” (รายงานโดยฮาอิม) เมื่อมนุษย์ขาดความละเอียดแน่นอนความดีย่อมขาดหายไปด้วย อันหมายถึงการขาดหายของอิมานไปโดยปริยาย และเขาจะยอมที่จะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ดังที่ปรากฏในหะดีษ “ยามใดที่ท่านไม่มีความละเอียดแล้ว ท่านจงกระทำทุกสิ่งทุกอย่างตามความต้องการเถิด” (รายงานโดยบุคอรี)

ลักษณะความละเอียดมีหลายประเภทเช่นการละเอียดต่อตนเอง การละเอียดต่อเพื่อนมนุษย์ การละเอียดต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการละเอียดต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นการละเอียดที่มีระดับสูงสุดเนื่องจากจะนำพามุสลิมไปสู่การทำความดี และมารยาทงามในทุกๆ อิริยาบถ ไม่กล้ากระทำความชั่ว เพราะคิดว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงมองดูเราอยู่ ซึ่งเขาจะได้รับผลบุญอย่างมหาศาล

อิสลาม อิมานและอิหฺซานไม่สามารถแยกออกจากกันได้

คำว่า อิสลาม อิมานและอิหฺซาน ได้อธิบายในหะดีษบทหนึ่ง จากท่านอุมร์ กล่าวว่า “ในวันหนึ่งขณะที่พวกเรานั่งอยู่กับนบีมุฮัมมัด ﷺ พวกเราได้เห็นบุรุษผู้หนึ่งสวมเครื่องแต่งกายที่ขาวโพน และมีผมที่ดำสนิท ไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง และไม่มีผู้ใดเลยในพวกเราที่รู้จักเขา เขาผู้นั้น ได้เข้ามานั่งใกล้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยที่หัวเข่าของเขาชนกับหัวเข่านบีมุฮัมมัด ﷺ และวางมือของเขาบนตักนบีมุฮัมมัด ﷺ พร้อมกล่าวว่า “โอ้มุฮัมมัด จงแจ้งให้ฉันทราบเกี่ยวกับอิสลามซิ?” นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า “อิสลามคือ ท่านต้องกล่าวปฏิญาณ ยืนยันว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷻ ท่านต้องดำรงละหมาด ท่านต้องบริจาคซะกาต ท่านต้องถือศีลอดในเดือนรอมฎอน และท่านต้องไปบิาเพื่อหัจญ์ ณ บัยตุลละฮฺหากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้” เขากล่าวว่า “ถูกต้องแล้ว” พวกเราจึงรู้สึกงงงวยใจที่เขาถามแล้วเขาก็ยอมรับว่าถูกต้อง เขากล่าวอีกว่า “จงแจ้งให้ฉันทราบเกี่ยวกับอิมาน (ความศรัทธา) ซิ?” นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงตอบว่า “ท่านต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ มะลาอิกะฮ์ของพระองค์ บรรดาคัมภีร์ของพระองค์ บรรดาเราะซูลของพระองค์ วันปรโลกและเชื่อในกฎกำหนดศกภาวะทั้งที่ดีและไม่ดีของมัน” แล้วเขากล่าวว่า “ถูกต้องแล้ว” แล้วเขากล่าวอีกครั้งว่า “ดังนั้นเจ้าจงชี้แจงเกี่ยวกับอิหฺซานซิ? นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงตอบว่า “ท่านต้องเคารพภักดี(การทำอิบาดะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านจะไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นท่าน” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานศาสนาอิสลามเป็นระบอบแห่งวิถีชีวิตที่เปี่ยมสมบูรณ์ในทุกด้าน การดำเนินชีวิต คำสอนของอิสลามได้ครอบคลุมบทบัญญัติต่างๆที่มีความสัมพันธ์ระหว่างโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ ดังที่ได้ปรากฏในนิยามของคำว่า ศาสนา คือ “พลังอำนาจที่สามารถนำพามวลมนุษย์ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ไปสู่ความผาสุกในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์” ศาสนาอิสลามเท่านั้นเป็นศาสนาวิถีชีวิตดังที่อิสลามได้วางระบบของการดำเนินชีวิตอันสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพระเจ้า มนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งคำสอนนี้ล้วนปรากฏในอิสลามทั้งสิ้น เราอาจจะปฏิเสธไม่ได้ว่า ในการตอบสนองความเป็นอยู่ มนุษย์ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันย่อมเป็นสิ่งจำเป็น และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานสติปัญญาให้มนุษย์ได้ครุ่นคิดอันเป็นสิ่งที่ประเสริฐกว่าสิ่งที่ถูกสร้างอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์ได้คิดถึงเรื่องความยิ่งใหญ่ของพระองค์นั่นคือ การศรัทธา ที่เขาพยายามสรรหากระทำแต่ความดี ความสงบสุข และความบริสุทธิ์ อันเป็นผลพลอยแห่งรัศมีของการศรัทธา และได้แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมของจรรยาบรรณที่งดงาม ซึ่งบุคคลเหล่านี้พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงประทานแต่คุณงามความดีบนโลกนี้และความผาสุกในโลกอาคิเราะฮ์ ดังที่ได้กล่าวในอัลกุรอานความว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดี ความผาสุกย่อมได้แก่พวกเขา และเป็นการกลับไปที่ดียิ่ง”
(อัลกุรอาน 13:29)

อัลกุรอานข้างต้นแสดงให้เห็นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสัญญาสำหรับผู้ที่มีความศรัทธาและมีการกระทำที่ดีจะได้รับสวนสวรรค์ และการกระทำดีนั้นได้ครอบคลุมถึงการกระทำส่วนตัวและการคบค้าสมาคมกับส่วนรวม ในส่วนของการกระทำความดีส่วนตัวนั้นเขาจักต้องรักษาซึ่งจรรยาบรรณที่งดงาม มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับคำสั่งสอนของอัลลอฮ์ ﷻ และในด้านการมีส่วนร่วมในสังคมเขาก็ต้องแสดงซึ่งมารยาทที่ดีงามโดยที่เขาคำนึงถึงเสมอว่าพระองค์ทรงเฝ้าดูอยู่เสมอแม้ว่าเราไม่เห็นพระองค์

ดังนั้นอิสลาม อีमान และอิหฺซานหรือจรรยาบรรณที่งดงามเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อีमानคือจุดเริ่มต้นของบุคคลให้มีความศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า และจะต้องปฏิบัติตามบัญญัติต่างๆในการดำเนินชีวิตของคำสอนอิสลาม และอิหฺซานจะเป็นผลของอีमानและอิสลามที่แสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมจรรยาบรรณอันงดงามจากการคำนึงว่าพระองค์ทรงดูเราตลอดเวลา

ดังนั้นอิสลามเป็นศาสนาแห่งความโปรดปรานของเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานมาเพื่อเป็นทางนำในการดำเนินชีวิตแก่มนุษยชาติทั้งมวลทุกยุคทุกสมัย คำสอนอิสลามเน้นสร้างจริยธรรมที่งดงาม อิสลาม อีमान และ อิหฺซาน ต่างมีความสอดคล้องกันซึ่งอีमानคือจุดเริ่มต้นของอิสลามอันเป็นและการงานต่างๆ และได้แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม อิหฺซานจะเป็นตัวควบคุม ปกป้องให้มีการปฏิบัติกิจการงานที่ดี และตอบรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ และความละเอียดเป็นส่วนหนึ่งของหลักการที่จะได้มาซึ่งมารยาทที่งดงามในอิสลาม หากมนุษย์ได้ถือปฏิบัติสิ่งดังกล่าวข้างต้นแล้วจะนำพาความสงบสุขในโลกนี้และความผาสุกในโลกหน้าอันนิรันดร์

บรรณานุกรม

จรัญ มะดูลีม. 2541. **อิสลาม ความหมายและคำสอน**. กรุงเทพฯ: อิสลามิกอะเคเดมี.
บรรจง บินกาชัน. 2546. **อิสลามสำหรับผู้เริ่มสนใจอิสลาม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม.
อบลู อะลา เมาคูดี. 2548. **มาเข้าใจอิสลามกันเถิด**. แปลโดย บรรจงบินกาชัน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม.
ภาษาอาหรับ

. 1979 .

. 1979 .

. 1988.

. 1984 .

. 1998 .

. 1421 .

ภาษามลายู

Muhamad Al Ghazali. 1991. **Akhlak Seorang Muslim**. Penyunting oleh Drs H Moh Rifa'1. Cetakan Kedua Selangor Darul Ehsan. Malaysia : Thinker's Library.

Abu Urwah. 1989. **Sistem-Sistem Islam**. Cetakam Pertama. Kualalumpur: Pustaka Salam

Yahya bin Sharfuddin Annawawi. 1992. **Hadith Ampat Puluh**. Terjemah dan disharah oleh Mustafa Abdulrahman. Cetakan Ketiga. Kuala Lumpur: Dewan Pustaka Fajar.

บทที่ 3

โครงสร้างและองค์ประกอบ

ความนำ

ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงโครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญในอิสลามโดยสรุป ทั้งนี้หากเปรียบเทียบอิสลามเป็นอาคารหลังหนึ่งซึ่งนอกจากต้องอาศัยรากฐานและแก่นแกนอันมั่นคงแล้ว อาคารที่สมบูรณ์ยังต้องประกอบด้วยโครงสร้างภายนอกที่ครบถ้วนและสวยงามอีกด้วย ในที่นี้ เป็นการพูดถึงโครงสร้างที่สำคัญบางประการเท่านั้น เชื่อว่ายังมีองค์ประกอบสำคัญอีกมากมาย ซึ่งอาจกล่าวถึงในหนังสือเล่มต่อไป - ด้วยความประสงค์ของอัลลอฮ์ -

3.1 อิสลามกับกระบวนการสันติภาพ

สังคมมนุษย์ได้พัฒนากันอย่างต่อเนื่องจากสังคมยุคเริ่มแรกผ่านสังคมยุคโบราณ สังคมเกษตรกรรม สังคมอุตสาหกรรม สู่วัฒนธรรมสมัยใหม่ยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีและดิจิทัล ยุคสมัยของแต่ละสังคมดังกล่าวนั้นก็ได้อาศัยวิถีชีวิตทางสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบครอบครัว แบบชนเผ่า แบบศักดินาอุปถัมภ์ แบบสังคมนิยม และแบบประชาธิปไตย เป็นต้น พัฒนาการและวิถีการดำรงชีวิตในแต่ละยุคและแต่ละรูปแบบทั้งหมดนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือความเชื่อและศาสนา กับการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบทางสังคม ซึ่งก็คือศาสนาและระบอบการปกครองนั่นเอง เมื่อพิจารณากันอย่างลึกซึ้งแล้วดูเหมือนว่าการพัฒนาทางสังคมดังกล่าวทั้งหมดนี้จะใช้พื้นฐานทางศาสนาอย่างเป็นด้านหลัก อย่างไรก็ตามด้วยความเหมือนของสังคมทุกยุคสมัยและทุกรูปแบบก็คือความต้องการให้สังคมมีวิถีชีวิตที่ดีและสร้างสรรค์สังคมสันติภาพเป็นเป้าหมายสูงสุด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าวิถีแห่งการดำรงชีวิตในสังคมทุกยุคทุกสมัยในรูปแบบของระบอบการบริหารการปกครองใดก็ตามแท้ที่จริงแล้วก็คือกระบวนการในการนำสังคมไปสู่สันติภาพโดยจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานทางศาสนาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนและปั้นแต่งให้ เป็นไปตามรูปแบบอันพึงประสงค์

ความเชื่อศรัทธาของมนุษย์ตั้งแต่ยุคเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันมีมากมาย นับตั้งแต่เชื่อผีสาวเทวดาจนถึงลัทธิศาสนา แต่ศาสนาที่สำคัญมีเพียงไม่กี่ศาสนา อาทิ เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ และ

ศาสนาฮินดู เป็นต้น ศาสนาเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการกำหนดวิถีชีวิตทั้งรูปแบบของศาสนาและกรอบรูปแบบของระบอบการปกครองทางสังคมในการขับเคลื่อนและนำพาสังคมไปสู่สันติภาพอันเป็นเจตนารมณ์และเป้าหมายของสมาชิกในสังคม

ข้อมูลพื้นฐานที่ผิดพลาดเกี่ยวกับอิสลาม

มีคนจำนวนมากที่ไม่เข้าใจหรือเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอิสลามที่ผิดพลาดมาโดยตลอด เขาเหล่านั้นมีความเข้าใจว่าอิสลามมีจุดเริ่มต้นสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ หรือบางคนถึงกับทึกทักเอาว่าเป็นศาสนาของนบีมุฮัมมัด ﷺ นี้เป็นข้อมูลที่ผิดพลาด และเบี่ยงเบนไปจากข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งจำเป็นต้องปรับเข้าสู่ฐานข้อมูลที่ถูกต้อง คือ อิสลาม เป็นศาสนาที่ศรัทธาพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลลอฮ์ (หลักเอกภาพ) มีผู้ประกาศศาสนาแห่งหลักเอกภาพตลอดยุคสมัยของสังคมมนุษย์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากผู้ประกาศสันติภาพคนแรก คือ นบิอาดัม ซึ่งอิสลามถือว่าเป็นมนุษย์คนแรกของโลกและได้มีผู้ประกาศสันติภาพตามหลักเอกภาพนี้(พระเจ้าองค์เดียว) สืบทอดกันมามากมายจนถึงนบีมุฮัมมัด ﷺ ป็นผู้ประกาศท่านสุดท้ายแห่งศาสนานี้ ในจำนวนนี้มีผู้ประกาศสันติภาพที่สำคัญยิ่ง ๒๕ ท่าน ซึ่งรวมทั้งอาดัม นูหฺ(โนอาห์) อิบรอฮีม(อับรอฮัม) ยะกูบ(จาคอบ) ดาวิด(เดวิด)สุไลมาน(โซโลมอน) มูซา(โมเสส) อีซา(เยซู) และนบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้ประกาศสันติภาพทั้งหมดเหล่านี้ได้พัฒนาการจัดระเบียบทางสังคมซึ่งเป็นวิถีชีวิตของสมาชิกในสังคม แต่ละยุคสมัยภายใต้สันติภาพแห่งหลักเอกภาพและได้บูรณาการวิถีชีวิตทุกยุคสมัยที่ผ่านมาเป็นวิถีชีวิตที่ประกาศโดยนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งอิสลามถือเป็นผู้ประกาศสันติภาพและวิถีแห่งสันติภาพของชีวิตคนสุดท้ายภายใต้ หลักแห่งเอกภาพนี้

สันติภาพตามทัศนะอิสลาม

ด้วยหลักแห่งเอกภาพอันเป็นแกนหลักของอิสลามจึงทำให้อิสลามมีแนวคิดแบบองค์รวมไม่ได้คิดแบบแยกส่วนอันเป็นองค์ประกอบย่อยของทุกสรรพสิ่งอย่างอิสระออกจากกัน จากแนวคิดหลักดังกล่าวนี้ สันติภาพตามทัศนะของอิสลามจึงมองว่ามนุษย์ เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาในบรรดาสิ่งมีชีวิตอื่นๆที่ถูกสร้างขึ้นมา เช่นเดียวกันอีกมากมาย บรรดาสิ่งมีชีวิตต่างๆเหล่านี้ต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างประสานกลมกลืนภายใต้ระบบจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาล มนุษย์มีจุดกำเนิดจากแหล่งเดียวกันและมีจุดสิ้นสุดไปยังจุดเดียวกัน อิสลามจึงสร้างระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยหลักความศรัทธาและพวกเขาก็เป็นประชาชาติเดียวกัน อิสลามมองมนุษยชาติเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่งซึ่งใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเป็นส่วนหนึ่งของเอกภาพแห่งสากลจักรวาล สันติภาพจึงหมายถึงความประสานกลมกลืนกันในการดำเนินชีวิตและจุดกำเนิดของมนุษย์ อิสลามปฏิเสธความอยุติธรรมและการกดขี่อย่างเด็ดขาดเพราะเป็นการบ่อนทำลายสันติภาพ และอิสลามยังได้บัญญัติให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อ่อนแอเพื่อให้ทุกชีวิตในสังคมสามารถอยู่ได้ด้วยสันติภาพ ดังนั้น จึงพอสรุปเป็นคำนิยามของสันติภาพตามทัศนะของอิสลาม ได้ดังนี้

สันติภาพ(Peace) หมายถึง ความสงบสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์อันประสานกลมกลืนของสมาชิกทุกส่วนในสังคม มีการเกื้อกูลด้วยความเมตตากรุณาปราณีต่อด้านและปฏิเสธต่อพฤติกรรมที่ อยุติธรรมทั้งมวลดูแลเอาใจใส่ผู้อ่อนแอและห่วงใยกันเสมือนสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน โดยสานสายใยความสัมพันธ์ด้วย

หลักศรัทธาในหลักเอกภาพและสร้างสำนึกร่วมในการเป็นประชาชาติเดียวกันอันมีแหล่งกำเนิดและจุดหมายสุดท้ายอันเดียวกัน สันติภาพนี้ดำรงอยู่ด้วยความสมดุลและมีเส้นทางอันยาวไกลจนถึงโลกอาภิเรอะสุ(โลกหน้าอันเป็นนิรันดร์)

ยุทธศาสตร์การรังสรรค์สันติภาพของอิสลาม

การพัฒนาสังคมมนุษย์เพื่อไปสู่สังคมสันติภาพตามกระบวนการของอิสลามนั้นได้ดำเนินการในยุทธศาสตร์เชิงประจักษ์ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์สันติวิธี

ตลอดระยะเวลาของการนำเสนอวิถีชีวิตอิสลามเพื่อนำไปสู่สังคมสันติภาพอันพึงประสงค์นั้นอิสลามได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์สันติวิธีเป็นยุทธศาสตร์หลักของการดำเนินการ ดังอัลกุรอานอันเป็นธรรมนูญหลักของอิสลามได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติต่างๆดังนี้

“ไม่มีการบังคับใน(การนับถือ)ศาสนา(อิสลาม) แท้จริงเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วระหว่างทางนำอันเที่ยงตรงและแนวทางอันบิดเบือน ดังนั้นผู้ที่ปฏิเสธความจอมปลอมและศรัทธาต่ออัลลอฮ์ แน่แท้เขาได้ยึดมั่นกับสายเชือกอันแข็งแรงยิ่ง ซึ่งจะไม่มีการหลุดขาดจากกัน และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงไถ่กินและทรงรอบรู้อยิ่ง” (อัลกุรอาน 1:256)

“และเรา(อัลลอฮ์)มิได้ส่งเจ้า (มุฮัมมัด ﷺ) มาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อเป็นความเมตตา (ความรัก, สันติสุข) แก่สากลโลก” (อัลกุรอาน 21:107)

“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งความถูกต้องเพื่ออัลลอฮ์ ในการเป็นพยานที่ยุติธรรมและจงอย่าให้ความเกลียดชังที่มีต่อพวกหนึ่งพวกใดโน้มน้าวให้พวกเจ้ากระทำการที่ไม่ยุติธรรม เพราะความยุติธรรมนั้นใกล้ชิดกับความยำเกรงมากกว่าและจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์เถิด แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำทุกประการ” (อัลกุรอาน 5:8)

บทบัญญัติเหล่านี้เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่าง เพื่อยืนยันให้เห็นว่าอิสลามได้นำเสนอแนวทางสันติวิธีที่เป็นรูปธรรมในการดำรงไว้ซึ่งสังคมสันติภาพด้วยการให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตของสมาชิกในสังคมโลก อันถือเป็นครอบครัวใหญ่ตามทัศนะของอิสลาม

2. ยุทธศาสตร์ความปรองดอง สมานฉันท์และการรวมพลัง

การดำเนินการเพื่อรังสรรค์สันติภาพในสังคมมนุษย์ทุกยุคสมัยอันเป็นวิสัยทัศน์ของอิสลาม

นั้น ยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อิสลามได้เลือกใช้ก็คือ ยุทธศาสตร์ความปรองดอง สมานฉันท์ ของสมาชิกในสังคม ซึ่งได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอานเป็นจำนวนมาก ในที่นี้ใคร่ขอนำเสนอเป็นตัวอย่าง บางส่วนดังนี้

“โอ้มวลมนุษยทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และได้ให้พวกเจ้าเป็น กลุ่มพวกและเผ่าพันธุ์อันหลากหลาย เพื่อพวกเจ้าจะได้ทำความรู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติที่สุดในระหว่าง พวกเจ้า ณ อัลลอฮ์ นั่นคือ ผู้ที่มีความยำเกรงมากที่สุด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบรู้และทรงประจักษ์ยิ่ง” (อัลกุรอาน 49:13)

“และจงให้มีในหมู่พวกเจ้าซึ่งประชาชาติหนึ่งที่เชิญชวนสู่คุณธรรม สั่งการให้กระทำความดีและ ห้ามปรามจากความชั่วและอบายมุข พวกเขาก่อนหน้านั้นคือผู้ที่ได้รับความสำเร็จ” (อัลกุรอาน 3:104)

“และจงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในความดีและความยำเกรงและจงอย่าร่วมมือ ช่วยเหลือในการบาปและการละเมิด และจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้จริงจังยิ่งในการลงโทษ” (อัลกุรอาน 5:2)

บทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้บ่งชี้ถึงความเพียรพยายามและความมั่นคงของจุดยืนอิสลามในการสร้าง สังคมสันติภาพด้วยความมุ่งมั่นเพื่อเป็นวิถีชีวิตอันสันติสุขที่ยั่งยืนด้วยยุทธศาสตร์ที่ทุกคนในสังคมสัมผัสได้ และสามารถที่จะยอมรับได้ด้วยความปลอดภัย สมานฉันท์และรวมพลังร่วมกัน

3. ยุทธศาสตร์การสร้างต้นแบบ

ภารกิจการสร้างสันติภาพในสังคมตามแนวทางอิสลามนั้น ดูเหมือนว่าอิสลามเป็นวิถีชีวิตที่ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องของต้นแบบ(Role Model) อิสลามได้ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญและ ถือเป็นตัวบ่งชี้อันดับแรกๆของการบรรลุผลในการดำเนินการ อัลกุรอานได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“แท้ที่จริงแล้ว สำหรับพวกเจ้าจากนบี (มุฮัมมัด ﷺ) นั่นคือ แบบฉบับ(ต้นแบบ) ที่ดีเลิศ” (อัลกุรอาน 33:21)

“โอ้ ผู้ศรัทธา! จงห่างไกลจากการเข้าใจผิด (มองคนในแง่ร้าย) เพราะส่วนหนึ่งของความเข้าใจผิด นั้นคือบาป และจงอย่าแสวงหาความเสียหาย (ข้อบกพร่อง ความผิด) ของผู้อื่นและจงอย่านิทากันใน ระหว่างพวกเจ้า” (อัลกุรอาน 49:12)

บทบัญญัติดังกล่าวนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ยกมาเป็นตัวอย่างให้เห็นว่าอิสลามได้มีส่วนร่วมที่สำคัญยิ่งใน การสร้างสรรค์สันติภาพให้เกิดขึ้น โดยใช้ยุทธศาสตร์การสร้างต้นแบบ ยึดหลักต้นแบบสำคัญจาก นบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นหลัก โดยเริ่มต้นจากหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม คือการสร้างบุคคลต้นแบบ ครอบครัว ต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ และนำไปสู่สังคมต้นแบบทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากลอันกว้างใหญ่ไพศาล ภายใต้กรอบความหมายของครอบครัวใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ภายใต้ข้อจำกัดของการนำเสนอบทความอิสลามกับสันติภาพนี้คงไม่สามารถจะลงลึกใน รายละเอียดได้มากนัก อย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์หลักที่ได้นำเสนอมานี้ ก็คงสามารถทำความเข้าใจพื้นฐาน

เบื้องต้นได้อย่างชัดเจนพอสมควรที่อิสลามได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สันติภาพ เพื่อให้สังคมโลกได้ขับเคลื่อนสู่วิถีชีวิตอันสันติสุขที่เป็นความต้องการแท้จริงของสังคมได้

เป้าหมายและชัยชนะที่ยั่งยืน

การพัฒนาทางสังคมของมนุษยชาติตั้งแต่ยุคเริ่มแรกจนถึงปัจจุบันและยังจะต้องดำเนินการต่อไปในอนาคตนั้น กล่าวได้ว่าเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างสองสิ่งที่สำคัญคือทางนำอันเที่ยงธรรมกับแนวทางอันบิดเบือน หรือเรียกได้ว่าเป็นการยื้อแย่งการนำระหว่างธรรมะกับอธรรมซึ่งสามารถเข้าใจได้ง่ายว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างความดีงามกับความจอมปลอม(ชั่วร้าย) โดยมีลักษณะบ่งชี้ คือสันติภาพเป็นเกณฑ์ตัดสินอิสลามได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญยิ่งในการเผชิญหน้ากันนี้ โดยได้แสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนแจ้งตั้งอัลกุรอานได้บัญญัติไว้ ความว่า “และเรา(อัลลอฮ์)มิได้ส่งเจ้า (มุฮัมมัด) มาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อเป็นความเมตตา (ความรัก,สันติสุข) แก่สากลโลก” (อัลกุรอาน 21:107) เช่นนี้จึงเป็นที่แน่ชัดว่า ภารกิจของอิสลามภายใต้การขับเคลื่อนของท่าน นบีมุฮัมมัด ﷺ และผู้สืบทอดเจตนารมณ์ทุกคนคือการสร้างสันติภาพและสันติสุขให้กับสังคมมนุษย์

ภารกิจอันยิ่งใหญ่นี้ได้เป็นพันธกิจที่กำหนดเป้าหมาย (End) อย่างเป็นทางการคือการรังสรรค์สังคมสันติภาพในโลกนี้ (โลกคุณยา) และเป็นชัยชนะที่ยั่งยืนในโลกหน้า (โลกอาคิเราะฮ์) สังคมสันติภาพในโลกนี้นั้นอิสลามได้พยายามนำเสนอสังคมภราดรภาพที่เชิญชวนให้มนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์และทุกหมู่เหล่าได้ทำความรู้จักกัน มีสัมพันธไมตรีเยี่ยงสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน นำเสนอการพัฒนาตนเองด้วยความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาสังคมด้วยความอิสระและมีเสรีภาพ หมั่นทำความดีและเชิญชวนเพื่อนมนุษย์ให้กระทำความดี มีคุณธรรมในขณะเดียวกันก็หมั่นกำชับสิ่งเสียให้ห่างไกลและหลีกเลี่ยงการทำ ความชั่วและอบายมุขทั้งปวง อิสลามได้นำเสนอให้สมาชิกของสังคมสร้างครอบครัวด้วยความรัก ความเข้าใจ ให้เกียรติแก่กันและกันและกำชับให้บุตรต้องทำความดีและปฏิบัติดีต่อพ่อแม่และบุพการี ภารกิจของอิสลามกว้างไกลไปถึงการสร้างสังคมสมานฉันท์และร่วมมือกันทั้งในด้านความรับผิดชอบร่วมกันในการทำความดี รักษาความสงบสันติและการรับผิดชอบร่วมกันในการห้ามปรามการทำบาปและความชั่วร้ายตลอดถึงการปฏิเสธอย่างแข็งขันต่อการกดขี่ ข่มเหงและการกระทำใดๆที่ไม่ยุติธรรมทั้งต่อผู้ที่อ่อนแอด้วยโอกาสและบุคคลทั่วไป อิสลามห้ามการนินทา การกล่าวหาใส่ร้ายและแสวงหาจุดด้อยของผู้อื่นมาเผยแพร่ในที่สาธารณะ อิสลามได้กำชับให้เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและสร้างสังคมเสมอภาคโดยไม่มีการแบ่งชนชั้นและชนชาติ และยังมีรายละเอียดอื่นๆอีกมากมาย ซึ่งคงไม่อาจนำเสนออย่างละเอียดในที่นี้ได้ สารัตถะทั้งหมดเหล่านี้คือภารกิจอันเป็นพันธกิจที่เป็นรูปธรรมที่สัมผัสได้และรับรู้ได้ที่อิสลามได้นำเสนอด้วยยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและสัญชาตญาณของมนุษย์ เป็นเป้าหมายของการสร้างวิถีชีวิตที่สันติสุขในโลกนี้(โลกคุณยา)และส่งผลไปสู่ชัยชนะที่ยั่งยืนในโลกหน้า(โลกอาคิเราะฮ์)อัลกุรอานได้บัญญัติไว้ ความว่า

“และผู้เฝ้าประตูสวรรค์จะกล่าวแก่พวกเขาว่าความสันติสุขจงมีแก่พวกท่าน พวกท่านเป็นผู้จำเริญ ดังนั้นจงเข้าไปในสวรรค์ เป็นผู้พำนักอยู่ในนั่นตลอดกาลเถิด” (อัลกุรอาน 39:73)

นี่คือชัยชนะที่ยิ่งย้งที่สุดสำหรับมวลมนุษยชาติตามทัศนะของอิสลาม

พึงตระหนักและทำความเข้าใจเสมอว่าการประกอบการใดในทัศนะของอิสลามนั้นจะมีผลตอบแทนในสองมิติเสมอคือมิติที่หนึ่งเป็นผลตอบแทนในโลกนี้และมิติที่สองเป็นผลตอบแทนในโลกหน้า สำหรับภารกิจการสร้างสันติภาพนี้ ผลตอบแทนในโลกนี้ก็คือ วิถีชีวิตที่สันติสุขและผลตอบแทนในโลกหน้าก็คือการได้รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์และได้เป็นชาวสวรรค์นั่นเอง

ดังนั้นอิสลามกับสันติภาพแท้ที่จริงแล้วก็คือเรื่องเดียวกัน เพราะคำว่าอิสลามมาจากรากศัพท์เดิมที่หมายถึง สันติภาพ ดังนั้นจึงไม่เป็นการกล่าวที่เกินเลยไป หากจะกล่าวกันว่าการใช้อิสลามเป็นวิถีชีวิตก็คือการใช้ชีวิตในวิถีทางสันตินั่นเอง เป็นที่น่าเสียดายที่มนุษยชาติมีการถือตนเอง พวกพ้อง ชาติพันธุ์ ตลอดจนลัทธิความศรัทธาที่สุดโต่งเกินไป จึงทำให้สูญเสียโอกาสในการพิจารณาถึงความดีงามของสิ่งต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือจากตัวเราออกไป ซ้ำร้ายบางกลุ่มชนถึงกับไม่ยอมแม้แต่จะเปิดโอกาสรับทราบข้อมูลข่าวสารอื่นที่นอกเหนือไปจากข้อมูลของกลุ่มตนเอง สันติภาพคือความจริงของชีวิตที่มนุษยทุกคนสัมผัสได้ เมื่อใดที่สันติภาพถูกอ้างเป็นประเด็นของระบอบหรือลัทธิความเชื่อใด สังคมของสันติภาพก็ถูกเบียดเบียนไป ทำให้มนุษย์ปุถุชนเข้าไม่ถึงความหมายของสันติภาพอย่างแท้จริง กระบวนการสันติภาพจึงกลายมาเป็นวิวาทะในบรรดาผู้นำของระบอบหรือผู้นำของลัทธิความเชื่ออย่างต่อเนื่อง เสมือนหนึ่งว่าพวกเขากำลังทำธุรกิจสันติภาพเพื่อแสวงหาผลกำไรมาสู่พวกตน

อิสลามได้ก้าวพ้นวิกฤตการณ์การวิวาทะเรื่องสันติภาพมาแล้วเป็นเวลานาน ได้สร้างบุคลากรสันติภาพและสังคมสันติภาพให้กับสังคมมนุษย์มาแล้วอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางวิกฤตการณ์วิวาทะก็ตาม อิสลามก็ยังคงนำเสนอวิถีชีวิตสันติสุขเพื่อสร้างสรรค์สังคมสันติภาพโดยมิได้หยุดหย่อนด้วยความมุ่งมั่น ด้วยเหตุผลที่เป็นสังขรณ์ที่ว่า **อิสลามคือสันติภาพและสันติภาพก็คืออิสลาม** บนเส้นทางการสร้างสันติภาพอันยาวไกลนี้ อิสลามไม่เคยมองเพื่อนมนุษย์เป็นคู่ต่อสู้ที่ต้องทำหั่นกันถึงที่สุด แต่ตรงกันข้ามอิสลามมองมนุษยชาติเป็นสมาชิกในครอบครัวใหญ่ที่สามารถทำความรู้จักกันได้ มีไมตรีต่อกันได้และเดินบนเส้นทางสันติภาพร่วมกันได้ด้วยความสง่างาม

3.2 อิสลามกับระบบการเมืองการปกครอง

บทนำ

อิสลามเป็นศาสนาที่วางกฎระเบียบทุกประการที่เป็นความจำเป็นของมนุษย์ อิสลามได้มอบหมายให้มนุษย์ปฏิบัติภารกิจในฐานะผู้แทนของอัลลอฮ์ ดังนั้นอิสลามจึงกำหนดคกฏกติกาคว่าด้วยการเมืองการปกครอง เพื่อให้มนุษย์ใช้ศักยภาพสูงสุดในการพัฒนาชีวิตบนโลกนี้ให้เป็นไปตามความประสงค์ของอัลลอฮ์ ผู้ทรงอำนาจอันแท้จริงในสากลจักรวาล

หลักคำสอนของอิสลามว่าด้วยการเมืองการปกครองสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดทางการเมืองการปกครอง

แนวคิดทางการเมืองการปกครองในอิสลามประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการดังนี้

1.1 แนวคิดว่าด้วยความเชื่อในเอกภาพของอัลลอฮ์(เตาฮีด) หมายถึงมุสลิมต้องเชื่อว่าอัลลอฮ์เพียงองค์เดียวที่มีสิทธิในการวางกฎระเบียบต่างๆให้มนุษย์ปฏิบัติตาม ไม่มีผู้ใดมีสิทธิในการตัดสินร่วมกับพระองค์ แนวคิดนี้เช่นเดียวกันที่ปฏิเสธการบูชาเคารพมนุษย์ด้วยกัน เพราะไม่มีสิ่งใดที่สมควรแก่การเคารพบูชานอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น

1.2 แนวคิดว่าด้วยศาสน์แห่งนบีมุฮัมมัด(ร.ส.ล.อ.) หมายถึงมุสลิมทุกคนเชื่อว่านบีมุฮัมมัด(ร.ส.ล.อ.)คือต้นแบบสำหรับการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์และประสบผลสำเร็จ ดังนั้นมุสลิมต้องศึกษาและปฏิบัติตามวิธีการดำเนินชีวิตที่นำเสนอโดยนบีมุฮัมมัด(ร.ส.ล.อ.) อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

1.3 แนวคิดว่าด้วยการเป็นผู้แทนของอัลลอฮ์(คิลาฟะฮ์) หมายถึงการใช้อำนาจในการเมืองการปกครองนั้นมุสลิมต้องปฏิบัติในฐานะเป็นผู้แทนเท่านั้น มิได้มีกรรมสิทธิ์ที่สมบูรณ์ มุสลิมจึงไม่มีสิทธิปฏิบัติตามอำเภอใจ ทุกอย่างจะต้องเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ถืออำนาจอันแท้จริงนั่นคืออัลลอฮ์

บนพื้นฐานแนวคิดดังกล่าว มุสลิมจึงสามารถบริหารบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยุติธรรมอย่างแท้จริง

2. ผู้นำรัฐในอิสลาม

อัลมาวัรดีได้ให้ทัศนะว่า ผู้นำ หมายถึง ตำแหน่งที่สืบทอดจากท่านศาสนทูต เพื่อพิทักษ์ศาสนาและบริหารปกครองโลก

อิบนิคอลลูนได้ให้ทัศนะว่า ผู้นำ หมายถึง ความรับผิดชอบทั่วไปในการประยุกต์ทฤษฎีในทางหลักศาสนาในการบริหารกิจการศาสนาและประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นกิจการทางโลกทุกประการก็เพื่อประโยชน์

ในอาคีเราะฮ์ ซึ่งตามความเป็นจริงนั่นก็คือการเป็นผู้แทนของพระเจ้าในการปกป้องศาสนา และปกครองโลกด้วยอิสลาม

นักนิติศาสตร์อิสลามได้ให้ความหมายของผู้นำว่า เป็นผู้ปกครองกิจการทั้งมวลทั้งเรื่องทางโลกและศาสนา หรือผู้นำคือตัวแทนของท่านศาสนทูตในการธำรงศาสนาให้เป็นศูนย์กลางของประชาชาติเอาไว้ และทำให้ปวงประชาราษฎร์ปฏิบัติตามผู้นำหรือเคาะลีฟะฮ์

อัลบัยอวี นักอรรถาธิบายอัลกุรอานท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำหรือเคาะลีฟะฮ์ หมายถึง มนุษย์ผู้สืบทอดหน้าที่แทนท่านนบี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของอิสลาม ประชาชาติมุสลิมทุกแห่งบนพื้นพิภพนี้ต้องยอมรับคำสั่งและอำนาจของเคาะลีฟะฮ์

อะบูล อะลา เมาดูดี ได้กล่าวว่า ผู้นำรัฐหรือเคาะลีฟะฮ์ หมายถึง ตัวแทนแห่งคุณธรรมและอำนาจของพระเจ้าซึ่งมีสิทธิที่จะใช้อำนาจหน้าที่ของพระเจ้าบนหน้าแผ่นดินนี้ได้ภายในขอบเขตที่พระเจ้าบัญญัติไว้ ผู้นำจึงไม่ใช่มรดกทางการเมืองของตระกูล หรือชนชั้นใดเป็นการเฉพาะ แต่เป็นหน้าที่ของประชาคมที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ศรัทธาในหลักแนวคิดด้านเตฮีดและริสาละฮ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ดังนั้น จึงสามารถสรุปความหมายของคำว่า “ผู้นำ หรือ เคาะลีฟะฮ์” ตามเชิงอรรถในด้านวิชาการทางอิสลามได้ ๓ ประการคือ

ก. เป็นผู้สืบทอดหน้าที่แทนนบีมุฮัมมัดﷺ ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้สืบทอดหน้าที่แทนนบีมุฮัมมัดﷺ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางโลก รวมทั้งดำเนินการเผยแพร่และคุ้มครองศาสนาอิสลาม ผู้นำในอิสลามจึงไม่ใช่เป็นนบี หรือผู้ก่อตั้งชะรีอะฮ์(กฎหมายอิสลาม)ขึ้นมาใหม่

ข. เป็นผู้สืบทอดหน้าที่ของนบีมุฮัมมัดﷺ เพื่อดำเนินการในเรื่องต่างๆ โดยดำเนินการในเรื่องต่างๆ โดยการปฏิบัติและดำเนินการให้อยู่ในภายใต้ของเขตกฎเกณฑ์ตามที่อิสลามได้ระบุไว้

ค. เป็นประมุขของรัฐ เพื่อเป็นแบบฉบับที่ดีแก่ประชาชนทั่วไป อิบнулคอลดูน บิดาแห่งปรัชญาอิสลาม ได้ให้คำนิยามของ เคาะลีฟะฮ์หรือผู้นำไว้ว่า เคาะลีฟะฮ์ นั้นเป็นผู้นำที่จะต้องนำประชาชนที่อยู่ใต้อำนาจให้ดำเนินตามชะรีอะฮ์ที่ระบุไว้ในอัลกุรอาน เพื่อขอประทานความสำเร็จในชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้า

๓. คุณสมบัติของผู้นำสูงสุดหรือเคาะลีฟะฮ์ในอิสลาม

บรรดานักกฎหมายอิสลามต่างให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำ เพราะผู้มีคุณสมบัติทุกคนมิใช่ว่าจะสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนและควบคุมอำนาจของประชาชนได้ ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้นต้องมีความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ยิ่งใหญ่นี้ และสามารถดำเนินการต่างๆ ในหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

บรรดานักปราชญ์มีทัศนะที่แตกต่างกันในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำ บางส่วนได้ระบุคุณสมบัติอย่างละเอียด บางส่วนได้ระบุพอสังเขป และอีกบางส่วนได้ระบุถึงในลักษณะกลางๆดังต่อไปนี้

อิบนุหะซิม ซึ่งเป็นนักกฎหมายอิสลาม มีความเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำนั้นต้องมีคุณสมบัติครบ
สมบูรณ์ ๘ ประการ คือ

- 1) ต้องมาจากเผ่ากูร็อยซุ
- 2) บรรลุนิติภาวะแล้ว
- 3) เป็นชาย
- 4) เป็นมุสลิม
- 5) มีความรู้บทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่
- 6) มีความเข้มแข็งต่ออัลลอฮ์
- 7) ไม่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติอย่างเปิดเผย
- 8) มีความเหมาะสมกับหน้าที่การงาน

ท่านยังได้สรุปไว้ว่า “การเป็นผู้นำของผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ถือว่าเป็นโมฆะไม่
ถูกต้องตามกฎหมาย”

ทักษะของอัลมาวีรดี

ท่านได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำไว้ ๖ ประการ คือ

- 1) มีความยุติธรรมตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้
- 2) มีความรู้ที่สามารถทำการวิจัยต่อปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3) มีประสาทสัมผัสที่สามารถดำเนินการต่างๆที่ต้องใช้สัมผัสประสาทสัมผัสเหล่านั้น
- 4) มีความคิดเห็นที่สามารถปกครองประชาชนและจัดการประโยชน์ต่างๆได้
- 5) มีความกล้าหาญที่สามารถรักษาดินแดนและต่อสู้กับศัตรู
- 6) จะต้องมีเชื้อสายเป็นกูร็อยซุ เพราะมีตัวบท พร้อมทั้งเป็นมัตเอกกันท์ของประชาชาติอีกด้วย

ทักษะของอัลญัยนี

ท่านได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำไว้ดังนี้

- 1) ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทำการวินิจฉัยโดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นในปัญหาที่เกิดขึ้น
- 2) ต้องเป็นผู้ที่รู้จักการให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์
- 3) มีความกล้าหาญในการเตรียมกองทัพและการปกป้องชายแดน
- 4) มีความคิดเฉลียวฉลาดในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ
- 5) มีจิตใจที่เข้มแข็งในการลงโทษผู้กระทำความผิด

คุณสมบัติที่ขาดไม่ได้ตามทักษะของมัซฮับซาฟีอี คือ จะต้องมีเชื้อสายเป็นกูร็อยซุ ทั้งนี้เพราะ
ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ความว่า “บรรดาผู้นำนั้นมาจากเผ่ากูร็อยซุ”(รายงานโดย อะห์หมัด)

ทักษะของอิบนุคอลลูน

ท่านได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำนอกเหนือจากการเป็นมุสลิมและเป็นผู้ชายเพิ่มเติมอีก ๔ ประการ คือ

- 1) ความรู้
- 2) ความยุติธรรม
- 3) ความสามารถ
- 4) มีความสมบูรณ์ของประสาทสัมผัสและอวัยวะต่างๆ ที่มีผลต่อการใช้อำนาจหน้าที่ในด้านการวินิจฉัยและการสั่งการพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลที่จะต้องมียุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ท่านได้หยิบยกทัศนะที่แตกต่างกันในเรื่องการมีเชื้อสายกูร็อยฮ์ พร้อมทั้งชี้แจงถึงสาเหตุที่ทำให้สิ่งนี้มีความจำเป็นในยุคแรก นั้น คือ ความเข้มแข็งมีอยู่กับเผ่านี้ แต่หลังจากที่เผ่านี้ได้กระจายตามส่วนต่างๆ ของโลก ทำให้เผ่านี้มีความอ่อนแอเนื่องจากมีผลประโยชน์ทางโลกมาเกี่ยวข้องมากขึ้น ดังนั้นการเลือกใช้คุณสมบัติดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นความถูกต้องกว่า

4. หลักพื้นฐานที่สำคัญในการเมืองการปกครองในอิสลาม

หลักพื้นฐานที่สำคัญในการเมืองการปกครองในอิสลามสรุปได้ดังนี้

4.1 หลักการความยุติธรรม

ความยุติธรรมถือเป็นหัวใจหลักของการปกครองในอิสลาม ทั้งนี้เพราะหนึ่งในพระนามของอัลลอฮ์ คือ พระผู้ทรงยุติธรรม ดังนั้นพระองค์ทรงกำชับให้มนุษย์ดำรงตนในความยุติธรรม ไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

“แท้จริงอัลลอฮ์ทรงตั้งใช้ให้รักษาความยุติธรรมและกระทำความดี และการบริจาคนแก่ญาติใกล้ชิด และทรงสั่งห้ามจากการกระทำความชั่วช้าลามกและบาปทั้งปวง” (อัลกุรอาน 16:90)

อิสลามสอนว่าการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมนั้นทำให้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งต่ออัลลอฮ์มากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในอัลกุรอานความว่า

“และจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใด เป็นเหตุให้พวกเข้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นสิ่งใกล้กับความเข้มแข็งยิ่งกว่า” (อัลกุรอาน 5:8)

4.2 หลักการปรึกษาหารือ

อิสลามได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาหารือเป็นอย่างมาก เพราะการตักเตือนซึ่งกันและกัน การแสดงแนวคิด แสดงความคิดเห็นที่แต่ละคนมีอยู่ให้คนอื่นได้รับทราบ ได้รับรู้ นับได้ว่าเป็นอีกทางออกหนึ่งของการแก้ปัญหา การประชุมเพื่อปรึกษาหารือจึงเป็นเรื่องจำเป็น และเป็นหลักการที่สำคัญในการคลี่คลายประเด็นปัญหาดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

“อีกทั้งการทำงานของพวกเขา มีการประชุมในระหว่างพวกเขาและพวกเขาเสียสละทรัพย์สินบางส่วนที่เราได้ประทานแก่พวกเขา ”อัล) กุรอาน 42 : 38)

และอัลลอฮ์ได้กล่าวอีกความว่า

“ และจงปรึกษาพวกเขาในการทำงาน (ต่าง ๆ ที่คิดกระทำ) ครั้นเมื่อเจ้าตัดจิตใจเด็ดขาดแล้ว เจ้าก็จงมอบหมาย (การทำงานนั้น)แต่อัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺทรงรักบรรดาผู้(ในพระองค์) มอบหมาย(มีจิต) ” อัลกุรอาน 3 : 159)

เป็นที่น่าสังเกตว่า อิสลามได้กำชับให้มุสลิมมีการปรึกษาหารือในทุกกิจการ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาบ้านเมือง หลักการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารที่อิสลามได้ริเริ่มขึ้นมาเป็นเวลา 1000 กว่าปีมาแล้ว ทั้งที่ในสมัยนั้น ประชาชนไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นและไม่ได้รับโอกาสให้คำปรึกษาแก่ผู้นำเลย

4.3 หลักการการแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสม

อัลลอฮฺได้กล่าวความว่า “ โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าอย่าบิดพลิ้วต่ออัลลอฮฺและศาสนทูต และอย่าบิดพลิ้วต่อความไว้วางใจ (ที่ผู้อื่นมอบแก่) พวกเจ้า ทั้งๆ ที่พวกเจ้าก็รู้ดี ” อัล กุรอาน 8 : 27)

จากอายะฮฺที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นทำให้เข้าใจได้ว่าการแต่งตั้งหรือคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมในการดำรงตำแหน่งนั้นสำคัญมาก จึงได้มีการกำหนดหลักการไว้อย่างชัดเจน นั่นคือให้ใช้หลักความเหมาะสมเป็นหลัก ความเหมาะสมในที่นี้หมายถึงความเหมาะสมที่ครอบคลุมทั้งทางโลกและทางธรรมซึ่งหมายความว่าผู้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในทั้งสองเรื่องเป็นอย่างดี ไม่ได้หมายความว่ามีความชำนาญในด้านการบริหารแต่เพียงอย่างเดียวที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีศาสนาอยู่ในจิตใจ มีจิตใจเที่ยงธรรม มีความศรัทธา มีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺและขำเกรงต่อพระองค์อย่างมั่นคง นอกจากนี้อิสลามถือว่า การแต่งตั้งผู้ที่ไม่เหมาะสม หรือเนื่องจากมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำ เป็นการทรยศต่ออัลลอฮฺ เราะซูลและศรัทธาชนเลยทีเดียว ดังปรากฏในหะดีษความว่า “ผู้ใดที่ดำรงตำแหน่งในกิจการของมุสลิม โดยที่เขาแต่งตั้งคนๆหนึ่ง ทั้งที่เขารู้ว่ายังมีผู้อื่นที่เหมาะสมกว่าคนๆ นั้น แน่แน่นอนเขาได้ทรยศต่ออัลลอฮฺ เราะซูลและบรรดาผู้ศรัทธา” (หะดีษรายงานโดยหากิม)

4.4 หลักการความเสมอภาค

ความเสมอภาคนับได้ว่าเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้นำ อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

“โอ้มวลมนุษย์ แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากชายหนึ่งหญิงหนึ่ง และบันดาลพวกเจ้าให้แตกออกเป็นเผ่าพันธุ์และเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน แท้จริงผู้มีเกียรติที่สุดในหมู่พวกเจ้า ณ อัลลอฮฺคือ ผู้ที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ” อัลกุรอาน 49 : 13)

นบีมุฮัมมัดได้กล่าวไว้ความว่า

“ โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลายจงรู้ไว้เถิดว่าแท้จริงพระเจ้าของพวกท่านนั้น องค์เดียว (มีเพียง) คนเดียวกัน (ก็มาจาก) บรรพบุรุษของพวกท่านจงรู้เถิดว่าคนอาหรับก็ไม่ได้เลิศเหนือคนที่ไม่ใช่อาหรับ และคนที่ไม่ใช่อาหรับก็ไม่ได้เหนือกว่าคนอาหรับ คนผิวแดงก็ไม่ได้เลิศเหนือกว่าคนผิวดำ

และคนพิดคำก็ไม่ได้เหนือกว่าคนพิดแดง และผู้ที่ประเสริฐยิ่งก็คือผู้ที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์เท่านั้น ”บันทึก) โดยอะหมัด (

จากอาเยฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่กล่าวได้บ่งบอกถึงความสำคัญของความเสมอภาคในด้านความเป็นอยู่ร่วมกันภายใต้กฎระเบียบของศาสนาอิสลามและจะได้รับสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ สีผิว ฐานะความเป็นอยู่ หรือเกียรติยศ เป็นต้น

อิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมให้มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา หรือสีผิว เพราะผู้ที่มีเกียรติในทัศนะของอิสลามอยู่ที่ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ต่างหาก

อิสลามจึงให้ความสำคัญกับการเมืองการปกครอง และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ อิสลามสอนให้มนุษย์ทราบว่าการที่สังคมมนุษย์อยู่ในครรลองของอิสลามแล้ว สังคมก็จะประสบแต่ความสุขและความปลอดภัยทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์

3.3 อิสลามกับระบบการศึกษา

การศึกษาในอิสลามไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในมุมมองของอิสลามการศึกษาจะมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือการศึกษาในอิสลามเป็นกระบวนการอบรมและบ่มเพาะสติปัญญา ร่างกายและจิตวิญญาณ เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษาในอิสลามจะมีความหมายที่ครอบคลุมในหลายมิติดังต่อไปนี้

๑. *ศรับียะฮ์* หมายถึง การอบรม การขัดเกลาจิตใจ

๒. *ตะอูลีม* หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ซึ่งรวมถึงความรู้ศาสนาและความรู้ทางโลก

๓. *ตะอูดีบ* หมายถึง การอบรมบ่มนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีระเบียบวินัย

จากคำนิยามของการศึกษาในอิสลามข้างต้น จะพบว่าการศึกษาในอิสลามมีลักษณะเฉพาะดังนี้

๑. เป็นการศึกษาตลอดชีพ

๒. เป็นการพัฒนาทุกส่วนของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิญญาณ สติปัญญา ร่างกายและสังคม

๓. เป็นการสนองตอบวัตถุประสงค์ของการสร้างมนุษย์ กล่าวคือเพื่อเป็นบ่าวของอัลลอฮ์และเป็นตัวแทนของพระองค์บนพื้นแผ่นดิน

๔. ทำให้สมาชิกของสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเจริญรุ่งเรือง

๓.3.๑ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

บุรฮานุดดีน อัล ชัรญูญีมิตั้งหน้าว่าการศึกษาในอิสลามมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. แสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์

๒. ชีวิตในอนาคต

๓. ขจัดความไม่รู้

๔. พิทักษ์รักษาศาสนา และ

๔. การคงอยู่ของอิสลาม

อัลเฆาะซาลีมีทัศนะว่าการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงไว้ซึ่ง*อัคลาฟ*(จริยธรรม)ที่ดี และเพื่อขจัดความไม่รู้

อิบน์ คอลดูน มีทัศนะว่าการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้นักเรียนสามารถวางแผนที่จะตอบสนองความต้องการของสังคม
2. แสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่อยู่เหนือความรู้ที่ได้มาจากประสาทสัมผัส
3. พัฒนาบุคลิกนิสัยให้สอดคล้องกับศาสนา เพราะสิ่งนี้จะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตในสังคม

ได้อย่างสงบสุข

4. ให้นักเรียนมั่นใจกับวิธีการดำเนินชีวิต

ซัยยิดนาบิบ อัลออตตาส มีทัศนะว่าการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตกัลญาณชน ท่านกล่าวว่ามนุษย์ที่ดีมีคุณธรรม(*ศอลิห*)นั้นคือบุคคลที่มีจรรยาบรรณทางอันงดงาม(*อะดบ์*)

หะสัน ลังกุลง มีทัศนะว่าการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อผลิตบ่าวที่เคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในขณะเดียวกันแต่ละศาสตร์ก็จะมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ผู้ศึกษาต้องบรรลุให้เกิดความเชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นๆ

มุฮัมมัด อะฎีเยซ กล่าวว่ามีเป้าหมายแรกและเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาอิสลามคือการขัดเกลาทางศีลธรรมและการอบรมทางจิตวิญญาณ ท่านมีทัศนะว่าจริยธรรมทางศาสนาเป็นอุดมการณ์ เป็นจริยธรรมที่สมบูรณ์และลักษณะอันสูงส่งนี้เป็นพื้นฐานของการศึกษาในอิสลาม

อับดุลลอฮ์ นะซิห อุลวาน ได้กล่าวในหนังสือ () ว่าการให้การศึกษาต้องครอบคลุมด้านต่างๆ เช่น ด้านความศรัทธา จริยธรรม สรีระ สติปัญญา และสังคม สรุปแล้วการศึกษาที่สมบูรณ์ตามทัศนะของอับดุลลอฮ์ นะซิห อุลวานนั้นต้องครอบคลุม ๔ ด้าน คือ ด้านสรีระ จิตใจ สติปัญญา และสังคม

สะฟิร อาลัม มีทัศนะว่าการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อ

๑. ให้ปัจเจกบุคคลได้อิบาอะฮ์(เคารพภักดี)ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังเป้าหมายของการสร้างมนุษย์และญินดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ในอัลกุรอานความว่า

“และฉัน (อัลลอฮ์) มิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่ให้เคารพภักดีฉัน” (อัลกุรอาน 51: 56)

2. เพื่อสร้างประชาชาติ(อุมมะฮ์)ที่ดี ดังที่คำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ความว่า

“พวกเจ้านั้นเป็นประชาชาติที่ดีซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับมนุษยชาติโดยที่พวกเขาให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่มิชอบ” (อัลกุรอาน 3 :110)

3. เพื่อปลูกฝังคุณค่าของอิสลามในตัวของมนุษย์

๔. เพื่อชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับมุสลิม และการขอให้อัลลอฮ์ ﷻ ทรงชี้แนวทางที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่มีมุสลิมวอนขออยู่เป็นกิจวัตรในทุกครั้งที่เขาละหมาด

เป้าหมายของการศึกษาที่ได้เสนอไว้ในการประชุมเกี่ยวกับการศึกษาอิสลามครั้งแรกที่เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบียในปีค.ศ. 1977 ได้เสนอเป้าหมายว่า เพื่อการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มี

ความสมดุล โดยการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้สึกและประสาทสัมผัส การศึกษาของประเทศมุสลิมควรมุ่งเน้นให้มนุษย์เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา การจินตนาการ สรีระ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทั้งปัจเจกบุคคลและส่วนรวม พร้อมทั้งโน้มน้ำหนักและชักจูงด้านต่าง ๆ เหล่านี้สู่พระเจ้า เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคมและมนุษยชาติ จากความหมายดังกล่าวทำให้การศึกษาที่แท้จริงนั้นจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการที่สมดุลในทุกๆ ด้านของความเป็นมนุษย์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สังคม จิตใจ วิญญาณ และสติปัญญา

กล่าวโดยสรุปแล้วเป้าหมายของการศึกษาในอิสลามนั้นจะมีมากมาย แต่เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาอิสลามคือการสร้างมนุษย์เพื่อการเคารพภักดี(อิบาดะฮ์)และเป็นการเป็นผู้แทน(เคาะลีฟะฮ์)ของพระองค์บนพื้นแผ่นดิน การที่มนุษย์จะเป็นบ่าวที่เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์และเป็นเคาะลีฟะฮ์ได้ เขาผู้นั้นก็ต้องเป็นมนุษย์ที่ศอลิห และปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มนุษย์เป็นบ่าวที่ดีของพระองค์นั้นคืออิสลาม และการที่จะรู้จักและเข้าใจอิสลามก็ต้องอาศัยการศึกษาเท่านั้น

๓.3.๒ หลักสูตรการศึกษาอิสลาม

หลักสูตรของการศึกษาอิสลามต้องมีลักษณะโดยสรุปดังนี้

๑. เกี่ยวข้องกับการศรัทธาในความเอกภาพของอัลลอฮ์ ﷻ (เตาฮีด)

๒. เกี่ยวเนื่องกับศาสนา

๓. มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์

๔. สอดคล้องกับทุกชีวิตบนพื้นพิภพ

หลักสูตรที่ถือเป็นหัวใจของการศึกษาจะต้องเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่พร้อมจะเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ ﷻ และพร้อมสำหรับการเป็นเคาะลีฟะฮ์ ของพระองค์บนพื้นแผ่นดินนี้

๓.3.๓ ระบบการศึกษาอิสลาม

ในปัจจุบันประเทศมุสลิมส่วนใหญ่มีระบบการศึกษาอยู่สองระบบที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ทั้งสองระบบดังกล่าววางอยู่บนพื้นฐานปรัชญาที่ต่างกัน ดังนั้นเป้าหมายทางการศึกษาของทั้งสองระบบจึงแตกต่างกันโดยปริยาย ระบบการศึกษาทั้งสองนี้คือ

(1) ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม (Traditional System)

(2) ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ (Modern System)

ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม หรืออาจเรียกว่า“ระบบการศึกษาศาสนา (Religious System) การศึกษาในระบบนี้จะเน้นหนักในเรื่องศาสนา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ด้วยความบริสุทธิ์ใจและนำศาสนามาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นให้มีการยอมรับว่าอะหฺย(คำวิวรรณ์)เป็นแหล่งที่มาของสังฆกรรม

ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่เป็นระบบการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาตะวันตกและปรัชญาเซคคิวลา(Secular)ที่แยกศาสนจักรออกจากอาณาจักร การศึกษาในระบบนี้จะไม่ยอมรับว่าอะหฺย(คำวิวรรณ์)

คือแหล่งที่มาของความรู้ แต่จะยอมรับความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่มาจากสมมุติฐานต่าง ๆ ที่ได้รับการทดลองทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

ปัจจุบันการศึกษาทั้งสองระบบดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในประเทศมุสลิม ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากการศึกษาแบบสมัยใหม่มักจะได้ทำงานกับภาครัฐ และได้ดำรงตำแหน่งที่สูง ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่จะวนเวียนอยู่กับการเป็นครูสอนศาสนา บางคนอาจจะรับราชการบ้าง แต่ก็ได้รับตำแหน่งที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ ประชากรของประเทศส่วนใหญ่จึงมุ่งไปยังสถาบันการศึกษาที่ใช้ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดานักเรียนนักศึกษาที่ได้รับโอกาสที่ดี พวกเขามักจะเลือกเรียนในสถาบันที่ใช้ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ ส่วนบรรดานักศึกษาที่ขาดโอกาสส่วนใหญ่จะเลือกศึกษาในสถาบันการศึกษาแบบดั้งเดิม อาจจะเป็นเพราะเหตุนี้เองที่ทำให้ผลผลิตทางการศึกษาแบบดั้งเดิมไม่สามารถที่จะเทียบเคียงกับผลผลิตทางการศึกษาแบบสมัยใหม่

ในประเทศไทยก็เช่นกัน การศึกษาอิสลามมีสองระบบ คือการศึกษาแบบดั้งเดิมและระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ บางสถาบันการศึกษาก็จะมีทั้งสองระบบ แต่จะเป็นอิสระต่อกัน เช่น กรณีโรงเรียนสองระบบ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งปกติในช่วงเช้าจะเป็นระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมโดยจะสอนวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว ส่วนในตอนบ่ายก็จะเป็นระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ วิชาที่สอนเป็นวิชาสามัญ แม้ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางโรงได้ใช้หลักสูตรบูรณาการ แต่มีอาจที่จะด่วนสรุปได้ว่า ผลผลิตของหลักสูตรบูรณาการนี้จะดีกว่าผลผลิตของหลักสูตรเดิมที่แยกวิชาศาสนาและวิชาสามัญออกจากกัน ทั้งนี้เพราะหลักสูตรบูรณาการที่แท้จริงไม่ได้หมายถึงการรวมวิชาศาสนาและวิชาสามัญเข้าด้วยกันเพียงอย่างเดียว แต่หลักสูตรบูรณาการมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น

ความจริงการศึกษาในทัศนะอิสลามนั้น เป็นการศึกษาแบบบูรณาการ ทั้งวิชาศาสนาและวิชาการทางโลกเข้าด้วยกัน การกลับสู่ระบบการศึกษาแบบอิสลามที่แท้จริง จำเป็นที่จะต้องสร้างระบบการศึกษาใหม่ขึ้นมา ระบบการศึกษาใหม่นี้ต้องเป็นแบบบูรณาการที่บูรณาการทั้งสองระบบการศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีระบบกฎเกณฑ์ และทั้งสองระบบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ไม่ควรมีการแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญหรือแยกวิชาสามัญออกจากวิชาศาสนา เพราะการศึกษาตามทัศนะอิสลามนั้น ไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัลกุรอาน หรือวิชาศาสนบัญญัติเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม

ในยุคแรก ๆ ของประวัติศาสตร์อิสลาม นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญกับวิชาการสาขาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาการทางศาสนาหรือวิชาการทางโลก ดังข้อเขียนของ อะหมัด ซาลาบี ว่า

“... เมื่อนบีมุฮัมมัดถึงเมืองมะดีนะฮ์ มัสยิดของท่านก็ถูกสร้างขึ้นที่อัลมिरบัฏ () และในมัสยิดแห่งนี้ นบีมุฮัมมัด ﷺ เคยสอนเคาะหะบะฮ์ของท่านเกี่ยวกับ วิชาศาสนา และวิชาทางโลก”

อีกตัวอย่างหนึ่งเราเห็นได้จากเหตุการณ์หลังสงครามบะดร์ ซึ่งชัยชนะในครั้งนั้นตกเป็นของมุสลิม ชาวกรอยชหลายคนถูกจับเป็นเชลยศึก นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงมอบหมายให้เชลยสงครามเหล่านั้นสอนลูกหลาน

มุสลิมที่อยู่ในนครมะดีนะฮ์ เพื่อเป็นค่าไถ่สำหรับพวกเขา ความจริงเชลยสงครามเหล่านั้นไม่มีความรู้เกี่ยวกับอัลกุรอานเลย แต่ทำไมนบีมุฮัมมัด ﷺ อนุญาตให้พวกเขาเหล่านั้นสอนบรรดาลูก ๆ ของมุสลิม สิ่งนี้ย่อมแสดงให้เห็นประจักษ์ว่านบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญกับวิชาการอื่นๆ นอกเหนือไปจากวิชาการศาสนาในยุคต้น ๆ ของประวัติศาสตร์อิสลามการศึกษาของชาวมุสลิมมีเพียงระบบเดียว ที่มีการเรียนการสอนทั้งวิชาการศาสนาและวิชาการทางโลก ในสมัยอับบาซียะฮ์ก็เช่นเดียวกัน วิชาศาสนาและวิชาสามัญได้รวมอยู่ในหลักสูตรเดียวกัน

เมื่อเราพิจารณาถึงวิชาการต่างๆ ของบรรดามุสลิมในยุคต้นๆ ของประวัติศาสตร์อิสลาม เราจะตระหนักว่าวิชาการศาสนาและวิชาการสามัญนั้นไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ และทั้งสองวิชาได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรเดียวกัน แม้กระทั่งสมัยที่ชาวมองโกลรุกรานประเทศมุสลิม บรรดาประเทศมุสลิมในขณะนั้นก็ยังคงมีหลักสูตรทั่วไปเพียงหลักสูตรเดียว ไม่มีการแยกวิชาศาสนาและวิชาสามัญ การแยกวิชาศาสนาและวิชาสามัญออกจากกันนั้นเริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 19-20 แห่งคริสตกาล เมื่อประเทศมุสลิมตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก

ในต้นศตวรรษที่ ๒๑ นี้เราถือว่าเป็นสมัยของการฟื้นฟูทางการศึกษา บรรดานักการศึกษามุสลิมต่างพยายามที่จะย้อนกลับไปสู่ยุคของนบีมุฮัมมัด ﷺ สมัยดังกล่าวการศึกษามีเพียงระบบเดียวที่วิชาการศาสนาและวิชาการสามัญได้รับการบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างมีระบบ บรรดานักการศึกษาเหล่านี้ได้ตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่การบูรณาการที่แท้จริงเป็นสิ่งที่ยากในทางปฏิบัติ เพราะมิใช่หมายถึงการรวมวิชาการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ แม้วิชาการต่าง ๆ ได้รับการ บูรณาการเข้าด้วยกันแล้ว แต่สถานภาพของวิชาการต่าง ๆ นั้นจะไม่เท่าเทียมกัน วิชาการศาสนาจะมีสถานภาพที่สูงกว่าวิชาการอื่น ๆ ความพยายามในปัจจุบันที่ต้องการทำให้ทุกวิชามีสถานภาพที่เท่าเทียมกันนั้น เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญากลุ่มวัตถุนิยม อะลิส อัครอฟ ได้กล่าวถึงสถานภาพของวิชาต่าง ๆ อย่างชัดเจนว่า

“ศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆ นั้นมีสถานภาพที่แตกต่างกัน ศาสตร์ที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณจะมีสถานภาพที่สูงสุด... ศาสตร์ที่เกี่ยวกับคุณค่าแห่งคุณธรรมจะมีความสำคัญรองลงมา จากนั้นก็จะเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับสติปัญญา หรือศาสตร์ที่จะนำมาซึ่งหลักการของสติปัญญา จากนั้นก็จะเป็นศาสตร์ที่ควบคุมและจัดระเบียบจินตนาการ และตามด้วยศาสตร์ที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถควบคุมประสาทสัมผัส”

จากเป้าหมายการศึกษาที่ได้เสนอไว้ในการประชุมเกี่ยวกับการศึกษาอิสลามครั้งแรกที่เมืองเจดะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เราจะเห็นว่าการศึกษาในทัศนะของอิสลามนั้นเป็นการศึกษาแบบบูรณาการที่รวมวิชาสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏให้เห็นแล้วในยุคแรก ๆ ของอิสลาม คำศัพท์ “วิชาศาสนาและวิชาสามัญ” ยังไม่ปรากฏเพราะทุกสาขาวิชาถูกรวมเข้าด้วยกันภายใต้วิชาศาสนา ที่เป็นเช่นนี้เพราะการศึกษาของชาวมุสลิมในยุคต้นๆ ของอิสลามมีเพียงระบบเดียว และหลักสูตรก็มีเพียงหลักสูตรเดียวเช่นกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ปัจจุบันนี้วิชาศาสนาและวิชาสามัญถูกแยกออกจากกัน จนทำให้เกิดทวิระบบ

และระบบการศึกษาทั้งสองก็มีปรัชญาที่ขัดแย้งกัน การที่เราจะบูรณาการทั้งสองระบบการศึกษานี้เข้าด้วยกันจึงเป็นสิ่งที่ยาก ซัยยิด อะลี อัซรอฟ มีทัศนะว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะบูรณาการทั้งสองระบบการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้วางอยู่บนปรัชญาเดียวกัน เพราะปรัชญาของทั้งสองระบบนี้มีความขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิง

ดังนั้นสรุปว่า การบูรณาการการศึกษาที่สมบูรณ์แบบค่อนข้างที่จะเป็นไปได้ยากในสังคมปัจจุบัน เพราะการบูรณาการที่สมบูรณ์นั้นหลักสูตร หนังสือแบบเรียน วิธีการสอนตลอดจนบุคลากรทางการศึกษานั้นจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม แม้ว่าการบูรณาการการศึกษาสามารถปฏิบัติได้ในบางระดับ แต่ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างรอบคอบ เพราะการบูรณาการที่หละหลวมจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี อย่างไรก็ตาม เมื่อเราตระหนักว่าหลักสูตรการศึกษาในอิสลามนั้นเป็นหลักสูตรบูรณาการ ความพยายามที่จะต้องบูรณาการการศึกษานั้นจึงควรได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นักปราชญ์มุสลิมและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมืออย่างจริงจังในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และร่วมมือสร้างหลักสูตรบูรณาการให้สอดคล้องกับอิสลาม อันจะนำมาซึ่งอารยธรรมและความรุ่งเรืองแก่สังคมมุสลิมต่อไป

3.4 อิสลามกับระบบเศรษฐกิจ

ความจำเป็นพื้นฐานประการหนึ่งของมนุษย์ คือมนุษย์ต้องอาศัยกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาตอบสนองความต้องการของการดำรงชีวิต ในฐานะที่อิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ที่สอนมนุษย์ในทุกแง่มุมที่เป็นความต้องการของชีวิต ดังนั้นอิสลามจึงมีคำสอนที่ว่าด้วยเศรษฐกิจ สรุปได้ดังนี้

3.4.1 วัตถุประสงค์และวิธีการของเศรษฐกิจอิสลาม

ระบบเศรษฐกิจอิสลามมีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การประกันสิทธิ การครอบครองทรัพย์สินสมบัติขั้นต่ำสุดที่มนุษย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ศรีและเกียรติยศของมนุษย์พร้อมกับเจตนารมณ์อันสูงส่งของอัลลอฮ์ ที่ต้องการให้มนุษย์ใช้ศักยภาพที่มีอยู่เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ โดยปราศจากการบีบบังคับ เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวอิสลามจึงกำหนดวิธีการ 2 รูปแบบคือ

ก. การกำหนดกฎเกณฑ์ เช่น บทบัญญัติที่ว่าด้วยการครอบครองกรรมสิทธิ์ การกระจายรายได้ การจัดสรรทรัพยากร ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนด้วยกัน ระหว่างคนรวยกับคนจน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐที่เกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งอิสลามได้กำหนดเป็นศาสนบัญญัติอย่างชัดเจน โดยที่มุสลิมต้องยึดปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ข. การส่งเสริมส่งเสริม ซึ่งถือเป็นการยกระดับให้มุสลิมใช้ชีวิตอย่างปกติสุข มีจริยธรรมอันสูงส่ง และพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีและจิตสาธารณะ

ดังกรณีชะกาตเป็นตัวอย่าง ซึ่งอิสลามถือว่าชะกาต คือหลักประกันสังคมที่สำคัญในเศรษฐกิจอิสลาม ดังนั้นอิสลามจึงกำหนดศาสนบัญญัติว่าด้วยชะกาตอย่างชัดเจน การกำชับสิ่งให้คนรวยจ่ายชะกาตแก่ผู้ด้อยโอกาส และถือว่าการไม่จ่ายชะกาตถือเป็นการกระทำบาปอันยิ่งใหญ่ที่สมควรได้รับโทษอันสาสม

แต่ในขณะเดียวกันอิสลามมีการรณรงค์ส่งเสริมให้มุสลิมมีใจสาธารณะด้วยการบริจาคทาน (เศาะดะเกาะฮฺ) โดยถือว่าการบริจาคทานที่นอกเหนือจากการจ่ายซะกาตนั้น เป็นกุศลทานอันยิ่งใหญ่เช่นเดียวกัน

3.4.2 ธรรมเนียมในทรัพย์สิน

ตามทัศนะอิสลามมิได้กำหนดเพื่อตัดขาดระบบเศรษฐกิจอิสลาม ความต้องการของมนุษย์ ต้องการครอบครองทรัพย์สิน แต่ในขณะเดียวกันก็มิได้ปล่อยโอกาสให้แต่ละคนกอบโกยทรัพย์สินสมบัติตามใจชอบ บทบัญญัติในอิสลามจึงมีลักษณะของการ “คุมกิลเลส” มากกว่าการ “ดักกิลเลส” ซึ่งเป็นการฝืนสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่อิสลามยอมรับว่าโดยสามัญสำนึกแล้วมนุษย์มีความต้องการครอบครองทรัพย์สินและถือว่า กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์มีความรู้สึกระตือรือร้นในการทำงาน

อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ในอัลกุรอาน ความว่า

“มนุษย์ถูกประดับประดาให้เกิดความรักในบรรดาสิ่งที่เป็นเสน่ห์อันได้แก่ผู้หญิงและลูกชาย ทอง และเงินอันมากมาย ม้าตัวดีๆ ปศุสัตว์และไร่นา” (อัลกุรอาน 3:14)

อัลกุรอานได้กล่าวถึงทรัพย์สินสมบัติที่เป็นกรรมสิทธิ์ของมนุษย์ เพื่อสอนให้เราทราบว่ามนุษย์โดยสามัญสำนึกแล้วมีความต้องการครอบครองทรัพย์สินสมบัติ ในบางครั้งอัลกุรอานได้ระบุว่าทรัพย์สินสมบัติเป็นของอัลลอฮฺ เพื่อให้มนุษย์รับรู้ว่าเป็นหน้าที่ของมนุษย์ในการจัดสรรดูแลทรัพย์สินสมบัติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด อิสลามจึงไม่อนุญาตใช้ทรัพยากรอย่างเปล่าประโยชน์หรือถือครองโดยปัจเจกบุคคล โดยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง อัลลอฮฺตรัสไว้ความว่า

“และจงบริจาคแก่พวกเขาซึ่งทรัพย์สินสมบัติของอัลลอฮฺที่พระองค์ทรงประทานแก่พวกเขา” (อัลกุรอาน 24:33)

“และจงบริจาคในแนวทางของอัลลอฮฺในสิ่งที่พระองค์ทรงให้พวกเขาเป็นตัวแทนของมัน” (อัลกุรอาน ๕๗:7)

นอกจากนี้อิสลามถือว่าความเหลื่อมล้ำในการถือครองกรรมสิทธิ์นั้น เป็นปกติวิสัยของสังคมมนุษย์ การที่มีกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนจนในสังคมไม่ได้ถือว่าสังคมนั้นผิดปกติแต่ยังใด ตรงกับที่คนรวยมอบสิทธิที่พึงได้ให้แก่คนจนและปฏิบัติหน้าที่จัดการรายได้แก่คนด้อยโอกาสตามที่อิสลามกำหนดไว้ อัลกุรอานได้กล่าวในเรื่องนี้ความว่า

“และอัลลอฮฺทรงทำให้บางคนในหมู่พวกเขาดีเด่นกว่าอีกบางคนในเรื่องปัจจัยยังชีพ” (อัลกุรอาน ๑๖:๗๑)

“เราต่างหากที่ เป็นผู้จัดสรรการทำมาหากินของพวกเขา ระหว่างพวกเขาในการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ และเราได้เชิดชูบางคนในหมู่พวกเขาเหนือกว่าอีกบางคนหลายชั้น” (อัลกุรอาน 43:32)

ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าอิสลามยอมรับให้มีชนชั้นมหาเศรษฐีที่มีทรัพย์สินอย่างสิ้นฟ้าและใช้ชีวิตอย่างหรูหรา ในขณะเดียวกันก็ยังมียากที่แทบไม่มีที่ซุกหัวนอนในสังคมเดียวกัน ช่องว่างที่ห่างไกลระหว่างสองชนชั้น ในลักษณะนี้จะไม่มีวันเกิดขึ้นในสังคมมุสลิม เพราะผู้ร่ำรวยจะต้องยื่นมือให้ความ

ช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้ ในขณะที่ผู้ยากจนก็ต้องหาทางพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงไม่เคยสอนให้มนุษย์พยายามแบ่งปันการถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างเท่าเทียมกัน เพราะความเสมอภาคด้านการถือครองทรัพย์สิน ถือเป็นความคิดที่ฝืนกับสามัญสำนึกของมนุษย์ เช่นเดียวกันกับแนวคิดที่มีให้มนุษย์ถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

ในเมื่อมนุษย์มีความเหลื่อมล้ำทางด้านสติปัญญาโอกาส แม้กระทั่งความรู้สึกรักชังและจี้คร้านในการทำงานแล้วมีเหตุผลอะไรที่จะบังคับให้มนุษย์ได้รับผลตอบแทนอย่างเท่าเทียมกัน

ในสังคมมุสลิมจึงเป็นสังคมปรองดองระหว่างกัน ไม่มีการเอาเปรียบจากกลุ่มคนรวย และไม่มีความรู้สึกเคียดแค้นของกลุ่มยากจน ทั้งสองกลุ่มจึงไม่มีวันเกิดการปะทะเนื่องจากความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองกรรมสิทธิ์โดยเด็ดขาด

3.4.3 เงื่อนไขของการถือครองกรรมสิทธิ์และแนวทางเพื่อทำให้ทรัพย์สินสมบัติออกเจย

อิสลามถือว่าทรัพย์สินสมบัติเป็นกรรมสิทธิ์อันแท้จริงของอัลลอฮ์ มนุษย์ถือครองทรัพย์สินสมบัติในฐานะผู้แทนอัลลอฮ์เท่านั้น ดังนั้นผู้แทนจึงไม่มีสิทธิ์ที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งตามอำเภอใจ เว้นแต่ได้รับฉันทานุมัติจากเจ้าของที่แท้จริงเสียก่อน

อิสลามจึงกำหนดเงื่อนไขการถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังนี้

1. การถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินด้วยวิธีการที่ถูกต้องและสอดคล้องกับหลักการ ศาสนบัญญัติเท่านั้น

๒. อิสลามไม่อนุญาตให้มีการสะสมทรัพย์สินสมบัติโดยที่ไม่สามารถสร้างประโยชน์สำหรับปัจเจกบุคคลหรือชุมชน

3. ทรัพย์สินสมบัติที่ถือครองนั้นจะต้องใช้จ่ายในแนวทางที่พึงประสงค์ ไม่มีการใช้จ่ายอย่าง สลู่ยสุราย และไม่ใช่ว่าเป็นการตระหนี่ จี๋เหนียวจนไม่เกิดการใช้จ่ายเลย

4. อิสลามให้อุญาตให้ทรัพย์สินสมบัติมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนในเฉพาะกลุ่มคนรวยเท่านั้นแต่ต้องหมุนเวียนแก่คนในสังคมอย่างยุติธรรม

5. ทรัพย์สินสมบัติที่เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม จะต้องบริหารจัดการโดยส่วนรวมหรือมอบหมายให้รัฐ จัดสรรดูแล ไม่อนุญาตให้ปัจเจกบุคคลถือครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ไม่มีการสัมปทานโดยวิธีการผูกขาด

นบีมูฮัมมัด กล่าวไว้ความว่า”มนุษย์มีส่วนในสิ่งของสามชนิด (คือ) น้ำ สนามหญ้า และไฟ” (รายงานโดยอาหมัดและอะบูดาอูด) เพราะทั้งสามประการดังกล่าวถือเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ไม่ควรตกอยู่ในกิจการของคนเดียว ทุกคนต้องมีส่วนร่วมบริหารจัดการ หรืออาจมอบหมายให้รัฐ จัดการดูแลอย่างยุติธรรมที่สุด

แนวทางการถือครองทรัพย์สินสมบัติที่ต้องห้าม

แนวทางหรือวิธีการถือครองทรัพย์สินสมบัติต้องห้ามในอิสลามมีดังนี้

1. การน้อ โกง นบีมุฮัมมัดกล่าวไว้ ความว่า “ผู้ใดที่น้อ โกงผู้อื่นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติของฉนั้น”
2. การกักตุนสินค้าที่เป็นที่ต้องการพื้นฐานของสังคม
3. การใช้ระบบดอกเบี้ย เพราะถือเป็นการเอากำไรโดยไม่ต้องทำงานอะไรเลย ระบบดอกเบี้ยถือเป็นระบบที่ทำลายบรรยากาศของความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นระบบที่อยู่บนพื้นฐานของการทุจริต ความอยุติธรรมและการบีบบังคับมนุษย์ด้วยกัน

3.4.4 ทศนะอิสลามเกี่ยวกับงาน

อิสลามสอนให้มนุษย์ทำงานด้วยความมุมานะ จากการทำงานและความพยายามดังกล่าว ทำให้มนุษย์สามารถสร้างคุณประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมไว้ การนิ่งเฉยโดยการคาดหวังความช่วยเหลือจากคนอื่น หรือการขอร้องจะไม่เป็นที่อนุญาต และเป็นการกระทำที่น่าตำหนิอย่างมากทีเดียว อัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“จงกล่าวเถิด (โอ้มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงทำงานเถิด แล้วอัลลอฮ์จะทรงเห็นการทำงานของพวกท่าน และสรรเสริญของพระองค์ตลอดจนบรรดาผู้ศรัทธาก็เห็นด้วย” (อัลกุรอาน 9:105)

อิสลามสอนว่าให้มนุษย์มุ่งมั่นไขว่คว้าความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ด้วยความหมั่นทำความเคารพภักดี เพื่อเป็นเสบียงสำหรับการใช้ชีวิตอันริรด์ในวันปรโลก (อาคีเราะฮ์) แต่ในขณะที่เดียวกันอิสลามกำชับไว้ว่า อย่าให้ความสำคัญกับวันปรโลกมากนักจนกระทั่งหลงลืมทำงานเพื่อการมีชีวิตอย่างสงบสุขบนโลกนี้ด้วย ด้วยเหตุนี้ อิสลามสอนให้มุสลิมรู้ว่า หลังจากเสร็จสิ้นการละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะฮ์) แล้ว ก็ให้ออกไปหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ในรูปแบบของปัจจัยยังชีพต่างๆที่อัลลอฮ์ทรงเตรียมไว้ ณ มุมต่างๆบนหน้าแผ่นดิน ส่วนหนึ่งของการขอพรที่มุสลิมทุกคนพรำวอนต่ออัลลอฮ์คือ

“โอ้พระเจ้าของฉันโปรดประทานให้แก่พวกเราซึ่งสิ่งดีงามในโลกนี้และสิ่งดีงามในวันปรโลก และโปรดคุ้มครองพวกเราให้พ้นจากการลงโทษแห่งไฟนรกด้วยเถิด” (อัลกุรอาน 2:201)

มีชายคนหนึ่งถามท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัดว่า งานชนิดใดที่ดียิ่งสำหรับคนๆหนึ่ง ท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัดตอบว่า “งานของคนใดคนหนึ่งที่ทำด้วยมือของตนเอง และรูปแบบของการซื้อขายที่บริสุทธิ์จากการละเมิดและการน้อ โกงทั้งปวง” (หะดีษรายงานโดย อาหมัดและบัซซาร์)

หะดีษรายงานโดยอัลบุคอรีสอนไว้ความว่า “แน่แท้ เมื่อเจ้าหาไม้ฟืนแล้วมัดแล้ววางไว้บนหลัง (แล้วนำไปขาย) นั้นเป็นสิ่งที่ดีกว่าที่เจ้าไปขอร้องจากคนอื่น ซึ่งบางทีเขาอาจจะให้หรือปฏิเสธก็ได้”

ครั้งหนึ่งนบีมุฮัมมัดได้นั่งอยู่พร้อมกับบรรดาสาวกของท่าน และได้เห็นชายหนุ่มคนหนึ่งเดินมุ่งหน้าสู่ตลาดด้วยท่าทางขยันขันแข็งยิ่งนัก บรรดาสาวกพากันพรำบ่นด้วยความเสียดายว่า น่าจะเกณฑ์ชายคนนี้เป็นทหาร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสงครามเพื่ออัลลอฮ์ นบีมุฮัมมัดจึงได้กล่าวว่า “ถ้าหากชายผู้นี้แสวงหาปัจจัยยังชีพเพื่อลูกๆของเขายังเล็กอยู่ เขาก็จัดอยู่ในประเภทของคนทำงานในหนทางของอัลลอฮ์ หากเขาแสวงหาปัจจัยยังชีพเพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่ของเขาที่สูงอายุแล้วเขาก็จัดอยู่ในกลุ่มคนของคนที่ทำงานในหนทางของอัลลอฮ์ หากเขาแสวงหาปัจจัยยังชีพสำหรับเลี้ยงดูตัวเองจนไม่ถึงกับต้องไปขอร้อง เขาก็จัดอยู่ในกลุ่ม

คนของคนทำงานในหนทางของอัลลอฮ์เช่นเดียวกัน ถ้าเขาออกไปหาทรัพย์สินด้วยเจตนาเพื่อการ โอ้อวด และหยิ่งในความมั่งคั่งที่ตนเองได้รับแล้ว เขาถูกจัดอยู่ในหนทางของเหล่ามารร้าย(ชัยฏอน)” (หะดีษรายงาน โดย ฎอบรอนี)

อิสลามไม่ได้กำหนดลักษณะและประเภทของงานว่า งานไหนดียิ่งไปกว่ากัน แต่อิสลามสอนว่า トラบใดที่เป็นการทำงานที่สุจริตและทำงานโดยบริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ ไม่ใช่เพื่อ โอ้อวดแล้ว ก็ถือว่าเป็นงานที่ดีและมีเกียรติในทัศนะของอัลลอฮ์ การที่หะดีษข้างต้นได้ระบุลักษณะงานของชายคนหนึ่งนั้น เป็นเพียงตัวอย่างที่จะสอนว่า มนุษย์สามารถประกอบอาชีพอะไรก็ได้ที่สุจริต แม้อาชีพที่แทบไม่ต้องใช้ความสามารถอะไรเลย เว้นแต่ความขยันขันแข็ง เช่น การหาเศษไม้ เศษขยะ หรือวัสดุเก่าๆ ที่เหลือใช้ ซึ่งถึงแม้ดูเหมือนเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย แต่หากมีการจัดการที่ดี อาชีพเหล่านี้สามารถนำมาซึ่งรายได้อันมหาศาลเลยทีเดียว

นอกจากนี้อิสลามยังกำชับให้สมาชิกในสังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกัน ดังหะดีษที่รายงานโดย ฎอบรอนีกว่าไว้ความว่า “จะไม่เป็นผู้ศรัทธาสำหรับผู้ที่นอนหลับในเวลา กลางคืนในสภาพที่อึมครึม ทั่วๆไปเขารู้ว่ามิเพื่อนบ้านของเขากำลังหิวโหยอยู่”

นบีมุฮัมมัดﷺ ยังได้กล่าวอีกความว่า “หากมีคนอื่นๆ หนึ่งที่ทุกข์ยากลำบากจนกระทั่งต้องอดอาหารอยู่ เป็นเนื่อง ใช้ชีวิตในชุมชนใด โดยที่ชุมชนนั้น ไม่ให้ความช่วยเหลือแล้ว แน่แน่นอนอัลลอฮ์จะไม่คุ้มครองให้แก่ ชุมชนนั้น” (หะดีษรายงาน โดย ฮากิม)

ดังนั้นสมาชิกทุกคนในสังคมต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาปากท้องสมาชิกใน สังคมนั้นๆ และทุกคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างสุดความสามารถ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ระบบเศรษฐกิจอิสลามที่เป็นหลักประกันแห่งความสงบสุขของชีวิต ทั้งบนโลกนี้และโลกหน้า(อาคีเราะฮ์)

3.5 อิสลามกับสถาบันครอบครัว

ครอบครัว เป็นแหล่งกำเนิดแรกของมนุษย์ ตรงนี้เองที่เป็นแหล่งกำหนดลักษณะนิสัยเบื้องต้นของ มนุษย์ ดังนั้น ครอบครัวจึงมิได้เป็นเพียงแหล่งกำเนิดของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งกำเนิดของอารย ธรรมด้วย ดังนั้น ก่อนอื่น จึงขอให้เรามาศึกษาถึงคำสอนของหลักศาสนบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวดู

ครอบครัวประกอบด้วยสามี ภรรยาและลูก คำสั่งของอิสลามเกี่ยวกับครอบครัวนั้นชัดเจนมาก กล่าวคือ อิสลามได้กำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานและจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่ ภรรยาและลูกและต้องคุ้มครองคนในครอบครัวให้พ้นจากความชั่วช้าเลวทรามต่าง ๆ ส่วนผู้หญิงนั้น อิสลามได้กำหนดหน้าที่สำหรับการดูแลบ้านช่อง การอบรมและการเลี้ยงดูลูกอย่างดีที่สุด จัดหาความ สะดวกสบายและความพึงพอใจให้แก่สามีและลูก หน้าที่ของลูกก็คือการเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ และเมื่อ เติบโตแล้วก็ต้องรับใช้พ่อแม่และจัดหาสิ่งจำเป็นให้แก่ท่านทั้งสอง

เพื่อที่จะให้ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีการจัดการอย่างดีและมีระเบียบวินัย อิสลามได้วางมาตรการ สองอย่างไว้ดังต่อไปนี้

(๑) สามียังได้ถูกกำหนดให้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ไม่มีสถาบันใดที่สามารถทำงานได้อย่างราบรื่นถ้าหากไม่มีหัวหน้าจัดการ เป็นไปไม่ได้ที่มหาวิทยาลัยจะไม่มีอธิการบดี หรือเมืองหนึ่งเมืองใดจะไม่มีผู้ปกครอง ถ้าหากไม่มีใครควบคุมสถาบัน ความปั่นป่วนวุ่นวายก็จะติดตามมา ถ้าหากทุกคนในครอบครัวต่างคนต่างทำตามใจของตัวเอง ครอบครัวนั้นก็คงจะไม่มีอะไรนอกจากความปั่นป่วนวุ่นวาย ถ้าหากสามีไปทางหนึ่ง ภรรยาไปอีกทางหนึ่ง อนาคตของลูกก็จะต้องถูกทำลาย ในครอบครัวจะต้องมีใครสักคนหนึ่งเป็นหัวหน้าเพื่อรักษาระเบียบวินัย ดังนั้น อิสลามได้มอบตำแหน่งนี้ให้แก่สามีและด้วยวิธีการนี้เองที่ทำให้ครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่มีระเบียบวินัยของอารยธรรมและเป็นแบบจำลองสำหรับสังคมส่วนใหญ่

(๒) หัวหน้าครอบครัวจะต้องมีความรับผิดชอบ นั่นคือ หัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่ที่จะต้องทำงานและทำทุกสิ่งที่เป็นเรื่องนอกบ้านเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทั้งนี้เพื่อที่ผู้หญิงจะสามารถอุทิศเวลาอย่างเต็มที่ในการดูแลงานบ้านและเลี้ยงดูลูก ซึ่งจะเป็นอนาคตของสังคม ผู้หญิงได้ถูกสั่งให้อยู่ในบ้านและทำงานที่ต้องรับผิดชอบ อิสลามไม่ต้องการเก็บภาษีซ้อนจากผู้หญิง การเลี้ยงดูบุตรและดูแลงานบ้านแล้วยังต้องออกไปทำงานรายได้นอกบ้านอีกนั้น เป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรมอย่างแน่นอน ดังนั้น อิสลามจึงได้แบ่งงานระหว่างเพศไว้

แต่ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าผู้หญิงมีได้รับอนุญาตให้ออกนอกบ้านเลยหากจำเป็น เธอก็ได้รับอนุญาตกฎหมายได้กำหนดให้บ้านเป็นสถานที่ทำงานพิเศษและได้ย้ำว่าผู้หญิงจะต้องเอาใจใส่ในการปรับปรุงชีวิตที่บ้านให้ดีขึ้น เมื่อใดก็ตามที่เธอต้องออกนอกบ้าน เธอจะต้องปฏิบัติตามระเบียบบางอย่าง

เป็นกฎ โดยทั่วไปว่า ครอบครัวแผ่ขยายกว้างออกไปโดยความสัมพันธ์ทางสายเลือด การรวมสมาชิกในครอบครัวเข้าด้วยกัน การรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวให้มีความใกล้ชิดและอบอุ่น การทำให้แต่ละคนในครอบครัวเป็นแหล่งของการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นความเข้มแข็งและความพึงพอใจร่วมกันนั้น กฎหมายอิสลามได้กำหนดกฎและระเบียบพื้นฐานบางอย่างที่สอดคล้องกับเหตุผลทุกยุคสมัยไว้ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑) การแต่งงานระหว่างบุคคลที่มีความใกล้ชิดกัน โดยธรรมชาติและโดยสภาพแวดล้อมเป็นที่ต้องห้าม เช่น การแต่งงานระหว่างแม่กับลูกชาย พ่อกับลูกสาว พ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง พี่ชายน้องชายกับพี่สาวน้องสาว พี่เลี้ยงน้องเลี้ยงผู้ชายกับพี่เลี้ยงน้องเลี้ยงผู้หญิง ลูกกับหลานสาว น้า (พี่สาวน้องสาวของพ่อหรือของแม่) กับหลานชาย แม่ยายกับลูกเขย และพ่อผัวกับลูกสะใภ้ การห้ามนี้จะทำให้ความผูกพันในครอบครัวมีความแน่นแฟ้นและทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติเหล่านี้สะอาดบริสุทธิ์ และไม่มีสิ่งแปลกประหลาด คนเหล่านี้สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดและจะรักใคร่กันอย่างมีน้ำใสใจจริง

๒) นอกเหนือจากขอบเขตของความสัมพันธ์ทางการแต่งงานที่ต้องห้ามดังกล่าวข้างต้นแล้ว การแต่งงานระหว่างครอบครัวซึ่งเป็นญาติกันก็สามารถทำได้ ทั้งนี้เพื่อที่ความสัมพันธ์ทางการแต่งงานจะได้ผูกพันพวกเขาให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไปอีก การผูกพันกันทางการแต่งงานระหว่างสองครอบครัวที่รู้จักกันและต่างรู้นิสัยใจคอและขนบธรรมเนียมซึ่งกันและกันนั้น โดยทั่วไปแล้วการผูกพันที่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น

อิสลามจึงไม่เพียงแต่จะอนุญาตเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนและชอบความสัมพันธ์กับครอบครัวที่เป็นเครือญาติมากกว่าครอบครัวที่ไม่รู้จักอะไรเลย(ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นที่ห้ามก็ตาม)

๓) ในกลุ่มของครอบครัวที่เป็นเครือญาตินั้น โดยปกติแล้วจะมีทั้งคนรวยและคนจน คนฐานะดีและคนที่ด้อยฐานะ หลักการอิสลามกำหนดว่าญาติของมนุษย์นั้นมีสิทธิที่ยิ่งใหญ่เหนือเขา มุสลิมถูกสั่งให้เคารพผูกพันนี้ในทุกๆทางที่เป็นไปได้ การไม่ซื่อสัตย์ต่อญาติของตนและการไม่ใส่ใจต่อสิทธิของพวกเขาถือเป็นบาปใหญ่อย่างหนึ่งและพระเจ้าก็ไม่อนุญาต ถ้าหากญาติคนหนึ่งยากจนหรือได้รับความเดือดร้อนบางอย่าง มันก็เป็นหน้าที่ของญาติที่ร่ำรวยและมีฐานะจะต้องให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงสิทธิของเครือญาติเป็นพิเศษนี้ได้ถูกสั่งไว้ในเรื่องของชะกาดและการทำทานอื่นๆ

๔) ในอิสลาม กฎหมายเกี่ยวกับมรดกได้ถูกกำหนดไว้ในลักษณะที่ทรัพย์สินที่ผู้ตายทิ้งไว้ในวันนั้นไม่สามารถที่จะไปรวมไว้ในที่หนึ่งที่ได้ มันจะต้องถูกนำมาแจกจ่ายในลักษณะที่ญาติใกล้ชิดทั้งหมดจะได้รับส่วนแบ่งของตน ลูกชาย ลูกสาว สามี พ่อ แม่ พี่ชายน้องชายและพี่สาวน้องสาวเป็นญาติที่ใกล้ชิดที่สุดและจะได้รับการแบ่งก่อนเป็นลำดับแรก แต่ถ้าหากญาติใกล้ชิดดังกล่าวไม่มี ส่วนแบ่งของมรดกนั้นก็จะถูกจัดแบ่งให้แก่ญาติใกล้ชิดลำดับถัดไป ดังนั้น หลังจากที่ใครคนหนึ่งคนใดเสียชีวิตลง ทรัพย์สินของเขาจะถูกแบ่งให้แก่ญาติใกล้ชิด ดังนั้น อิสลามจึงทำลายการสะสมความมั่งคั่งไว้แต่เพียงผู้เดียวแบบทุนนิยม กฎหมายของอิสลามเป็นกฎหมายที่ดีงามกว่ากฎหมายใด และขณะนี้สังคมอื่นที่กำลังทำในสิ่งเช่นเดียวกันนี้ แต่เรื่องน่าเศร้าก็คือ มุสลิมเองกลับไม่รู้ถึงศักยภาพอันทรงพลังของกฎหมายอิสลามและบางคนกลับหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามเพราะความโง่เขลา ในหลายส่วนของอนุทวีป ลูกสาวได้ถูกจำกัดสิทธิ์มิให้มีส่วนในมรดก นี่เป็นความไม่ยุติธรรมที่เห็นได้ชัดๆ และเป็นการละเมิดคำสั่งของอัลกุรอาน

หลังจากครอบครัวและความสัมพันธ์ของครอบครัวแล้ว ต่อไปก็เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเพื่อน เพื่อนบ้าน ผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นหมู่บ้านหรือเมืองเดียวกันกับเขา ซึ่งเขาจะต้องติดต่อสัมพันธ์ด้วยอย่างต่อเนื่อง อิสลามยอมรับความสัมพันธ์เหล่านี้และได้สั่งมุสลิมให้ปฏิบัติต่อกันเหล่านี้โดยตรงเท่าเทียมกันและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน อิสลามได้ตั้งบรรดาผู้ศรัทธาให้เคารพความรู้สึกของคนอื่น หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาหยาบ โคลนและสร้างความเข้าใจผิด ช่วยเหลือคนยากไร้และคนพิการ เห็นใจผู้ประสบความทุกข์ยาก ดูแลเด็กกำพร้าและแม่ม่าย ให้อาหารแก่ผู้หิวโหย ให้เสื้อผ้าแก่ผู้ขัดสนและช่วยคนตกงานให้ได้มีงานทำ ซึ่งการทำความดีในลักษณะเช่นนี้ครอบคลุมทั้งผู้เป็นมุสลิมและชนต่างศาสนิก

อิสลามกล่าวว่า ถ้าหากพระเจ้าประทานความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ท่านจงอย่าใช้มันอย่างฟุ่มเฟือย อิสลามห้ามการใช้ภาษาขณะที่ทำมาจากทองและเงิน ห้ามการใส่ผ้าไหมราคาแพงและการใช้จ่ายเงินทองไปอย่างไร้สาระในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และฟุ่มเฟือย คำสอนของอิสลามนี้ วางอยู่บนหลักการที่ว่ามนุษย์มิได้รับอนุญาตให้หาความมั่งคั่งที่อาจเลี้ยงดูคนได้นับพันคนไปใช้อย่างสาหัสเสียดาย มันเป็นเรื่องโหดร้ายและไม่เป็นธรรมที่เงินซึ่งสามารถเลี้ยงดูคนออกอยากมากมาย จะต้องมาถูกทิ้งขว้างในการโอ้อวดอย่างไร้สาระ อิสลามไม่ได้จำกัดสิทธิ์ในความมั่งคั่งและความเป็นเจ้าของของมนุษย์ สิ่งที่มีมนุษย์หามาได้หรือได้รับมรดกตกทอดมานั้นเป็นทรัพย์สินของเขาอย่างไม่ต้องสงสัย อิสลามยอมรับสิทธิของเขาและ

อนุญาตให้เขามีความสุขในทรัพย์สินนั้นใช้มันอย่างดีที่สุด นอกจากนี้แล้ว อิสลามยังได้กำหนดอีกว่า ถ้าหากคุณมีความมั่งคั่ง คุณก็ควรที่จะสวมใส่เสื้อผ้าดีๆ มีบ้านที่น่าอยู่และมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสมฐานะ แต่สิ่งที่อิสลามต้องการก็คือในการดำเนินชีวิตเช่นนั้น ก็อย่าให้ความเป็นมนุษย์ต้องสูญเสียไป

สิ่งที่อิสลามไม่อนุมัติโดยสิ้นเชิงก็คือการถือตัวเองเป็นสรณะโดยไม่คำนึงถึงสวัสดิการและความเป็นอยู่ที่ดีของคนอื่น ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้เกิดการหลงตัวเอง อิสลามต้องการให้สังคมทั้งหมดเจริญมั่งคั่ง ไม่ใช่แต่เฉพาะคนเพียงไม่กี่คน หรือตระกูลเพียงไม่กี่ตระกูลเท่านั้น อิสลามต้องการปลูกฝังความสำนึกทางสังคมขึ้นในจิตใจของผู้ปฏิบัติตามและแนะนำพวกเขาให้ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย หลีกเลี่ยงความสิ้นเปลือง และในขณะที่ตอบสนองความต้องการของตนเองนั้น ก็ควรที่จะคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของเครือญาติใกล้ชิด เพื่อน เพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมโลกของเขาด้วย นี่คือนโยบายที่อิสลามต้องการจะให้เกิดขึ้น

นอกจากนี้อิสลามได้กำหนดให้มุสลิมมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กำชับกันในเรื่องความดีและห้ามปรามความชั่ว และคอยสอดส่องดูแลมิให้ความชั่วร้ายเข้ามาในสังคมของตน คำสั่งบางอย่างของกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ

๑) เพื่อรักษาชีวิตทางศีลธรรมของสังคมและการป้องกันสังคมให้เกิดการพัฒนาไปด้วยดี การอยู่ร่วมปะปนกันระหว่างชายและหญิงเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เว้นแต่ภายใต้กฎกติกาที่อนุโลมโดยหลักศาสนบัญญัติ อิสลามได้กำหนดหน้าที่การงานระหว่างเพศทั้งสองไว้อย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้หญิงควรที่จะอุทิศตนเองให้แก่งานบ้านงานเรือนและผู้ชายก็ควรที่จะใส่ใจต่อการทำงานของตนในบรรยากาศทางเศรษฐกิจและสังคม

พร้อมกันนี้ ผู้ชายก็ถูกสั่งให้ลดสายตาต่ำและไม่ให้มองผู้หญิง ถ้าหากใครบางคนมองเห็นผู้หญิงโดยบังเอิญ เขาก็จะต้องรีบเบนสายตาหนี ในขณะที่ผู้หญิงก็ถูกกำหนดให้แต่งกายอย่างมิดชิด อิสลามถือว่าการเปิดเผยอวัยวะที่ต้องปกปิดและเครื่องประดับประดับเป็นบาปใหญ่และเป็นการกระทำที่น่าประณามเป็นอย่างยิ่ง การพยายามที่จะมองเพศตรงข้ามถือเป็นความผิดและการพยายามที่จะใกล้ชิดสนิทสนมนั้นยิ่งบาปกว่า ทั้งชายและหญิงต่างมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลศีลธรรมส่วนบุคคลของตนเองและป้องกันจิตวิญญาณของตนไว้ให้ปลอดภัยจากมลทินทุกอย่าง การแต่งงานเป็นรูปแบบที่เหมาะสมของความสัมพันธ์ทางเพศและห้ามพยายามข่มขืนจำกัดนี้หรือแม้แต่จะคิดถึงเรื่องการมีสิทธิพิเศษทางเพศใด ๆ ทั้งสิ้น ความคิดและจินตนาการของมนุษย์ควรที่จะสะอาดบริสุทธิ์

๒) ด้วยเหตุผลเดียวกันนี้เองจึงได้มีการสั่งให้มีการสวมใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสม ผู้ชายจะต้องไม่เปิดเผยร่างกายของเขาตั้งแต่หัวเข้าไปจนถึงสะดือ และผู้หญิงจะต้องไม่เปิดเผยเรือนร่างส่วนใดของเธอก่อนหน้าใบหน้าและฝ่ามือให้แก่ผู้ใดนอกจากสามีของเธอและญาติที่ใกล้ชิดของเธอ การปกปิดส่วนที่จะต้องปกปิดนี้เป็นหน้าที่ทางศาสนาของผู้ชายและผู้หญิงทุกคน โดยอาศัยคำสั่งนี้ อิสลามมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกฝังสำนึกแห่งความสงบเสถียรเยียมตัวและความบริสุทธิ์ให้แก่มุสลิมและเพื่อที่จะทำลายความไม่สุภาพและการผิดศีลธรรม

๓) อิสลามไม่ยอมรับการพักผ่อนหย่อนใจ การสนุกสนานและการบันเทิงเรีงรมย์ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศและทำลายหลักการแห่งศีลธรรม เพราะสิ่งดังกล่าวนอกจากเป็นการสิ้นเปลืองเวลา เงินทองและ

พลังงานไปโดยเปล่าประโยชน์แล้ว ยังเป็นการทำลายโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมและเป็นต้นเหตุของ
อบายมุขและอาชญากรรมอีกด้วย แน่นนอนการพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งจำเป็นเพราะมันเป็นสิ่งที่จะกระตุ้น
กิจกรรมให้ดำเนินต่อไปอีกและมันจะทำให้ชีวิตและการผจญภัยมีความกระฉับกระเฉง มันเป็นสิ่งที่มีความ
สำคัญต่อชีวิตเหมือนกับน้ำและอากาศ ดังนั้น เราจึงต้องการการพักผ่อนหย่อนใจหลังการทำงานหนัก
แต่มันจะต้องเป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ทำให้ความคิดสดชื่นและสร้างความมีชีวิตชีวาให้แก่จิตใจ มิใช่ทำ
ให้จิตใจตกต่ำและเลวทราม การบันเทิงไร้สาระที่คนนับพันนับหมื่นมองเห็นจากเลวทรามแห่งอาชญากรรม
และการผิดศีลธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ขัดต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณค่า ถึงแม้ว่ามันอาจจะทำให้เกิดความ
สะใจในอารมณ์ แต่ผลของมันที่มีต่อจิตใจและศีลธรรมนั้นก็เป็นเรื่องที่น่ากลัว สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถที่จะเกิด
ได้ในสังคมและวัฒนธรรมอิสลาม

๔) เพื่อป้องกันเอกภาพและความเป็นปึกแผ่นของสังคมและเพื่อที่จะก่อให้เกิดสวัสดิการและความ
เป็นอยู่ที่ดีของสังคมมุสลิม บรรดาผู้ศรัทธาได้ถูกสั่งให้หลีกเลี่ยงการเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน การแตกแยกกัน
ทางสังคมและการแบ่งแยกเป็นพวกเป็นเหล่าทุกประเภท พวกเขาได้ถูกสั่งให้แก้ไขความแตกต่างและความ
ขัดแย้งกันตามหลักการที่ได้วางไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานและแบบอย่างคำสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ และถ้าหาก
ไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ พวกเขาก็ควรจะลืมความขัดแย้งนั้นเสียในนามของอัลลอฮ์ ﷻ และปล่อยให้มัน
ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของพระองค์แทนที่จะมาทะเลาะเบาะแว้งและต่อสู้กันเอง ส่วนในเรื่องของสวัสดิการ
ร่วมกันภายในสังคมนั้น พวกเขาจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เชื้อฟิงบรรดาผู้นำของตนและหลีกเลี่ยงการ
ลี้ลับล่องหนไปกับการโต้เถียงกันในเรื่องหุุ่มหิม ความสับสนวุ่นวายและการแตกแยกกันด้วยเรื่อง
เล็กน้อยนั้นมีแต่จะนำความเสื่อมเสียมาให้แก่สังคมมุสลิมและเป็นบ่อเกิดแห่งความอ่อนแอของสังคม สิ่ง
เหล่านี้จะต้องถูกขจัดให้หมดไป

๕) อิสลามถือว่าความรู้และวิทยาการต่าง ๆ คือมรดกร่วมกันของมนุษยชาติและมุสลิมมีเสรีภาพ
อย่างเต็มที่ที่จะเรียนรู้และนำมาใช้ประโยชน์ได้ตามความสามารถ แต่ในเรื่องของวัฒนธรรมและวิถีแห่ง
การดำเนินชีวิตนั้น อิสลามห้ามมุสลิมลอกเลียนแบบวิถีการดำรงชีวิตของคนอื่น จิตวิทยาแห่งการ
ลอกเลียนแบบแนะนำว่าการเลียนแบบนั้นเกิดขึ้นมาจากความรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อยด้อยกว่าคนอื่น และผล
สุดท้ายเมื่อปลายทางก็คือมันได้สร้างความรู้สึกลึกซึ้งของผู้พ่ายแพ้ให้เกิดขึ้น การลอกเลียนวัฒนธรรมของคนอื่น
นั้นสร้างความเสียหายให้แก่สังคม มันทำลายพลังภายในของสังคม ทำให้วิสัยทัศน์ของสังคมพร่ามัว ทำลาย
ความสามารถของคนในชาติ ก่อให้เกิดความรู้สึกต่ำต้อยและค่อย ๆ คูดซึมต้นน้ำแห่งวัฒนธรรมให้หมดไป
โดยเฉพะอย่างยิ่งวัฒนธรรมที่มีรากเหง้าที่ปฏิเสธศาสนา บูชาวัตถุและอารมณ์ใฝ่ต่ำ

ส่วนความสัมพันธ์ของมุสลิมกับชนต่างศาสนา นั้น บรรดาผู้ศรัทธาได้ถูกสั่งมิให้ทำตนเป็นคนใจ
แคบ พวกเขาได้ถูกสั่งมิให้กล่าวร้ายหรือใช้คำพูดในทางที่เสียหายต่อผู้นำทางศาสนาหรือนักบวชของผู้ที่
มิใช่มุสลิมและจะต้องไม่พูดสิ่งใดที่เป็นการดูถูกเกี่ยวกับศาสนาของผู้อื่น พวกเขาได้ถูกสั่งมิให้ก่อการพิพาท
กับศาสนิกอื่นโดยไม่จำเป็น ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและเป็นมิตรต่อกัน ถ้าหากคนต่างศาสนิกรักษา

สันติภาพและมีท่าทีเป็นมิตรต่อมุสลิม ไม่ได้ละเมิดสิทธิอื่น ๆ ของมุสลิม มุสลิมก็ต้องรักษามิตรภาพกับพวกเขาไว้และปฏิบัติต่อพวกเขาด้วยดีและมีใจเป็นธรรม

ด้วยคำสั่งของอิสลามนี้เอง ที่เรามีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์และมีความสุภาพมากกว่าคนอื่น ส่วนกิริยามารยาทที่ไม่ดี ความประพฤติกิเลสเลวทราม การสร้างความเดือดร้อนในทุกรูปแบบ การกดขี่และความใจแคบเป็นสิ่งที่ขัดต่อเจตนารมณ์แห่งอิสลาม มุสลิมถูกกำเนิดขึ้นมาในโลกเพื่อที่จะเป็นสัญลักษณ์ที่ยังมีชีวิตของความดี เกียรติยศและความมีมนุษยธรรม มุสลิมจะต้องสนใจผู้คนด้วยลักษณะนิสัยและตัวอย่างของเขา ด้วยวิธีนี้เท่านั้นที่เขาจะสามารถเป็นทูตที่แท้จริงของอิสลามได้

3.6 อิสลามกับงานสาธารณกุศล

อิสลามให้ความสำคัญกับงานสาธารณกุศลเป็นอย่างยิ่ง งานสาธารณกุศลในที่นี้หมายถึงการที่มนุษย์พยายามสร้างคุณประโยชน์แก่คนอื่น ไม่ว่าจะเป็คุณประโยชน์เชิงรูปธรรมหรือนามธรรมก็ตาม โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เว้นแต่เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ﷻ

หัวใจของศรัทธาชนที่อุทิศตนทำงานด้านสาธารณกุศลนั้น นอกเหนือจะมีความผูกพันและโยงใยกับโลกอาคิเราะฮ์(ปรโลกอันนิรันดร์) หวังในผลตอบแทนของอัลลอฮ์ﷻ และใฝ่ฝันที่จะเข้าสวนสวรรค์ของพระองค์แล้ว ชีวิตของเขาบนโลกนี้ ก็เต็มเปี่ยมด้วยความสิริมงคล หัวใจที่เบิกบาน มีชีวิตที่สดใสที่ไม่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเลขได้

งานสาธารณกุศลจึงเป็นวัตถุประสงค์หลักของศาสนอิสลามที่ประกาศโดยนบีมุฮัมมัดﷺ ด้วยเหตุดังกล่าวอิสลามจึงเชิญชวนสู่การทำความดีผ่านบทบัญญัติในอัลกุรอานและแบบอย่าง(ซุนนะฮ์) สรุปได้ดังนี้

1. อิสลามได้กำชับให้ศรัทธาชนกระทำแต่ความดี ดังปรากฏในอัลกุรอานความว่า

“และจงประกอบความดี หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับชัยชนะ” (อัลกุรอาน 22:77)

“และความดีใด ๆ ที่พวกเขากระทำ พวกเขาจะไม่ถูกปฏิเสธในความดีนั้นเป็นอันขาด และอัลลอฮ์ทรงรู้ดีต่อบรรดาผู้ที่ยำเกรง”(อัลกุรอาน 3:115)

2. อิสลามกำชับให้ศรัทธาชนใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน ดังปรากฏในอัลกุรอานความว่า

“และจงพูดจาแก่เพื่อนมนุษย์อย่างดี” (อัลกุรอาน 2:83)

นบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวไว้ความว่า

“ผู้ใดที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันอาคิเราะฮ์แล้ว เขาพึงใช้วาจาที่ดีหรือนิ่งเสีย”

3. อิสลามกำชับให้มุสลิมเร่งรีบในการทำความดี อัลลอฮ์ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และพวกเจ้าจงรีบเร่งกันไปสู่การอภัยโทษจากพระเจ้าของพวกเขา และไปสู่สวรรค์ซึ่งความกว้างของมันนั้น คือบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน โดยที่มันถูกเตรียมไว้สำหรับบรรดาผู้ที่ยำเกรง” (อัลกุรอาน 3:133)

อะบูฮุร็อยเราะฮ์เล่าว่า มีกลุ่มผู้ยากจนมาหานบีมุฮัมมัดﷺ พร้อมร้องเรียนว่า บุคคลที่ร่ำรวยสามารถกอบโกยผลประโยชน์มากมาย และได้พำนักอยู่ ณ ชั้นสูงสุดในสวนสวรรค์ พวกเขาละหมาดเหมือนพวกเรา ละหมาด พวกเขาถือศีลอดเหมือนกับเราถือศีลอด แต่พวกเขามีทรัพย์สินสมบัติอันเหลือเฟือในการทำหัจญ์

กระทำอุมเราะฮฺ ญิฮาดและการบริจาคทาน ในขณะที่พวกเราไม่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ นบีมุฮัมมัดﷺ จึงกล่าวว่า “เอาไหมล่ะ! ฉันจะบอกพวกท่าน หากพวกท่านปฏิบัติแล้ว พวกท่านจะได้ผลบุญมากกว่าผู้คนก่อนหน้าพวกท่าน ไม่มีใครที่สามารถเทียบเคียงพวกท่านและพวกท่านจะเป็นผู้ประเสริฐสุด เว้นแต่จะมีบุคคลที่กระทำเหมือนพวกท่าน ท่านทั้งหลายจงกล่าว ตัสบีหฺ () ตะหฺมีด () และตักบีร () หลังละหมาดทุกครั้ง จำนวน 33 ครั้ง”

4. อิสลามเชิญชวนให้ศรัทธาชนกระทำแต่ความดี อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และจงให้มีขึ้นในบรรดาพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่เชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามปรามมิให้กระทำสิ่งที่ไม่ชอบ และชนเหล่านี้แหละคือผู้ได้รับความสำเร็จ” (อัลกุรอาน 3:104)

นบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวไว้ความว่า

“ผู้ใดที่ชี้แนะให้กระทำความดี เขาจะได้ผลบุญเทียบเท่ากับผู้ที่ปฏิบัติความดีนั้น”

5. อิสลามสอนให้มุสลิมส่งเสริมการกระทำความดี อัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“เจ้าเห็นแล้วมิใช่หรือ ผู้ที่ปฏิเสธการตอบแทน นั่นก็คือผู้ที่ไม่สนใจใยดีต่อเด็กกำพร้า และไม่สนับสนุนในการให้อาหารแก่ผู้ขัดสน” (อัลกุรอาน 107:1-3)

อัลกุรอานได้เล่าถึงสาเหตุของบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาที่ต้องเข้านรกว่า

แท้จริง เขามิได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺผู้ยิ่งใหญ่ และเขามิได้ส่งเสริมให้อาหารแก่คนขัดสน” (อัลกุรอาน 69:33-34)

อัลกุรอานได้ประณามผู้ปฏิเสธศรัทธาว่า

ความว่า “มิใช่เช่นนั้นดอก แต่พวกเจ้ามิได้ให้เกียรติแก่เด็กกำพร้าต่างหาก และพวกเจ้ามิได้ส่งเสริมกันในการให้อาหารแก่คนยากจนและขัดสน” (อัลกุรอาน 89:17-18)

อัลกุรอานข้างต้นสอนให้เราเห็นว่า นอกจากอิสลามได้สั่งให้มุสลิมให้อาหารแก่ผู้ขัดสนแล้ว อิสลามได้เพิ่มภารกิจแก่มุสลิมด้วยการกำชับให้เขาสนับสนุนและส่งเสริมในการให้อาหารแก่ผู้ยากไร้อีกด้วย

6. อิสลามสอนให้มุสลิมมีความตั้งใจที่จะกระทำความดี

ผู้ใดที่ไม่มีความสามารถที่จะกระทำความดี อิสลามเปิดโอกาสให้เขาตั้งใจที่จะกระทำความดี เพราะการตั้งใจที่บริสุทธิ์ย่อมประเสริฐกว่าการกระทำที่มีนัยที่ไม่ดีแอบแฝงอยู่ ดังปรากฏในหะดีษที่นบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวไว้ความว่า “โลกใบนี้มีไว้เพื่อคน 4 ประเภทได้แก่ 1) บ่าวที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานทรัพย์สมบัติและความรู้ให้แก่เขา เขาเกรงกลัวอัลลอฮฺ ﷻ และกระชับสัมพันธ์ไมตรีระหว่างเพื่อนมนุษย์และเขารับรู้สิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ ที่พึงให้ บุคคลผู้นี้คือบุคคลที่ประเสริฐสุด 2) บ่าวที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานความรู้แต่ไม่ประทานทรัพย์สมบัติให้แก่เขา เขาจึงตั้งใจอย่างบริสุทธิ์และกล่าวว่า “หากฉันมีทรัพย์สมบัติแล้ว ฉันจะกระทำเหมือนกับคนๆ นั้น เขาจึงตั้งใจที่จะกระทำความดีตลอดเวลา ดังนั้นเขาทั้งสองคนได้รับผลบุญอย่างเท่าเทียมกัน 3) บ่าวที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานทรัพย์สมบัติแต่ไม่ประทานความรู้ เขาจึงทำลายทรัพย์สมบัติของเขาโดยปราศจากความรู้ ไม่เกรงกลัวอัลลอฮฺ ﷻ ไม่กระชับสัมพันธ์ไมตรีระหว่างเพื่อนมนุษย์และไม่รับรู้สิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ ที่พึงให้ บุคคลผู้นั้นคือบุคคลที่ชั่วช้าที่สุด และ 4) บ่าวที่อัลลอฮฺ ﷻ ไม่ประทานทั้งทรัพย์สมบัติและความรู้ แต่เขากล่าวว่า “หากฉันมีทรัพย์สมบัติ ฉันจะกระทำเยี่ยงคนๆ นั้น เขาจึงตั้งใจที่จะกระทำความดีอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเขาทั้งสองคนจะได้รับบาปอย่างเท่าเทียมกัน”

7. อิสลามส่งเสริมให้กระทำความดี แม้เพียงน้อยนิด อัลกุรอานได้กล่าวไว้ความว่า

“ดังนั้น ผู้ใดกระทำความดีหนึ่งเท่าละอองธุลี เขาก็จะเห็นมัน” (อัลกุรอาน 99:7)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกความว่า

“แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทรงอธรรมแม้เพียงน้ำหนักเท่าผงธุลี และถ้ามันเป็นสิ่งที่ดีอย่างหนึ่งอย่างใด พระองค์ก็จะทรงเพิ่มพูนความดีนั้นเป็นทวีคูณ และทรงประทานให้จากที่พระองค์ ซึ่งรางวัลอันใหญ่หลวง”

(อัลกุรอาน 4:40)

นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ความว่า

“การบริจาคจำนวน 1 DIRHAM มีคุณค่าที่ประเสริฐกว่า 100,000 DIRHAM” เหล่าเสาะหาบะฮ์จึงถามว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น? นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงตอบว่า “ผู้ชายคนหนึ่งมีเงินจำนวน 2 DIRHAM เขาได้บริจาคจำนวน 1 DIRHAM (ครึ่งหนึ่งของทรัพย์สินของเขา) ในขณะที่ชายคนหนึ่งไปที่กุฎุมบีของเขาและได้บริจาคจำนวน 100,000 DIRHAM”

8. อิสลามประณามคนที่ขัดขวางการทำความดี

การขัดขวางการทำความดีเป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่มิมีนิสัยอันต่ำช้า โสมม ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“และเจ้าอย่าปฏิบัติตามทุกคนที่เป็นนักสาบานที่ต่ำช้า ผู้นิทาตระเวนใส่ร้ายผู้อื่น ผู้ขัดขวางการทำความดี ผู้ธรรมลวงละเมิดและกระทำบาป” (อัลกุรอาน 68:10-12)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกความว่า

“เจ้าทั้งสอง(2 มะลาอิกะฮ์) จงโยนทุกคนที่ปฏิเสธศรัทธา และดีร์ลงในนรกยะอันนัม ผู้ขัดขวางการทำความดี ผู้ฝ่าฝืนและเคลือบแฉง(ในวันปรโลก)” (อัลกุรอาน 50:24-25)

9. อิสลามส่งเสริมผู้การทำความดี อัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรมและความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรูกัน และพึงกลัวเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ” (อัลกุรอาน 5:2)

นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ความว่า

“อุปมาผู้ศรัทธาด้วยกัน อุปมัยคั่งอาคารหลังหนึ่งที่ทุกส่วนต่างค้ำจุนซึ่งกันและกัน” และนบีมุฮัมมัด ได้สอดนิ้วมือทั้งสองข้างของท่านเข้าด้วยกัน

10. ผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำความดี ย่อมได้รับผลบุญอย่างเท่าเทียมกัน

ท่านหญิงอาอิชะฮ์เล่าว่า นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า “หากหญิงคนหนึ่งบริจาคอาหารที่มีประโยชน์ที่มีอยู่ในบ้านของนาง นางจะได้รับผลบุญจากการที่นางบริจาคไว้ สามีนางก็จะได้รับผลบุญเนื่องจากเขาเป็นผู้แสวงหา และคนใช้ในบ้านก็จะได้รับผลบุญเช่นเดียวกัน(เนื่องจากมีส่วนร่วมในการทำความดี) ทั้ง 3 คน จะได้รับผลบุญอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการลดหย่อนแต่อย่างใด”

เช่นเดียวกันกับผู้ที่ทำงานในองค์กรสาธารณกุศลต่างๆ ถึงแม้เขาจะทำงาน โดยรับเงินเดือนประจำ หรือค่าตอบแทนอื่นๆ หากเขามีความตั้งใจที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ แล้ว เขาจะได้รับผลบุญเช่นเดียวกันกับผู้บริจาคทุกประการ

คุณลักษณะเฉพาะของงานสาธารณกุศลในอิสลาม

งานสาธารณกุศลในอิสลามมีคุณลักษณะเฉพาะสรุปได้ดังนี้

1. มีความครอบคลุม

งานสาธารณกุศลในอิสลาม มีอาณาบริเวณและเนื้อที่กว้างขวางที่ครอบคลุมทุกอย่างที่เป็นความดี อิสลามสอนให้มุสลิมปฏิบัติความดีแก่ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่บรรดาผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นคนๆ นั้นจะอยู่ใกล้หรือไกล เป็นมิตรหรือศัตรู มุสลิมหรือชนต่างศาสนิก มนุษย์หรือสิ่งสสารสัตว์

มุสลิมไม่ได้รับอนุญาตให้วางกรอบการทำความดีเฉพาะแก่พวกพ้องหรือญาติสนิทเท่านั้น ความโกรธแค้นและความเป็นศัตรูไม่สามารถเป็นกำแพงศักดิ์กั้นมิให้มุสลิมปฏิบัติความดี มุสลิมจึงเป็นบุคคลที่แผ่เมตตาแก่ทุกสรรพสิ่ง ดังนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ความว่า

“จะไม่มีสิทธิ์เข้าสวรรค์ เว้นแต่ผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี บรรดาเศาะฮาบะฮ์จึงกล่าวว่า พวกเราทุกคนมีจิตใจที่โอบอ้อมอารีอยู่แล้ว นบีมุฮัมมัดจึงกล่าวว่า แท้จริง มิใช่เป็นการโอบอ้อมอารีแก่บรรดาญาติสนิทมิตรสหายเท่านั้น แต่เป็นการโอบอ้อมอารีที่ครอบคลุมทุกสิ่ง”

อิสลามสอนให้มุสลิมทำความดี แม้ต่อชนต่างศาสนิก อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“อัลลอฮ์ มิได้ทรงห้ามพวกเจ้าในการที่พวกเจ้าจะทำความดีและให้ความยุติธรรมแก่บรรดาผู้ที่มิได้ต่อต้านพวกเจ้าในเรื่องศาสนาและพวกเจ้ามิได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้า แท้จริง อัลลอฮ์ ทรงรักผู้ที่มีความยุติธรรม” (อัลกุรอาน 60:8)

อัลลอฮ์ได้ตรัสอีกความว่า

“และพวกเจ้าให้อาหารเนื่องด้วยความรักต่อพระองค์แก่คนยากจน เด็กกำพร้าและเชลยศึก” (อัลกุรอาน 76:8)

สังเกตได้ว่า อัลกุรอานกำชับให้มุสลิมทำความดี แม้แต่กับเชลยสงคราม และถือว่าการกระทำดังกล่าว เป็นคุณสมบัติของบรรดาศรัทธาชนที่แท้จริง

อิสลามสอนให้มุสลิมทำความดีแม้ต่อสิ่งสสารสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคหรือใช้งาน ดังนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ความว่า “ท่านทั้งหลายจงยำเกรงอัลลอฮ์ด้วยการทำความดีแก่สัตว์เลี้ยง จงจับขี้มันด้วยดี และจงบริโภคมันด้วยดี”

อิสลามสอนให้มุสลิมทำความดีแม้ต่อแมว สุนัขและสัตว์อื่นๆ และระบุว่า การทำความดีต่อสัตว์ดังกล่าว เป็นสาเหตุหนึ่งของการเข้าสวรรค์ ในขณะที่การทำร้ายหรือกระทำทารุณสัตว์ เป็นสาเหตุแห่งความพิโรธของอัลลอฮ์ จนทำให้คนนั้นต้องถูกทรมานในขุมนรก (ขออัลลอฮ์ทรงคุ้มครอง)

2. มีความหลากหลาย

ความดีมีมากมายหลายประเภท ดังนั้นมุสลิมทั้งปัจเจกหรือองค์กรไม่ควรจำกัดความดีเพียงมิติเดียวที่คับแคบ แต่เขาต้องพยายามหาวิธีการทำความดีที่หลากหลายแบบองค์รวมครบวงจร ตามความต้องการของสังคมและกำลังความสามารถของแต่ละคน

ในบางครั้งเขาอาจทำความดีด้วยการบริจาคทรัพย์สมบัติ ให้อาหาร มอบเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหรือบริจาคความดีที่เป็นรูปธรรมทั้งหลาย

ในบางครั้งเขาอาจทำความดีเชิงนามธรรม อาทิให้การสั่งสอนอบรม และทำความเข้าใจในศาสนา สร้างรอยยิ้มให้แก่เพื่อนมนุษย์ ฟ่อนทุกข์คลายกังวล ชับน้ำตาแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ให้กำลังใจ ให้ความหวังในความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ขจัดความท้อแท้สิ้นหวัง ในบางครั้งเขาอาจบริจาคทรัพย์เงินทอง ให้ยืม

สิ่งของหรือเงินแก่ผู้ที่เดือดร้อน ซึ่งนบีมุฮัมมัดﷺ ได้สอนว่าผลบุญของการให้ยืมมีมากกว่าการบริจาคทานเสียอีก

ในบางครั้งเขาอาจบริจาคเวลาและความคิดหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเช่นแพทย์ วิศวกรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นๆ ซึ่งอาจจะบริจาคเวลาเพียง 1 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ หรือ 10 วันใน 1 ปีเพื่องานสาธารณกุศล เพราะในบางกรณี การบริจาคเวลาและทรัพย์สินทางปัญญาหรือความเชี่ยวชาญ มีประโยชน์และเป็นที่ต้องการมากกว่าการบริจาคทรัพย์สินเงินทองด้วยซ้ำไป

ในบางครั้งเขาอาจจะใกล้ชิดกับผู้อื่นที่ขาดความดีและห้ามปรามความชั่วหรือการบริจาคด้วยคำพูดที่ไพเราะหรือแม้แต่เก็บขยะหรือสิ่งปฏิกูลบนท้องถนนที่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้เดินทาง

มีหะดีษบทหนึ่งความว่า อะบูซุร็อยเราะฮ์เล่าว่า ฉันได้ยินนบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวว่า “แท้จริงฉันเห็นชายคนหนึ่งกำลังกังวลตัวอย่างมีความสุขในสวรรค์ เนื่องจากเขาเคยตัดทิ้งต้นไม้ที่ล้มทับบนถนน เพื่อมิให้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้คนที่สัญจรไปมา” (รายงานโดยมุสลิม)

มีหะดีษที่เล่าโดยอะบูซุร็อยเราะฮ์ว่า “ฉันถามรَسُول اللهِว่าอะไรหรือที่ทำให้คนๆ หนึ่งรอดพ้นจากไฟนรก นบีตอบว่าศรัทธาต่ออัลลอฮ์”

ฉันถามว่า : โอ้นบีจำเป็นต้องมีอะมัล(การปฏิบัติ)พร้อมกับการศรัทธาด้วยหรือ?

นบีตอบว่า : ท่านจงบริจาคทรัพย์สมบัติเล็กๆ น้อยๆ จากสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงประทานแก่ท่าน

อะบูซุร็อยเราะฮ์ถามว่า : หากเขาเป็นคนอนาถาที่ไม่สามารถบริจาคสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เลย

นบีตอบว่า : จงสั่งใช้ในความดี และห้ามปรามความชั่ว

อะบูซุร็อยเราะฮ์ถามว่า : หากเขาไม่มีความสามารถสั่งใช้ในความดีและห้ามปรามความชั่ว

นบีตอบว่า : จงช่วยเหลือคนอื่นในการงานที่เขาถนัด

อะบูซุร็อยเราะฮ์ถามว่า : หากไม่มีงานที่เขาถนัด

นบีตอบว่า : จงช่วยเหลือผู้ถูกรังแกอย่างอธรรม

อะบูซุร็อยเราะฮ์ถามว่า : โอ้นบี หากเขาเป็นผู้อ่อนแอไม่สามารถช่วยเหลือผู้ถูกรังแกอย่างอธรรม

นบีตอบว่า : จงหวังในสิ่งดีๆ แก่เพื่อนของเขาและจงยับยั้งการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนแก่เพื่อนมนุษย์

อะบูซุร็อยเราะฮ์ถามว่า : โอ้ رَسُول اللهِ! หากเขากระทำความผิดแล้วเขาจะเข้าสวรรค์ได้หรือไม่

นบีตอบว่า : ไม่มีศรัทธาชนคนใดที่กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งจากการกระทำความผิดแล้ว เว้นแต่สิ่งนั้นจะนำพาเขาเข้าสู่สวนสวรรค์

3. มีความต่อเนื่อง

คุณลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งของงานสาธารณกุศลในอิสลามคือ มีความต่อเนื่อง ทั้งนี้การทำความดีของมุสลิมจะมีความเกี่ยวเนื่องกับความศรัทธาและความเป็นมุสลิมของเขา ซึ่งเขาจำเป็นต้องปฏิบัติเมื่อถึงเวลาที่อิสลามบังคับให้กระทำ เช่น การจ่ายชะกาตทรัพย์สมบัติเมื่อครบจำนวนและเวลาที่กำหนด การจ่ายชะกาตฟิฏเราะฮ์เมื่อถึงวันรายอฟิฏริ ในขณะที่เดียวกันมุสลิมมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก โดยไม่มีความเกี่ยวเนื่องกับเงื่อนไขเวลา เช่น การทำความดีแก่เพื่อนบ้าน ญาติสนิทมิตรสหาย การอุปถัมภ์ช่วยเหลือผู้ขัดสนและเด็กกำพร้า ให้อาหารแก่เพื่อนบ้านที่กำลังหิวโหย ดังที่นบีมุฮัมมัดﷺ กล่าวว่าไว้ความว่า

“จะไม่เป็นผู้ศรัทธาสำหรับผู้ที่นอนหลับในเวลากลางคืนในสภาพที่อึดหน่า ทั้งๆที่เขารู้ว่ามิเพื่อนบ้านกำลังหัวโหมอยู่”

เช่นเดียวกันกับการให้พำนักพักพิงแก่ผู้เดินทาง ให้เกียรติและดูแลแขกผู้มาเยี่ยมมาเยือน ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนและการทำความดีอื่นๆ อีกมากมายที่เปิดกว้างสำหรับมุสลิมแข่งขันในการสะสมแต้มแห่งความดีเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ มุสลิมทุกคนจึงใฝ่ฝันที่จะกระทำแต่ความดี ไม่ว่าจะในรูปแบบของการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ความตั้งใจอย่างมุ่งมั่นหรือการเชิญชวนและเสนอแนะคนอื่นให้ปฏิบัติความดี ซึ่งทุกฝ่ายล้วนได้รับผลบุญจากอัลลอฮ์อย่างเท่าเทียมกัน

คุณค่าการทำงานในอิสลาม มิใช่ประเมินด้านปริมาณที่มากมายเพียงอย่างเดียว อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงตอบแทนคุณงามความดีที่ได้ปฏิบัติแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม ดังอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“ดังนั้นผู้ใดกระทำความดีหนึ่งเท่าละอองธุลี เขาก็จะเห็นมัน” (อัลกุรอาน 99:7)

บรรดาเสาะหาอะฮ์ลุลบัยตอันเลี้ยวหนึ่งของลูกอินทผาลัมหรือองุ่นเม็ดหนึ่ง พร้อมกล่าวว่า อินทผาลัมหรือองุ่นเม็ดนี้ประกอบด้วยละอองธุลีอันมากมายที่เราจะต้องได้รับผลบุญในวันแห่งการตอบแทน

อิบนุมัศอูดเล่าว่า นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า “ท่านทั้งหลายมีหน้าที่ป้องกันตัวเองจากไฟนรก แม้ด้วยการบริจาคเสี้ยวหนึ่งของลูกอินทผาลัม”

บางคนสร้างเงื่อนไขให้แก่ตนเองในการทำงานสาธารณกุศลโดยยึดเงื่อนไขเป็นตัวกำหนด อาทิ ช่วงที่เป็นนักศึกษา ช่วงที่ยังไม่มีครอบครัว ช่วงที่ยังไม่มีภาระ ช่วงที่สุขสบาย ช่วงที่อยู่ในตำแหน่งที่ดีๆ หรือ ช่วงหลังเกษียณ เมื่อยังไม่ถึงหรือสิ้นสุดเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว เขาก็จะหันหลังกับงานสาธารณกุศลอย่างสิ้นเชิง แต่สำหรับมุสลิมผู้เปี่ยมศรัทธาแล้ว งานสาธารณกุศลคือส่วนหนึ่งของชีวิตเขาที่ขาดช่วงไม่ได้ เขาพยายามทำงานด้านสาธารณกุศลตราบใดที่มีกำลังความสามารถและโอกาสที่เอื้ออำนวยแม้ว่าเขาจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม

4. มีแรงจูงใจอันสูงส่ง

คุณลักษณะพิเศษของการทำงานสาธารณกุศลในอิสลามที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความมีแรงจูงใจอันสูงส่งที่ช่วยผลักดันให้มุสลิมยอมอุทิศตนทำงานด้วยความสมัครใจ มีใจสาธารณะ ยึดมั่นในหลักการการทำความดีอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งทำทนายและบททดสอบ มีความมุ่งมั่นใฝ่สัมฤทธิ์ทำงานสู่ความสำเร็จโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยและเบื่อหน่าย ส่วนหนึ่งของแรงจูงใจอันสูงส่งดังกล่าวได้แก่

4.1 แสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ

ประการแรกที่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญสำหรับมุสลิมในการทำงานสาธารณกุศลคือ การแสวงหาความโปรดปรานและความพึงพอใจจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังอัลกุรอาน กล่าวไว้ความว่า

“และพวกเขาให้อาหารเนื่องด้วยความรักต่อพระองค์แก่คนยากจน เด็กกำพร้าและเชลยศึก (พวกเขากล่าวว่า) แท้จริงเราให้อาหารแก่พวกท่าน โดยหวังความโปรดปรานของอัลลอฮ์ เรามีได้หวังการตอบแทนและการขอบคุณจากพวกท่านแต่ประการใด” (อัลกุรอาน 76:8-9)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกความว่า

“และอุปมาบรรดาผู้ที่บริจาครทรัพย์ของพวกเขา เพื่อแสวงหาความพึงใจของอัลลอฮ์ และเพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่ตัวของพวกเขาเองนั้น ดังอุปมาสวนแห่งหนึ่ง ณ ที่เนินสูง ซึ่งมีฝนหนักประสพแก่มัน แล้วมันก็นำมาซึ่งผลของมันสองเท่า แต่ถ้ามิได้มีฝนหนักประสพแก่มัน ก็มีฝนปรอยๆ และอัลลอฮ์นั้นทรงเห็นในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกันอยู่” (อัลกุรอาน 2:265)

ส่วนหนึ่งของการแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ คือ ความใฝ่ฝันที่จะเป็นส่วนหนึ่งของชาวสวรรค์ การได้รับผลบุญและความสุขสบายในสวรรค์แห่งพำนักอันนิรันดร์ ดังปรากฏในหะดีษกุดซีย์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า “ฉันได้เตรียมสำหรับบ่าวที่ดีของฉันในสวรรค์ ด้วยการตอบแทนที่มนุษย์ไม่เคยประจักษ์ด้วยสายตา ไม่เคยสดับรับฟังด้วยหู และไม่เคยคาดคิดโดยจินตนาการ จงอ่านอัลกุรอานความว่า

“ดังนั้น จึงไม่มีชีวิตใด้รับการตอบแทนที่ถูกซ่อนไว้สำหรับพวกเขา ให้เป็นที่รื่นรมย์แก่สายตาเป็นการตอบแทนในสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไว้” (32:17)

มุสลิมทุกคนใฝ่ฝันที่จะเข้าสวรรค์ซึ่งมิใช่เป็นเพียงพำนักแห่งความรื่นรมย์หรือหาที่ที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น แต่ยังเป็นวิมานแห่งความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“อัลลอฮ์ได้ทรงสัญญาแก่บรรดามุมีนชายและบรรดามุมีนหญิง ซึ่งบรรดาสวนสวรรค์ ซึ่งมีแม่น้ำหลายสายไหลอยู่ภายใต้สวนสวรรค์เหล่านั้น โดยที่พวกเขาจะอยู่ในนั้นตลอดกาล และบรรดาสถานที่พำนักอันดีซึ่งอยู่ในบรรดาสวนสวรรค์แห่งความวัฒนาสถาพร และความโปรดปรานจากอัลลอฮ์นั้นใหญ่กว่า นั่นคือชัยชนะอันใหญ่หลวง” (อัลกุรอาน 9:72)

แรงจูงใจด้านจิตวิญญาณอันสูงส่งเช่นนี้เป็นแรงผลักดันให้บรรดาเศาะฮาบะฮ์เร่งรีบการกระทำความดีภายหลังจากพวกเขาได้สดับรับฟังอัลกุรอานที่เชิญชวนให้กระทำความดี โดยไม่แสดงอาการหวงแหนทรัพย์สมบัติที่เป็นเพียงสิ่งครอบครองนอกร่างกายแต่อย่างใด ประการเดียวที่เป็นความใฝ่ฝันของพวกเขาคือการได้รับการตอบแทนอันนิรันดร์จากอัลลอฮ์ ﷻ ดังปรากฏในหะดีษที่เล่าโดยอะนัสความว่า

“อะบูฏ็อลหะฮะฮ์เป็นชาวอันศ็อรผู้มีสวนอินทผลัมมากที่สุด และสวนอินทผลัมที่เขารักและหวงแหนมากที่สุดคือสวนที่ชื่อว่า บัรฺหฺาฮฺ ซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าของมัสยิดนบี นบีมุฮัมมัดเคยเข้าไปในสวนและดื่มน้ำอันใสสะอาดจากสวนดังกล่าว หลังจากที่ยะฮ์อัลกุรอานถูกประทานลงมาความว่า

“พวกเจ้าจะไม่ได้คุณธรรมเลยจนกว่าพวกเจ้าจะบริจาคจากสิ่งที่พวกเจ้าชอบ และสิ่งใดที่พวกเจ้าบริจาคไป แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรู้ในสิ่งนั้นดี” (อัลกุรอาน 3/92) อะบูฏ็อลหะฮะฮ์จึงรีบไปหานบีมุฮัมมัด พร้อมกล่าวว่า โอ้รสูลุลเลาะห์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสความว่า “พวกเจ้าจะไม่ได้คุณธรรมเลยจนกว่าพวกเจ้าจะบริจาคจากสิ่งที่พวกเจ้าชอบ” สวนที่ฉันรักและหวงแหนมากที่สุดคือสวนบัรฺหฺาฮฺ ดังนั้นฉันบริจาคสวนนี้โดยหวังในความดีและเก็บรักษา ณ อัลลอฮ์ ท่านจงใช้ประโยชน์จากสวนนี้ตามที่ท่านเห็นควรเถิด นบีมุฮัมมัดจึงตอบด้วยความดีใจว่า “นับเป็นทรัพย์สมบัติที่มีกำไร นับเป็นทรัพย์สมบัติที่มีกำไร”

4.2 แรงจูงใจด้านจริยธรรม

อัลกุรอานได้สร้างแรงจูงใจอันสำคัญสำหรับมุสลิมที่ทำงานด้านสาธารณกุศลด้วยการเรียกว่าพวกเขาเป็นบรรดาผู้ยำเกรง เป็นผู้ศรัทธาที่แท้จริง เป็นผู้มีสติปัญญา เป็นผู้กระทำความดี และเป็นบรรดาคณบดี ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“คัมภีร์นี้” ไม่มีความสงสัยใด ๆ ในนั้น เป็นทางนำสำหรับบรรดาผู้ยำเกรงเท่านั้น คือบรรดาผู้ศรัทธา ต่อสิ่งเร้นลับและดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และส่วนหนึ่งจากสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขานั้น พวกเขาก็บริจาคนั้น” (อัลกุรอาน 2:2-3)

อัลลอฮ์ได้ตรัสอีกความว่า

“คือบรรดาผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและส่วนหนึ่งจากสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา พวกเขาก็บริจาคนั้นแหละพวกเขาคือ ผู้ศรัทธาอย่างแท้จริง โดยที่พวกเขาจะได้รับหลายชั้น ณ พระเจ้าของพวกเขา และจะได้รับการอภัยโทษและปัจจัยยังชีพอันมากมาย” (อัลกุรอาน 8:3-4)

อัลลอฮ์ได้ตรัสอีกความว่า

“และบรรดาผู้อดทนโดยหวังพระพักตร์ (ความโปรดปราน) ของพระเจ้าของพวกเขา และดำรงการละหมาดและบริจาคนั้นที่เรานำให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา โดยซ่อนเร้นและเปิดเผย และพวกเขาขจัดความชั่วด้วยความดี ซนเหล่านั้นสำหรับพวกเขาคือที่พำนักในบั้นปลายที่ดี” (อัลกุรอาน 13:22)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกความว่า

และในทรัพย์สินสมบัติของพวกเขาจัดไว้เป็นส่วนของผู้เอื่อยขอ และผู้ไม่เอื่อยขอ” (อัลกุรอาน 51:19)

มุสลิมทุกคน ใฝ่ฝันที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นหนึ่งในจำนวนผู้คนที่อัลกุรอาน ได้กล่าวพาดพิงข้างต้น ทั้งนี้เพื่อยกระดับตนเองเข้าสู่การเป็นศรัทธาชนที่แท้จริงที่จะได้รับการตอบแทนที่ยั่งยืนจากอัลลอฮ์ ﷻ

4.3 มีความสิริมงคล(บะเราะกะฮฺ)และได้รับการตอบแทนบนโลกนี้

เนื่องจากอิสลามเป็นศาสนาที่กำหนดเป้าหมายให้แก่มุสลิมใช้ชีวิตที่สามารถรวบรวม 2 ความดีงาม ทั้งความดีงามบนโลกนี้และความดีงามในปรโลก ดังนั้น นอกเหนือจากการที่มุสลิมใฝ่ฝันที่จะได้รับความดีงามในปรโลกแล้ว เขาก็จะได้รับอานิสงส์บนโลกนี้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความบะเราะกะฮฺ(สิริมงคล)ในชีวิตทั้งตนเอง ครอบครัว ทรัพย์สินเงินทอง และการได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮ์อย่างคุ้มค่า ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“และหากว่าชาวเมืองนั้นได้ศรัทธากันและมีความยำเกรงแล้วไซ้ร้ แน่อนเราก็เปิดให้แก่พวกเขา ซึ่งบรรดาความบะเราะกะฮฺ(สิริมงคล)จากฟากฟ้าและแผ่นดิน” (อัลกุรอาน 7:96)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกความว่า

“และผู้ใดยำเกรงอัลลอฮ์ พระองค์ก็จะทรงหาทางออกให้แก่เขาและจะทรงประทานปัจจัยยังชีพแก่เขาจากแหล่งที่เขามิได้คาดคิด และผู้ใดมอบหมายแด่อัลลอฮ์ พระองค์ก็จะทรงเป็นผู้พอเพียงแก่เขา”(65:2-3) อัลลอฮ์ได้ตรัสอีกความว่า

“และอันใดที่พวกเขาบริจาคนั้นจากสิ่งใดก็ดี พระองค์ก็จะทรงทดแทนมัน และพระองค์นั้นทรงเป็นผู้ดีเลิศแห่งบรรดาผู้ประทานปัจจัยยังชีพ” (34:39)

นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ความว่า

“ทุกๆ เช้าของบ่าวทุกคน จะมีมะลาอิกะฮฺ(เทวดา) 2 มะลาอิกะฮฺ ลงมาโดยมะลาอิกะฮฺหนึ่งจะกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์ขอได้โปรดประทานสิ่งทดแทนสำหรับผู้บริจาคนั้นด้วยเถิด ในขณะที่มะลาอิกะฮฺหนึ่งจะกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์ขอได้โปรดประทานความพินาศแก่ผู้ตระหนี่นี้ให้เหี่ยวด้วยเถิด”

ก็อาหรับ ได้กล่าวไว้ความว่า

“จงบอกฉัน ผู้บริจาคใจบุญคนไหนบ้างที่หมดตัวเยี่ยงยากจนอาถรรพ์
และจงบอกฉัน ผู้ตระหนี่ถี่เหนียวคนใดบ้างที่มีชีวิตค่าฟ้าชั่ววินรินทร์”

การตอบแทนความดีงามบนโลกนี้มีลักษณะที่หลากหลาย เช่น การปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ การมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์และแข็งแรง การมีหัวใจที่เบิกบาน มีครอบครัวที่เปี่ยมสุข การมีลูกหลานที่ดีและประสบความสำเร็จ มีทรัพย์สินเงินทองที่เพียงพอและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

ผู้ใดปฏิบัติความดีไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ตาม โดยที่เขาเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้นเราจะให้เขาคำรงชีวิตที่ดี และแน่นอนเราจะตอบแทนพวกเขาซึ่งรางวัลของพวกเขาที่ดียิ่งกว่าที่พวกเขาได้เคยกระทำไว้” (อัลกุรอาน 16:97)

มุสลิมจะไม่ใช้ชีวิตอย่างคับแคบและเศร้าหมอง ถูกมรณะด้วยสารพันปัญหาและจมปลักในความอัปยศที่ไม่สามารถหาทางออกได้ ดังที่อัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

และผู้ใดผินหลังจากการรำลึกถึงข้า แท้จริงสำหรับเขาคือ การมีชีวิตอยู่อย่างคับแคบและเราจะให้เขาพินคืนชีพในวันกิยามะฮ์ในสภาพของคนตาบอด” (อัลกุรอาน 20:124)

ดังนั้นมุสลิมไม่ว่าในระดับปัจเจก ครอบครัว สังคม องค์กรและประชาชาติ จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความดีที่สามารถสัมผัสได้ในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นวิถีชีวิตที่เคียงคู่กับความเป็นมุสลิมที่แท้จริงที่แยกออกจากกันไม่ได้ มุสลิมกับความดีเปรียบเสมือนด้านสองด้านของเหรียญอันเดียวกัน ที่หากปราศจากด้านใดด้านหนึ่ง ก็จะกลายเป็นเศษเงินที่หมดคุณค่าและไร้ความหมายโดยปริยาย

3.7 สิทธิมนุษยชนในอิสลาม

บทนำ

บทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดเบื้องต้นในอิสลามที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งถึงแม้อิสลามไม่ได้ร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นการเฉพาะ แต่อิสลามได้กล่าวถึงประชาคมโลกและให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนที่ซึมซับเข้าไปในจิตสำนึกและการศรัทธาพร้อมการประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ การเคารพภักดี (อิบาดะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ และเป็นดัชนีชี้วัดของการเป็นมุสลิมที่ดี

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนได้กำเนิดเป็นทางการครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ (หลังจากการเผยแพร่ศาสนาอิสลามนานถึง ๗ ศตวรรษ) อันสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปชนชั้นในยุโรป ต่อมาได้มีการวิวัฒนาการในสหรัฐอเมริกา ในศตวรรษที่ ๑๘ เพื่อเป็นการป้องกันการเหยียดผิว การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการป้องกันความอยุติธรรมในสังคม จนกระทั่งได้มีการยกย่องว่า ศตวรรษที่ ๑๘ คือ ศตวรรษแห่งสิทธิมนุษยชน

องค์กรสิทธิมนุษยชนได้รับการก่อตั้งครั้งแรกโดยสหประชาชาติในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ และในปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หลังจากประชาคมโลกได้ตกเป็นเหยื่อความ

รุนแรงจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยที่สมัชชาสหประชาชาติได้ให้การรับรองและประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๑๙๔๘ ซึ่งถือเป็นวันสิทธิมนุษยชนสากลนับแต่นั้นมา ประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ มีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนแรก เป็นคำปรารภ และข้อ 1 และข้อ 2 กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่ามนุษย์มีสิทธิติดตัวตั้งแต่เกิด มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ อันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) ปรากฏในข้อ 3 ถึงข้อ 21 สิทธิดังกล่าวประกอบด้วย สิทธิในชีวิต เสรีภาพความมั่นคงในชีวิต สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก เสรีภาพสื่อมวลชน ในการชุมนุม การสมาคมรวมกลุ่ม และสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าถึงบริการสาธารณะ

ส่วนที่สาม กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ข้อ 22 ถึงข้อ 27 ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และได้รับผลทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเอง สิทธิในการศึกษา สิทธิในด้านแรงงาน สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ สิทธิในสวัสดิการสังคม การคุ้มครองแม่และเด็ก สิทธิในการได้รับความคุ้มครองทางวัฒนธรรม ศิลป ลิขสิทธิ์ และสิทธิบัตร

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคมและรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน และจำกัดสิทธิของบุคคล มิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลก สิทธิเหล่านี้ปรากฏอยู่ในข้อ 28 ถึงข้อ 30

สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ประเทศไทยได้เป็นภาคีของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และสิทธิดังกล่าวได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่โดยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๕ และมาตรา ๒๐๐ และพ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีคณะกรรมการ ๑๑ ท่าน ทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องทุกข์และตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำการไต่ถามหรือเสนอมาตรการในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม อีกทั้งยังมีหน้าที่เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอมติในการปรับปรุงกฎหมายต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

ในปัจจุบันนี้ มีองค์กรสิทธิมนุษยชนและองค์กรภาคประชาชนในประเทศจำนวนมาก ซึ่งทำงานช่วยเหลือประชาชนทั้งการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิ ทั้งในระดับนโยบายและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหาทางแก้ไขปัญหาเท่าที่สามารถจะกระทำได้ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ในสังคมไทยจะปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งปวง ยังต้องอาศัยพลังจากประชาชนในสังคม ที่จะดำเนินการเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนเองและชุมชน จึงจะเป็นการสร้างความสงบสุขของบ้านเมืองได้

สิทธิมนุษยชนในอิสลาม

อิสลามได้ให้เกียรติแก่มนุษย์ และยกย่องมนุษย์โดยถือว่ามนุษย์ คือผู้ถูกสร้างที่สมบูรณ์และเพียบพร้อมที่สุด มนุษย์จึงถูกแบกภาระให้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของพระเจ้าในการจรรโลงและพัฒนาโลกนี้ ให้ถูกต้องตามครรลองและสอดคล้องกับสัจชาติญาณอันดั้งเดิมของมนุษย์โดยที่ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่งเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ในการทำหน้าที่อันทรงเกียรติอย่างสมบูรณ์ที่สุด

อัลลอฮฺ ﷻ จึงได้กำหนดบทบัญญัติให้แก่มนุษย์ยึดเป็นแนวปฏิบัติ พระองค์ได้ประทานคัมภีร์เพื่อเป็นธรรมนูญชีวิตและได้ส่งศาสนทูตเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับมนุษย์ในการนำคำสอนดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน บทบัญญัติและคำสอนของอิสลามล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองปัจจัยสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทั้ง ๕ ประการ คือ การคุ้มครองศาสนา การคุ้มครองชีวิต การคุ้มครองสติปัญญา การคุ้มครองพันธุกรรมหรือศักดิ์ศรี และการคุ้มครองทรัพย์สิน

สิทธิมนุษยชนในอิสลามจึงมีคุณลักษณะเฉพาะที่พอสรุปได้ดังนี้

- 1) สิทธิมนุษยชนในอิสลามเป็นส่วนหนึ่งของหลักความเชื่อในอิสลาม มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่พึงมีต่อพระเจ้า ต่อตนเอง เพื่อนร่วมโลก และสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 2) สิทธิมนุษยชนในอิสลามเป็นพรอันประเสริฐและความกรุณาของพระเจ้าที่มอบให้แก่มนุษย์เป็นคำวิวรรณ์จากพระเจ้าผ่านศาสนทูตแห่งพระองค์ สิทธิมนุษยชนในอิสลามจึงไม่ใช่เป็นการเรียกร้องเพื่อตอบสนององกระแสนสังคม หรือเสียงสะท้อนของผู้ที่เสียเปรียบหรือได้เปรียบจากความขัดแย้งต่างๆ ในสังคม
- 3) สิทธิมนุษยชนในอิสลามมีขอบเขตครอบคลุมมนุษยชาติทั้งหมด โดยไม่กำหนดเส้นแบ่งด้านสัญชาติ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือประเทศใดเป็นการเฉพาะ แต่มีเนื้อหาขอบเขตและปริมาตรกว้างขวางใหญ่โต ตั้งแต่เรื่องการศรัทธาในระดับจิตสำนึกไปจนถึงโครงสร้างทางสังคม และการกำหนดนโยบายในระดับประเทศและนานาชาติที่ครอบคลุมมนุษยชาติในทุกยุคทุกสมัย
- 4) สิทธิมนุษยชนในอิสลาม คือ พฤติกรรมที่เป็นข้อเท็จจริงที่ซึมซับอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์และพร้อมแสดงออกมาในภาคปฏิบัติซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการน้อมรับคำบัญชาของอัลลอฮฺ ﷻ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอำนาจกฎหมายหรือข้อตกลงทางสังคมบังคับใช้

Dr.Ibrahim Madkur ผู้อำนวยการสถาบันภาษาอาหรับ กรุงไคโรกล่าวว่า “สิทธิมนุษยชนที่มีการละเมิดในทุกวันนี้ ทั้งๆที่เรามีหน้าที่ต้องส่งเสริมและคุ้มครองไว้ ความจริงแล้วอิสลามได้วางกฎเกณฑ์และให้มวลมนุษยชาติดำรงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนมาตั้งแต่ ๑๔ ศตวรรษแล้ว อิสลามได้วางรากฐานสิทธิมนุษยชนก่อนที่จะมีการพูดถึงอย่างแพร่หลายใน ศตวรรษที่ ๑๘ ที่ถือว่าเป็นศตวรรษแห่งสิทธิมนุษยชนด้วยซ้ำไป อิสลามได้ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและได้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของบทบัญญัติทางศาสนา และสิ่งที่พึงปฏิบัติในโลกคุณาพร้อมๆ กับได้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการส่งเสริมจริยธรรมและจิตวิญญาณ”

อัลกุรอาน คือคัมภีร์แห่งมนุษยชาติ

กล่าวได้ว่าอัลกุรอาน คือ ธรรมนูญสำหรับมนุษยชาติ ประเด็นหลักที่บรรจุในอัลกุรอานทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ก็ล้วนแล้วแต่มีความเชื่อมโยงกับมนุษย์ เช่น อัลกุรอานได้เรียกร้องมนุษย์ว่า “โอ้ มวลมนุษยชาติทั้งหลาย” โดยที่คำนี้จะถูกเรียกซ้ำในอัลกุรอาน ถึง ๒๘ ครั้ง ในขณะที่คำว่า (มนุษย์) ได้ถูกใช้ในอัลกุรอานถึง ๒๘๐ ครั้ง คำว่า (คำเอกพจน์ของมนุษย์) ปรากฏในอัลกุรอาน ๖๓ ครั้ง และคำว่า “ลูกหลานอาดัม” ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานถึง ๖ ครั้ง และเพื่อเป็นการยืนยันว่าอัลกุรอานได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับมนุษย์มากที่สุด จะสังเกตได้จากโองการแรกที่ถูกประทานลงมาซึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ได้กล่าวซ้ำคำว่า “มนุษย์” ถึง ๒ ครั้งทีเดียว ในขณะที่ซูเราะฮ์ลำดับสุดท้ายในอัลกุรอานคือ ซูเราะฮ์ อันนาส ซึ่งหมายถึงมนุษย์เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้เนื้อหาโดยรวมในอัลกุรอานจะเป็นการเชิญชวนและเรียกร้องมนุษย์ให้รู้จักรักเหง้าและกำเนิดอันแท้จริงของตนเอง รับทราบคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย เชิญชวนมนุษย์ให้มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการมีอยู่ในโลกนี้ ชี้แนะมวลมนุษย์ให้รู้จักและยึดมั่นบนเส้นทางการดำเนินชีวิตที่ประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งให้มนุษย์รำลึกถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตสู่ความสุขอันนิรันดร์ เพื่อเป็นการตอกย้ำว่าอัลกุรอานคือคัมภีร์แห่งมนุษยชาติโดยแท้จริง

คุตบะฮ์วิดาอู (เทศนาธรรมอำลาของท่านสานทูต) คือ การประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับแรกของมนุษยชาติ

ในปีที่ ๑๐ ฮศ. นบีมุฮัมมัด ﷺ พร้อมด้วยบรรดาเศาะฮาบะฮ์สุกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คนได้พร้อมกันประกอบพิธีหัจญ์ ณ ทูงอะเราะเะฮ์ในวันที่เปี่ยมศานติ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวคำสุนทรพจน์ที่ถือเป็นบทปัจฉิมนิเทศในอิสลาม และถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมนุษยชนชาติที่สามารถรวบรวมพลโลกนับแสนที่หลากหลาย อาทิ ด้านภาษา ลีลา วิถีวัฒนธรรม เชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ คลื่นมหาชนได้ร่วมตัว ณ สถานที่อันเดียวกัน วันเวลาเดียวกัน มีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์อันเดียวกัน การปฏิบัติศาสนกิจที่คล้ายคลึงและพร้อมเพรียงกัน ด้วยการแต่งกายที่เหมือนกัน ภายใต้การชี้นำโดยผู้นำสูงสุดคนเดียวกัน เนื้อหาหลักของคุตบะฮ์วิดาอูดังกล่าวเป็นการประกาศเจตนารมณ์ของอิสลามที่ครอบคลุมหลักพื้นฐานของการใช้ชีวิต

ร่วมกันอย่างสันติ ความรับผิดชอบในหน้าที่ การยอมรับสิทธิส่วนบุคคล หลักการใช้ชีวิตในครอบครัว ฐานะของสตรีในอิสลามและบทบาทของนางต่อการสร้างครอบครัวเปี่ยมสุข หลักการยึดมั่นใน อัลกุรอาน และซุนนะฮ์ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรักษาชีวิต เลือด ทรัพย์สินและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังปรากฏในส่วนหนึ่งของคุตบะฮ์ ความว่า “**โอ้มนุษย์ทั้งหลาย : แท้จริงเลือด ทรัพย์สินสมบัติและศักดิ์ศรีของท่านจะได้รับการปกป้องและห้ามมิให้เกิดการล่วงละเมิด จนกว่าท่านทั้งหลายจะกลับไปสู่พระเจ้าของท่าน เฉกเช่นกับการห้ามมิให้มีการล่วงละเมิดในวันนี้ เดือนนี้และสถานที่แห่งนี้**”

สิทธิมนุษยชนในอิสลามยุคปัจจุบัน

ภายหลังจากกลุ่มประเทศอาหรับและประเทศมุสลิมอื่นๆ ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติและได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาฉบับต่างๆ และหลังจากที่มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้มีข้อเรียกร้องให้กลุ่มประเทศมุสลิมร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และได้มีการศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนในอิสลามอย่างกว้างขวาง

จนกระทั่งที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศขององค์การการประชุมอิสลาม (OIC) ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๙ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ได้มีมติเห็นชอบปฏิญญาอิสลามว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วย ๒๕ มาตรา ซึ่งแม้จะมีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ล่าช้ากว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถึง ๔๑ ปี แต่ปฏิญญาอิสลามว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้น ถือเป็นการประยุกต์ใช้หลักการของบทบัญญัติอิสลามเท่านั้น ไม่ใช่เป็นผลพวงหรือได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเหมือนคำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นหลังจากประชาคมโลกได้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงจากสงครามโลกครั้งที่ ๒

สรุปปฏิญญาอิสลามว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาอิสลามว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย 25 มาตราสรุปได้ดังนี้

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงไว้ซึ่งความกรุณาปรานี

“**โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูล เพื่อจะได้ทำความรู้จักกันและกัน แท้จริง ผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า**”(อัลกุรอาน 49 : 13)

มาตราที่ 1

1.1 มนุษยชาติ คือ ครอบครัวเดียวกัน ทุกคนมีหน้าที่เคารพภักดีอัลลอฮ์ ﷻ เป็นลูกหลานของอาดัม และมนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีภาระหน้าที่ตามบทบัญญัติเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกเนื่องจากความแตกต่างด้านเลือดเนื้อ สีผิว ภาษา เชื้อชาติ ความเชื่อ ความคิดเห็นทางการเมือง ฐานะทางสังคม หรืออื่นๆ การศรัทธาที่ถูกต้องคือ หลักประกันและตัวบ่งชี้สถานภาพที่แท้จริงของมนุษย์

1.2 สิ่งถูกสร้างทั้งหมด คือ ครอบครัวที่เป็นสมาชิกของอัลลอฮฺ ﷻ และผู้ที่เป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮฺ ﷻ คือ ผู้ที่สร้างคุณประโยชน์แก่สมาชิกของพระองค์ ไม่มีเกียรติ และศักดิ์ศรีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เว้นแต่ความยำเกรงและคุณงามความดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น

มาตราที่ 2

2.1 ชีวิต คือ พรอันประเสริฐของอัลลอฮฺ ﷻ ที่มอบไว้ให้กับมนุษย์ทุกคน ทั้งปัจเจกบุคคล สังคม และประชาชาติจะต้องปกป้องชีวิตจากการถูกรุกรานและทุกคนไม่มีสิทธิเหนือชีวิตผู้อื่นเว้นแต่ที่กำหนดในศาสนบัญญัติ

2.2 ห้ามมิให้มีการกระทำการอันใดที่เป็นเหตุแห่งการทำลายล้างชีวิตมนุษย์

2.3 การรักษาชีวิตให้ดำรงคงอยู่ เป็นสิ่งที่ واجب (ต้องกระทำละเว้นมิได้)

2.4 ศพมนุษย์จะต้องได้รับเกียรติ และถ่วงละเมิดไม่ได้ยกเว้นในกรณีที่อนุโลมโดยศาสนบัญญัติ

มาตราที่ 3

3.1 ในกรณีที่มีความขัดแย้งและมีการใช้กองกำลังและอาวุธ ไม่อนุญาตให้ฆ่าผู้หญิง คนแก่ เด็กเล็ก ผู้บาดเจ็บข้อมมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล ต้องให้อาหารที่เพียงพอแก่เชลยศึกพร้อมทั้งน้ำดื่ม และเครื่องนุ่งห่ม ห้ามทำร้ายศพ การแลกเปลี่ยนเชลยศึกข้อมกระทำได้

มาตราที่ 4

มนุษย์ทุกคนข้อมมีเกียรติและศักดิ์ศรี ทั้งที่ขณะยังมีชีวิตหรือสิ้นชีวิตศพแล้ว รัฐและสังคมต้องมีมาตรการรักษาศพและจัดหาสถานที่ฝังศพ

มาตราที่ 5

5.1 ครอบครัว คือ เสาหลักที่ค้ำจุนการพัฒนาสังคม การแต่งงาน คือ มาตรการหลักในการเสริมสร้างครอบครัว ผู้ชายและผู้หญิงมีสิทธิเลือกคู่ครองได้

5.2 สังคมและรัฐต้องหามาตรการส่งเสริมการแต่งงาน พร้อมทั้งปกป้องครอบครัวจากภัยอันตรายทั้งปวง

มาตราที่ 6

6.1 สตรีมีฐานะที่เท่าเทียมกันกับบุรุษด้านศักดิ์ศรีและเกียรติยศ

6.2 บุรุษมีหน้าที่ให้การคุ้มครองและหาปัจจัยยังชีพแก่ครอบครัว

มาตราที่ 7

7.1 บิดามารดา สังคมและรัฐมีหน้าที่ให้การดูแลบุตร ตั้งแต่แรกเกิด รวมทั้งการให้การอบรมส่งเสริมด้านกายภาพ การให้การศึกษาและการให้การอบรมทางจิตใจ

7.2 บิดามารดา เป็นผู้ที่มีสิทธิในการเลือกวิธีการในการให้การอบรมลูก รวมทั้งต้องคำนึงถึงอนาคตของลูกภายใต้กรอบของจริยธรรมอันดีงาม

7.3 บิดามารดามีสิทธิต่างๆ ที่ลูกต้องมอบให้ รวมทั้งสิทธิของญาติผู้ใกล้ชิด ตามกรอบที่กำหนดในศาสนบัญญัติ

มาตราที่ 8

มนุษย์มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ที่พึงได้ ตราบใดที่คงสภาพความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย

มาตราที่ 9

9.1 การแสวงหาความรู้ ถือเป็นข้อบังคับในศาสนา และถือเป็นหน้าที่ของสังคมและรัฐในการส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในสังคมมีความรู้

9.2 องค์กรทางการศึกษา ต้องให้ความรู้แก่สมาชิกในสังคม และให้การอบรมด้วยวิธีการที่ครอบคลุม สมดุลทั้งโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์

มาตราที่ 10

ไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนา และจะไม่มีกรณีขอยกโอกาสเพื่อเปลี่ยนแปลงศาสนาดั้งเดิมของแต่ละคน อันเนื่องมาจากความยากจน ความอ่อนแอหรือความไม่รู้ของเขา

มาตราที่ 11

11.1 มนุษย์เกิดมาในสภาพที่เป็นอิสระ ทุกคนไม่มีสิทธิบังคับมนุษย์ด้วยกันให้เป็นทาส ไม่มีสิทธิเหยียดหยามผู้อื่น และไม่มีระบบการเป็นบ่าวทาสนอกเหนือจากการเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

11.2 การยึดครองและการล่าอาณานิคมเป็นสิ่งต้องห้าม สังคมใดถูกยึดครอง ก็มีสิทธิที่จะประกาศตนเป็นอิสระพร้อมสามารถกำหนดทางเลือกสำหรับตนเอง ประชาคมโลกต้องปกป้องประเทศที่ถูกรุกราน และประชาคมโลกย่อมมีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองและจัดการทรัพยากรของตนเอง

มาตราที่ 12

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิย้ายอพยพและเลือกที่อยู่อาศัยทั้งในและต่างประเทศ และในกรณีที่มีความจำเป็น บุคคลย่อมมีสิทธิลี้ภัยยังประเทศอื่น ตราบใดที่อยู่ในกฎระเบียบที่ถูกต้อง

มาตราที่ 13

การทำงานในสาขาอาชีพ เป็นสิทธิที่รัฐและสังคมต้องให้การคุ้มครอง ประชาชนมีสิทธิเลือกในการประกอบอาชีพ และผู้ประกอบอาชีพมีสิทธิได้รับความปลอดภัยและการคุ้มครองตามระเบียบการประกันสังคม

มาตราที่ 14

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิประกอบอาชีพที่สุจริต โดยไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ดอกเบี้ยเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลาม

มาตราที่ 15

มนุษย์มีสิทธิถือครองในทรัพย์สินด้วยวิธีการที่ถูกต้อง และมีสิทธิใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ตัวเองถือครองอยู่

มาตราที่ 16

ห้ามมีการข่มขู่การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน เว้นแต่ด้วยการอนุโลมตามหลักศาสนบัญญัติเท่านั้น

มาตราที่ 17

17.1 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่สะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากมลภาวะและสิ่งรบกวน

17.2 สังคมและรัฐต้องให้การคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และต้องจัดระบบอำนวยความสะดวกที่เป็นปัจจัยความต้องการพื้นฐานของสังคม

17.3 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิใช้ชีวิตที่สมบูรณ์ มีเกียรติ มีความพอเพียงสำหรับตนเองและผู้ที่อยู่ภายใต้อุปการะ ซึ่งครอบคลุมด้านโภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย การศึกษา การรักษาโรค และปัจจัยความต้องการพื้นฐานอื่นๆ

มาตราที่ 18

18.1 มนุษย์มีสิทธิใช้ชีวิตอย่างปกติสุขทั้งต่อตนเอง ศาสนา ครอบครัว เกียรติยศและทรัพย์สินสมบัติ

18.2 มนุษย์มีอิสรภาพในการใช้ชีวิตส่วนตัวทั้งในบ้านตนเอง ครอบครัว ทรัพย์สินสมบัติ การติดต่อสื่อสาร ไม่อนุญาตติดตามบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อหาความลับส่วนตัวของเขา หรือยุ่งเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของปัจเจกบุคคล

18.3 ที่อยู่อาศัยของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ไม่มีใครสามารถเข้าบ้านผู้อื่นเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของบ้าน ไม่อนุญาตให้ทำลายบ้านเรือนหรือขับไล่ผู้นอกจากบ้านของตนเอง

มาตราที่ 19

19.1 มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันภายใต้หลักศาสนบัญญัติ ไม่ว่าจะในระดับผู้ปกครองหรือสามัญชน

19.2 ทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมาย

19.3 ภาระหน้าที่ถือเป็นส่วนบุคคล ถ่ายโอนหรือโยกย้ายไม่ได้

19.4 ไม่มีการลงโทษ หรือปรับขมวดำเนินตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ในศาสนบัญญัติ

19.5 ผู้ถูกกล่าวหา ถือเป็นบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการตัดสินในกระบวนการยุติธรรมจนถึงที่สุด

มาตราที่ 20

ไม่อนุญาตจับกุม กักขัง หน่วงเหนี่ยว หรือเนรเทศผู้ใด เว้นแต่ในกรณีที่อนุโลมโดยศาสนบัญญัติ ไม่อนุญาตกระทำการใดๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดทรมานด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม ไม่อนุญาตให้มนุษย์เป็นสิ่งที่ทดลองทางการแพทย์ และทางชีววิทยา

มาตราที่ 21

การจับบุคคลเพื่อเป็นตัวประกันหรือเรียกค่าไถ่เป็นสิ่งต้องห้าม ไม่ว่าจะในรูปแบบใดหรือมีวัตถุประสงค์อันใดก็ตาม

มาตราที่ 22

22.1 บุคคลย่อมมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนเอง ตราบใดที่ไม่กระทบกับบทบัญญัติทางศาสนา

22.2 บุคคลย่อมมีสิทธิในการเผยแพร่ความดีงาม และยับยั้งความชั่วร้าย ตราบใดที่อยู่ในกรอบแห่ง ศาสนบัญญัติ

22.3 การประชาสัมพันธ์ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ แต่ต้องไม่กระทบกับศักดิ์ศรี และไม่ล่วงละเมิดสิ่งที่นับถือตามความเชื่อในสังคม โดยเฉพาะสิ่งที่กระทบกับเกียรติของบรรดาศาสนทูตและ พฤติกรรมไร้ศีลธรรมทั้งปวง

22.4 ไม่อนุญาตให้เกิดการขูดและการสร้างความแตกแยกในสังคม

มาตราที่ 23

23.1 การบริหารการจัดการบ้านเมืองและการพัฒนาสังคมถือเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จากอัลลอฮ์ ﷻ ไม่อนุญาตให้มีการผูกขาดอำนาจหรือการใช้อำนาจในทางที่ผิด

23.2 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการประเทศทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมและ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับตำแหน่งต่างๆ ตามบทบัญญัติที่ถูกต้อง

มาตราที่ 24

สิทธิและเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ อยู่ภายใต้เงื่อนไขและกฎกติกาของศาสนบัญญัติ

มาตราที่ 25

ศาสนบัญญัติที่กำหนดโดยอิสลาม คือ แหล่งอ้างอิงเดียวที่สามารถนำมาอธิบายได้และให้คำชี้ชัดใน ทุกมาตราที่ปรากฏในคำปฏิญญานี้

สรุป

การศึกษาวิจัย การสัมมนา การส่งเสริมและการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนจะไร้ซึ่ง ความหมายและเป็นเพียงหยดน้ำหมึกบนเศษกระดาษและคำพูดที่ไร้คุณค่า หากสิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการ ขานรับในภาคปฏิบัติของประชาคมโลก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศมหาอำนาจ โดยหลักการแล้ว ประเทศต่างๆ ในโลกปัจจุบันล้วนแล้วแต่ยอมรับคำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่ในความเป็นจริง มนุษยชาติใน ยุคปัจจุบันได้กลายเป็นเหยื่อของการล่วงละเมิดที่รุนแรงและโหดร้าย บ่อยครั้งที่มีการล่วงละเมิดสิทธิขั้น พื้นฐานของมนุษย์ด้วยซ้ำไป และหากศึกษาประวัติศาสตร์ทั้งอดีตและปัจจุบัน อาจสรุปได้ว่า กลุ่มที่มี ศักยภาพในการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรงและมีประสิทธิภาพสูงสุดก็คือ อำนาจอรัฐและกลไกของรัฐ นั้นเอง

ด้วยเหตุดังกล่าว สิทธิมนุษยชนในอิสลามจึงไม่ใช่เป็นเพียงหัวข้อสัมมนาในเวทีโลกหรือเสียง เรียกร้องและอนุสัญญาระดับนานาชาติเท่านั้น หากเป็นบทบัญญัติทางศาสนาที่มีเป้าประสงค์ให้การ ค้ำครองมนุษย์ตั้งแตอยู่ในครรภ์มารดา คลอดออกมาใช้ชีวิตบนโลกนี้ในทุกช่วงอายุ จนกระทั่งชีวิต หลังจากความตาย ทุกขั้นตอนของชีวิตมนุษย์ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามครรลองของศาสนาที่ได้วางกรอบ และชี้แนวทางอันเที่ยงตรง เพื่อมนุษย์จะได้ใช้ชีวิตความสามารถของตนเองสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อม พัฒนาศักยภาพสู่เป้าประสงค์สูงสุดของชีวิตที่มีความสุขอย่างถาวรและยั่งยืน

3.8 อิสลามกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เนื่องจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากน้ำมือของมนุษย์และการทำลายนั้นมีความรวดเร็วและรุนแรงเกินกว่าระบบธรรมชาติจะฟื้นฟูด้วยตัวเอง ดังนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการรณรงค์ให้ทุกคนในสังคมช่วยกันอนุรักษ์ และมีจิตสำนึกอย่างจริงจังก่อนที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไปกว่าเดิม

ในทัศนะอิสลาม มนุษย์คือผู้แทนของอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการโลกนี้ให้เป็นไปตามความประสงค์ของพระองค์ มนุษย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายจากอัลลอฮฺ ﷻ ให้จรรโลงสังคมสู่การพัฒนาและความเจริญ ถึงแม้มนุษย์จะถูกประดับประดาด้วยสติปัญญาและมีสามัญสำนึกในการทำความดี แต่ในบางครั้ง มนุษย์มักถูกชักจูงโดยอารมณ์ใฝ่ต่ำและความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุด เป็นเหตุให้มนุษย์ยอมทำลายสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง หรือแม้กระทั่งตนเอง อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานความว่า :

“และหากว่าความจริงได้คล้อยตามอารมณ์ใฝ่ต่ำของพวกเขาแล้ว ชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินรวมทั้งบรรดาสรรพสิ่งที่อยู่ในนั้นต้องเสียหายอย่างแน่นอน” (อัลกุรอาน ๒๑:๓๑)

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกฎกติกาที่สามารถโน้มน้าวมนุษย์ให้รู้จักการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าสูงสุด ตลอดจนช่วยให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตร่วมกันกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอย่างกลมกลืนและยั่งยืน

อิสลามจึงเป็นกฎกติกาสากลที่วางกรอบให้มนุษย์สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมผ่านบริบทต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อิสลามได้จุดประกายให้มนุษย์รับทราบรากเหง้าของตนเองและรับรู้ภารกิจหลักของตนเองที่กำเนิดบนโลกนี้ เขาไม่มีสิทธิที่จะวางก้ามแสดงอำนาจตามอำเภอใจและสร้างความเดือดร้อนแก่สิ่งรอบข้าง แม้กระทั่งตัวเอง ภารกิจประการเดียวของมนุษย์บนโลกนี้คือการเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า ทุกกิจการงานของพวกเขาไม่ว่าทั้งเปิดเผยและที่ลับ ส่วนตัวหรือส่วนรวม ล้วนแล้วต้องมีความโยงใยและสอดคล้องกับคำสั่งสอนของอัลลอฮฺ ﷻ เพราะการกระทำของมนุษย์ จะเป็นตัวชี้วัดประการเดียวที่สามารถบ่งบอกถึงความศรัทธาต่ออัลลอฮฺที่แท้จริง ในขณะเดียวกัน การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ จะเป็นกุญแจดอกแรกสำหรับไขประตูสู่การศรัทธาที่พร้อมเป็นบ่าวผู้เคารพภักดี

2. ความรู้ที่ถูกต้องคือสะพานเชื่อมสำคัญที่ทำให้มนุษย์รู้จักใช้ชีวิตในฐานะบ่าวของอัลลอฮฺ ﷻ ผู้ภักดี ความรู้ที่ถูกต้องจะไม่ขัดแย้งกับสติปัญญาอันบริสุทธิ์ ในขณะที่สติปัญญาและความรู้ จำเป็นต้องได้รับการชี้นำจากคำวิจารณ์ของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ได้รับการขยายความและประมวลสรุปโดยจริยวัตรของนบีมุฮัมมัด ﷺ

ดังนั้นการแสวงหาความรู้จึงเป็นหน้าที่หลักของมุสลิมโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ช่วงอายุ เวลา สถานที่และสถานการณ์

ความรู้ที่ถูกต้องและสติปัญญาอันบริสุทธิ์ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้มนุษย์รู้จักร่วมใช้ชีวิตกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย อ่อนน้อมถ่อมตนและความพอเพียงที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการสันติภาพอันแท้จริง

พึงทราบว่า การภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยปราศจากความรู้ (ไม่ว่าในระดับใดก็ตาม) ย่อมเกิดโทษ อนันต์ ยิ่งกว่าก่อประโยชน์อันมหันต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการภักดีต่ออัลลอฮ์นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับและ สร้างผลกระทบต่อผู้คนส่วนรวม

๓. มนุษย์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ สรีระร่างกาย สติปัญญา และจิตวิญญาณ เพื่อ ป้องกันมิให้เกิดการแยกส่วน อิสลามจึงให้ความสำคัญแก่มนุษย์โดยคำนึงถึงองค์ประกอบดังกล่าวด้วย มุมมองที่สมดุลและยุติธรรม ทุกส่วนองค์ประกอบดังกล่าวจะต้อง ได้รับการดูแลพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน แม้แต่แนวคิดเล็กๆ น้อยๆ ที่จุดประกายโดยเสาะหาอะฮ์ลุลฮันนีที่มีแนวคิดจะปลิดตัวออกจากสังคม โดยที่ กลุ่มหนึ่ง ไม่ยอมแต่งงาน กลุ่มหนึ่งจะถือศีลอดตลอดทั้งปี และอีกกลุ่มหนึ่งจะดำรงละหมาดตลอดเวลาโดย ไม่ยอมพักผ่อนเลย ทั้งนี้เพื่อจะได้มีเวลาในการบำเพ็ญตออัลลอฮ์โดยไม่มีสิ่งอื่นรบกวนทำลายสมาธิ แต่ เมื่อปีมุฮัมมัด ﷺ ทราบข่าวดังกล่าวจึงเรียกเสาะหาอะฮ์ลุลฮันนีดังกล่าวและได้นิเทศแก่พวกเขาว่า “ขอสาบาน ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ แท้จริงฉันเป็นผู้ยำเกรงอัลลอฮ์มากที่สุดในหมู่ผู้เจ้า ฉันถือศีลอดแต่บางวันฉันก็ ทานอาหาร ฉันละหมาดและฉันพักผ่อน และฉันแต่งงาน ใครก็ตามที่ไม่ประสงค์ดำเนินรอยตามจริยวัตรของฉัน เขาเหล่านั้นมิใช่เป็นส่วนหนึ่งของฉัน” (รายงาน โดย มุสลิม)

อิสลามจึงให้ความสำคัญในการรักษาความสมดุลสิ่งแวดล้อมในร่างกายมนุษย์ องค์ประกอบทุก ส่วนของมนุษย์ต้องได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน มีหน้าที่ที่สอดคล้องกับสัญชาตญาณอันดั้งเดิมโดยไม่มี การรुक้าหรือสร้างความเคียดแค้นซึ่งกันและกัน

4. อิสลามสอนว่า มนุษย์คือส่วนหนึ่งของสังคมที่ไม่สามารถปลิดตัวออกจากกันได้ หน้าที่สำคัญ ของมนุษย์นอกเหนือจากต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองแล้ว เขาต้องรับผิดชอบต่อสังคมรอบข้างด้วย ทั้งนี้ เพราะปรากฏการณ์ในสังคมที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์ไม่ว่าด้านบวกหรือด้านลบ ย่อมมีผลกระทบต่อ สมาชิกในสังคมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ดังหะดีษบทหนึ่งที่ในบีรูฮัมมัด ﷺ “ได้อุปมาผู้คนในสังคมที่มีหน้าที่ ปกป้องบทบัญญัติของอัลลอฮ์ เสมือนผู้ที่อยู่ในเรือลำเดียวกัน ผู้ที่อยู่ชั้นล่างมักขอความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่ ชั้นบนในการให้น้ำเพื่อบริโภค จนกระทั่งผู้ที่อยู่ชั้นล่างเกรงใจ เลยอุกคิดว่าหากเราทุบเรือเป็นรู โห้วเพียง เล็กน้อยเพื่อสะดวกในการรับน้ำก็จะเป็นการดี เพราะเพื่อนๆ ที่อยู่ชั้นบนจะไม่เคียดแค้น ซึ่งหากผู้คนชั้นบน ไม่หักห้ามหรือทักท้วงการกระทำดังกล่าว พวกเขาก็จะจมเรือทั้งลำ แต่ถ้ามีผู้คนหักห้ามไว้ พวกเขาก็ ปลอดภัยทั้งลำเช่นเดียวกัน” (รายงาน โดยบุคอรี)

อิสลามจึงห้ามมิให้มีการรุกรานหรือสร้างความเคียดแค้นแก่มนุษย์ด้วยกัน ทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องได้รับการรักษาและอนุรักษ์ไว้ โดยไม่คำนึงถึงศาสนา ชนชาติ และเผ่าพันธุ์ อิสลามถือว่าการ มลายหายไประบบของโลกนี้ทั้งใบ ยังมีสถานะที่เบากว่าบาปของการหลังเลือดชีวิตหนึ่งที่บริสุทธิ์ อิสลามจึง ประณามการกระทำที่นำไปสู่การทำลายในทุกรูปแบบ ดังอัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ ความว่า

“และเมื่อพวกเขาหันหลังไปแล้ว เขาก็เพียรพยายามในแผ่นดินเพื่อก่อความเสียหายและทำลาย พืชผลและเผ่าพันธุ์ และอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงชอบการก่อความเสียหาย” (อัลกุรอาน ๒ : ๒๐๕)

๕. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านสังคมและสุขภาพ อิสลามส่งเสริมให้มนุษย์กระทำคุณงามความดี และสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม ดังปรากฏในหะดีษ ความว่า “อิมานมี ๗๐ กว่า หรือ ๖๐ กว่าสาขา สุขยอด ของอิมาน คือกล่าวที่ว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และอิมานที่มีระดับต่ำสุดคือ การเก็บกวาดสิ่ง ที่สร้างความเคียดแค้นแก่ผู้ใช้นนหนทาง” (รายงาน โดยมุสลิม)

การเก็บกวาดขยะสิ่งปฏิกูลและสิ่งสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ใช้นนหนทาง ถึงแม้จะเป็นชั้นอิมานระดับต่ำสุด แต่หากผู้ใดกระทำอย่างบริสุทธิ์ใจและไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ นอกจากความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ แล้ว เขาจะได้รับการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นสาเหตุที่ทำให้เขา เข้าสวรรค์เลยทีเดียว ดังหะดีษบทหนึ่งความว่า อุบัยร็อยเราะฮ์เล่าว่า ฉันได้ยืนท่านนบีมุฮัมมัด มุฮัมมัด ﷺ กล่าวหาว่า “แท้จริงฉันเห็นชายคนหนึ่งกำลังพลิกตัวในสวรรค์ เนื่องจากเขาเคยตัดทิ้งต้นไม้ที่ล้มทับบนถนน เพื่อมิให้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้คนที่สัญจรไปมา” (รายงานโดยมุสลิม)

อิสลามห้ามมิให้สร้างสิ่งปฏิกูลในน้ำ ทั้งน้ำนิ่งหรือน้ำไหล อิสลามถือว่าการถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะในแหล่งน้ำ ถือเป็นการกระทำที่ถูกสาปแช่ง ดังหะดีษที่เล่าโดยมุอาซิบินญะบัลเล่าว่า นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวหาว่า “จงอย่าทรงสถานที่ที่เป็นสาเหตุของการสาปแช่ง ทั้ง ๓ แห่ง คือ การถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะใน(1)แหล่งน้ำ (2)บนถนนที่ผู้คนที่สัญจรไปมา และ(3)ได้ร่วมเงา” (รายงานโดยญะบะรอนีย์)

ทั้งหลายทั้งปวงนั้น ทุกกิจการของมนุษย์จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎกติกาที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กำหนดว่า “ไม่มีการสร้างความเดือดร้อนและไม่มีการตอบโต้ความเดือดร้อนด้วยการสร้างความเดือดร้อนทดแทน” (รายงานโดยอิมามมาลิก)

๖. อิสลามกำชับให้มุสลิมทุกคนมีจิตใจที่อ่อนโยน ให้เกียรติทุกชีวิตที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตมนุษย์ อิสลามจึงห้ามการฆาตกรรมสัตว์ และการฆ่าสัตว์โดยเปล่าประโยชน์ อิสลามสอนว่า “หญิงนางหนึ่งต้องเข้านรกเพราะทรมาณแมวตัวหนึ่งด้วยการจับขังและไม่ให้อาหารมัน จนกระทั่งแมวตัวนั้นตายเพราะความหิว” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม) ในขณะที่เดียวกัน “ชายคนหนึ่งเข้าสวรรค์เนื่องจากรินน้ำแก้วนัจจร์จัดที่กำลังกระหายน้ำ อิสลามถือว่า การให้อาหารแก่ทุกกระเพาะที่เปียกชื้น (ทุกสิ่งที่มีชีวิต) เป็นการให้ทานประการหนึ่ง” (รายงานโดยบุคอรี และมุสลิม)

มุสลิมทุกคนมีหาญกล้าแม้กระทั่งฆ่านกตัวเดียวโดยเปล่าประโยชน์ เพราะตามหะดีษที่รายงานโดยอันนะสาอีย์และอิบนุหิบบาน กล่าวไว้ความว่า “ใครก็ตามที่ฆ่านกตัวหนึ่งโดยเปล่าประโยชน์ นกตัวนั้นจะร้องตะโกนประท้วงในวันกิยามะฮ์ พร้อมกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์ ชายคนนั้นได้ฆ่าฉัน โดยไม่มีวัตถุประสงค์อื่นใด เขามาฉันโดยมิได้หวังประโยชน์อันใดจากฉันเลย”

เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์เคยสั่งเสียแก่จอมทัพอุซามะฮ์ ก่อนที่จะนำเหล่าทหารสู่เมืองซามว่า “ท่านทั้งหลายอย่าได้ตัดทำลายต้นไม้ที่ออกดอก ออกผล อย่าเช่นฆ่าแพะ วัว หรืออูฐ เว้นแต่เพื่อการบริโภคเท่านั้น”

เป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์ผู้ซิมซิบคำสอนในลักษณะเช่นนี้ ยังอาจหาญกลายเป็นต้นเหตุของการทำลายป่าไม้ทั้งภูเขา การตายของปลาน้ำจืดในแม่น้ำหรือทะเล หรือสร้างความเดือดร้อนแก่สรรพสัตว์ที่ใช้ชีวิตในป่าเขา เพราะหากเขาสามารถใช้อิทธิพลหลบหลีกการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีบนโลกนี้ เขาไม่มีทางหลบพ้นการถูกสอบสวนจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเกรียงไกรในวันอาคิเราะฮ์อย่างแน่นอน (ขออัลลอฮ์ทรงคุ้มครอง)

นอกจากนี้อิสลามยังกำชับให้มุสลิมตระหนักและให้ความสำคัญกับการปลูกต้นไม้ การเพาะปลูก ณ ที่ดินร้าง การพัฒนาที่ดินเพื่อเป็นแหล่งประกอบอาชีพ โดยยึดหลักความยุติธรรม ความสมดุล และความพอเพียง

๗. อิสลามประณามการใช้ชีวิตที่สุรุ่ยสุร่าย ฟุ้งเฟ้อ โดยถือว่าการสุรุ่ยสุร่ายเป็นเสมือนญาติพี่น้องของชัยฏอน (เหล่ามารร้าย) นบีมุฮัมมัด ﷺ เคยทักท้วง สะอ็ดที่กำลั้งอาบน้ำละหมาดโดยใช้น้ำมากเกินไปว่า “ทำไมถึงต้องใช้น้ำมากถึงขนาดนี้ไอ้สะอ็ด? สะอ็ดจึงถามกลับว่าการใช้น้ำมาก ๆ เพื่ออาบน้ำละหมาดถือเป็นการฟุ่มเฟือยกระนั้นหรือ? นบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ จึงตอบว่า ใช่ ถึงแม้ท่านจะอาบน้ำละหมาดในลำคลองที่กำลังไหลเชี่ยวก็ตาม” (รายงานโดยฮาติม)

หากการใช้น้ำมากเกินไปเพื่ออาบน้ำละหมาดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำอิบาดะฮ์ (การเคารพภักดี) ยังถือว่าการฟุ่มเฟือย ดังนั้นมุสลิมทุกคนพึงระวังการใช้น้ำเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในชีวิตประจำวันโดยคำนึงถึงการประหยัดและคุ้มค่าสูงสุด

คำสอนของอิสลามจึงก้าวไปยังการจัดระเบียบให้มนุษย์รู้จักการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมรอบข้าง โดยถือว่เป็นภาระหน้าที่ของทุกคนที่ต้องรับผิดชอบและร่วมมือกันปกป้องอนุรักษ์ เพื่อพัฒนาชีวิตมนุษย์ที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ มีความผูกพันอย่างแนบแน่นกับผู้ทรงสร้าง สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง ผู้บริหารจัดการและผู้จัดระเบียบสากลจักรวาลอันเกรียงไกร ทั้งนี้อิสลามเชื่อว่าผู้ที่มีศักยภาพในการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ทรงอนุภาพที่สุดก็คือ “มนุษย์” นั่นเอง ดังอัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“การบ่อนทำลาย ได้เกิดขึ้นทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากการกระทำด้วยน้ำมือของมนุษย์” (อัลกุรอาน ๓๐ : ๔๑)

ภารกิจหลักของมุสลิม คือการเอื้ออำนวยให้เกิดระบบและกระบวนการสันติสุขบนโลกนี้ที่สามารถสัมผัสได้ในชีวิตจริง ซึ่งถือเป็นเจตนารมณ์อันสูงส่งของอิสลาม ดังอัลกุรอานได้กล่าวไว้ ความว่า

“และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่สากลจักรวาล” (อัลกุรอาน ๒๑ : ๑๐๗)

3.9 บทบาทสตรีต่อการรังสรรค์สังคมสันติภาพ

1. บทนำ

ท่ามกลางกระแสมนุษยชาติกำลังถูกทำลายด้วยลัทธินิยมชาตินิยมอันไร้ขอบเขต ศีลธรรม จริยธรรม มักเป็น casualty ที่พุดกันบนเวทีทางการเมือง แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้ในสังคมแห่งชีวิต จนกลายเป็นเหยื่อความสูญเสียที่ต้องแลกกับคำว่า “การพัฒนา” และ “ความเจริญ” สตรีจึงเป็นตัวละครเอก ที่เพิ่มอรรถรสและสร้างสีสันความเข้มข้นของเนื้อหา ตลอดจนเป็นแม่เหล็กสำคัญ ที่สามารถดึงดูดผู้คนให้ติดตามบทละครน้ำเน่า บทหนึ่งเท่านั้น

ท่ามกลางความล้มเหลวของระบบสังคมยุคดิจิทัลในการสรรค์สร้างสังคมคุณธรรม อิสลามได้มอบภารกิจหลักอันสูงส่งนี้ให้แก่สตรี ด้วยการยกย่องและให้เกียรติแก่นางในฐานะมนุษย์ร่วมโลก รวมทั้งวาง

มาตรการปกป้องรักษา ตลอดจนให้ความคุ้มครองอย่างครบวงจรเพื่อให้นางปฏิบัติหน้าที่ในการจรรโลงสังคมได้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด

อิสลามเชื่อว่าภายใต้ร่มเงาของนางเท่านั้นที่สามารถสร้างความอบอุ่นและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทารกน้อยในการปกป้องภัยอันตรายทั้งปวง ด้วยความอ่อนโยนและความเมตตาของนางเท่านั้นที่สามารถรับภาระให้การอบรมเลี้ยงดูลูก ๆ ในความนุ่มนวลของนางจึงเปรียบเสมือนกำแพงอันแข็งแกร่งที่คอยปกป้องภัยคุกคามภายนอกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

หากเปรียบเทียบโลกนี้คือตึกหลังหนึ่ง หน้าที่ของผู้ชายคือการเป็นวิศวกรสังคมที่คอยวางระบบโครงสร้าง ตลอดจนควบคุมการดำเนินการก่อสร้างให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ แต่การที่จะมีอาคารเด่นสง่าสักอาคารหนึ่ง เป็นไม่ได้ที่จะอาศัยความชำนาญของวิศวกร เพียงผู้เดียว มัณฑนากรต่างหากที่คอยจัดวางและตกแต่งอุปกรณ์ ครัวภัณฑ์ เพื่อความสง่างามและความสมบูรณ์ของอาคารหลังนั้น

บทความชิ้นนี้ มิได้มีวัตถุประสงค์อื่นใด นอกจากต้องการสร้างทัศนคติที่ควรจะเป็นแก่สตรี ผู้การจรรโลงสังคมที่มีความสุขอันถาวรและยั่งยืน

สตรีอิสลามจะได้รับเกียรติอันสูงส่งไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม มารดาจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษจากลูก ๆ บุตรสาว พี่สาว หรือน้องสาว จะได้รับการคุ้มครองจากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด และหากเป็นผู้สูงอายุเธอก็จะได้รับการปรนนิบัติจากลูกหลานอย่างดีเช่นเดียวกัน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสร้างมนุษย์ทั้งชายและหญิง โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือให้ทำหน้าที่เป็นบ่าวที่ดี ดังนั้นทั้งสองจะต้องเกื้อกูลและอุดหนุนระหว่างกันเพื่อทำหน้าที่อันทรงเกียรตินี้ให้สมบูรณ์ที่สุด หากปราศจากหรือปฏิเสธเพศใดเพศหนึ่ง มนุษย์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ ความว่า :

“ และหนึ่งในสัญญาณแห่งเดชานุภาพของพระองค์ คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเขาจากตัวของพวกเขาเอง เพื่อพวกเขาจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงให้มีความรักใคร่ และความเมตตาระหว่างกัน แท้จริงสิ่งดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งเตือนใจสำหรับผู้ใคร่ครวญ ” (อัลกุรอาน 30 : 21)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ ความว่า :

“ ขอสาบานด้วยเวลากลางคืน เมื่อมันปกคลุม และด้วยเวลากลางวันเมื่อมันประกายแสง และด้วยผู้ทรงบังเกิดเพศชายและเพศหญิง แท้จริงการทำงานของพวกเจ้านั้นย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน ” (อัลกุรอาน 92 : 1-4)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ ความว่า :

“พวกนางเป็นอาภรณ์สำหรับพวกท่านทั้งหลาย และพวกท่านทั้งหลายก็เป็นอาภรณ์สำหรับนาง” (อัลกุรอาน 2 : 187)

เสื้อผ้าอาภรณ์นอกเหนือจะสามารถปกปิดอวัยวะ และสร้างความอบอุ่นให้กับร่างกายแล้ว เสื้อผ้าจะสะท้อนถึงรสนิยม บุคลิกอุปนิสัยใจคอ ตลอดจนจนเป็นการเสริมสร้างบารมี และการมีสง่าราศีของผู้สวมใส่อีกด้วย

อัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงสร้างมนุษย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง และพระองค์เป็นผู้กำหนดแนวทาง และศาสนบัญญัติแก่นมนุษย์ คำสอนทุกคำสอนที่ปรากฏในศาสนาของอัลลอฮฺ ﷻ จึงเป็นคำสอนที่มาจากผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาสามารถ เป็นคำสอนที่สอดคล้องกับสัจจธรรมของมนุษย์ และเป็นคำสอนที่สามารถปฏิบัติได้โดยไม่ต้องฝืน หรือขัดกับสามัญสำนึกของปวงชนทั่วไป

อิสลามจึงมอบภารกิจหลักแก่สตรีโดยคำนึงถึง ความแตกต่างจากเพศชายด้านต่างๆ ไม่ว่าจะทางด้าน สรีระ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ หรือแม้กระทั่งต้นกำเนิดช่วงปฏิสนธิระหว่างไข่กับอสุจิ

ดังนั้นอิสลามจึงกำหนดบทบาทของสตรีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนางที่สุด คือ การให้การอบรมและเลี้ยงดูลูกในบ้าน

อาจจะมีคำถามว่า การให้สตรีมีภาระเลี้ยงดูลูกที่จำกัดแต่ในบ้านเป็นการลดรอนศักดิ์ศรีของสตรี
ขอตอบว่า “ การที่อารยประเทศได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะนักวิจัยด้านต่างๆ เพื่อค้นคว้าวิทยาการใหม่ๆ ในห้องทดลอง โดยที่รัฐบาลพร้อมอำนวยความสะดวก และให้สวัสดิการที่เพียบพร้อมให้แก่เขาอย่างเต็มที่ หรือแม้แต่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่กำหนดภาระหน้าที่สอน และทำศีกษาวิจัยให้แก่เหล่าคณาจารย์โดยที่มหาวิทยาลัยพร้อมให้ค่าตอบแทน และสวัสดิการเพื่อให้นักวิจัย

สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ เราไม่สามารถสรุปได้ว่าประเทศหรือมหาวิทยาลัยไม่ให้เกียรติแก่นักวิชาการเหล่านั้น ในทางตรงกันข้ามนั้น คือ การให้เกียรติสูงสุด ที่นักวิชาการได้รับต่างหาก”

เช่นเดียวกันกับอิสลาม การกำหนดให้สตรีอยู่ในบ้านและมอบภารกิจสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและปรนนิบัติสามี โดยที่สามีเป็นฝ่ายให้สวัสดิการและให้ประกันยังชีพ นับเป็น การจัดสรรภาระหน้าที่ที่ถูกต้องและยุติธรรมที่สุด

สตรีกับฮีญาบ

ฮีญาบ คือ กำแพงที่สร้างความปลอดภัยของสตรี เป็นสัญลักษณ์แห่งศักดิ์ศรีและความมีคุณค่าของสตรี ฮีญาบ คือ ปัจจัยความสงบสุขของสังคม ความสูงส่งของอิสลาม สังคมมุสลิมถูกรุมเร้าจากอารยธรรมไร้ศีลธรรมถ้าหากแผนการ “ ปิดอัลกุรอาน เปิดฮีญาบ ” ประสบผลสำเร็จ ฮีญาบ คือ บทบัญญัติแห่งพระเจ้า เป็นเจ้า และมาตรการป้องกันโดยวิถีอิสลามในการแก้วิกฤตสังคม

สตรีในฐานะภรรยา

สตรีในฐานะภรรยา มีภาระหน้าที่ในการปรนนิบัติ และเชื่อฟังสามีในสิ่งที่ดี อิสลามได้เน้นหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

มีสตรีนางหนึ่งเข้าพบนบีมุฮัมมัด ﷺ และกล่าวว่า “บรรดาผู้ชายสามารถออกอุสาคได้ หากพวกเขาประสบหัยหนะ พวกเขาจะได้รับการตอบแทนอันมากมาย หากเขาพ่ายแพ้หรือเสียชีวิต (ในสมรภูมิ) พวกเขาจะได้เข้าสวรรค์ด้วยผลบุญอันล้นพ้น ในขณะที่พวกเราไม่ได้รับผลบุญอันใดเลย” นบีมุฮัมมัด ﷺ ตอบว่า “จงบอกแก่สตรีทั้งหลายว่า การเชื่อฟังและปฏิบัติตามสามี และการยอมรับสิทธิที่สามีพึงได้จากภรรยา สามารถทดแทนผลบุญของการอุสาคได้ แต่น้อยคนนักในหมู่ของพวกนางจะสามารถปฏิบัติได้” (รายงานโดยبخซาร และเศาะฮาบารอนี)

สตรีในฐานะมารดา

สตรีคือแหล่งอนุบาลแห่งแรกของลูก เป็นผู้สร้างและดูแลอนุชนผู้ศรัทธา เป็นผู้จัดระเบียบในบ้านที่สำคัญอิสลามถือว่าสวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา

สตรีในฐานะลูกสาวหรือสมาชิกในครอบครัว

นางจะต้องได้รับการดูแลและอบรมเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองของนางจะต้องเป็นผู้วางแผนให้นางประสบผลสำเร็จในชีวิตด้วยการแสวงหาสามีที่ดีและคุณธรรม ตามหะดีษความว่า :

“หากมีผู้ที่ท่านพอใจในมารยาทและศาสนาของเขามาหาท่าน(เพื่อขอแต่งงานลูกสาวท่าน) ท่านจงแต่งงานให้เขาเถิด หากพวกท่านไม่กระทำ ก็จะเกิดความเสียหายบนหน้าแผ่นดิน และความระส่ำระสายอย่างใหญ่หลวง” (รายงานโดยอิบน์มาญะฮ์)

ในฐานะสตรีเป็นสมาชิกหนึ่งในสังคม นางจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคม การที่อิสลามให้ความสำคัญและเน้นหนักให้นางมีหน้าที่ดูแลอบรมลูกและปรนนิบัติสามีเพียงแต่ในบ้านนั้น ไม่ได้มีความหมายว่านางจะถูกสกัดกั้นมิให้ออกจากบ้าน และไม่บีบบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกระแสความเปลี่ยนแปลงโลกปัจจุบันที่สังคมกำลังต้องการสตรีที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการดำเนินกิจการด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสังคมสงเคราะห์และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆที่เหมาะสมกับนาง แต่ทั้งนี้นางจะต้องให้ความสำคัญกับบทบาทและหน้าที่หลักของนางมิให้เกิดบกพร่องหรือถูกละเลยไป

อิสลามได้ให้ความสำคัญแก่สตรีมิได้ยิ่งหย่อนเหนือกว่าบุรุษแต่อย่างใด เพราะสตรี คือ ส่วนหนึ่งที่สำคัญของสังคม สตรีเป็นผู้ให้กำเนิดนักวิชาการที่ปราชญ์เปรื่อง ผู้นำที่อาจหาญ และบุคคลสำคัญในสาขาต่างๆ มากมาย และด้วยสองมือของนางนี่เอง ที่จะต้องให้การเลี้ยงดู อบรมเยาวชนในรุ่นต่อไป และจะมาเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต

3.10 อิสลามกับภารกิจของเยาวชน

เยาวชนถือเป็นวัยที่ทรงพลังที่สุดของชีวิตมนุษย์ เปรียบเสมือนกระแสน้ำอันเชี่ยวกรากที่หากไม่มีมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพแล้ว แทนที่กระแสน้ำดังกล่าวจะเป็นแหล่งพลังงานอันมีค่าของมนุษย์ และเป็นต้นกำเนิดของทุกชีวิตแล้ว มันจะกลายเป็นต้นเหตุแห่งความสูญเสียและสร้างความพินาศต่อสรรพสิ่งได้ ดังนั้นอิสลามจึงตระหนักและให้ความสำคัญกับเยาวชน โดยมอบหมายให้เยาวชนปฏิบัติภารกิจสำคัญซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. สร้างสำนึกแห่งความรับผิดชอบ

ภารกิจอันดับแรกของคนหนุ่มสาวมุสลิมคือ “การสร้างสำนึกแห่งความรับผิดชอบ” นั่นก็คือ เขาต้องรับรู้ว่าเขาต้องรับผิดชอบต่อช่วงวัยชีวิตที่มีความสำคัญนี้ต่อหน้าอัลลอฮ์ ﷻ อัลลอฮ์ ﷻ จะสอบถาม

เขาในวัน กิยามะฮ์ถึง “อายุของเขาทั้งหมดไป ความหนุ่มของเขาที่ได้ใช้ไป” ซึ่งเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องเตรียมพร้อมให้คำตอบต่อคำถามที่หนักหน่วงอันนี้ เขาได้ใช้เวลาปีแล้วปีเล่าไปอย่างไรบ้าง? ในช่วงชีวิตของวัยแห่งความมีชีวิตชีวา วัยแห่งความคึกคะนองนี้เขาได้ผลบุญไปอย่างไรค่าหรือไม่? นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวเตือนคนหนุ่มสาวว่า

“จงถนอมวัยประการแรก ก่อนห้าประการหลัง (จะตามมา) ความหนุ่มสาวของท่าน ก่อนวัยชรา สุขภาพที่ดีของท่าน ก่อนความเจ็บป่วย ฐานะที่ดีของท่าน ก่อนความยากจน การมีเวลาว่างของท่านก่อนที่ท่านจะมีงานยุ่ง การมีชีวิตที่ดีของท่านก่อนความตาย”

สิ่งแรกที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้คำเตือนก็คือให้ถนอมวัย “ความหนุ่มก่อนวัยชรา นี่แหละคือ ความรับผิดชอบอันดับแรก เป็นภารกิจของหนุ่มสาวไม่ใช่วัยแห่งการละเล่นหรือวัยแห่งการระเริง จริงอยู่ว่าเป็นสิทธิที่มนุษย์จะเล่น จะสนุกได้ในขอบเขตที่อิสลามอนุญาต มีสิทธิสร้างความรู้สึกที่สดชื่นมีชีวิตชีวา แต่ไม่ได้มีความหมายว่า คนหนุ่มสาวจะต้องจมปลักอยู่กับเรื่องสนุกสนานเฮฮา เรื่องลามก เรื่องเสื่อมทรามทางศีลธรรม พวกเขาจะทำอย่างนั้นไม่ได้ คนหนุ่มสาวเป็นช่วงชีวิตที่ต้องเป็น “ผู้ให้” มิใช่เป็นเพียง “ผู้รับ” ฝ่ายเดียวหรือกลายเป็นสัญลักษณ์ของความวิตกกังวลและภาวะสังคมในการบำบัดรักษา เสียเวลา นี่คือการกิจอันดับแรก

2. มีความภูมิใจต่ออิสลาม

ภารกิจข้อที่ 2 ของคนหนุ่มสาวคือ การรู้สึกภูมิใจต่ออิสลาม เขาต้องมีความศรัทธาต่อความสมบูรณ์แบบของอิสลาม ต้องศรัทธาต่อความยิ่งใหญ่ของศาสนานี้โดยที่อัลลอฮ์ ﷻ นั้นได้ให้เกียรติเขาด้วยคัมภีร์ที่ดีที่สุดในที่ถูกประทานลงมาให้เขา ด้วยนบีที่ดีที่สุดในที่ถูกส่งมา ด้วยระบอบที่ดีที่สุดในที่ถูกบัญญัติให้แก่เขา

ด้วยเหตุนี้เองที่เขามีความรู้สึกภูมิใจที่เขาเป็น “มุสลิม” ดังที่มุสลิมในยุคแรกมีความรู้สึกเช่นนั้น

“ความสูงส่งและเกียรติศักดิ์ศรี เป็นของอัลลอฮ์ เราะซูลของพระองค์ และบรรดาผู้ศรัทธา แต่ว่าพวกมุนาฟิกินหาไม่” (อัลกุรอาน 63: ๘)

เมื่อสหราชอาณาจักรของนบีมุฮัมมัด ﷺ ท่านซัลมาน อัลฟารีซี ถูกถามว่า “ท่านเป็นบุตรของใคร?” ซึ่งผู้ถามต้องการจะสื่อความหมายว่า ท่านนั้นไม่ใช่ส่วนหนึ่งของเผ่าอาหรับ ท่านซัลมานสามารถตอบได้ว่า “ฉันเป็นบุตรแห่งเปอร์เซีย” หรือ “ฉันเป็นบุตรแห่งคุซโร” แต่ท่านซัลมานเลือกที่จะตอบว่า “ฉันเป็นบุตรแห่งอิสลาม”

เราต้องมีความรู้สึกภูมิใจต่ออิสลาม ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ใช้ศาสนาในการสร้าง “ประชาชาติที่ดีที่สุดในที่ถูกนำออกมาสู่มนุษยชาติทั้งหลาย” และได้ใช้ศาสนาในการสร้างประชาชาตินี้ให้มีลักษณะเป็น “ประชาชาติสายกลาง เพื่อเป็นพยานแก่มนุษยชาติ” ดังที่เราะซูลเป็นพยานแก่พวกเขา หมายความว่า เราถูกเตรียมให้เป็นถึง “การเป็นครู” ของมนุษยชาติทั้งหมดเพื่อให้เป็น “พยาน” แก่พวกเขา

เรา คือ “ครูของมนุษยชาติ” พุคอีกนัยหนึ่งก็คือ มนุษยชาติทั้งหมดกำลังเรียกหาเราอยู่

เมื่อหันมาดูโลกตะวันตก เป็นความความจริงที่ว่าพวกเขาสามารถโยยบินไปในท้องฟ้าได้อย่างเสรีเสมือนเหล่าสกุณา สามารถแหวกว่ายและดำดิ่งลงสู่ท้องมหาสมุทรได้เสมือนมัจฉาชาติ แต่ว่าพวกเขาไม่

สามารถเดินบนหน้าแผ่นดินได้เหมือนมนุษย์ พวกเขาไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับภายในตัวตนของเขา หรือระหว่างเขากับอัลลอฮ์ ﷻ หรือระหว่างเขากับมนุษย์คนอื่น ๆ เพราะพวกเขาจมปลักในลัทธิบูชาวัตถุที่อคติ พวกเขาได้กระทำการต่าง ๆ อย่างเกินขอบเขตและเลยเถิด พวกเขาต่างก็ประสบกับความว่างเปล่าทางด้านอะกิละฮ์ (หลักยึดมั่น) พวกเขาต้องเผชิญกับความทุกข์ความกังวลในจิตใจ ต้องพบกับปัญหาครอบครัวที่แตกแยก และต้องเจ็บปวดกับการล่มสลายของบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ และสังคมของพวกเขากำลังเดินไปสู่ทางที่หลงผิด กล่าวได้ว่า อารยธรรมของพวกเขาไม่ได้มอบความสุขที่แท้จริงแก่พวกเขาเลย ช่วงประหลาดที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึงดวงจันทร์ แต่ไม่สามารถค้นหาความสุขบนพื้นโลกได้

พวกเขาต้องการ “ศาสนา” ใหม่ “ศาสนา” นี้จะให้ศรัทธาโดยไม่ได้ห้ามการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ “ศาสนา” นี้ให้ชีวิตในอาคิเราะฮ์ แต่ก็ไม่ได้แยกชีวิตออกจากความเป็นจริงแห่งโลกนี้ “ศาสนา” นี้ให้แนวคิดการเคารพภักดีที่แท้จริง โดยไม่ได้ห้ามที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดี ๆ ในชีวิต เขาต้องการ “ศาสนา” ที่ได้คุณภาพ มีความพอดี แน่แน่นอนที่สุดว่า “ศาสนา” แห่งคุณภาพนี้มีอยู่ในการครอบครองของมุสลิม

ดังนั้นเป็นภาระหน้าที่ของมุสลิมที่จะต้องภูมิใจกับอัญมณีอันทรงคุณค่าที่อยู่ในการครอบครองของเขา เราต้องรู้จักคุณค่าของตัวเอง นี่คือการนึกอีกข้อหนึ่งของบรรดาคนหนุ่มสาวมุสลิม

3. ทำความเข้าใจอิสลาม

ภารกิจข้อที่ 3 ของคนหนุ่มสาวก็คือ การทำความเข้าใจในอิสลาม ดังที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า “*ใครที่อัลลอฮ์ประสงค์ให้ได้รับความดี พระองค์ก็จะให้เขามีความเข้าใจในเรื่องของศาสนา*”

ถ้าฟังความภูมิใจต่ออิสลามยังไม่เพียงพอ เพียงแค่กล่าวว่า “เราก็คือมุสลิม” “เราก็คือประชาชาติที่ดีที่สุด” “เราก็คือประชาชาติสายกลาง” โดยที่ไม่มีความเข้าใจต่อศาสนาของเราเอง ไม่พออย่างแน่นอน เราต้องทุ่มเทมุ่งมั่นเพื่อทำความเข้าใจต่อศาสนานี้ ตามที่ปรากฏอยู่จริง

แท้จริงมุสลิมได้ผ่านยุคต่าง ๆ มา มีคนจำนวนมากได้บิดเบือนต่อศาสนานี้ เสมือนพวกเขาได้ใส่เสื้อกลับด้าน ท่านอะมีรุลมูมินีน อลี ร.ฎ ได้กล่าวว่า “*ผู้คนที่หลายทำให้ความเข้าใจ (ศาสนา) คลาดเคลื่อน พวกเขาแบ่งศาสนาออกเป็นส่วน ๆ พวกเขาทำมันเหมือนกับเนื้อที่เป็นก้อน ๆ พวกเขาได้เนียนมันเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย*”

อิสลามเป็นคำสอนที่สมบูรณ์ครบถ้วน ประกอบไปด้วยเรื่องของโลกนี้และโลกหน้า ประกอบไปด้วยเรื่องของสิทธิและภาระหน้าที่ มีทั้งส่วนที่เรียกว่า “ศาสนา” และส่วนที่เป็นการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อิสลามได้วางกฎหมายทั้งในเรื่องปัจเจกชน ครอบครัว สังคม รัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อิสลามคือ ระบอบที่สมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตได้ครบครัน แม้กระทั่งก่อนเกิด ตอนที่เขายังเป็น “ตัวอ่อน” ในครรภ์มารดา จนกระทั่งสิ้นชีวิตก็ยังมีความหมายว่าด้วยการจัดการศพ นี่คือการสอนเพื่อมนุษยชาติมีรายละเอียดในทุก ๆ ช่วงของชีวิตมนุษย์ นี่คือการสอนเพื่อมนุษยชาติที่ปรากฏอยู่ในทุก ๆ ด้านของชีวิตมนุษย์ ฉะนั้นเราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องทำความเข้าใจอิสลามในรูปแบบที่สมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง ทำความเข้าใจอิสลามอย่างลึกซึ้ง

ฉะนั้น เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจอิสลาม และด้วยความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ก็คือเรามีห้องสมุดอิสลามที่บรรจุหนังสือและตำราที่อธิบายคำสอนแห่งอิสลามอย่างมากมาย เรื่องสำคัญก็คือ เราต้องรู้จักเลือกสิ่งดี ๆ มาอ่าน ไม่ใช่ว่า หนังสือทุกเล่มที่นำมาโชว์อยู่ในตลาดจะอ่านได้ทุกเล่ม หนังสือเหล่านี้มีทั้งที่เป็นฟองน้ำก็มาก มีทั้งที่เป็นคุณและให้โทษ มีทั้งที่เป็นยาพิษและโอสถ การรู้จักเลือกสิ่งที่ดีมาอ่านก็โดยอาศัยคำแนะนำของอุลามาอฺที่เชื่อถือได้ นักปรัชญาคนหนึ่งได้กล่าวว่า “จงบอกมาซิว่า ท่านอ่านหนังสืออะไร ฉันก็จะบอกได้ว่าท่านเป็นคนอย่างไร”

ดังนั้น เยาวชนมุสลิมต้องมุ่งทำความเข้าใจอิสลาม ผ่านการอ่าน ผ่านการฟังเทปบรรยาย ผ่านการเข้าร่วมฟังการบรรยายของอุลามาอฺต่าง ๆ แต่เราก็ต้องแยกแยะให้ออกสิ่งที่เราอ่าน ระหว่างสิ่งที่ควรอ่านและสิ่งที่ไม่ควรอ่าน เราต้องทำความรู้จักต่อศาสนานี้อย่างถูกต้อง จนกระทั่งเราสามารถเข้าไปสู่ศาสนาด้วยบะซีเราะฮ์ (หลักฐานที่ชัดเจน) มีความชัดเจนแจ่มแจ้งเกี่ยวกับเรื่องผู้เป็นเจ้าของ เกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง ดังที่บรรดากัลปীয়ณชนยุคแรกได้กล่าวว่า “แท้จริงอิบาดะฮ์ที่ไม่มีความรู้และความเข้าใจ สร้างความเสื่อมเสียมากกว่าสร้างสรรค์” เราไม่สามารถปฏิบัติอิบาดะฮ์ให้บรรลุเป้าหมายของมันได้ เว้นแต่ด้วยความรู้ ซึ่งการขาดความรู้ อาจทำให้เราปฏิบัติ อิบาดะฮ์ ไปพร้อม ๆ กับเรื่องบิดอะฮ์ (การอุตริในเรื่องศาสนา) และทุก ๆ บิดอะฮ์ คือความหลงผิด เราต้องรู้จักแยกแยะบัญญัติอิสลามที่อัลลอฮ์ ﷻ กำหนด ออกจากสิ่งที่ไม่ใช่บัญญัติอิสลาม เราต้องรู้จักอิสลามจนสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่เป็นซุนนะฮ์ออกจากสิ่งที่ไม่ใช่ซุนนะฮ์ รู้จักแยกแยะระหว่างสิ่งที่หะรอมและสิ่งที่หะลาละ รู้จักแยกแยะสิ่งที่ถูกออกจากสิ่งที่ผิด เราไม่สามารถทำเช่นนี้ได้เว้นแต่ เราต้องมีความรู้ ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ และเราะซูล นี่คือการกิจข้อที่ 3

4. จงเลือกเดินบนทางสายกลาง

ภารกิจข้อที่ 4 จงเลือกเดินบนทางสายกลาง ซึ่งเป็นแนวทางที่สมดุล แนวทางที่สมส่วนและพอดี ขอให้ออกห่างให้ไกลจากแนวทางที่สุดโต่ง และแนวทางที่คับแคบ อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ว่า

“และชั้นฟ้าชั้นพระองค์ทรงยกมันไว้สูง และทรงวาง ความสมดุล ไว้เพื่อพวกเขาจะไม่ละเมิดในเรื่อง ความสมดุล และจงดำรงการชั่งอย่างเที่ยงธรรม และอย่าให้ขาดหรือหย่อนในความสมดุล” (อัลกุรอาน 55: ๗-๙)

แนวทางนี้ไม่ละเมิดออกจากขอบเขต หรือไปกำหนดให้มันคับแคบ ไม่มีการเกินเลย หรือไปจำกัดมัน ไม่มีการเลยเถิดเกินพอดี หรือไปปฏิเสธ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“พวกท่านจงระวังความสุด โต้ แท้จริงผู้คนก่อนหน้าพวกท่าน ได้พินาศไปแล้ว เนื่องจากความสุดโต่งในเรื่องศาสนา” (รายงานจากท่านอับนุอับบาส)

มีรายงานจากท่านอับนุ มัสอูด ซึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

“พวกสุดโต่งได้พินาศแล้ว พวกสุดโต่งได้พินาศแล้ว พวกสุดโต่งได้พินาศแล้ว”

พวกสุดโต่ง ได้แก่พวกที่กระทำเลยเถิดเกินที่กำหนดไว้ พวกเหล่านี้ได้ออกจากขอบเขตที่ศาสนาทำให้ง่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยอัลกุรอานและซุนนะฮฺ เพราะฉะนั้น พวกที่ทำตัวเกินเลย คือกลุ่มที่จะพินาศ พวกที่ทำตัวสุดโต่ง คือกลุ่มที่จะพินาศ เรื่องนี้ท่านอะลี บิน อบี ฏอลิบ ได้กล่าวว่า “พวกท่านจงยึดทางสายกลาง ผู้ที่อยู่หลัง (หย่อนยาน) ต้องยึดมั่น ส่วนผู้ที่เลยไปแล้วต้องหวนกลับ” ฉะนั้น พวกที่เผลอขาดองหันมายึดแนวทางนี้ ส่วนพวกที่รีบร้อนก็ต้องหวนกลับมาหาแนวทางนี้คือ “แนวทางสายกลาง” ท่านอิหม่ามอะฮฺมัด อัลบัศรี ได้กล่าวว่า “ศาสนานี้อยู่ระหว่างพวกที่สุดโต่งกับพวกที่หย่อนยาน”

เราต้องการให้แนวทางสายกลาง เป็นแนวทางของประชาชาติสายกลาง เราต้องการให้คนหนุ่มสาวของเราเมื่อมีความเข้าใจอิสลาม แล้วก็อย่าได้ทำตัวเลยเถิด และในทางกลับกันก็อย่าทำตัวคับแคบเช่นกัน คนหนุ่มสาวของเราจงอย่าทำตัวเกินเลย ในทำนองเดียวกันอย่าปฏิเสธบางอย่างที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงอนุมัติ

เราต้องการให้คนหนุ่มสาวของเราละทิ้งทำที่ที่แข็งแกร่งในการตะอะฮฺ ขอให้พวกเขาสร้างงานตะอะฮฺโดยผ่าน “วิทย์ปัญญาและคำตักเตือนที่ดี” ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้สั่งไว้ ให้มีความนุ่มนวลและสุภาพ อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวถึงเราะซูลของพระองค์ไว้ว่า

“และหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติหยาบช้า และมีจิตใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ แน่นอนพวกเขาที่ย่อมแยกตัวออกไปจากรอบ ๆ เจ้ากันแล้ว” (อัลกุรอาน 3:๑๕๕)

เราปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างแนวทางที่สมดุลและมีความนุ่มนวล เมื่อความนุ่มนวลเข้ามาในเรื่องใด เรื่องนั้นก็จะถูกประดับประดาให้สวยงาม แต่เมื่อใดที่ความแข็งแกร่งเข้ามา เรื่องนั้นก็ถูกเมิน ดังที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวแก่ท่านหญิงอาอีชะฮฺที่เกี่ยวกับจุดยืนหนึ่ง ที่ท่านหญิงได้มีที่ที่แข็งแกร่งกับพวกยะฮูดีย์ ซึ่งพวกนี้ได้ตั้งใจสร้างความเจ็บใจให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยพวกเขากล่าวทักนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่า “อัสซามู อะลียกะ ยา นบีมุฮัมมัด” (หมายถึงความพินาศและความตายจงมีแก่ท่าน โอ้มุฮัมมัด)²² ทำให้ท่านหญิงอาอีชะฮฺตอบกลับไปว่า “อัสซามูและอัล-ละอะนะฮฺ (การสาปแช่งและห่างไกลจากความเมตตา) จงประสบแก่พวกเจ้า เจ้าศัตรูของ อัลลอฮฺ” นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวต่อท่านหญิงว่า “**โอ้อาอีชะฮฺ แท้จริงอัลลอฮฺทรงรักความนุ่มนวลในการงานทุกประการ**” ท่านหญิงอาอีชะฮฺกล่าวว่า “ท่านไม่ได้ยินในสิ่งที่พวกเขากล่าวหรือ นบีมุฮัมมัดของอัลลอฮฺ” นบีมุฮัมมัด ﷺ ตอบว่า “**ฉันได้ยินแล้ว และฉันได้ตอบ (เพียงคำว่า) วะอะลียกุม (และแก่พวกท่านก็เช่นเดียวกัน) ไปแล้ว**” ดังนั้น เมื่อพวกเขาว่า “อัสซามู” หมายถึงความตายความพินาศจงมีแก่ท่าน ก็กล่าวตอบว่าแก่พวกท่านก็เช่นเดียวกันก็เป็นการเพียงพอแล้ว อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวว่า “**แท้จริงเจ้าจะต้องตาย และแท้จริงพวกเขาจะต้องตาย**” (อัลกุรอาน 39: ๓๐) “**และเราไม่ได้ทำให้บุคคลใดก่อนหน้าเจ้าอยู่ยงยืนนาน หากเจ้าตายไป พวกเขาจะมีชีวิตอยู่ยืนยงตลอดไปกระนั้นหรือ**” (อัลกุรอาน 21: ๓๔)

แบบนี้แหละ คือบุคลิกของนบีมุฮัมมัด ﷺ ของเรา มีความนุ่มนวลและสุภาพแม้กระทั่งต่อศัตรูผู้ยิ่งใหญ่ โส

²² เป็นการล้อเลียนต่อการใช้สลามของมุสลิมที่ทักทายระหว่างกันด้วยคำว่า “อัสสลามูอะลียกุม” โดยที่คำว่าอัสซามู กับอัสสลามูมีสำเนียงพูดที่ใกล้เคียงกัน

5. ต้องเข้าใจอิสลามอย่างถ่องแท้ โดยการแปรเปลี่ยนสู่ชีวิตจริง

หลังจากที่เราได้เข้าใจอิสลาม ผ่านการอ่าน การฟัง การเข้าร่วมงานวิชาการต่าง ๆ เราต้องถามต่อไปว่า อิสลามที่เราได้รับรู้ เป็นเพียงวัฒนธรรมในเชิงนามธรรม ที่เข้ามาเติมเต็มลงไปสู่สมองของมนุษย์ที่เป็นมุสลิมเท่านั้นเองหรือ? อิสลามเป็นเพียงการอ่านหนังสือและการชุมนุมทางวิชาการเท่านั้นเองหรือ? เราได้พบเห็นนักบูรพาคติที่ได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับอิสลามอย่างมากมาย (แต่พวกเขาที่ไม่ได้เป็นมุสลิม) ถึงตอนนี้เราต้องยอมรับแล้วว่า ความรู้ ต้องควบคู่กับการปฏิบัติไปด้วย กลุ่มอายุแรกที่ถูกระทานลงมาได้แก่

คำว่า “จงอ่าน! ด้วยนามของผู้เป็นเจ้าของ ผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงสร้างมนุษย์มาจากเลือดก้อน จงอ่าน! และผู้เป็นเจ้าของเจ้า ผู้ทรงเอื้อเฟื้อยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัลกุรอาน 96: ๑-๕)

กลุ่มอายุแรก สั่งให้เราอ่าน เพราะการอ่านเป็นกุญแจดอกสำคัญแห่งความรู้ แต่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานกลุ่มอายุถัดไปหลังจากนี้ได้แก่

“โอ้ผู้ห่มกาย จงลุกขึ้นและตักเตือน และแด่ผู้เป็นเจ้าของเจ้าจงให้ความยิ่งใหญ่ และแก่เสื้อผ้าของเจ้านั้นจงทำความสะอาด และสิ่งสกปรก ก็จงหลบหนีให้ห่างเสีย และอย่างทำคุณ เพื่อหวังการตอบแทนอันมากมาย และเป็นผู้เป็นเจ้าของเจ้าเท่านั้น จงอดทน” (อัลกุรอาน 74 : ๑-๗)

กลุ่มอายุถัดไปที่ตามมาเป็นครั้งที่สองได้สั่งใช้ให้เราลงสู่ภาคปฏิบัติ เพราะฉะนั้นความรู้ต้องอยู่พร้อมกับการปฏิบัติ ความรู้ที่เป็นเพียงทฤษฎีแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งไม่เพียงพอ สิ่งที่จะพิสูจน์ในวันกิยามะฮ์คือคำถามว่า “อะไรที่ท่านได้ทำไป?” ไม่ได้ถามว่า “ท่านมีความรู้มากมายแค่ไหน?” และ “มีดีกรีทางวิชาการระดับใดบ้าง?”

จำเป็นสำหรับมนุษย์ที่จะต้องแปรเปลี่ยนวิชาความรู้ให้เป็นการปฏิบัติ ความรู้จะต้องส่งผลต่อความเป็นจริงในชีวิต เพื่อให้ชีวิตที่เป็นแบบอิสลามที่ถูกต้อง ที่สมบูรณ์แบบ ได้เจริญเติบโตขึ้นมา นี้อคือการกิจของมนุษย์ที่เป็นมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนหนุ่มสาวมุสลิม

ความรู้ต้องมีเพื่อการปฏิบัติ ความรู้ที่ไม่มีมีการกระทำ ก็เหมือนกับเมฆที่ก่อตัวแต่ไร้ฝน หรือเป็นพืชพันธุ์ที่งอกงามแต่ไม่ออกดอกออกผล ด้วยเหตุนี้เองที่ท่านบิรฮัมมัด ﷺ ได้ขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์ ﷻ ให้ปลอดพ้นจากความรู้ที่ไม่ให้ประโยชน์ ฉะนั้นจำเป็นที่ความรู้ต้องควบคู่กับการกระทำ เพราะว่าด้วยความรู้นี้เองที่จะเกิดเป็นภาพภายนอกออกมาเป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนในสิ่งที่เรารู้จากศาสนาของเรา ส่วนคนที่อ่านและมีความเข้าใจ แต่ทว่าเขามีชีวิตอยู่ที่ห่างไกลจากความรู้ทางศาสนาที่เขา มี เขาอยู่ในหุบเขาหนึ่ง ส่วนความรู้ศาสนาก็เหมือนอยู่ในอีกหุบเขาหนึ่ง เขาได้แยกแยะระหว่างความรู้และความตั้งใจ ระหว่างปัญญาและศรัทธา ระหว่างความคิดและความจริง สิ่งที่เกิดขึ้นนี่ยังไม่เป็นที่ยอมรับ

เมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ได้พรรณานี้เกี่ยวกับศรัทธาให้แก่เราในอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้พรรณานี้ในรูปของการกระทำ ที่ประกอบมาเป็นการกระทำต่าง ๆ และจรรยาบรรณ

“แน่นอนบรรดาผู้ศรัทธาได้ประสบความสำเร็จแล้ว บรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้มอบน้อมถ่อมตนใน
ละหมาดของพวกเขา และบรรดาผู้ที่ผินหลังให้เรื่องไร้สาระต่าง ๆ และบรรดาที่พวกเขาเป็นผู้บริจาคชะกาต
และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษา (ไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของ) ทวารของพวกเขา” (อัลกุรอาน 23: ๑-๕)

“และบรรดาที่พวกเขาเป็นผู้ที่เอาใจใส่ที่ได้รับมอบหมายของพวกเขา และสัญญาของพวกเขา และ
บรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษาการละหมาดของพวกเขา” (อัลกุรอาน 23: ๘-๙)

“การกระทำ” เป็นสิ่งที่เราต้องการจากคนหนุ่มสาวมุสลิม เราต้องการให้พวกเขาแปรเปลี่ยนความรู้
ความเข้าใจไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ เขาเองได้รับประโยชน์จากความรู้นี้ สังคมก็ได้รับ
ประโยชน์เช่นกัน นี่คือการกิจของคนหนุ่มสาว การอ่าน การฟัง การฟังบรรยายจากบรรดาโต๊ะครูอย่างเดี่ยว
นั้นไม่เพียงพอ ถ้าหากเรายังไม่ปรับเปลี่ยนมันไปสู่ความประพฤติและการแสดงออกโดยการกระทำ
อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า

“และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อความเมตตาแก่โลกทั้งผอง” (อัลกุรอาน 21: ๑๐๗)

เราต้องการให้คนหนุ่มสาวเป็นกระจกในความความเมตตานี้ ดังที่อัลลอฮ์ได้ส่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่ง
ท่านได้กล่าวถึงตัวท่านว่า

“ฉันเป็นของกำนัลแห่งความเมตตา”

6. รับใช้สังคม

ภารกิจข้อต่อไป คือคนหนุ่มสาวต้องก้าวเข้ารับใช้สังคม ซึ่งเป็นงานที่วิเศษสุด หลังจากที่คนหนุ่ม
สาวได้ปฏิรูปตัวของเขาเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์ จากนั้นเขาต้องหันมาสู่การรับใช้ผู้อื่น หันมาสู่การ
ปฏิรูปผู้อื่นต่อไป จำเป็นที่คนหนุ่มสาวต้องทำงานรับใช้สังคมที่เขาอาศัยอยู่ สังคมต้องการความช่วยเหลือ
จากคนหนุ่มสาว สังคมต้องการความกระตือรือร้นของคนหนุ่มสาว อิสลามไม่อนุญาตให้คนหนุ่มสาวทำตัว
อยู่บนหอคอยงาช้าง ถือว่าตนเองเป็น “ปัญญาชน” แต่ปล่อยให้ผู้คนเป็นคนไม่รู้หนังสือ เป็นคนขาดความรู้
หน้าที่ของพวกเขาต้องสอนหนังสือให้กับที่ไม่รู้หนังสือ หน้าที่ของพวกเขาต้องฝึกหัดคนว่างงานถ้าหากว่า
พวกเขามีความสามารถที่จะทำได้ หน้าที่ของพวกเขาต้องชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ผู้คน หน้าที่ของพวกเขา
ต้องเผยแผ่ให้คำเตือนแก่ผู้คนด้วยการรักษาความสะอาด ให้เห็นถึงความจำเป็นในการรักษาความ
สะอาด หรือด้วยการนำสิ่งปฏิญศหรือสิ่งที่เป็นอันตรายออกจากท้องถนน หน้าที่ของคนหนุ่มสาวคือการลง
ไปสู่สังคม พัฒนาสังคมจากความไม่รู้ ให้ได้รับแสงสว่าง จากความมืดมิด ให้สังคมรู้จักแนวทางที่ถูกต้อง

คนหนุ่มสาวจำนวนมากมีชีวิตอยู่ไปแต่ละวันอย่างไร้ค่า เป็นความไร้ค่าที่พวกเขาไม่ได้สร้าง
ประโยชน์แก่ใครเลย การอยู่ไปวัน ๆ หนึ่งเสมือนว่าเขากำลังทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง พวกเขาไม่ทำงานทำการ
อะไร คนหนุ่มสาวต้องจัดการกับวันเวลาที่ไร้ค่าเหล่านี้ ด้วยการผลิตงานที่ให้ประโยชน์ และงานส่วนใหญ่ที่
ออกจะเป็นดอกเป็นผลก็คือ งานรับใช้สังคม อิสลามถือว่างานชนิดไหนก็ตามที่รับใช้สังคมถือว่าเป็น
“อิบาตะฮฺ” การที่เรานำสิ่งอันตรายหรือสิ่งขีดขวางทางจรรยาจรออกจากถนนยังจัดเป็นเศาะอะอะฮฺ(การทำ
ทาน) คำพูดที่ดีที่ไร้เพราะก็ถือว่าเป็นเศาะอะอะฮฺ การห้ามปรามจากความเลวร้าย ก็ถือว่าเป็นเศาะอะอะฮฺ

การข่มให้กับพี่น้องก็ถือว่าเป็นเศาะดะเกาะฮฺ งานชนิดไหนก็ตามที่เข้าไปเพื่อช่วยเหลือสังคมก็ถือว่าเป็นเศาะดะเกาะฮฺ การบริจาคหรือเศาะดะเกาะฮฺมิใช่แค่เรื่องของทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งจำกัดอยู่เฉพาะในหมู่ของคนรวย คนมั่งคั่งเท่านั้น ยังมีเศาะดะเกาะฮฺที่เรียกว่า เศาะดะเกาะฮฺทางสังคม เศาะดะเกาะฮฺทางวัฒนธรรม เศาะดะเกาะฮฺทางความรู้ ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนสามารถจ่ายเศาะดะเกาะฮฺได้ เพื่อได้รับใช้สังคมของเขา

ดังนั้นจึงไม่มีสิทธิปฏิเสธการรับรู้ว่าจะสังคมยังขาดอะไรบ้าง? เราจะพัฒนา พื้นฟูสังคม จนนำไปสู่ระดับที่ได้มาตรฐาน ทำให้สังคมยืนอยู่บนสถานะที่แท้จริงภายใต้แสงตะวันแห่งอิสลาม

นี่คือภารกิจของคนหนุ่มสาวมุสลิม ที่เขาจะต้องครุ่นคิดเกี่ยวกับการรับใช้สังคม และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

7. ก้าวมารับงานตะอฺวะฮฺ (การเรียกร้องเชิญชวน)

ภารกิจข้อที่ 7 ก็คือ การตะอฺวะฮฺสังคมสู่อาทิตย์อุทัยแห่งอิสลาม ดังที่เขาได้ศึกษาอิสลามมา ดังที่เขาได้เข้าใจอิสลามอย่างถูกต้องแล้ว จึงจำเป็นที่เขาต้องให้ความรู้ความเข้าใจต่อคนอื่น ๆ จึงจำเป็นที่เขาต้องตะอฺวะฮฺผู้อื่นมาสู่อิสลาม จำเป็นที่เขาต้องทำงานเพื่ออิสลาม ดังที่เขาได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในอิสลาม เขาต้องทำงานเพื่ออิสลาม

การทำให้อิสลามปรากฏในภาพที่สวยงามในตัวเขานั้น ยังไม่เพียงพอ อิสลามได้วางภาระเหนือมุสลิมทุกคนในการตะอฺวะฮฺคนอื่น มาสู่อิสลาม จงปฏิรูป(อิสลาฮฺ)ตัวเองและออกไปตะอฺวะฮฺคนอื่น ๆ อัลลอฮฺได้กล่าวไว้ว่า

“และใครเล่าจะมีคำพูดดีเลิศยิ่งไปกว่าผู้เชิญชวน(ตะอฺวะฮฺ)ไปสู่อัลลอฮฺ และเขาปฏิบัติภารกิจงานที่ดี และเขากล่าวว่า แท้จริงฉันเป็นหนึ่งในบรรดาผู้มอบน้อม” (อัลกุรอาน 41: ๓๒)

มุสลิมทุกคนต้องตอบรับคำของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ว่า

“จงเรียกร้อง(ตะอฺวะฮฺ)ไปสู่แนวทางของผู้อภิบาลของเจ้าด้วยอิกมะฮฺ(วิทญ์ปัญญา) และการตักเตือนที่ดี” (อัลกุรอาน 16: ๑๒๕)

และต่อไปนี่คือการแถลงการณ์ของท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัด ﷺ และเป็นแถลงการณ์ของทุกคนจากประชาชาตินี้ ที่ถือตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของแถลงการณ์นี้ อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวให้เราะซูล ประกาศแถลงการณ์นี้ว่า

“จงกล่าวถึงเถิด(นบีมุฮัมมัด) “นี่คือแนวทางของฉัน ฉันเรียกร้อง(ตะอฺวะฮฺ)ไปสู่อัลลอฮฺ บนบะซีเราะฮฺ(หลักฐานที่ประจักษ์แจ้ง)ทั้งตัวฉันและผู้ปฏิบัติตามฉัน และมหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอฮฺ ฉันมิได้อยู่ในหมู่ผู้ตั้งภาคี” (อัลกุรอาน 12: ๑๐๘)

ขอย้ำถึงภารกิจนั้นอีกครั้งว่า

“ฉันเรียกร้อง(ตะอฺวะฮฺ)ไปสู่อัลลอฮฺ บนบะซีเราะฮฺ(หลักฐานที่ประจักษ์แจ้ง)ทั้งตัวฉันและผู้ปฏิบัติตามฉัน”

ถ้าหากว่าเรานับตนเองเป็นผู้ที่ดำเนินตามบีบัสมัด ก็จำเป็นที่เราต้องทำงานอะวะฮ์ ที่เรียกร็อง ผู้คนไปสู่อัลลอฮ์ ที่เรียกร็องโดยอาศัย “บะซีเราะฮ์” (หลักฐานที่ประจักษ์ชัดแจ้ง) ด้วยเหตุนี้ มุสลิมทุกคน ต้องทำงานอะวะฮ์ เรียกร็องผู้คนไปสู่อัลลอฮ์ตามศักยภาพของแต่ละคน ตามลำดับความแตกต่างของมนุษย์ บางคนอาจจะทำงานอะวะฮ์ โดยการเรียบเรียงหนังสือขึ้นมา บางคนอาจทำงานอะวะฮ์ โดยการจัด ปราชัย บรรยายให้ความรู้ บางคนอาจอะวะฮ์โดยการจัดคอร์สให้ความรู้ต่างๆ บางคนอาจอะวะฮ์โดย การประพาดตัวเป็นแบบอย่างแก่คนอื่น ๆ บางคนอาจอะวะฮ์โดยการใช้จ่ายฟุคที่ถึงาม ที่ถูกต้อง ด้วยการ ปลุกเร้ามนุษย์ให้กระทำความดี ทุกๆ คนต้องทำงานอะวะฮ์ตามกำลังความสามารถของตัวเอง

พวกเราต้องเป็นนักอะวะฮ์ เรียกร็องเชิญชวนไปสู่อิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาคนหนุ่มคน สาวทั้งหลาย คนหนุ่มสาวต้องแบกภาระศาสน์แห่งอิสลามไปสู่คนภายในสังคมของเขา และคนอื่นๆที่ไม่ใช่ มุสลิม

เราเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของศาสนาที่เป็นสากล ศาสนาที่เป็นอมตะและเป็นศาสนาสุดท้าย แล้วเหตุใดเล่า ที่เราไม่พยายามทำงานเพื่อศาสนา จำเป็นที่เราต้องให้ความสนใจต่อกิจการของศาสนาของเรา โดยเราต้อง จัดกำลังคนเพื่อศาสนา ก่อนที่เราจะส่งออกไปเผยแพร่ไปสู่โลก เราต้องจัดการเผยแพร่ในสังคมที่เราอาศัยอยู่ เสียก่อน เราต้องให้คำชี้แจงตักเตือนต่อมุสลิมทั้งหลาย เราต้องนำบรรดามุสลิมกลับไปสู่อัลลอฮ์ ﷻ ด้วย วิธีการที่ถึงาม เราต้องให้พวกเขาเชื่อมั่นต่ออิสลามที่แท้จริง นี่คือการกิจของมุสลิมโดยทั่วไป และเจาะจง เฉพาะต่อคนหนุ่มสาว

นี่คือการกิจของคนหนุ่มสาวในยุคสมัยนี้ เราไม่ต้องการคนหนุ่มที่มัวเมา ซึ่งไม่มีความหมายใด ๆ ไม่มีคุณค่าใดๆ เป็นคนหนุ่มที่ออกเดินไปตามถนนเพื่อพุดจาแทะ โลมผู้หญิง หรือนั่งจับเข่าอยู่ที่บ้าน เพื่อ โทรศัพทติดต่อกับพวกผู้หญิง พวกเหล่านี้เป็นคนหนุ่มที่ว่างเปล่า เมื่อเอาไปซังในดาซังเพื่อคู้หน้าหนัก ก็ไม่มี นำหนักใด ๆ ให้เห็น

เราต้องการคนหนุ่มสาวที่ศรัทธา และมีความแข็งแกร่ง

“มุอฺมินที่แข็งแกร่งย่อมดีกว่าและเป็นที่ยรักต่ออัลลอฮ์มากกว่ามุอฺมินที่อ่อนแอ”

เราต้องการคนหนุ่มสาวที่แข็งแกร่งทั้งด้านความคิดความอ่าน แข็งแกร่งในเรื่องของศรัทธา แข็งแกร่งทั้งร่างกายและความตั้งใจที่แน่วแน่ แข็งแกร่งในวิญญูณ ความแข็งแกร่งเหล่านี้ที่เราต้องการให้ เกิดขึ้นในหมู่คนหนุ่มสาวของเรา

ครั้งหนึ่งท่านอะมีรุล มุอฺมินีน อุมัร อิบฺนุ อัล-ค็อบฏอบ ร.ฎ. ได้มองเห็นคนหนุ่มคนหนึ่งกำลัง ละหมาดอยู่ในมัสยิด ท่านพบว่าเขามีอาการคอและศรีษะตก(ด้วยความสำรวม) ท่านได้กล่าวแก่เขาว่า “โอ้ นี้ (เจ้าหนุ่ม) เจ้าอย่าทำให้ศาสนาของเราต้องตาย อัลลอฮ์ ﷻ จะทำให้เจ้าตาย จงยกศรีษะของเจ้าขึ้นมา แท้จริง ความซุฮู(ความสำรวม)นั้นอยู่ที่หัวใจ ไม่ได้อยู่ที่ต้นคอ”

ครั้งหนึ่ง เสาะฮาบะฮ์ที่เป็นสตรีนางหนึ่งได้เห็นคนหนุ่มสองคนกำลังเดินอยู่บนถนนเหมือนคน กำลังจะตาย นางถามว่า “พวกนี้เป็นใคร” มีคนตอบว่า “พวกนี้เป็นพวกที่อุทิสตน (เพื่อเข้าใกล้อัลลอฮ์)” นาง จึงกล่าวแก่พวกเขาว่า “ท่านอุมัรนั้นเมื่อเดินก็จะเดินอย่างรวดเร็ว เมื่อพุดก็พุดจนคนได้ยิน เมื่อตีก็ตีจนเจ็บ

และนี่คือคนที่เขื่อนักอุทิศตน (เพื่ออัลลอฮ์) ที่แท้จริง” ทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านอุมร์มี เป็นความแข็งแกร่ง เมื่อท่านพูด ท่านก็พูดจนคนได้ยิน เมื่อท่านเดินท่านก็เดินอย่างรวดเร็ว เมื่อท่านตีท่านก็ตีจนเจ็บ ท่านอุมร์นี้แหละที่ถือว่าเป็นผู้อุทิศตนต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริง

เราต้องการให้คนหนุ่มสาวของเราเจริญรอยตามแบบอย่างนี้ ทั้งในการดำเนินชีวิต และการใช้ชีวิตเพื่ออิสลาม การเผยแผ่อิสลาม การให้ความรู้อิสลาม เราต้องการให้มีคนเช่นนี้เกิดขึ้นเพื่อความสูงส่งของอิสลาม

8. ดิอาเราะฮ์ทางปัญญา

เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่งว่า วันนี้โลกมุสลิมถูกจัดกลุ่มว่าเป็นโลกที่แตกต่างจากแต่ก่อน ซึ่งมีการเรียกโลกมุสลิมว่า “โลกที่สาม” ประเทศมุสลิมบางประเทศแยกว่านั่นอีก หากมีโลกที่สี่ได้ ก็จะมีคนจัดให้อยู่ในกลุ่มนี้อย่างแน่นอน “ความไม่รู้หนังสือ” ได้ครอบคลุมส่วนใหญ่ของประเทศมุสลิม ที่สำคัญได้มีคนจำนวนหนึ่งยังคงเชื่อว่า สาเหตุแห่งความล้มเหลวเช่นนี้ มาจากอิสลาม ข้อกล่าวหานี้เป็นเรื่องไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน

มุสลิมในอดีตที่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของความเป็นมุสลิมที่ถูกต้อง อิสลามก็เป็นอิสลามที่แท้จริง พวกเขาเป็นมุสลิมที่จัดว่าเป็นประชาชาติอันดับหนึ่งหรือเป็นโลกที่หนึ่ง ณ คุณยาแห่งนี้ อารยธรรมของพวกเขาเป็นอารยธรรมที่น่าโลกนี้ ประมาทสืบทอดว่าศตวรรษที่มุสลิมได้เป็นผู้นำโลก โลกนี้ต้องเข้ามารับการศึกษากายใต้สองมือของพวกเขา ต้องมาศึกษาใน โรงเรียนและมหาวิทยาลัยของพวกเขา ภาษาอาหรับเป็นภาษาแห่งวิทยาการ ต่าง ๆ ชาวยุโรปคนใดก็ตามที่ต้องการเป็นผู้มีการศึกษา เป็นปัญญาชน หรือเป็นผู้ที่มีความก้าวหน้า เขาจะต้องพูดบางคำในภาษาของเขาด้วยภาษาอาหรับ เหมือนคนจำนวนมากในยุคนี้ เมื่อต้องการพูดกับเรา ก็จะเอาศัพท์ภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสเข้ามาผสมกับคำพูดด้วย เพื่อให้เรารู้ว่า พวกเขาเป็นคนหัวก้าวหน้า เป็นคนที่มีการศึกษาและศิวิไลซ์

นั่นคืออดีตที่เราเคยเป็น และเราต้องกลับไปสู่สถานะอย่างนั้นให้ได้ และเราจะกลับไปสู่สถานะนั้นไม่ได้เว้นแต่การสร้างวัฒนธรรมแบบในวิชาความรู้ และการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ไม่ใช่เพียงแค่วิชาความรู้ทางด้าน “ชะรีอะฮ์” เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงวิชาการทุกแขนงบนโลกนี้ จึงจำเป็นที่ต้องพัฒนาศาสตร์แห่งความรู้ทุก ๆ ด้าน เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ ดาราศาสตร์ พฤกษศาสตร์ นิวเคลียร์ เป็นต้น เราต้องหันกลับไปครอบครองวิทยปัญญาเหล่านี้อีกครั้ง ทุกวันนี้พวกเขาไม่ใช่คนที่โง่เขลา เรามีผู้คนมากมายที่มีความสามารถโดดเด่น เรายังมีนักอัจฉริยะทุก ๆ ด้านของชีวิต แต่เราก็หวังให้ลูกหลานของเราได้เข้ามาเสียดุลอุทิศตนเพื่อแสวงหาความรู้ให้มากกว่านี้ บรรดาสลัฟได้กล่าวว่า “แท้จริงความรู้จะไม่ให้ส่วนใดส่วนหนึ่งแก่ท่าน จนกว่าท่านจะทุ่มเททุกส่วนของท่านให้กับมัน” ดังนั้นเราต้องเสียดุลเพื่อหาความรู้ ด้วยความอดทน ด้วยความเอาใจใส่ ด้วยการเสียดุลเวลา ด้วยการใส่ใจอย่างเต็มที่ และท่านจะได้รับเพียงบางส่วนของท่านนั้น เพราะความรู้เหมือนกับมหาสมุทรที่ไม่มีชายฝั่ง ไม่มีขอบเขตที่กำหนดไว้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า “และพวกท่านจะไม่มีความรู้ใด ๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น” (อัลกุรอาน 17: ๘๕) ดังนั้นเราอยู่ในสนามที่เล็กนิดเดียว เราจึงต้องแข่งขันกัน ต้องพยายาม มานะบากบั่น ต่อสู้ดิ้นรน นี่คือการกิจของเรา เราจึงขอตั้งเสียดุลให้คนหนุ่มสาวให้ดิอาเราะฮ์ทางปัญญา มนุษย์ทุกคน

สามารถที่จะอับอายต่อผู้เป็นเจ้าของได้ โดยการเตรียมพร้อมจากการกระทำ นักศึกษาแพทย์ก็สามารถทำได้ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ก็สามารถทำได้ นักศึกษาฟิสิกส์ นักศึกษาเคมี นักศึกษาวิชาดาราศาสตร์ นักศึกษาด้านนิวเคลียร์ ก็สามารถรับใช้ศาสนาได้ โดยการแสวงหาความใกล้ชิดกับผู้เป็นเจ้าของเขา โดยการแสวงหาความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่เขาเล่าเรียนอยู่ ไม่ใช่ให้ความสำคัญเฉพาะด้านชะรีอะฮ์เท่านั้นที่นำไปสู่ความใกล้ชิดกับ อัลลอฮ์ มีคนจำนวนมากที่ศึกษาด้านชะรีอะฮ์แต่ห่างไกลจากอัลลอฮ์ ﷻ เขาได้ใช้วิชาการที่เล่าเรียนมาในการรับใช้อารมณ์ทั้งอารมณ์ของตนเองและของคนอื่น ๆ แสวงหาความพึงพอใจจากผู้มีอำนาจจากผู้ปกครอง แสวงหาความพึงพอใจจากคนทั่วไปที่ไม่มีความรู้ ด้วยเหตุนี้ความรู้ที่เขามีอยู่เป็นความเลวร้ายสำหรับเขาเท่านั้นเอง นี่เป็นความรู้ที่ไม่มีประโยชน์ จำเป็นสำหรับคนหนุ่มสาวมุสลิมที่จะแสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เตรียมให้เขามีความพร้อม ทำให้เส้นทางของเขาง่ายดาย เราต้องนับว่าสิ่งนี้เป็นประเภทหนึ่งของการญินาฮอันยิ่งใหญ่ในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ ปีนการ “อับอาย” ต่ออัลลอฮ์ที่สำคัญยิ่ง นี่คือการกิจของเขาวชนมุสลิมข้อที่ 8

9. ดิอาวูรแห่งความเชื่อมั่นและความหวัง

ภารกิจข้อที่ 9 ก็คือ การดิอาวูรแห่งความเชื่อมั่นและความหวัง คือความเชื่อมั่นต่อตนเอง และความหวังจากพระเจ้า ผู้เป็นเจ้าของ ความเชื่อมั่นต่อวันนี้และความมั่นใจต่อวันรุ่งขึ้น เราจะต้องไม่หมดหวัง หมดอาลัย เราต้องไม่เบื่อหน่าย เหมือนกับคนจำนวนมากในยุคของเรา เราต้องยืนหยัดอย่างมั่นคง อย่าให้ความสิ้นหวัง และความเบื่อหน่ายกัดกร่อนวิถีชีวิตเรา เราจะต้องเป็นผู้เชื่อมั่นว่า วันพรุ่งนี้ย่อมดีกว่าวันนี้ เราต้องเชื่อมั่นว่า วันนี้ต้องดีกว่าเมื่อวาน สิ่งที่เราปวดร้าวอยู่ทุกวันนี้ คือการสิ้นหวัง การหมดอาลัย ได้เกิดขึ้นต่อคนหนุ่มสาวของเราจำนวนมาก ขณะที่บางคนกล่าวแก่พวกเราว่า “ไม่มีประโยชน์แล้ว ประชาชาตินี้ไม่สามารถก้าวไปข้างหน้าได้อีกแล้ว สภาพของประชาชาติไม่มีวันดีขึ้นอีกแล้ว” พวกเขาบอกว่า ทำอย่างนั้นไม่ได้ ทำอย่างนี้ไม่ได้... การสิ้นหวังเช่นนี้เป็นมาตรการที่เราต้องกำจัดให้สิ้นซาก เพราะความรู้สึกเช่นนี้ไม่ใช่เป็นคุณสมบัติของมุสลิมที่แท้จริง

การสิ้นหวังเป็นลักษณะที่แยกไม่ออกกับการปฏิเสธศรัทธา (กัฟร) ความหมดอาลัยตายอยากเป็นปรากฏการณ์ของความหลงทาง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวว่า “แท้จริงไม่มีผู้ใดเบื่อหน่ายต่อความเมตตาของอัลลอฮ์ เว้นแต่กลุ่มชนที่ปฏิเสธ” (อัลกุรอาน 12: ๘๗) อัลกุรอาน ได้กล่าวถึงคำพูดของนบีอิบรอฮีม “เขากล่าวว่า และจะไม่มีผู้ใดที่สิ้นหวังในพระเมตตาของพระเจ้าของเขา เว้นแต่ผู้ที่หลงผิด” (อัลกุรอาน 15: ๕๖)

ไม่มีการสิ้นหวัง ไม่มีการหมดอาลัยตายอยากสำหรับนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาผู้ศรัทธา พวกเขาไม่มีความหวังอยู่เสมอ ดังที่ได้เกิดขึ้นกับนบีมุฮัมมัด ﷺ ขณะที่ท่านได้ทำหน้าที่ตะอวะฮ์ที่มักกะฮ์ ในรุ่งอรุณแห่งการตะอวะฮ์ และขณะที่มุสลิมมีจำนวนน้อยนิดและอ่อนแอในโลกนี้ พวกเขากลัวว่าจะถูกกวาดล้าง การทดสอบได้โถมใส่สู่พวกเขาในทุก ๆ ด้าน แส้แห่งการลงโทษได้เขี่ยตีพวกเขาในทุกที่ แต่ขณะเดียวกันพวก

เขากลับมีความเชื่อมั่นในการช่วยเหลือ พวกเขามีความเชื่อมั่นว่า ชงแห่งการตะอวะฮ์นี้จะสับคัฟร้าว อำนาจของมันจะสูงส่ง พวกเขาได้ทำงานตะอวะฮ์ เรียกร้องผู้คนมาสู่อิสลามที่ผ่านเข้ามาในช่วงเทศกาลแสวงบุญที่มักกะฮ์และได้แสดงความยินดีเมื่อพวกเขาได้เข้ารับอิสลามว่า พวกเขาจะสืบทอดอาณาจักรของกุสโรและไกเซอร์ พวกเขาต้องถามกลับด้วยความประหลาดใจว่า “กุสโร บิน สุรมุซหรือ”²³ ก็ได้รับคำตอบกลับว่า “ใช่ กุสโร บิน สุรมุซ”

ด้วยเหตุนี้ที่เราต้องติดอาวุธให้คนหนุ่มสาวของเราด้วยความหวัง ความเชื่อมั่น และความใฝ่ฝัน เราได้พบคนหนุ่มมุสลิม ที่มีชื่อว่า มุฮัมมัด อัลฟาติหฺ หรือมุฮัมมัด บิน มุรอด ผู้พิชิตนครคอนสแตนติโนเปิล เขาเป็นคนหนุ่มจากตระกูลอุษมานียะฮ์ ชาวเตอร์ก ซึ่งเป็นผู้พิชิตนครแห่งนี้ ขณะที่เขาอายุเพียง ๒๓ ปี เขาพิชิตนครนี้ได้อย่างไร? เมืองนี้เป็นเมืองที่เข้มแข็ง ก่อนหน้านี้นี้มีคนจำนวนมากเข้าโจมตีเพื่อพิชิตมัน แต่ก็ทำไม่สำเร็จ นับตั้งแต่สมัยของเสาะฮาบะฮ์มาแล้ว มุฮัมมัด อัลฟาติหฺ คนหนุ่มผู้นี้ได้คิดและใคร่ครวญ เมื่อได้อ่านหะศิษบทหนึ่งที่รายงานโดยท่านฮาгимและคนอื่น ๆ ว่า

“แน่นอนเมืองคอนสแตนติโนเปิลจะถูกพิชิต ดังนั้นอะมีร์ (ผู้บัญชาการ) ที่ดียิ่งคือ อะมีร์ที่พิชิตเมืองนี้ กองทัพที่ดียิ่ง คือกองทัพที่พิชิตเมืองนี้”

หัวใจของมุฮัมมัด อัลฟาติหฺ จึงผูกพันและใฝ่ฝันที่จะเป็นอะมีร์คนนี้ กองทัพของเขาที่ใฝ่ฝันที่จะได้เป็นกองทัพดังกล่าว เขาจึงเฝ้าคิดวางแผน พิจารณา และอัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้ให้เขาพร้อมที่จะเข้าไปสร้างฝันให้เป็นจริง ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับคนอื่น ๆ ในที่สุดกรุงคอนสแตนติโนเปิลก็ถูกพิชิตลง เรื่องราวที่เล่ามานี้เกี่ยวกับการพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลเป็นสิ่งจำเป็นที่เราจะนำมาเป็นบทเรียน นี่เป็นบทเรียนหน้าหนึ่งจากบทเรียนมากมายในประวัติศาสตร์ เรื่องราวของเด็กหนุ่มคนหนึ่งที่ได้พิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิล โดยที่ได้เข้าไปในเมืองนั้นและทำให้เมืองนั้นกลายมาเป็นเมืองหลวงแห่งอิสลามในอีกหลายศตวรรษ และได้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็น “อิสลามบูล” หรือ “อิสตันบูล” ที่เราเรียกกันอยู่ทุกวันนี้ นี่ก็คือคนหนุ่มที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่น

อุซามะฮ์ บิน ซัยด์ ขณะทีนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้แต่งตั้งเขาเป็นแม่ทัพเพื่อทำสงครามกับกองกำลังอันเกรียงไกรของอาณาจักรโรม เขามีอายุเพียง ๑๘ ปี ทั้งที่ในกองทัพนั้นมีผู้อาวุโสจำนวนมากจากบรรดาเสาะฮาบะฮ์ ทีนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ทำอย่างนี้ก็เพราะว่า ท่านต้องการฝึกฝนคนหนุ่มสาวในการก้าวเข้ามาแบกรับภารกิจความรับผิดชอบ ด้วยการติดอาวุธแห่งความเชื่อมั่นให้แก่พวกเขา

ตอนทีนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อพยพไปยังนครมะดีนะฮ์ ท่านได้ให้ท่าน อลี บิน อบี ฏอลิบ มานอนแทนที่ ท่าน ซึ่งต้องเผชิญกับอันตราย แล้วท่านได้มอบหมายให้ท่านอลี บิน อบี ฏอลิบ ให้นำเอาของ แก้วน้ำของ มุฮรีกินจะเป็นศัตรู จะขัดแย้งกับท่านก็ตาม แต่พวกนั้นก็ยังไม่ไว้วางใจท่านให้ดูแลสิ่งมีค่าต่าง ๆ จากทรัพย์สินของพวกเขา โดยได้มอบสิ่งของเหล่านั้นให้ท่านเก็บรักษา และนบีมุฮัมมัด ﷺ ยังมองโลกในแง่ดี ท่านไม่เคยพูด

²³ คือกษัตริย์โรม ผู้เรืองอำนาจในสมัยที่มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกกดขี่ในเมืองมักกะฮ์

ว่า “กลุ่มชนพวกนี้ ได้จับไล่ฉันออกจากบ้านของฉัน ไล่ส่งฉันออกจากครอบครัวของฉัน ดังนั้นฉันก็รีบเอาทรัพย์สินของพวกเขาได้” ไม่...ตรงกันข้าม ท่านกลับแต่งตั้งท่านอลี (ซึ่งเป็นเด็กหนุ่มคนหนึ่ง) ให้ทำหน้าที่สิ้นทรัพย์สินและของมีค่าต่าง ๆ รวมไปถึงสิ่งที่ท่านได้รับมอบหมายให้ดูแล คินสุเจ้าของมัน

นบีมุฮัมมัด ﷺ ยังได้มอบหมายให้อัสมาอฺ บุตรสาว อุบัยกร ผู้มีฉายาว่า “เจ้าของสองเข็มขัด” โดยให้นำอาหารไปให้และแจ้งข่าวให้ทราบขณะที่นบีมุฮัมมัด ﷺ พร้อมด้วยอุบัยกรต้องหลบซ่อนจากการไล่ล่าของชาวกุร็อยซฺ ขณะที่ท่านทั้งสองอพยพสู่นครมะดีนะฮฺ ทั้งที่ถ้ามีทางเดินที่ยากลำบากเกินกว่าสาวน้อยจะเดินทางไปถึงแม้กระทั่งในภาวะปกติ แต่ว่าเด็กสาวคนนี้ก็สามารเดินทางไปถึงที่นั่นทุก ๆ วันท่ามกลางภัยอันตรายและการตรวจสอบอย่างแน่นหนาของกลุ่มผู้ไล่ล่า

บรรดาสะหายะฮฺได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจอีกมากมาย ดังเช่น ที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ส่งท่าน มุอาซ บิน ญะบัล ให้ออกไปเผยแผ่อิสลามที่ประเทศเยเมน ทั้งที่มุอาซอายุยังไม่ถึง ๓๐ ปี ท่านเคยแต่งตั้งท่านอูดตาบ บิน อุซัยคุ ให้เป็นอะมีร์ของมกกะฮฺทั้งที่เขายอายุ ๒๐ เศษ ๆ

ด้วยเหตุนี้เอง ท่านอุมัร บิน อัลค็อฏฏอบ ได้ให้คนหนุ่มเข้าร่วมในสภการบริหารของท่าน เพื่อให้คนหนุ่มสาวได้ประโยชน์จากความคิดความอ่าน ความมุ่งมั่นของผู้ใหญ่ ดังที่ท่านได้กล่าวแก่อิบนุอับบาสว่า “ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้ โอ้ อิบนุ อับบาส จงพูดเถิด อย่าให้ความอ่อนวัยของท่าน เป็นตัวสกัดไม่ให้ท่านพูด”

ด้วยเหตุนี้ คนหนุ่มสาวต้องดิ้อวามูรแห่งความเชื่อมั่นและความหวัง เราพบว่าอิมามซาฟิอียฺ ได้เปิดสอนแก่สาธารณชนและให้คำพิตวา(คำวินิจฉัยประเด็นศาสนา) ทั้งที่ท่านอายุได้ไม่ถึง ๒๐ ปี ท่านได้เสียชีวิตขณะที่โลกเต็มไปด้วยความรู้ของท่าน ขณะที่ท่านมีอายุได้ ๕๔ ปีเท่านั้นเอง

ท่านอิมามนะวาอียฺ ก็ได้ทำให้โลกนี้เต็มไปด้วยวิทยาการ ความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงวิชาหะดีษและประวัติศาสตร์ ขณะที่ท่านเสียชีวิตอายุ ๔๐ ปีต้น ๆ เท่านั้นเอง

เราจึงต้องดิ้อวามูรแห่งความเชื่อมั่นและความหวัง นี่คือการกิจข้อที่ 9

10. ร่วมมือกันระหว่างพี่น้องมุสลิม

ภารกิจข้อที่ 10 สำหรับคนหนุ่มสาว ได้แก่ การทำงานผูกพันและร่วมมือกันระหว่างพี่น้องมุสลิม การทำงานเพียงลำพังในการรับใช้ศาสนานี้ ยังไม่พอ การทำงานเพียงคนเดียวนั้นจะตกเป็นเหยื่ออันโอชะของหมาป่า ที่เข้าไปขย้ำแกะที่หลงฝูง คนที่ชอบเดินทางในซอยเปลี่ยวตามลำพัง มักจะตกเป็นเหยื่อของเหล่ามิถนฆาน จงตัดสินใจเข้าร่วมกับพี่น้องมุสลิม จงวางมือของเราลงบนมือของคนดีในหมู่พวกเขา จงช่วยเหลือกันระหว่างพี่น้องในเรื่องของความดีและความขำเกรง อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ว่า

“และพวกเจ้าจงยึดสายเชือกของอัลลอฮฺ โดยพร้อมเพรียง” (อัลกุรอาน 3:๑๐๓)

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

“ผู้ศรัทธากับผู้ศรัทธานั้น เสมือนกับอาคารที่ส่วนหนึ่งต้องยึดส่วนหนึ่งเอาไว้”

“มือของอัลลอฮฺอยู่ร่วมกับญะมาอะฮฺ(การทำงานในองค์กร)”

ใครที่แยกตัวออกไปจากองค์กร เท่ากับแยกตัวไปสู่อไฟนรก ชัยภูอนจะอยู่กับคนที่อยู่ตามลำพัง เมื่อมีสองคน มันจะเริ่มออกห่าง นี่คือการสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้น โอ้คนหนุ่มสาว อย่าอยู่คนเดียว เราจะประสบกับความทุกข์ใจ เราจะประสบกับความกังวล แนวคิดและมายาคติต่าง ๆ จะไหลเข้ามาหลอกหลอนเรา ความหลงใหลต่าง ๆ จะเข้าไปมีอำนาจเหนือเรา จงอยู่กับพี่น้องมุสลิม การอยู่คนเดียวแทบจะไม่มีพลังเลย จงอยู่กับพี่น้องมุสลิม แล้วจะมีพลังที่มากขึ้น การอยู่คนเดียวจะอ่อนแอ เราจะเข้มแข็งก็ต่อเมื่อเราได้เข้าร่วมกับพี่น้องเป็นญะมาอะฮ์ สิ่งนี้เองที่อัล-กุรอานได้ระบุไว้ว่า

“ขอสาบานด้วยเวลาแท้จริงมนุษย์นั้น อยู่ในภาวะขาดทุน ยกเว้น บรรดาผู้ศรัทธา และประกอบกรรมดี และกระชับระหว่างกันด้วยสัมพันธไมตรี และกระชับระหว่างกันด้วยความอดทน” (อัลกุรอาน 103: ๑-๓)

ทำไมอัลกุรอานไม่กล่าวว่า “ยกเว้นผู้ศรัทธาและทำความดี” ซึ่งเป็นในลักษณะคนเดียว(เอกพจน์) เพราะว่าอัลกุรอานต้องการให้ภาพของมนุษย์ที่รอดพ้นจากความขาดทุน เว้นแต่ต้องเข้าร่วมกับญะมาอะฮ์ “เว้นแต่ บรรดาผู้ที่ศรัทธา” ญะมาอะฮ์ คือความรอดพ้น “เว้นแต่ บรรดาผู้ศรัทธาและประกอบความดี และกระชับระหว่างกันในเรื่องสัมพันธไมตรี” คำอธิบายในทางภาษาแล้วถือว่าการกระทำระหว่างสองฝ่าย หมายถึงว่า ให้คำเตือนกับคนหนึ่งเกี่ยวกับสัมพันธไมตรี และคนนั้นก็รับคำเตือนแห่งสัมพันธไมตรีนั้นไป จึงไม่ได้มีคนใดที่คำเตือนเกินไปที่จะตักเตือนคนอื่น และไม่มีใครที่มีฐานะสูงเกินไปกว่าที่จะถูกคนอื่นกล่าวเตือน จึงจำเป็นต้องมีการเตือนและการถูกเตือน นี่คือการหมายของคำว่า “กระชับระหว่างกัน” “กระชับระหว่างกันในเรื่องของสัมพันธไมตรีและกระชับระหว่างกันในเรื่องของความอดทน”

การตักเตือนกำชับกันในเรื่องของ “ความอดทน” เกี่ยวพันกับการตักเตือนซึ่งกันและกันในเรื่องของ “สัมพันธไมตรี” เพราะว่าสัมพันธไมตรีเป็นภาระที่หนัก สัมพันธไมตรีนั้นมันขมเกินกว่าที่จะกลืนกิน เว้นแต่อิสระฮ์น เส้นทางแห่งสัมพันธไมตรีไม่ได้โรยไปด้วยดอกกุหลาบ แต่โรยไปด้วยขวากหนาม เป็นเส้นทางที่เต็มไปด้วยรังที่ไร้วิญญานและการพลี จึงจำเป็นต้องมีสิ่งที่เราต้องปกป้องปกป้องฐานตัวเองลงสู่ญะมาอะฮ์

เราต้องการเห็นคนหนุ่มสาวร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างผู้ศรัทธาที่ประกอบคุณงามความดีทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้เองที่ในยุคของเรา เราได้รู้จักสมาคมต่าง ๆ ผู้คนหันมาทำงานกันในรูปแบบของสมาคม จนส่วนหนึ่งของพวกเขาได้สร้างความเข้มแข็งให้แก่ส่วนอื่น ๆ เสริมพลังซึ่งกันและกัน อย่างนี้แหละ ที่ควรจะเป็น จงอย่าอยู่คนเดียว ไม่เช่นนั้น เราจะทุกข์ใจและเพิ่มความกังวล ขอให้เราอยู่กับพี่น้องของเราอยู่เสมอ

ด้วยเหตุนี้เองที่อิสลามได้บัญญัติเรื่องญะมาอะฮ์ไว้ และทำให้ละหมาดญะมาอะฮ์ประเสริฐกว่าละหมาดคนเดียวถึง ๒๗ เท่า จนถึงขั้นที่ว่า คำสอนนี้ได้ฝังวิญญานแห่งความเป็นญะมาอะฮ์ลงสู่เรือนร่างของมนุษย์ผู้ศรัทธา อิสลามได้ฝังความรู้สึกของความเป็นญะมาอะฮ์ วิธีคิดแบบญะมาอะฮ์ เช่นเดียวกันเมื่อมุสลิมคนหนึ่งได้สนทนากับผู้เป็นเจ้าของและได้อ่านซูเราะฮ์อัลฟาติฮะฮ์ แม้แต่การอ่านฟาติฮะฮ์จะอ่านเพียงคนเดียวในบ้านตามลำพัง ก็จะกล่าวว่า “เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่เขาคืออิบาอะฮ์ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่เราขอความช่วยเหลือ” ก็กล่าวด้วยประโยคที่แสดงถึงความเป็นญะมาอะฮ์ เพราะว่าความเป็นญะมาอะฮ์นั้นได้มี

ชีวิตอยู่ในสำนักของเขาให้รู้ว่าเขาเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของเรือนร่าง เขาเป็นคนหนึ่งในกองคาราวาน เขาจึงสนทนากับผู้เป็นเจ้าของด้วยรูปแบบญะมาอะฮ์ “เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่เราขออิบาดะฮ์ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่เราขอความช่วยเหลือ” แม้แต่การขอคฺออาฮ์ในอายะฮ์ต่อไป ก็ขอด้วยรูปแบบญะมาอะฮ์ “ขอพระองค์ชี้แนะเราไปสู่ทางที่เที่ยงตรง” ไม่มีใครขอ “อิดาอะฮ์” เพียงแค่ตัวของเขาเองเท่านั้น แต่ได้ขอให้ผู้ศรัทธาทั้งหมดด้วย โดยรวมตัวของเขาเองอยู่ในกลุ่ม เพื่อว่าเขาอาจมีอุปสรรคต่าง ๆ ที่คฺออาฮ์ของเขาไม่ถูกตอบรับ แต่หากเขาได้อยู่ในกลุ่มผู้ศรัทธาแล้ว ก็หวังว่าอัลลอฮ์ ﷻ จะตอบรับร่วมกับพวกเขา “โปรดชี้แนะเราสู่แนวทางอันเที่ยงตรง” นี่คือการกิจข้อที่ 10

ข้อควรระวัง สำหรับคนหนุ่มสาว

1. จงระวังแผนลวงต่าง ๆ

ขอให้คนหนุ่มสาว ระวังการล่อลวงต่าง ๆ ซึ่งทำให้หลงทางและทำลายเรา และเป็นต้นเหตุของการตกไปสู่ไฟนรก ซึ่งไม่มีใครปกป้องให้พ้นจากมัน ขออัลลอฮ์ ﷻ ค้ำครองด้วยเถิด ยกเว้นผู้ที่กลับเนื้อกลับตัวต่ออัลลอฮ์ คนหนุ่มสาวมุสลิมต้องระวังการหลงผิดจากการล่อลวงนี้ มีทั้งสิ่งที่เปิดเผยและสิ่งที่ซ่อนเร้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล่อลวงที่เกิดขึ้นในยุคนี้

จำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องระวังตัวเอง จากการที่ไปสนองความปรารถนาของตัณหาอารมณ์ และเหล่ามารร้ายทั้งที่เป็นญินและมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์ทำให้คนหนุ่มสาวหลงผิด ได้หลอกล่อเขาออกจากศาสนาของพวกเขา ออกจากเส้นทางอันเป็นธรรมชาติ

ส่วนหนึ่งของกับดักที่หนุ่มสาวต้องระวังเป็นพิเศษ คือกับดัก 5S ได้แก่

1. Sex หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่เกินขอบเขตและการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศโดยผ่านสื่อต่างๆ ทั้งที่ถูกหรือผิดกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนติดกับดักกับหลุมพรางนี้ ซึ่งทำให้คุณค่าและบุคลิกของเป็นความมุสลิมถูกทำลายไป

2. Smoke การสูบบุหรี่เป็นบันไดขั้นแรกและต้นเหตุสำคัญของการติดยาเสพติดทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเยาวชนซึ่งมีอายุต่ำกว่า 13 ปีติดบุหรี่แล้ว โอกาสที่จะติดยาเสพติดชนิดอื่นๆ โดยเฉพาะกัญชา มีสูงถึง 200% เลยทีเดียว

3. Sing การลุ่มหลงในแสง สีและเสียง โดยเฉพาะการร้องเพลงที่มีเนื้อหาปลุกเร้าต่อมชัฎอนที่แฝงตัวอยู่ในมนุษย์ เป็นเหตุให้เยาวชนหลงใหลอัลลอฮ์ ﷻ และเคลิบเคลิ้มกับมายาคติและจินตนาการที่ไม่มีร่องรอยของความเป็นมุสลิมที่ดี

4. Sport การหมกมุ่นในกิจกรรมกีฬาที่ไร้ขอบเขตและไม่มีเป้าหมายที่จะรักษาคุลยกายทางร่างกาย แต่มีวาระซ่อนเร้นที่พยายามทำลายคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยใช้กีฬาเป็นสื่อในการชักใยปัญหาสังคม

อื่นๆ อาทิ การพนัน ยาเสพติด การฉ้อโกง การคลัง ใค้ค่านิยมที่ผิดๆ หรือขัดแย้งกับคำสอนของอิสลาม เช่นค่านิยมการแต่งกาย การมีพฤติกรรมบริโภคนิยม การชอบใช้ชีวิตที่สุรุ่ยสุร่ายและอิสระเสรี ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่เกินขอบเขต เป็นต้น

5. Social to be mad about การคลังใค้ค่านิยมที่ผิดๆ หรือขัดแย้งกับคำสอนของอิสลาม เช่นค่านิยมการแต่งกาย การมีพฤติกรรมบริโภคนิยม การชอบใช้ชีวิตที่สุรุ่ยสุร่ายและอิสระเสรี ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่เกินขอบเขต เป็นต้น

2. จงระวังยาพิษที่แทรกผ่านทางความคิดต่าง ๆ

ต่อไปเป็นข้อระวังเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความคิด ที่เคลือบยาพิษทั้งหลาย ทุกวันนี้เราถูกทดสอบด้วยความคิดที่เคลือบด้วยยาพิษผ่านมาทางสิ่งที่เราอ่าน สิ่งที่เราฟัง และสิ่งที่เราเห็น เครื่องไม้เครื่องมืออุปกรณ์มากมายได้ถูกใช้เพื่อแพร่ความคิดที่สกปรก เพื่อให้ชีวิตหลงทางและจมปลักในหุบเหวของแนวคิดอันจอมปลอม ดังนั้น คนหนุ่มสาวจำเป็นต้องระมัดระวังวัฒนธรรมและความคิดเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันที่มนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและรุนแรงโดยผ่านการคลิกเมาส์เท่านั้น

ขอให้เราเลือกรื่องที่มีประโยชน์และทิ้งสิ่งที่ไม่ให้ประโยชน์และให้เรามีการตัดเตือนแนะนำกันด้วย “หลักฐานที่ชัดเจน” จนรู้เท่าทันแยกแยะความสกปรกออกจากความสะอาดบริสุทธิ์ได้ แยกแยะสิ่งที่ดีออกจากความชั่วร้ายได้ แยกสิ่งที่หะลาละ(สิ่งอนุมัติ)ออกจากสิ่งที่หะรอม(สิ่งที่ไม่อนุมัติ)ได้ เราต้องทุ่มเทเสียสละศึกษาศาสนาของเรา จนเรารู้ว่า อะไรที่เป็นคำสั่งใช้ในศาสนาของเรา และอะไรที่เป็นคำสั่งห้ามในศาสนา

ทุกวันนี้เราถูกทดสอบจากการทำลายล้าง ผ่านอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ ร่วมมือกันเล่นงานคนหนุ่มสาว ทั้งเช้า บ่าย เย็น ทั้งกลางวันและกลางคืน คนหนุ่มสาวจำเป็นต้องระมัดระวังให้หนัก เราจะต้องไม่อ่านทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกตีพิมพ์ออกมา เราจะไม่ฟังทุกเรื่องที่กระจายเสียงผ่านสถานีวิทยุต่าง ๆ เราจะต้องไม่ดูทุกเรื่องที่ผ่านมารายการโทรทัศน์ และเราไม่ต้องคลิกทุกคำทุกเรื่องในเว็บไซต์ เราต้องเลือกสรรสิ่งที่ดีสำหรับเรา และละทิ้งสิ่งที่ไม่ดีเสีย เพราะเวลานั้นเป็นสิ่งที่มีความ มีราคาสูง ชีวิตเราก็เป็นสิ่งที่ดีเป็นราคาไม่ได้ มีราคามากเกินกว่าที่จะสละเวลาให้กับสิ่งหลอกลวงและไร้สาระเหล่านั้น

อิสลามไม่ได้ห้ามเราจากการผ่อนคลายในบางเวลา แต่ให้เราเลือกเฟ้นให้ดี อะไรบ้างที่เราควรอ่าน อะไรบ้างที่เราควรฟัง อะไรบ้างที่เราควรมอง นี่ก็นับว่าเป็นภาระอย่างหนึ่งของคนหนุ่มสาว สิ่งที่เป็นอันตรายที่สุดที่เราประสบอยู่ทุกวันนี้ คือการทำลายล้างที่เป็นระบบ ที่เข้าโจมตีคุณค่า จริยธรรม และแนวความคิดของอิสลาม การทำลายล้างนี้เป็นสิ่งที่ทำให้การปฏิรูปของผู้ยืนหยัดอยู่บนความดีทั้งหลายต้องสูญสลายไป เป็นสิ่งที่ทำให้การอบรมให้ความรู้ของครูบาอาจารย์ และผู้ชี้นำทั้งหลายต้องประสบกับความล้มเหลว กวีคนหนึ่งได้กล่าววว่า

24 อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมรักษาสุขภาพโดยการเล่นกีฬา แต่ต้องอยู่ในขอบเขตและมีเป้าหมายตลอดจนกิจกรรมที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการอิสลาม

“เมื่อใดหรือที่อาคารหลังหนึ่ง จะเสร็จสิ้นสมบูรณ์

หากท่านได้สร้างมัน แต่ผู้อื่นจึงแต่ทำลาย”

กวีอีกคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ผู้สร้างพันคน แต่มีผู้ทำลายหนึ่งคน ก็พอแล้ว

หากผู้ทำลายพันคน ผู้สร้างเพียงคนเดียว จะเป็นอย่างไรเล่า”

นักทำลายล้างเพียงคนเดียวก็เพียงพอแล้วที่จะทำลายผลงานของนักสร้างสรรค์นับพัน แล้วถ้าหากว่ามีนักสร้างสรรค์เพียงคนเดียว แต่มีผู้ทำลายนับพันล่ะ อะไรจะเกิดขึ้น? โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำลายล้างปัจจุบันนี้ใช้วิธีการทำลายแบบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ทำลายแบบถอนรากถอนโคน ไม่ได้ใช้วิธีแบบใช้จอบ ใช้เสียมอีกแล้ว ซึ่งเป็นสัญญาณถึงการทำลายล้างที่ผ่านเครื่องไม้เครื่องมืออันทรงพลังและมีประสิทธิภาพ ที่โหมเข้าใส่ผู้คน ทั้งภายในบ้าน หรือแม้แต่ในห้องนอนของเขาเอง แรงอาณัติของการทำลายล้างนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั้งผู้ใหญ่ ทั้งเด็กเล็ก ทั้งคนที่อยู่ในชนบทและที่อยู่ในเมือง ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทั้งผู้มีการศึกษาและผู้ไม่รู้หนังสือ ทั้งผู้มีอาชีพเป็นหลักแหล่งและผู้ที่จะฝุ่นตามท้องถนนในฐานะคนว่างงาน

คนหนุ่มสาวต้องก้าวออกมาละมัดระวางสิ่งเหล่านี้ โดยใช้มาตรการการป้องกัน ดีกว่าการแก้ไข ส่วนหนึ่งของแนวคิดอันจอมปลอมที่ผู้ไม่หวังดีพยายามแทรกซึมเข้าไปในความคิดของเยาวชนได้แก่

- 1) แนวคิดที่อยู่บนฐานของการปฏิเสธศาสนา(Secularism) หรือลัทธิแยกศาสนาออกจากศาสนจักร
- 2) ทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ล ดาร์วินที่มีมายาคติว่า มนุษย์มาจากลิง
- 3) ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่อุปโลกน์โดยซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่สรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์ล้วนแล้วมาจากแรงผลักดันของความต้องการทางเพศเท่านั้น
- 4) ทฤษฎีทางประชากรศาสตร์ที่เผยแพร่โดยมัลทัส ที่เชื่อว่าประชากรจะล้นโลก และทรัพยากรมีข้อจำกัด ซึ่งกลายเป็นที่มาของการรณรงค์การควบคุมกำเนิดอย่างอิสระเสรีและการสำเอนทางเพศตลอดจนคำขวัญที่ว่า ลูกมากยากจน ซึ่งเป็นคำสอนที่ขัดแย้งกับหลักการศรัทธาในอิสลาม
- 5) ทฤษฎีของฮันดิงตันที่เชื่อว่าโลกปัจจุบันกำลังเข้าสู่ภาวะการเผชิญหน้าในรูปของการปะทะทางอารยธรรมซึ่งกลายเป็นคัมภีร์ใหม่ที่ส่งเสริมและช่วยยื้อให้มนุษย์ประหัดประหารทำสงครามระหว่างกัน และเดินถอยหลังเข้าสู่ยุควัฒนธรรมล่าเหยื่ออีกครั้งหนึ่ง ซึ่งขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับคำสอนของอิสลามที่เลี่ยมสอนมนุษยชาติตระหนักและให้ความสำคัญกับความแตกต่าง พร้อมเห็นว่า ความแตกต่างมิใช่เป็นที่มาของความแตกแยก แต่กลับกลายเป็นโอกาสในการสร้างความรู้จักและเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงปฏิเสธทฤษฎีการปะทะทางอารยธรรม แต่ส่งเสริมให้มีการเสวนาทงอารยธรรม เพื่อเป็นเวทีสำหรับมนุษยชาติในการสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. จงสุขุมรอบคอบ อย่าใจร้อนและเร่งรีบ

สิ่งที่คนหนุ่มสาวต้องระวังหลังจากนี้ก็คือ ต้องศึกษาอย่างรอบคอบ และมีความระมัดระวังอย่าผลีผลาม คนหนุ่มสาวจำนวนมากมักชิงสุกก่อนห่าม คนหนุ่มสาวต้องรู้จักอดทนผ่านขั้นตอนการเจริญเติบโตต่าง ๆ อดทนที่จะนำเมล็ดพันธุ์ไปปลูก เมื่อปลูกเสร็จก็ให้รอคอยมันจนงอกเงยขึ้นมา จนกระทั่งมันแตกกิ่งก้าน เมื่อมันแตกกิ่งก้านออกก็ให้รอคอยการออกดอก เมื่อออกดอกก็ให้รอการออกผล เมื่อมันออกผล ก็ให้รอจนผลสุก เมื่อมันสุกก็ใกล้เวลาเก็บเกี่ยว เมื่อถึงเวลาของมัน ก็สามารถเก็บมันได้อย่างสงบใจ คนหนุ่มสาวต้องเรียนรู้ความอดทนที่ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้

บางคนปลูกพืชวันนี้ แต่ต้องการเก็บผลในวันรุ่งขึ้น หรือปลูกตอนเช้า ต้องการเก็บลูกตอนเย็น ลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่เป็นแบบแผนจากอัลลอฮ์ ﷻ และไม่ใช่เป็นวิถีคิดของมุสลิม

“ และเจ้าจะไม่พบการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของอัลลอฮ์ และเจ้าจะไม่พบการบิดเบือนในแบบแผนของอัลลอฮ์แต่ประการใด ” (อัลกุรอาน 35: ๔๑)

“ ดังนั้นเจ้าจงอดทน ดังเช่นบรรดาผู้ตั้งจิตมั่นแห่งเราะซูลทั้งหลายได้ออดทนมาก่อนแล้ว และอย่างเร่งรีบแก่พวกเขา ” (อัลกุรอาน 46: ๓๕)

ประการหนึ่งที่เป็นสิ่งที่ทำลายล้าง คือความรีบร้อนที่เกิดขึ้นในผู้คนจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เอง ที่ความรีบร้อนได้ผลึกเข้าไปสู่การงานที่ไม่ถูกต้อง การงานที่ไม่มีประโยชน์

เป็นหน้าที่ของคนหนุ่มสาวที่จะต้องแก้ไขให้ถูกต้องอย่างจริงจัง อย่าให้ถ้อยคำเหล่านี้หลอกหลวงได้ ไม่ใช่เพียงคำพูดต่าง ๆ หรือการสร้างภาพ แต่ต้องมีเป้าหมาย ไม่ใช่เป็นเพียงชื่อหรือหัวข้อต่าง ๆ แต่ต้องเป็นเรื่องเนื้อหาและความหมาย เราจะต้องกำหนดกระบวนการคิด เราต้องรู้จักหลักฐานต่าง ๆ เราต้องใช้ความรู้ที่เชื่อถือได้ จากอูลามายาวที่เชื่อถือได้ ไม่ใช่จากนาย ก. นาย ข.

จึงเป็นหน้าที่ของคนหนุ่มสาวมุสลิมที่จะเสริมภูมิปัญญาด้วยความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มความระมัดระวังจากความหลงผิดและมายาคติต่าง ๆ จนสามารถเดินทางบนแนวทางอันเที่ยงตรงที่ได้รับการประกันความสำเร็จและความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งคุณยาและอาคิเราะฮ์

บรรณานุกรม

- ประเวศ วะสี. 2545. **สันติวิธีกับสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ชูชีพ อัลก็อรฎอวี. 2000. **แต่คนหนุ่มสาวมุสลิม**. แปลโดยอัล อัก. สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย.
- อะหมัด อัสฮาร์ บาชีร์ 2541. **ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น**. แปลโดยอับดุลเลาะ อับรฺ. ศูนย์หนังสืออนรา
มีเดีย. นราธิวาส.
- อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต. ๒๕๔๖. **ประวัติการศึกษาอิสลาม**. วิทยาลัยอิสลามศึกษา. ปัตตานี.
- เอกสารประกอบเวทีสาธารณะ “มติดิถีมนุษยชนกับการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”.
2551. มูลนิธิสถานวัฒนธรรม ร่วมกับสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทยและวิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ภาษาอาหรับ

- . 1980.
- : . 1977.
- . 1993.
- . 1985 .
- . 1985.
- . 1987.
- . 1987.
- . 1991 .
- . 1983.
- . 1979.

ภาษาอังกฤษ

- Al Afandi, Muhd Hamid; Baloch, Nabi Ahmad. 1980 **Curriculum and Teacher Education**. Great
Britain : Hodder and Stoughton
- Ahsraf, Ali. 1991. **An Integrated Education System in a Multi,-Faith and Cultural Country**. Basri,
Ghazali ed. Kuala Lumpur : Sharikat Alat Tulis Soorane.

Alam, Zafar. 2003. **Islamic Education: Theory and Practice**. New Delhi : Adam Publishing and Distributors.

Alavi, S.M. Ziauddin. 1988. **Muslim Educational Thought in the Middle Ages**. New Delhi : Chawla Composer.

Al Attas, Syed Muhammad Naqib. 1979 **Aims and Objectives of Islamic Education**. ed. Great Britain : Hodder and Stoughton.

Basri, Ghazali ed. 1991. **An Integrated Education System in Multi – Cultural Countries**. Kuala Lumpur : Sharikat Alat Tulis Soorane

Bilgrimi, H.H; Ashraf, S.A. 1985. **The Concept of Islamic University**. Great Britain : Antony Rowe Ltd.

Conference Book on the First World Conference on Muslim Education. 1978. King Abdul Aziz University

Rizavi, Sajjad. 1986. **Islamic Philosophy of Education**. Lahor : Izharsons Printing

Shalaby, Ahmad. 1954. **History of Muslim Education**. Beirut : Dar al Kashshaf.

ภาษาบาลี

Lunggulung, Hasan. 1991. **Asas-Asas Pendidikan Islam**. Kuala Lumpur : Pustaka Press.

Nashih Ulwan, Abdullah. 1990. **Pendidikan Anak-Anak dalam Islam**. Bandung: Klang Book Center.

Muhammad Said Ramadan al-Butiy.2003.**Membina tamadun menurut manhaj al-Qur'an**.Terjemahan Haji Muhammad Rivai Batubara.Selangor Darul Ehsan : Penerbitan Salafi.

บทที่ 4

ปัจจัยเกื้อหนุนและภูมิคุ้มกันอิสลาม

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้หลักประกันว่า พระองค์จะทรงปกป้องอิสลามนี้ให้สามารถยืนหยัดเป็นอาทิตย์อุทัยที่คอยให้แสงสว่างแก่มนุษยชาติจนถึงวันกิยามะฮ์(วันสิ้นโลก) โดยปลอดภัยจากการสังคายนา การต่อเติมแก้ไขหรือการบิดเบือนในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงได้วางกฎระเบียบต่างๆ เพื่อเป็นปัจจัยเกื้อหนุนและภูมิคุ้มกันอิสลามให้สามารถคงอยู่ยาวนานระยะเวลาที่พระองค์ทรงประสงค์ ผ่านคำสอนต่างๆ สรุปได้ดังนี้

4.1 ญีฮาดในอิสลาม

ความหมาย

ญีฮาด หมายถึง การทุ่มเทพลังกำลังและความพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ยอดเยี่ยของพรหมลิขิตและการยับยั้งสกัดกั้นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโกรธกริ้ว

อับดุลลอฮ์ อิบน์อับบาสได้นิยามญีฮาดว่า คือการทุ่มเทพลังกำลังและความสามารถ ตลอดจนทำงานเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่เกรงกลัวคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้คน

มุกอติลกล่าวว่า ญีฮาดคือ การทำงานเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างสุดความสามารถและเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความมุ่งมั่นสูงสุด

ในขณะที่อับดุลลอฮ์ อัลมุบาร็อกกล่าวว่า ญีฮาดคือการต่อสู้กับตัณหาและอารมณ์ใฝ่ต่ำ

ญีฮาดในอิสลามจึงมีความหมายที่ครอบคลุมการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของมุสลิมที่ต้องใช้ความพยายามอันหนักหน่วงและทุ่มเทพลังกำลัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชิดชูศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ให้สูงส่งและเป็นที่แพร่หลายในหมู่มนุษยชาติโดยผ่านกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักการของอิสลาม มีกริยามารยาทอันสูงส่ง มีจิตใจอันบริสุทธิ์ที่ไม่เจือปนกับผลประโยชน์อื่นใดแอบแฝงเว้นแต่แสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ภายใต้การนำของผู้นำที่ได้รับการยอมรับและความเชื่อถือทั้งด้านความรู้ พฤติกรรมและบุคลิกส่วนตัว ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้คำสอนของอิสลามอันเป็นศาสนาแห่งความโปรดปรานและความเมตตาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและซุนนะฮ์โดยแท้จริง

ประเภทของญีฮาด

จากความหมายของญีฮาดดังกล่าว สามารถแบ่งประเภทของญีฮาดได้ดังนี้ :

๑. ญีฮาดด้านสินทรัพย์

อิสลามถือว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างและบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างบน โลกนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มีภารกิจบริหารจัดการสังคมโลกอย่างสันติสุข อัลลอฮ์ ﷻ จึงได้กำหนดกฎกติกาต่างๆ เพื่อให้มนุษย์สามารถประยุกต์ใช้กฎกติกาดังกล่าวในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยต้นแบบที่นำเสนอโดยนบีมุฮัมมัด ﷺ

อิสลามถือว่าโดยสามัญสำนึกแล้วมนุษย์มีจิตใจที่ชอบสะสมและครอบครองทรัพย์สินสมบัติ ดังนั้นอิสลามจึงเปิดโอกาสแก่มนุษย์ให้ครอบครองทรัพย์สินสมบัติได้ตามความต้องการและความสามารถตลอดจนความพยายามของแต่ละคน โดยมีเงื่อนไขว่าการได้มาของทรัพย์สินสมบัติดังกล่าวนั้น จะต้องถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและไม่สร้างความเดือดร้อนหรือเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งในสังคม อิสลามถือว่าทรัพย์สินสมบัติคือส่วนหนึ่งของพรอันประเสริฐที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานให้แก่บุคคลที่พระองค์ทรงประสงค์ อิสลามจึงปฏิเสธระบบสังคมนิยมที่กำหนดนโยบายกระจายรายได้แก่สมาชิกในสังคมอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความหลากหลายของสังคมมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันอิสลามปฏิเสธระบบทุนนิยมที่มองโลกนี้เป็นสนามแข่งขันที่ให้โอกาสแก่ผู้ที่มีกำลังเหนือกว่าเท่านั้นเป็นฝ่ายที่ได้รับชัยชนะ ในลักษณะมือใครยาวสาวได้สาวเอาหรือปลาใหญ่ย่อมกินปลาเล็กอยู่เสมอ อิสลามปฏิเสธปรัชญาและแนวคิดการดำเนินชีวิตอย่างสันโดษ ไม่ถือครองทรัพย์สินสมบัติใดๆ และไม่คบค้าสมาคมกับโลกภายนอกทั้งสิ้น อิสลามถือว่าทั้งสามแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่ฝ่าฝืนสามัญสำนึกของมนุษย์และไม่น่าเป็นระบบที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมมนุษย์ได้อย่างสันติสุขและถาวรยั่งยืน

อิสลามจึงส่งเสริมให้มนุษย์ขวนขวายครอบครองทรัพย์สินสมบัติโดยวิธีการที่เป็นธรรมและถือว่าทรัพย์สินสมบัติเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคมในทุกๆ ด้าน มุสลิมทุกคนจึงต้องใช้ความพยายามอย่างสุดความสามารถ(ญิฮาด)เพื่อหาปัจจัยยังชีพที่เป็นความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ พร้อมทั้งบริหารจัดการสินทรัพย์ที่ได้มาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลามด้วยการใช้จ่ายอย่างประหยัดและคุ้มค่า มอบสิทธิของทรัพย์สินตามหลักศาสนบัญญัติด้วยการจ่ายซะกาต การบริจาคทาน การสนับสนุนและช่วยเหลือโครงการสาธารณกุศลต่างๆ สู่การพัฒนาสังคมที่สันติสุขทั้งโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ พร้อมมีจิตสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า ทรัพย์สินสมบัติที่ได้มาถือเป็นความโปรดปรานและภาระหน้าที่(อะมานะฮ์)จากอัลลอฮ์ ﷻ ที่เป็นบททดสอบ และทุกคนจะต้องได้รับการสอบสวนจากพระองค์ในโลกอาคิเราะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินถึง 2 กระทั่งด้วยกันคือ การได้มาของทรัพย์สินว่ามาจากแหล่งใดและมีการใช้จ่ายทรัพย์สินดังกล่าวไปในทางใดบ้าง

๒. ญิฮาดด้านการเผยแผ่อิสลาม

อิสลามคือพรอันประเสริฐและความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานมายังมนุษยชาติและได้รับการประยุกต์ใช้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์โดยนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องเผยแผ่ความดีงามของอิสลามสู่มนุษยชาติตามความสามารถและโอกาสที่เอื้ออำนวย มุสลิมทุกคนต้องทุ่มเทพลังกำลังที่มีอยู่ (ญิฮาด) เพื่อเผยแผ่อิสลามในทุกรูปแบบไม่ว่าด้วยวาจาการแต่งตั้งาราสานเสวนา การประชุมสัมมนา การใช้ประโยชน์จากสื่อทุกแขนง การตอบโต้การใส่ร้ายป้ายสีอิสลามจากเหล่ามิถิลาชน การสร้างปฏิสัมพันธ์และคบค้าสมาคมกับชนต่างศาสนิกด้วยจริยธรรมอันสูงส่ง เพื่อเชิญชวนและโน้มน้าวจิตใจผู้คนให้สนใจและเลื่อมใสความดีงามของอิสลาม

อิสลามปฏิเสธการบังคับในการนับถือศาสนา และการบีบบังคับผู้คนให้นับถือศาสนาไม่อยู่ในสารบบของการเผยแผ่ในอิสลาม อิสลามถือว่าการบีบบังคับเป็นการก่ออาชญากรรมทางจิตใจต่อมนุษยชาติ

ที่มีอิสรเสรีในการกำหนดทางเลือกชีวิตของตนเอง การเผยแพร่ในอิสลามจึงเป็นการเชิญชวนเรียกร้องมวลมนุษยชาติให้รู้จักใช้สติปัญญา สานเสวนาที่อยู่ในหลักการใช้เหตุผลท่ามกลางบรรยากาศที่อิสรเสรี ผู้ใดที่เลือกทางนำ เขาก็จะได้รับประโยชน์อันมหาศาลและความสุขอันนิรันดร์ แต่ผู้ใดที่ปฏิเสธ ผลร้ายก็จะตกแก่เขา และเขาไม่มีสิทธิประณามผู้ใดเว้นแต่ตัวเอง

การเผยแพร่ในอิสลามถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีความละเอียดอ่อน ประกอบด้วยศาสตร์และรายละเอียดมากมายที่มุสลิมทุกคนจะต้องศึกษาเรียนรู้ให้ถึงแก่น ฟังทราบว่า การเผยแพร่อิสลามโดยใช้วิธีการที่ไม่ค่อยถูกต้องนั้น แทนที่จะเกิดผลดีแก่อิสลาม กลับกลายเป็นการสร้างรอยค่างและฝักมลทินให้กับอิสลาม โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็เป็นได้

๓. ญีฮาดด้านการศึกษา

มุสลิมทุกคนต้องทุ่มเทพลังกำลังอย่างสุดความสามารถ (ญีฮาด) เพื่อตักตวงความรู้และวิทย์ปัญญา ทั้งที่เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตนให้เป็นอย่างดีของอัลลอฮฺ ﷻ ที่รวมถึงการเรียนรู้หลักศาสนา บัญญัติที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสังคมที่รวมถึงศาสตร์และวิทยาการร่วมสมัยที่มีความจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์และสันติสุข มุสลิมพึงทราบว่าความรู้และวิทย์ปัญญาเป็นสิ่งมีค่าที่เคยอยู่ในครอบครองของมุสลิมแต่ได้อันตรธานหายไป ดังนั้นผู้ใดที่ค้นพบวิทย์ปัญญา เขาผู้นั้นจึงสมควรที่จะครอบครองมันอีกครั้ง การศึกษาหาความรู้จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺและเป็นกุศลที่เป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮฺ ﷻ

อิสลามเป็นศาสนาที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความรู้ อิสลามจึงส่งเสริม สนับสนุน และบังคับใช้ให้มุสลิมทุกคนใฝ่หาความรู้ตั้งแต่อยู่บนเปลจนกระทั่งถึงหลุมฝังศพ โองการแรกของอัลกุรอานที่ประทานลงมาซึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็เรียกร้องเชิญชวนให้มนุษย์เป็นผู้ใฝ่รู้ด้วยคำบัญชาว่า “จงอ่าน” และนับแต่นั้นมา มุสลิมจึงเป็นชนนำแห่งแสงสว่างของความรู้ที่จรจายไปทั่วทุกหล้าและเป็นต้นแบบของการพัฒนาด้านการศึกษาที่ประสพความรู้แก่มนุษยชาติในทุกยุคทุกสมัย

อิสลามถือว่าความรู้ที่เป็นสัจธรรมคือความรู้ที่ปรากฏในอัลกุรอานและซุนนะฮฺ ดังนั้นมุสลิมทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้อัลกุรอานและซุนนะฮฺจากบรรดาอุละมาอ์(ผู้รู้)ที่ได้รับการยอมรับทางวิชาการและเป็นที่ยอมรับในบรรดาอุละมาอ์(ผู้รู้)ด้วยกัน อิสลามยกย่องบรรดาอุละมาอ์(ผู้รู้)ว่าเป็นทายาทของบรรดาศาสนทูตที่มีภารกิจถ่ายทอดความรู้ให้แก่มนุษยชาติ ทั้งนี้เพราะบรรดาศาสนทูตหาได้ละทิ้งทรัพย์สมบัติอันมากมายหรือแต่งตั้งทายาทเพื่อสืบทอดอำนาจแต่อย่างใดไม่ ประการเดียวที่พวกเขาได้ฝากไว้แก่มนุษยชาติคือมหาสมุทรแห่งความรู้และอุทยานแห่งวิทยาการ ผู้ใดที่สามารถรวบรวมและครอบครองความรู้ ย่อมแสดงว่าผู้นั้นได้รวบรวมความดีงามอันมากมายและเป็นพรอันประเสริฐสำหรับตัวเอง ความรู้ในอิสลามจึงไม่ใช่เป็นทฤษฎีที่เป็นข้อสมมุติฐานของมนุษย์ แต่เป็นคำวิจารณ์ของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ประทานแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นความรู้ในอิสลามจึงสอดคล้องกับสติปัญญา ในขณะที่สติปัญญาที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการชี้แนะโดยความรู้ในอิสลาม

นอกจากที่มุสลิมมีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้แล้ว มุสลิมทุกคนยังมีหน้าที่เผยแพร่ความรู้ของตนสู่สังคม ด้วยการเผยแพร่ความรู้ถือเป็นสิ่งบังคับสำหรับผู้ทุกคน ดังนั้นในสังคมมุสลิมจึงอุดมไปด้วยบรรยากาศการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ หรือการศึกษาตลอดชีวิตที่เป็นผลพวงจากกุศลเจตนาของบรรดาอุลามาอ์ (ผู้รู้) ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่สุเหร่า มัสยิด คาติกา ปอเนาะ โรงเรียน จนถึงการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาตามวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยก็ตาม

ญีฮาดด้านการศึกษาจึงเป็นญีฮาดที่ทุกฝ่ายในสังคมเต็มใจอาสาเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมโดยแท้จริง

๔. ญีฮาดด้านการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและการแบ่งปันผลประโยชน์ ความขัดแย้งในสังคมมนุษย์ทั้งอดีตและปัจจุบันมักมีต้นเหตุจากการแย่งชิงอำนาจและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว ซึ่งบางครั้งมักจะบานปลายสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นต้องตัดสินด้วยกองกำลังและเป็นที่มาของคำว่าสงคราม

อิสลามถือว่าอำนาจสูงสุดเป็นอภิสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้นำอิสลามจึงเป็นผู้แทนของอัลลอฮ์ ﷻ ที่จะต้องประยุกต์ใช้คำสั่งสอนของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม และถูกต้องตามเจตนารมณ์ของอิสลาม ผู้นำในอิสลามจึงมิใช่ผู้กอบโกยผลประโยชน์สำหรับตนเอง ครอบครัว พรรคพวกหรือผู้ใกล้ชิด เขาจะต้องถูกสอบสวนในวันอากิเราะฮ์ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำที่ดีและทรงคุณธรรมมากน้อยเพียงใด

เนื่องจากอิสลามเป็นวิถีชีวิตที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อิสลามจึงมีความจำเป็นอาศัยอำนาจทางการเมืองในการกำชับและพิทักษ์รักษาระบบให้คงอยู่ หากไม่แล้วบทบัญญัติทางศาสนาไม่ว่าการสั่งใช้หรือการสั่งห้ามจะไร้ความหมายและไม่มีคุณค่าในภาคปฏิบัติ เพราะในบางครั้งการใช้อำนาจสามารถยับยั้งความชั่วร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะที่การอาศัยอัลกุรอานเพียงอย่างเดียวไม่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ การบังคับใช้ตามกฎหมายและบทบัญญัติจึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของประชาคมโลกตั้งแต่ออดีตจวบจนปัจจุบัน

ดังนั้นมุสลิมทุกคนจึงต้องทุ่มเทความพยายามอย่างสุดความสามารถ (ญีฮาด) เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจด้านการเมือง โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้บทบัญญัติทางศาสนาสามารถดำเนินการได้โดยปราศจากการสกัดกั้นหรือต่อต้านจากผู้ไม่หวังดี ทั้งนี้เนื่องจากฝ่ายธรรมและความชั่วร้ายมักจะมีระบบและอำนาจคอยพิทักษ์ปกป้องอยู่เสมอ ดังนั้นธรรมและสัจธรรมจึงควรต้องมีระบบและอำนาจคอยพิทักษ์รักษาเช่นเดียวกัน

การเมืองในอิสลามจึงไม่ใช่เวทีการแย่งชิงอำนาจที่เต็มไปด้วยการฉ้อโกงและหลอกลวง ไม่ใช่โรงละครที่ผู้แสดงจำเป็นต้องเสแสร้งแสดงตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ ไม่ใช่สนามประลองฝีมือของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าที่สามารถกระทำต่อผู้อ่อนแอได้ตามอำเภอใจ แต่เป็นภารกิจหลักที่มุสลิมต้องเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยหัวใจที่นอบน้อมยำเกรง ภายที่สำรวม ความรู้สึกที่เปี่ยมด้วยจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ตลอดจนความตั้งใจที่ไม่มีวาระใดๆซ่อนเร้นเว้นแต่ความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงไว้ซึ่งความกรุณา

๕. ญีฮาดด้านการสงคราม

การนิยาคด้วยสงครามถือเป็นการนิยาคขั้นสุดท้ายในอิสลาม ทั้งนี้เนื่องจากอิสลามไม่สนับสนุนการทำสงครามไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ เว้นแต่ด้วยความจำเป็นสูงสุดและประตูของการนิยาคทั้ง ๔ ประการข้างต้นได้ถูกปิดสนิทแล้ว อิสลามได้กำหนดบทบัญญัติว่าด้วยสงครามที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ เงื่อนไขและจรรยาบรรณอันสูงส่ง และไม่มีผู้ใดสามารถประกาศสงครามเว้นแต่ผู้นำสูงสุดของมุสลิมที่ได้รับการยอมรับ ทั้งนี้เพื่อบรรลุมิตรภาพประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. ตอบโต้ความอยุติธรรมและการรุกราน ปกป้องและพิทักษ์ชีวิต ครอบครัว ทรัพย์สิน ศาสนาและมาตุภูมิ

๒. ประกันเสรีภาพด้านการศรัทธาและการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติที่บรรดาผู้ข่มขู่พยายามกีดขวางมิให้มีการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติได้อย่างอิสระเสรี

๓. พิทักษ์การเผยแผ่อิสลามที่คำขูความเมตตา ความสงบสันติแก่มนุษยชาติให้แพร่กระจายอย่างทั่วถึงแก่มนุษย์ทั้งมวล

๔. ให้บทเรียนแก่ผู้ละเมิดสัญญาหรือผู้รุกรานบรรดาผู้ศรัทธา

๕. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กดขี่ ปลดปล่อยและปกป้องบรรดาผู้อ่อนแอจากการรุกรานของเหล่าอธรรม

๖. สร้างสันติภาพในกลุ่มมุสลิมที่ขัดแย้งระหว่างกัน

การนิยาคด้วยสงครามถูกกำหนดไว้เป็นเครื่องมือเท่านั้น หากได้เป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอันแท้จริงแต่อย่างใดไม่ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงต่อต้านสงคราม และพยายามที่จะปิดกั้นมิให้สงครามปะทุขึ้นเท่าที่สามารถกระทำได้ ยามใดที่เกิดเหตุสุดวิสัยที่ต้องประกาศสงคราม อิสลามพยายามดับไฟสงครามมิให้ลุกลามใหญ่โตหรือก่อผลกระทบและสร้างความสูญเสียน้อยที่สุด

นบีมุฮัมมัด ﷺ ถูกประทอนลงมายังนครมักกะฮ์ในขณะที่ไฟแห่งสงครามระหว่างเผ่าต่างๆ ยังคงคุกรุ่นอยู่ และเมื่อท่านอพยพไปยังนครมะดีนะฮ์ ชนิดังเดิมในนครดังกล่าวก็ยังประหารในสมรภูมิต่างๆ อย่างไม่มีวันจบสิ้น ถึงแม้จะต้องใช้กองกำลังทั้งโลกและทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อหยุดยั้งเผ่าต่างๆ มิให้ทำสงครามระหว่างกัน แน่แน่นอนที่สุดว่าไม่มีวันจะประสบผลสำเร็จได้ แต่ด้วยรัศมีแห่งความศรัทธาและภายใต้ร่มเงาแห่งอิสลามเท่านั้นทำให้หัวใจของพวกเขาอ่อนโยนและมอบความรักให้แก่กันยิ่งกว่าพี่น้องร่วมมารดา พวกเขาได้ทำลายปราสาทแห่งความเคียดแค้นและภูผาแห่งการจ้องล้างจ้องผลาญด้วยระยะเวลาเพียงแค่ ๒๓ ปีเศษ พวกเขาได้จารึกในประวัติศาสตร์ของการสร้างสังคมมนุษย์ที่เต็มไปด้วยความรักและเอื้ออาทร หลังจากที่ต้องทนทุกข์ทรมานและหวาดผวากับไฟราคะแห่งสงครามเป็นเวลาร้อยๆ ปี

มุสลิมเป็นคนที่ไม่ใฝ่สงครามและไม่เป็นฝ่ายเริ่มต้นที่จะก่อชนวนสงคราม มุสลิมถวิลหาสันติภาพและความสงบ แต่เมื่อใดที่สงครามเป็นสิ่งจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ มุสลิมทุกคนต้องเข้าร่วมสงครามในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างเต็มศักยภาพ มุ่งมั่นและฟันฝ่าอุปสรรคด้วยความอดทนและกล้าหาญซึ่งถือเป็นนิยาคที่ยิ่งใหญ่และสูงส่ง เขาจะต้องเชื่อมั่นในสองสถานะ ซึ่งล้วนเป็นความดีสำหรับเขา คือ ๑) ได้รับความชัยชนะ หรือ ๒) เสียชีวิตในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ

เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องเรียนรู้และประยุกต์ใช้การญิฮาดทั้ง ๕ ด้าน ดังกล่าวด้วยความรู้ที่ครอบคลุมและบูรณาการ ภายใต้การชี้นำของผู้นำทรงคุณธรรม ด้วยหัวใจที่มุ่งมั่นใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่ย่อท้อและหมดหวัง มีความอดทนกับความยากลำบากและสิ่งท้าทายต่างๆ ห่างไกลจากแนวคิดสุดโต่งและพฤติกรรมแข็งกร้าว ยึดมั่นบนเส้นทางสายกลางตามเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและซุนนะฮ์ มีหัวใจอันบริสุทธิ์ที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เว้นแต่ความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเอกา

นอกจากนี้ ท่านอิบนุลกัอ์ยิมได้แบ่งขั้นตอนการญิฮาดเป็น 4 ประเภทได้แก่ 1) ญิฮาดต่ออารมณ์ใฝ่ต่ำ 2) ญิฮาดต่อชัฎอณ(มารร้าย) 3) ญิฮาดต่อบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา และ 4) ญิฮาดต่อบรรดาผู้กลับกลอก ซึ่งท่าน อิบนุหะญูรได้เพิ่มเติมอีก 2 ประเภทได้แก่ 5) ญิฮาดต่อบรรดาผู้ชัฎอณ และ 6) ญิฮาดต่อบรรดาผู้หมกมุ่นในอบายมุข

ทั้งหลายทั้งปวงนั้น การประยุกต์ใช้ญิฮาดในแต่ละประเภท จำเป็นต้องได้รับการอธิบายจากนักวิชาการมุสลิมที่ได้รับความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับทั้งความรู้และจริยธรรมอันสูงส่ง โดยอาศัยการชี้นำจากอัลกุรอานและซุนนะฮ์ที่ถูกต้อง ซึ่งหากมีการประยุกต์ใช้ญิฮาดที่ผิดวัตถุประสงค์อันแท้จริง แทนที่จะกลายเป็นภูมิคุ้มกันอิสลาม ญิฮาดกลับกลายเป็นการทำลายอิสลามและเป็นตัวถ่วงการเผยแผ่อิสลามก็เป็นได้ (ขออัลลอฮ์ทรงคุ้มครอง)

4.2 อิจเราะฮ์กับการรังสรรค์สังคมสันติภาพ

อิจเราะฮ์ตามความหมายด้านภาษาแล้ว หมายถึง การย้ายถิ่นฐาน การอพยพ อิจเราะฮ์อาจสื่อความหมายด้านนามธรรม ซึ่งหมายถึง การไม่ให้ความสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การละเลยไม่สนใจโยคีหรือการละทิ้งพฤติกรรมที่ไม่ดีสู่พฤติกรรมที่ดี

ส่วนความหมายตามหลักวิชาการแล้วคือ การอพยพของนบีมุฮัมมัด ﷺ และเหล่าเศาะฮาบะฮ์ (บรรดาสาวก) จากนครมักกะฮ์ ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดสุนัคนครมะดีนะฮ์ นครรัฐแห่งแรกในอิสลาม เนื่องจากถูกกดขี่ทรมานและถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบพิธีทางศาสนาไม่สามารถปฏิบัติธรรมและแสดงตนตามความเชื่อศรัทธาตนเอง

มุสลิมสมัยการปกครองของท่านเคาะลีฟะฮ์อุมัยร บินค็อฏฏอบ พร้อมใจกันเลือกเหตุการณ์อิจเราะฮ์เป็นจุดเริ่มต้นของการนับปฏิทินอิสลาม เพื่อให้มุสลิมได้น้อมรำลึกเหตุการณ์อันยิ่งใหญ่นี้ในทุกอณูการดำเนินชีวิตของมุสลิม

สาเหตุของอิจเราะฮ์นบีมุฮัมมัด ﷺ

1. มุสลิมไม่ได้รับสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา ถูกกดขี่ข่มเหงจากชาวมักกะฮ์อย่างไรมนุษยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากเสียชีวิตของอะบูฏอลิบ (อาของนบีมุฮัมมัด ﷺ) และนางคอดีญะฮ์(ภรรยาของนบีมุฮัมมัด ﷺ) ซึ่งสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ ทั้งสองท่านเปรียบเสมือนเสาหลักที่คอยปกป้องและคุ้มครองนบีมุฮัมมัด ﷺ อยู่ตลอดเวลา แต่มุสลิมก็เผชิญอุปสรรคด้วยความอดทน เสียสละ และยังให้บทเรียนอันล้ำค่าว่าภัยคุกคามภายนอกที่เป็นการทรมานทางร่างกายและจิตใจที่สร้างความสูญเสียทางชีวิตและทรัพย์สินไม่สามารถสั่นคลอนความศรัทธาอันมั่นคงและความตั้งใจอันแน่วแน่ของศรัทธาชนแม้แต่น้อย

นักประวัติศาสตร์ได้เรียกปีที่ทั้งสองท่านเสียชีวิต(ปีที่ 10 หลังจากการประกาศเป็นศาสนทูต) เป็นปีแห่งความเศร้าโศก

2. ผลพวงแห่งการทำสัตยาบันอัล อะเกาะบะฮ์ครั้งแรกและครั้งที่สองระหว่างนบีมุฮัมมัด ﷺ และชาวยัยริบ(ชื่อเดิมของนครมะดีนะฮ์)อันประกอบด้วยผู้แทนเผ่าเอาซและคอซเรอิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาในการให้คำสัตยาบันอัล อะเกาะบะฮ์ครั้งที่สอง ซึ่งทั้งสองเผ่าได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะคุ้มครองและปกป้องนบีมุฮัมมัด ﷺ เสมือนพวกเขาคุ้มครองและปกป้องภรรยาและลูกหลานของตนเอง

หลังจากการให้คำสัตยาบันดังกล่าว นบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มเห็นประกายอนาคตอันสดใสของศาสนาอิสลามที่นครมะดีนะฮ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าทีของประชาคมมะดีนะฮ์ ที่ตอบรับรุ่งอรุณแห่งอิสลามด้วยความบริสุทธิ์ใจ มะดีนะฮ์ คือ แผ่นดินที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเพาะพันธุ์เมล็ดสังฆกรรมแห่งอิสลาม

3.แผนการณ์อันชั่วร้ายของชาวกุร็อยฮ์ที่ได้ออกมดิกำจัดนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยวิธี “ซุ่มแล้วฆ่า” ด้วยการคัดเลือกเยาวชนซึ่งเป็นผู้แทนเผ่าต่างๆ โดยที่แต่ละคนถือดาบคนละด้าม และร่วมลงมือปฏิบัติการฆ่านบีมุฮัมมัด ﷺ โดยพร้อมเพรียงกัน ทั้งนี้เพื่อบีบบังคับให้เผ่าบะนีอัลคุมะนาฟ (เผ่าของนบีมุฮัมมัด ﷺ) ยินยอมรับค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากไม่มีศักยภาพพอที่จะล้างแค้นและทำสงครามกับเผ่าต่างๆ ในนครมักกะฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้เปิดโปงกลอุบายดังกล่าวแก่นบีมุฮัมมัด ﷻ และอนุญาตให้นบีมุฮัมมัด ﷻ อิจเราะฮ์สู่นครมะดีนะฮ์

การเริ่มต้นอิจเราะฮ์ของนบีมุฮัมมัด ﷻ

หลังจากบรรดามุสลิมินได้ทยอยอพยพสู่นครมะดีนะฮ์ และไม่มีผู้ใดหลงเหลืออยู่ในนครมักกะฮ์แล้ว แต่ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวจับขังและกลุ่มผู้ไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการเดินทาง นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เตรียมการอพยพพร้อมกับรอรับคำสั่งจากอัลลอฮ์ ﷻ ในการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมกับอิหเราะฮ์ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้วานให้อบูบ็กรและอาลีบิน อับดุลอะซิบชะลอการอิหเราะฮ์ ทุกครั้งที่อบูบ็กรขออนุญาตเพื่ออิหเราะฮ์ นบีมุฮัมมัด ﷺ มักตอบว่า : ท่านอย่าเพิ่งรีบร้อน บางทีอัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดสหายเดินทางสำหรับท่านก็ได้ อบูบ็กรจึงหวังลึกๆว่า นบีมุฮัมมัด ﷺ อาจเลือกเขาเป็นสหายการเดินทางในครั้งนี้ อบูบ็กรจึงแอบซื้ออูฐ 2 ตัว เพื่อเตรียมตัวใช้เป็นพาหนะการเดินทาง

ส่วนอาลีบินอับดุลอะซิบ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ชะลอการอิหเราะฮ์ของเขาเพื่อมอบภารกิจอันยิ่งใหญ่ในวินาทีที่คับขันและเต็มไปด้วยภัยอันตราย

วิกฤตมักสร้างวีรบุรุษ และวีรบุรุษมักฟันฝ่าวิกฤตในฐานะผู้ประสพชัยชนะอยู่เสมอ

อบูบ็กรและอาลีจึงเป็นวีรบุรุษต่างวัยและต่างวุฒิภาวะที่ได้รับมอบหมายจากนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ปฏิบัติภารกิจอันยิ่งใหญ่เพื่อการเล่าขานในหน้าประวัติศาสตร์อิสลามอย่างมีรู้ลึม

อุมมุลมุมิโนนอาอิชะฮ์ได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันทีนบีมุฮัมมัด ﷺ อิหเราะฮ์ว่า : “โดยปกติแล้ว นบีมุฮัมมัด ﷺ มักไปเยี่ยมบ้านของอบูบ็กรในช่วงเช้าตรู่หรือช่วงพลบค่ำ จนกระทั่งเมื่อวันที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงอนุญาตให้นบีมุฮัมมัด ﷺ อิหเราะฮ์ ท่านมาพบพวกเราท่ามกลางเวลาอันร้อนระอุ(ช่วงเวลาหลังเที่ยงวันถึงตอนเย็น)ซึ่งไม่ค่อยมีผู้ใดออกจากบ้านในช่วงเวลาดังกล่าวเลย เมื่อเห็นนบีมุฮัมมัด ﷺ เข้ามาในบ้านของเราแล้ว อบูบ็กรจึงกล่าวว่า : ท่านรสูลุลลอฮ์จะไม่มาหาพวกเราในเวลาเช่นนี้เว้นแต่มีเรื่องสำคัญแน่นอน

นางอาอิชะฮ์เล่าว่า : หลังจากนบีมุฮัมมัด ﷺ เข้าบ้านแล้ว อบูบ็กรจึงรีบลุกจากเตียงของท่านเพื่อให้ นบีมุฮัมมัด ﷺ นั่งแทน(เพื่อเป็นการให้เกียรติ) และไม่มีผู้คนในบ้านของอบูบ็กรเว้นแต่ฉันและพี่สาวฉันที่ชื่ออัสมาอูเท่านั้น ท่าน นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงสั่งให้อบูบ็กรเชิญผู้คนในบ้านออกจากบ้านหมด อบูบ็กรจึงกล่าวว่า : โอ้รสูลุลลอฮ์แท้จริงทั้งสองคนคือบุตรสาวของฉันเอง ท่านมีเรื่องสำคัญประการใดหรือ ? นบีมุฮัมมัด ﷺ ตอบว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงอนุญาตให้ฉันออกจากมักกะฮ์และอิหเราะฮ์สู่นครมะดีนะฮ์แล้ว อบูบ็กรจึงรับถามว่า แล้วใครเป็นสหายการเดินทาง นบีมุฮัมมัด ﷺ ตอบว่าท่านคือสหายการเดินทางของฉัน อาอิชะฮ์เล่าต่อว่า ขอสาบานด้วยนามของอัลลอฮ์ ﷻ ฉันไม่เคยพบเห็นบุคคลที่ร้องไห้เนื่องจากความดีใจเสมือนกับที่ฉันเห็นอบูบ็กรร้องไห้ในวันนั้น

อับบักร์ได้เตรียมอูฐ 2 ตัวเพื่อเป็นพาหนะการเดินทาง และได้ว่าจ้างผู้นำทางที่มีความเชี่ยวชาญเส้นทางในทะเลทรายชื่อ อับดุลลอฮ์ บิน อูร็อยก็อฏ ซึ่งยังไม่ได้เป็นมุสลิม อับดุลลอฮ์ได้รับมอบอูฐทั้งสองตัว เพื่อให้การดูแลก่อนที่จะไปรับทั้งสองท่านในช่วงเวลาและสถานที่ที่ตกลงกันได้

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ตกลงกับอับบักร์เกี่ยวกับแผนการเดินทาง ทั้งสองได้ตกลงใช้ถ้ำซุรเป็นที่หลบซ่อนชั่วคราวโดยที่ถ้ำซุรตั้งอยู่ทางตอนใต้ของมักกะฮ์ในขณะที่มะดีนะฮ์ซึ่งเป็นเป้าหมายของการเดินทางตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ทั้งนี้เพื่อเป็นกลยุทธ์ที่จะอำพรางการไล่ล่าติดตามของชาวคูเรย์ช ทั้งสองได้คัดเลือกบุคคลที่คอยสอดแนมข่าวคราวความเคลื่อนไหวของชาวคูเรย์ช ตลอดจนมอบหมายภารกิจต่างๆที่พึงปฏิบัติช่วงที่ทั้งสองหลบซ่อนในถ้ำ

นบีมุฮัมมัด ﷺ กลับบ้านอีกครั้งและมอบหมายให้อาลีบินอับดุลอิบสังคืนของมีค่าต่างๆที่ชาวมักกะฮ์ฝากไว้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งนี้ชาวมักกะฮ์มักนำของมีค่าต่างๆมาฝากไว้ที่บ้านของนบีมุฮัมมัด ﷺ เนื่องจากไว้วางใจในความซื่อสัตย์ของท่าน

บรรดาวัยรุ่นคูเรย์ชที่ได้รับมอบหมายให้วิสามัญฆาตกรรมนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ล้อมบ้านท่านช่วงเวลากลางคืน นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงมอบหมายให้อาลีนอน ณ ที่นอนของท่านพร้อมใช้ผ้าห่มคลุมตัวอาลี ทำให้บรรดากูเรย์ชมั่นใจว่านบีมุฮัมมัด ﷺ กำลังนอนอยู่ พวกเขาผลอกลับไปจนกระทั่งเช้าวันรุ่งขึ้น

ด้วยความช่วยเหลือของอัลลอฮ์ ﷻ นบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถออกจากบ้านด้วยความปลอดภัย นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้พบกับอับบักร์ ณ สถานที่ที่ได้นัดกันไว้ ทั้งสองเดินทางหลังเที่ยงคืนสู่เป้าหมายชั่วคราวคือ ถ้ำซุร

ข้างฝ่ายชาวคูเรย์ช เมื่อแผนการณ์ไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งได้สร้างความโกรธแค้นแก่พวกเขายิ่งนัก เมืองมักกะฮ์จึงเกิดความโกลาหลวุ่นวาย และพวกเขาได้กรูเข้าไปจับท่านอาลีและทรมานด้วยการลากตัวเขาไปยังกะบะฮ์เพื่อบังคับให้อาลีเปิดเผยสิ่งที่เกิดขึ้น แต่อาลีก็ไม่ปริปากแม้คำเดียว พวกเขาจึงมุ่งหน้าไปยังบ้านอับบักร์ และบังคับขู่เข็ญนางอัสมาอ์ บุตรสาวของอับบักร์ให้บอกสถานที่หลบซ่อนของทั้งสองท่าน แต่นางอัสมาอ์ก็ไม่ยอมปริปากเช่นเดียวกัน นางจึงถูกตบตีโดยอับดุลอะฮ์ด (แกนนำชาวคูเรย์ช) จนกระทั่งคัมภีร์ของนางหลุดกระเด็น

ชาวคูรอัยฮ์จึงประกาศประชุมวิสามัญโดยด่วนเพื่อหามาตรการจับนบีมุฮัมมัด ﷺ และอับบักร พวกเขาจึงรีบส่งกองกำลังปิดล้อมเมืองมักกะฮ์และประกาศตั้งรางวัลอูฐจำนวน 100 ตัวสำหรับผู้ที่สามารถจับทั้งสองท่าน ไม่ว่าจะจับเป็นหรือจับตาย

การไล่ล่าจึงเริ่มขึ้นแทบพลิกแผ่นดินเมืองมักกะฮ์ แต่ที่ไร้เงาของทั้งสองท่าน ทีมไล่ล่าได้เข้าประชิดถ้าซุร จนกระทั่งอับบักรมองเห็นเท้าของพวกเขา แต่ด้วยความช่วยเหลือของอัลลอฮ์ ﷻ พวกเขาก็ต้องกลับด้วยมือเปล่า ทั้งๆที่เป้าหมายสำคัญอยู่ใกล้แค่เอื้อม

บนเส้นทางสู่มะดีนะฮ์

หลังจากวันเวลาผ่านไป การไล่ล่าก็เริ่มผ่อนคลาย อับดุลลอฮ์ บิน อูร็อยก็อฏู ผู้รับหน้าที่เป็นผู้นำทางจึงไปพบทั้งสองท่าน ณ จุดนัดพบ

นบีมุฮัมมัด ﷺ และอับบักรเริ่มออกเดินทางโดยมีอามिर บิน ฟุฮัยเราะฮ์ (ทาสของอับบักร) เป็นผู้อำนวยความสะดวกและคอยให้บริการ ในขณะที่อับดุลลอฮ์ บิน อูร็อยก็อฏูมีหน้าที่เป็นผู้นำทาง

พวกเขาใช้เส้นทางที่ผู้คนไม่ค่อยเดินทาง ตลอดระยะเวลาการเดินทางก็ต้องปรับเปลี่ยนเส้นทางอยู่ตลอดเวลา เริ่มต้นด้วยการมุ่งสู่ทางทิศใต้ บางครั้งก็ใช้เส้นทางทิศตะวันตก และเมื่อถึงเส้นทางที่ผู้คนไม่ค่อยเดินทาง ก็เริ่มมุ่งหน้าสู่ทิศเหนือตามแนวทะเลแดงสู่ปลายทางมะดีนะฮ์

นบีมุฮัมมัด ﷺ ถึงกุบาอ์(ห่างจากมะดีนะฮ์ประมาณ 3 ไมล์)และพำนักอยู่ที่กุบาอ์เป็นเวลา 4 วัน ช่วงเวลาดังกล่าว นบีมุฮัมมัด ได้สร้างมัสยิดกุบาอ์ที่ถือเป็นมัสยิดแห่งแรกในอิสลามและเป็นมัสยิดที่มีสิลา รากฐานแห่งการตักวา(ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์)

ระหว่างการเดินทางจากกุบาอ์ถึงเมืองมะดีนะฮ์ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มีโอกาสละหมาดวันศุกร์ครั้งแรก ณ หมู่บ้านบะนีสะลิม บิน ฮะวฟ หลังจากเสร็จสิ้นละหมาดวันศุกร์ นบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มเดินทางเข้าสู่มะดีนะฮ์ ท่ามกลางการต้อนรับอย่างอบอุ่น ระยะเวลาการเดินทางของนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เริ่มต้นออกจากบ้านที่นครมักกะฮ์สู่นครมะดีนะฮ์ใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 15 วัน

นับเป็นการเดินทางที่นอกจากเป็นจุดพลิกผันของประวัติศาสตร์อิสลามแล้ว ยังเป็นการเดินทางที่เปี่ยมด้วยคุณค่า สิริมงคล และการคุ้มครองแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ของมนุษย์คนหนึ่งที่ได้รับเกียรติจากอัลลอฮ์ ﷻ ให้เป็น นบีมุฮัมมัด ﷺ คนสุดท้ายเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับมนุษยชาติในทุกยุคทุกสมัย

บทเรียนจากอิจเราะฮ์

การฮิเราะฮฺของนบีแฝงด้วยบทเรียนมากมายสรุปได้ดังนี้

1. การฆาตกรรม มักเป็นมาตรการสุดท้ายของผู้ธรรม หลังจากมาตรการ ไม้่อ่นและการเข้ายวนใน รูปแบบอื่นๆไม่เป็นผลและไม่สามารถยับยั้งความมุ่งมั่นของการเรียกร้องสู่สัจธรรม การอ้อมแล้วมา หรือ ชุ่ม แล้วมา ล้วนเป็นวิธีการที่ฝ่ายธรรมยึดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอยู่เสมอ ซึ่งประวัติดินปียุคก่อนๆก็ไม่พ้นสังฆกรรมข้อนี้ แต่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงกำหนดทุกอย่างตามความประสงค์ของพระองค์

2. การที่ชาวมักกะฮฺได้มอบความไว้วางใจแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยการฝากของมีค่าให้หนีดูแล และสังคัมมักกะฮฺได้ตั้งฉายานบีมุฮัมมัด ﷺ ว่า อัลอะมีน(บุรุษผู้ซื่อสัตย์) เพราะคุณสมบัติสำคัญสำหรับผู้ประกาศสัจธรรม คือ การที่มีใจซื่อมือสะอาด ไม่มีประวัติที่ค้างปร้อย เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามเป็นที่รักและไว้วางใจของผู้คน คุณสมบัติเช่นนี้เป็นที่ระแวงของผู้ธรรมยิ่งนัก เพราะความหวาดกลัวของผู้ธรรม คือ การเปิดโปงความจริงและการแพร่ขยายสัจธรรม

คุณสมบัติและพฤติกรรมของนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังกล่าวน่าจะเป็นบทเรียนอันล้ำค่าสำหรับมุสลิมในการใช้ชีวิตร่วมกันท่ามกลางสังคัมอันหลากหลายที่สามารถแสดงถึงความดีงาม แปลคำสอนสู่ภาคปฏิบัติที่มนุษย์สามารถสัมผัสถึงความบริสุทธิ์ที่แท้จริงของอิสลาม อิสลามจึงไม่ต้องแปลเป็นอื่นด้วยการกระทำของมุสลิมด้วยตนเอง

นบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถริบทรัพย์สมบัติดังกล่าว อย่างน้อยเพื่อเป็นเสบียงสำหรับการเดินทาง และเจ้าของทรัพย์สินก็มีเจตนา رایกับท่านแล้ว ซึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถกระทำได้และน่าจะเป็นเหตุผลที่พอรับได้ แต่นบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่กระทำเช่นนั้น เพราะอิสลามถือว่าการปราบปรามความอยุติธรรมด้วยการสร้าง ความอยุติธรรมใหม่ทดแทนนั้น ไม่ใช่เป็นแนวทางและคำสอนของอิสลาม

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ในบางครั้ง ศาสนาอิสลามต้องมัวหมองและค้างปร้อยเพราะพฤติกรรม ส่วนหนึ่งของมุสลิมด้วยตนเอง

3. ช่วงการฮิเราะฮฺ นับเป็นภาวะคับขันที่สุดในชีวิตนบีมุฮัมมัด ﷺ ท่านจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ ﷻ แต่นบีมุฮัมมัด ﷺ เลือกลงมือปลุชนธรรมคา เพื่อเป็นบทเรียนให้ทุกคนรู้ว่า เมื่อมนุษย์รู้จักใช้เหตุปัจจัยที่ดี ครอบถ้วนและเต็มความสามารถแล้ว เขาย่อมประสบความสำเร็จอย่าง แน่นอนด้วยความประสงค์ของอัลลอฮฺ ﷻ

นบีสามารถขอพรจากอัลลอฮ์ ﷻ ให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของท่าน สามารถวานขอ บुरืออก (พาหนะที่ท่านเคยขี่ช่วงอิสเราะมีอูร์ร้อจ) และสามารถนำพาท่านไปยังที่หมายเพียงชั่วพริบตาเดียว แต่ นบีเลือกที่จะประสบความยากลำบาก มีการเตรียมการอย่างรัดกุม วางแผนอย่างละเอียดในทุกขั้นตอน แม้กระทั่งต้องขอความช่วยเหลือจากชนต่างศาสนิกก็ตาม

สังคมมุสลิมจำเป็นต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างความสามารถของอัลลอฮ์ ﷻ กับความไม่ รับผิดชอบในการแสวงหาเงื่อนไขแห่งความสำเร็จอย่างถึงที่สุด จนกระทั่งในบางครั้งสังคมมุสลิมมักตกใน หลุมพรางแห่งความเชื่ออันไร้สาระ หลงเชื่อในอิทธิฤทธิ์อิณินหารอย่างงมงาย โดยที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ กับการทุ่มเทพลังกำลังและการมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จที่แท้จริง

4. การที่นบีมุฮัมมัด ﷺ อิจเราะฮ์สู่มะดีนะฮ์ซึ่งมีอบูบักร์ที่มีบุคลิกที่อ่อนโยนแต่สุขุมลุ่มลึกเป็น สหายเดินทาง โดยไม่ขอความช่วยเหลือจากแกนนำมุสลิมท่านอื่นๆ ที่มีบุคลิกเข้มแข็งและน่าเกรงขาม นับเป็นการตัดสินใจอันเฉลียวฉลาดของนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ยึดหลักการแก้ปัญหาแนวสันติวิธี ถือเป็นเกียรติ ประวัติและความประเสริฐของอะบูบักร์และครอบครัวของท่านในการมีส่วนร่วมปกป้องและอุปถัมภ์ ศาสนานี้ในห้วงเวลาแห่งวิกฤตที่ไม่มีผู้ใดหรือครอบครัวใดที่ได้รับเกียรติ เช่นนี้อีกแล้ว

5. นบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถจุดเชื้อเพลิงด้านเผ่าพันธุ์เพื่อปลุกกระแสความรุนแรงจนถึงขั้นเกิด สงครามกลางเมืองได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่แกนนำกูร์ยชและผู้กว้างขวางส่วนหนึ่งใน เมืองมักกะฮ์ได้ทยอยเข้ารับอิสลาม ในขณะที่ผู้เสียเปรียบในสังคมต่างก็รอคอยผู้ปลดปล่อย โศครวนแห่ง ความยุติธรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือเป็นเชื้อเพลิงที่สามารถจุดประกายความขัดแย้งที่มีพลังที่สุด

แต่นบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่เคยใช้เงื่อนไขด้านเผ่าพันธุ์เป็นข้ออ้างสำหรับการปลุกกระแสความขัดแย้งใน สังคม เพราะสงครามที่เกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งด้านเผ่าพันธุ์ไม่อยู่ในสารบบของอิสลามและไม่มี วันที่อิสลามจะประกาศสงครามด้วยเหตุผลเพียงปกป้องเผ่าพันธุ์..

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ความว่า : “ ผู้ที่เรียกร้องบนฐานแนวคิดการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์ ผู้ที่ทำ สงครามบนฐานแนวคิดของการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์ และผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากการต่อสู้ในการปกป้องและ พิทักษ์รักษาแนวคิดการคลั่งไคล้ในชาติพันธุ์ เขาเหล่านั้นไม่ใช่เป็นประชาชาติของฉัน ”

6. เป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่เยาวชนกลุ่มหนึ่งลุกขึ้นปกป้องอิสลาม ดังภารกิจที่ปฏิบัติโดย อับดุลลอฮ์บุตรอะบูบักร์ อาอิชะฮ์และอัมมาฮ์ โดยเฉพาะท่านอาลี บินอะบูกุอลิบที่ถือเป็นสุดยอดของการอุทิศ

ความเป็นจริงในสังคมทุกวันนี้ เราอยู่ในภาวะของการต่างคนต่างอยู่ และในสภาพเช่นว่า ยังมีคนบางกลุ่มช่วยกันเจาะเรือโดยที่คนที่เหลือต่างเมินเฉยและเย็นชาต่อพฤติกรรมดังกล่าว ไม่ตระหนักว่า หากการเจาะเรือดำเนินไปโดยไม่มีการทำงานที่ค้ำค้ำขวางจากคนที่อยู่ในเรือลำเดียวกันแล้ว ทำยี่ที่สุดเรือทั้งลำก็ต้องจม และคนในเรือทั้งหมดก็ต้องประสบกับความวิบัติไม่ต่างกันแม้หลายคนจะไม่ได้ร่วมเจาะเรือเลยก็ตาม

บทความของซีกซ์ลมาน อัลเอาอะฮ์ให้ชื่อในความหมายว่า “รักษาเรือไว้มิให้อับปาง” แม้จะเป็นบทความเพียงไม่กี่หน้า แต่ก็ยิ่งใหญ่ในแง่เนื้อหาเพราะเป็นเสียงกระตุ้นเตือนให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงเกาภัยที่รออยู่อันเนื่องมาจากความดีที่ค่อยๆ สูญหาย และความชั่วที่นับวันจะแพร่กระจายและกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาในชีวิตประจำวันของผู้คน

ชีวิตอันเร่ร่อนเพราะการงานที่บีบรัด เพื่อเป้าหมายที่จะครอบครองวัตถุ ทำให้มาตรฐานความดีความชั่วในปัจจุบันดูสับสนปนเปกันหลายคนไม่อาจแยกแยะ หลายสิ่งที่คุณเห็นว่าดี แต่กลับถูกทิ้งร้าง จนกลายเป็นความว่างเปล่าไร้ความหมาย ขณะเดียวกับที่หลายอย่างซึ่งเคยเห็นกันมาชั่วช้า วันนั้นก็กลับ กลายมาเป็นสิ่งที่คุ้นเคย จนดูเหมือนจะเป็นส่วนหนึ่งที่สังคมจะขาดเสียมิได้

ความจริงแล้ว ความดีต้องมีมาตรฐานอันแน่นอนชัดเจน เช่นเดียวกับความชั่วที่ต้องมีเกณฑ์อันถาวรมั่นคงรองรับ ซีกซ์ลมาน อัลเอาอะฮ์ จึงนิยามความดีว่า เป็นคำที่รวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัยไว้ในตัว ทั้งการภักดีต่อพระองค์ และการสานสัมพันธ์ภาพอันงดงามกับเพื่อนมนุษย์ ส่วนความชั่วก็เป็นคำที่รวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งโดยหลักศาสนาและสำนึกบริสุทธิ์ของมนุษย์ต่างเห็นว่าเลวร้าย ไม่ว่าจะเป็นการทรยศต่ออัลลอฮ์เจ้า หรือ การอยู่ดีธรรมต่อเพื่อนมนุษย์

สังคมมุสลิมจึงต้องดำรงมาตรฐานแห่งความดีและความชั่วนี้ไว้อย่างแน่วแน่มั่นคง และการจะดำรงมาตรฐานนี้ไว้ได้ก็มิได้จะต้องช่วยกันส่งเสริมความดีและยับยั้งความชั่ว ดังนั้นถ้าอยากจะทำสังคมไหนมีอนาคตเป็นความสงบร่มเย็นหรือปิ่นป่วนวุ่นวายก็ดูได้จากมาตรฐานนี้ หากพบว่าผู้คนต่างหลิกหนีและต่อต้านความชั่ว นั่นเป็นดัชนีชี้ว่าสังคมจะสงบในภาพรวม แต่หากพบว่าผู้คนต้อนรับและค้ำค้ำไปกับความชั่ว ก็ต้องตระหนักว่านั่นคือสังคมที่กำลังล่มสลาย

น่าเสียดายที่หนึ่งในสังคมที่กำลังล่มสลายนี้ มีสังคมมุสลิมรวมอยู่ด้วย! ที่เป็นเช่นนั้นก็มีไ้เพราะอื่นใด หากแต่เป็นเพราะการเดินตามอย่างวิถีชีวิตแบบตะวันตกอย่างไม่ลืมหูลืมตาและละทิ้งมาตรฐานแห่งความดีความชั่วที่อิสลามกำหนดไว้เสียนั่นเอง

อัลเอาอะฮ์แบ่งสังคมจากฐานของการส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่วออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. สังคมที่ผู้คนช่วยกันส่งเสริมความดี และช่วยกันยับยั้งความชั่ว ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนศรัทธาที่มีสภาพดังที่องค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ความว่า “อันผู้ศรัทธาทั้งชายและหญิงนั้น ต่างก็เป็นกัลยาณมิตรของกันและกัน ต่างส่งเสริมกันในเรื่องความดี และช่วยกันยับยั้งความชั่ว” (อัลกุรอาน 9:71)

๒. สังคมที่ผู้คนส่งเสริมกันเรื่องความชั่ว และช่วยกันยับยั้งความดี ซึ่งเป็นสังคมกลับกลอกที่มีสภาพดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีถ้อยคำรัสถึงไว้ใจความว่า “อันพวกกลับกลอกทั้งชายและหญิงนั้น ต่างเป็นผลสืบเนื่องของกันและกัน พวกเขาช่วยกันส่งเสริมเรื่องความชั่ว และช่วยกันยับยั้งความดี” (อัลกุรอาน 9 : ๖๗)

๑. สังคมที่ผู้คนส่งเสริมทั้งความดีและความชั่ว และเมื่อยับยั้งก็ยับยั้งทั้งชั่วและดี มักเป็นสังคมของคนที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนและหลงใหลความหรูหราฟุ้งเฟ้อ

ที่น่าสังเกตเกี่ยวกับพระคัมภีร์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ ก็คือ ยามที่ตรัสถึงผู้ศรัทธาพระองค์ได้ตรัสว่า “พวกเขาต่างก็เป็นกัลยาณมิตรของกันและกัน” แต่ในยามที่ตรัสถึงผู้กลับกลอกได้ตรัสว่า “พวกเขาเป็นผลสืบเนื่องของกันและกัน” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสายสัมพันธ์ระหว่างผู้ศรัทธาผูกพันมันเกี่ยววอกอยู่กับศาสนา การมีเป้าหมายร่วมกันเป็นหนึ่งยอมทำให้แต่ละคนเป็นกัลยาณมิตรของกันและกัน ขณะที่สายสัมพันธ์บนความกลับกลอกไม่มีเป้าหมายเชิงศีลธรรมหรืออุดมการณ์ แต่ขึ้นอยู่กับวัตถุ อารมณ์ กิเลสและตัณหา จากกิเลสกองหนึ่งทอดสู่อีกกองสืบเนื่องกันไปและทอดต่อไปได้เรื่อยๆ トラบเท่าที่ผลประโยชน์บนกองวัตถุและกิเลสยังลงตัวกันอยู่ แต่วันใดที่ผลประโยชน์ขัดแย้ง วันนั้นทุกคนก็พร้อมที่จะเข่นฆ่าารวีกันได้

สังคมอิสลามในอุดมคติต้องปลอดจากความชั่วอย่างสิ้นเชิงหรือ?

อัลเอาดะฮฺนาเสนอเรื่องราวของมาอิซ มาลิก และหญิงจากเผ่าฆอมมิดียะฮฺ ที่ได้ล่วงไปในบาปอันมหันต์ด้วยการทำผิดประเวณีในสมัยของนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อยืนยันว่าสังคมในอุดมคติของมุสลิม มิได้เป็นสังคมที่ปราศจากความชั่วอย่างสิ้นเชิง อาจมีความชั่วร้ายเกิดขึ้น แต่ก็มีความชั่วของปัจเจกบุคคลที่กระทำกันอย่างปกปิดซ่อนเร้น ยิ่งกว่านั้น สำนักของผู้กระทำผิดเองยังเฝ้าเตือนและตอกย้ำให้ต้องรีบขอพระราชทานอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ อย่างจริงใจ ดังนั้นการมีความชั่วร้ายเกิดขึ้นอยู่บ้างในสังคมมุสลิมมิใช่สิ่งที่จะทำให้สังคมอุดมคติพังทลายแต่ประการใด เปรียบไปก็คล้ายต้องการประกาศของกระทรวงสาธารณสุขว่าสังคมหนึ่งเป็นสังคมสุขภาพดี ซึ่งมีได้หมายความว่าคนทุกคนในสังคมนั้นไม่มีใครเจ็บป่วยเลย นั่นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ประกาศเช่นนั้นหมายความว่า สังคมปลอดจากเชื้อร้ายและโรคระบาดอันตรายมากกว่า

เชื้อร้ายและโรคระบาดอันตรายก็ไม่ต่างอะไรกับคนทำชั่วที่ทำชั่วได้อย่างเปิดเผยและไร้ความอับอาย การดำรงอยู่ของคนประเภทนี้สะท้อนถึงสุขภาพอันอ่อนแอของสังคม ความอ่อนแอของคนดีและชัยชนะของความชั่วและคนชั่ว

หลายครั้ง ความชั่วตามมาตรฐานอิสลามจะถูกส่งเสริมโดยเจตนาและความดีตามมาตรฐานเดียวกัน ถูกห้ามปรามยับยั้งอย่างเด็ดขาด ด้วยแรงส่งของสิ่งที่เรียกว่า “เสรีภาพส่วนบุคคล” ขณะที่คนเหล่านั้นเห็นการนุ่งน้อยห่มน้อยของสตรีหรือแม้แต่การเปลือยกายเป็นสิทธิส่วนบุคคล แต่เมื่อหญิงสาวมุสลิมในฝรั่งเศส สามคนสวมฮิญาบไปโรงเรียน เธอถูกกีดกันมิให้เข้าไปจนกลายเป็นข่าวใหญ่ เมื่อหนังสือพิมพ์ในฝรั่งเศสเขียนเตือนให้ระวังปรากฏการณ์ฮิญาบ และความน่ากลัวของอิสลามต่อฝรั่งเศส ประเด็นถูกขยายออกไปจนใหญ่โตมโหระทึก ผู้คนต่างหวาดกลัวการคลุมฮิญาบของผู้หญิงตัวเล็กๆ สามคนจนลืมประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเคยอ้างกันจนน้ำลายกระเซ็นเสียวลิ้น

ในสังคมที่มาตรฐานความดีความชั่วเบี่ยงเบนไป ผู้คนมักไม่ค่อยรู้ตัวว่าตนเองกำลังถูกลงทัณฑ์จากอัลลอฮ์ ﷻ ยิ่งกว่านั้นหลายคนยังหลงไปในมายาภาพที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่องค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงผ่อนปรนยึดหยุ่นให้ พวกเขาไม่ตระหนักว่าปรากฏการณ์บางอย่างในสังคมก็คือการลงทัณฑ์ เช่น

1. การแผ่ลามของสิ่งชั่วร้ายในสังคม

ความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่ง หากไร้ซึ่งคนคอยยับยั้งขัดขวางก็ย่อมทำให้ตลาดของความชั่วนั้นขยายออกไปได้เรื่อย ๆ อำนาจของมันจะเข้มแข็งขึ้น และอิทธิพลของมันก็จะครอบงำยิ่งขึ้น จนในที่สุดความชั่วนั้นก็กลายเป็นสิ่งปกติธรรมดาในสังคม เด็ก ๆ เติบโตขึ้นอย่างคุ้นเคยและสนิทชิดเชื้อกับความเลวร้ายนั้น ส่วนความดีก็กลายเป็นสิ่งแปลกประหลาดหรือที่เรียกว่าความเป็นอื่นไป เมื่อความดีเป็นสิ่งที่อยู่ชายขอบ และความชั่วเป็นแกนกลางของสังคมก็ถึงกาลแห่งความล่มสลายของสังคมนั้น แม้จะมีคนคือผู้บั้งก็ตาม ทั้งนี้ ท่านหญิงซันนัป(รอฎิฯ) เคยถามนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่า อัลลอฮฺ ﷻ จะทำลายสังคมด้วยหรือขณะที่คนดียังมีอยู่? ท่านตอบว่า “ใช่ หากความชั่วช้าแพร่ลามมากมาย”

อย่าได้คิดว่าการลงทัณฑ์ของอัลลอฮฺ ﷻ จะเกิดเฉพาะในโลกหลังความตายเพราะในประมวลงานจะฉบับอบู ดาวูด บันทึกถ้อยคำแห่งศาสดาที่รายงานมาจากญะริร ใจความว่า “สำหรับคน ๆ หนึ่งที่อาศัยอยู่กับกลุ่มชนใดก็ตาม เขาประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นอบายมุขได้ง่ายดาย โดยไม่มีใครในกลุ่มชนนั้นมาช่วยเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมของเขา ทั้ง ๆ ที่คนเหล่านั้นสามารถทำได้ อัลลอฮฺ จะให้พวกเขาได้ลิ้มรสโทษทัณฑ์ของพระองค์ก่อนพวกเขาจะตาย”

การดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลผู้กล้าลงมือแก้ไขเปลี่ยนแปลงและยับยั้งความชั่วร้ายในสังคมจึงเป็นแก่นแกนแห่งเสถียรภาพและความมั่นคงของสังคม

แต่สภาพสังคมที่พลิกกลับเป็นด้านตรงข้าม คือ เปิดกว้างสำหรับการทำชั่ว แล้วปิดประตูล้นดาล มิให้คนที่ห่วยใยแก้ไขยับยั้งด้วยวิถีทางที่เหมาะสม ได้ผลักดันให้คนเหล่านั้น ลงมือยับยั้งด้วยความรุนแรง เช่น เหตุการณ์ระเบิดในทักลับที่เกาะบาห์ลี ของอิน โดนีเซีย หรือการทำลายทรัพย์สินซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เตรียมไว้เพื่อการจัดงานรื่นเริงในมหาวิทยาลัยอัสซูดของอียิปต์ เป็นต้น เหตุการณ์เช่นนี้ย่อมไม่เกิดขึ้นหากผู้วางแผนศาสนามีช่องทางอันเหมาะสมซึ่งผู้มีอำนาจในบ้านเมืองเปิดให้เพื่อการยับยั้งความชั่ว แต่เมื่อประตูทุกบานถูกปิดตาย ช่องทางทุกช่องถูกล้นดาล คนเหล่านั้นก็ลงมือทำตามอย่างที่วิท้านหนึ่งรจนาวา

เมื่อชีวิตลอยกว้างกลางนที หันหาก็ไม่มีสิ่งใดให้เกาะเกี่ยว

เหลือเพียงคมดาบคายเดียว ก็พร้อมยึดเหนี่ยว พยุงตัว

ดูเอาเถอะ นั่นเป็นประเทศสมุสลิมแท้ ๆ เหตุใดความรุนแรงจึงเกิดขึ้น ? ความเมตตาจากอัลลอฮฺ ﷻ พระผู้เป็นเจ้าของเรามีได้ประทานให้กับบ่าวของพระองค์ที่ยังคงยกมือวิงวอนขอต่อพระองค์อยู่หรือ ? เกตภัยที่เกิดขึ้นย่อมมิได้เกิดอย่างเลื่อนลอย เพราะองค์อัลลอฮฺ ﷻ พระผู้เป็นเจ้าของเรามีทรงความ บริสุทธิคุณยิ่ง ทรงปราศจากจริตอันเป็นเหตุให้กระทำการใด ๆ อย่างไรสาระแก่นสาร แต่จริตของคนในสังคมที่ดูคายต่อความชั่ว หรือรู้เห็นเป็นใจกับความเลวต่างหากที่เป็นเหตุแห่งเกตภัย และเป็นเหตุให้การยกมือวิงวอนขอได้รับแต่ความว่างเปล่า

หุซัยฟะฮ์ (รอฎิฯ) รายงานวจาณะแห่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ไว้ใจความว่า

“ขอสาบานต่อพระผู้ซึ่งชีวิตของข้าอยู่ในอุ้งหัตถ์แห่งพระองค์ พวกท่านจะต้องช่วยกันส่งเสริมความดี และต้องช่วยกันยับยั้งความชั่ว หากไม่แล้วอัลลอฮฺจะทรงส่งเพทภัยมาเกิดแก่พวกท่าน เมื่อนั้น แม้พวกท่านจะวิงวอนขอร้อง ก็จะไม่มีการตอบรับเลย” (วจาณะ ฉบับดิริมิซีย์ (๒๑๖๕))

2. วิกฤตทางเศรษฐกิจ

อัลเอาอะฮ์เห็นว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างวิกฤตทางเศรษฐกิจ กับความชั่วร้ายที่เกิดในสังคม โดยชี้ว่าในขณะที่นักสังคมศาสตร์มักอธิบายปรากฏการณ์สงครามและความรุนแรงผ่านแง่มุมวัตถุนิยมนักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายก็มักอธิบายวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจด้วยมุมมองวัตถุล้วนๆ เช่นกัน แต่สำหรับผู้ที่ศรัทธาต่อองค์อัลลอฮ์ ﷻ แล้ว เบื้องหลังความเป็นไปของวัตถุคือวิถีแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้าผู้ซึ่งทรงกำหนดให้สังคมที่ปล่อยความชั่วร้ายผุดพรายกลาดเกลื่อนโดยไม่มีใครลุกขึ้นขัดขวางต้องล้มระสขของความหวาดกลัว อคตอยาก ขากจน และอาชญากรรมหลากหลายรูปแบบ และทั้งหมดก็เป็นโทษทัณฑ์ที่ก่อโดยน้ำมือของคนในสังคมนั้นเอง

ข้อบังคับว่าด้วยการส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว

อัลเอาอะฮ์นำเสนอความเห็นของนักวิชาการอิสลามซึ่งเห็นพ้องต้องกันว่า การส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่วมีสภาพตามบัญญัติอิสลามเป็นข้อบังคับ(ฟิรฎู)อย่างหนึ่งเหนือมุสลิม บ้างเห็นว่าเป็นข้อบังคับรายตัว(ฟิรฎูอัยน์) และบ้างก็เห็นว่าบังคับเฉพาะกลุ่ม(ฟิรฎูกัฟายะฮ์) แต่แม้ในกลุ่มหลังที่เห็นว่าเป็นข้อบังคับเฉพาะกลุ่ม ก็เห็นตรงกับกลุ่มแรกว่ามีบางกรณีที่มีการยับยั้งความชั่วถือเป็นข้อบังคับเหนือคนทุกคน กรณีดังกล่าวคือ

1. หากบุคคลนั้นเป็นคนเดียวที่รู้เรื่องความผิดหรือความชั่วที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี ในสภาพเช่นนี้เขาต้องช่วยยับยั้งความช่วนั้นเต็มที่ เพราะมันจะไม่ถูกขจัดออกไปได้ หากเขาไม่ร่วมมือ
2. หากบุคคลนั้น เป็นคนเดียวที่ผู้ประพฤตชั่วยินยอมเชื่อฟัง
3. หากบุคคลนั้น ดำรงตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงต่ำสุด ทั้งนี้เพราะในอิสลาม การจัดวางตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคมล้วนมีเป้าหมายให้เกิดสิ่งดี ๆ และมีประโยชน์ พร้อม ๆ กับการขจัดสิ่งเลว ๆ และเป็นโทษต่อสังคมออกไป ถัดจากคนที่มิมีตำแหน่งแล้ว ปัจเจกชน ก็ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนตามบทบาทและสถานะ ด้วย

โดยนัยนี้ การที่คนเรามากโยนความรับผิดชอบในการยับยั้งความชั่วให้เป็นหน้าที่ของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโยนให้เจ้าหน้าที่รัฐหรืออูละมาอ์ จนแม้แต่ความชั่วในบ้านของตนเองแท้ ๆ ก็ดูเหมือนจะรอให้คนอื่นมาช่วยแก้ไข ความคิดเช่นนี้ อัลเอาอะฮ์เห็นว่าอันตรายอย่างยิ่ง เพราะเมื่อต่างคนต่างผลักภาระหน้าที่อันตนต้องปฏิบัติให้เป็นของผู้อื่น ความชั่วก็จะดำรงอยู่ต่อไป ตราบนานวันสิ้นโลก

ในขณะที่หลายคนโยนความรับผิดชอบให้ผู้อื่น อีกหลายคนกลับลงมือทำเกินหน้าที่ของตัวเองโดยลงมือยับยั้งความชั่วด้วยความรุนแรงจนสร้างความเดือดร้อนไปทั่ว ในความเห็นของอัลเอาอะฮ์ การที่ปัจเจกชนคนหนึ่ง จะลงมือยับยั้งความชั่วโดยใช้กำลังหรือความรุนแรงได้ต้องมีเงื่อนไขครบ ๔ ประการคือ

1. ไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานที่ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่ยับยั้งความชั่วโดยตรง
2. การยับยั้งความชั่วโดยใช้กำลังของปัจเจกชนนั้น จะนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างใหญ่หลวง แต่หากการยับยั้งดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความเสียหายเลวร้ายยิ่งกว่าเดิม เช่น ความชั่ว

ขยายตัวมากขึ้นหรือทำให้คนตี ๆ ที่ทำงานอยู่ไม่สามารถทำงานต่อไปได้ การยับยั้งความชั่วด้วยวิธีการใช้กำลังของปัจเจกก็ต้องยุติ

3. ความชั่วที่เกิดขึ้นไม่สามารถกำจัดได้ด้วยวิธีการอื่นนอกจากการใช้กำลัง
4. ต้องมีการหารืออย่างรอบคอบกับผู้ทรงคุณวุฒิเสียก่อน เพราะการปรึกษาหารือจะก่อเกิดคุณประโยชน์ เป็นอเนกประการ แต่หากลงมือทำเองด้วยความรู้สึกคลั่งแค้น ก็กะนอง การณ์ก็มักจะจบลงด้วยความล้มเหลวมากกว่า

เสียงเตือนของอัลอะอะฮ์นี้ แม้จะก้องมาจากชาวอูโอะมาแต่หลักการที่เขาอ้างถึง เป็นหลักสากลที่ทุกสังคม ซึ่งกำลังประสบปัญหาการแพร่กระจายของความชั่วและการหดตัวของความดี สามารถนำไปใช้ได้ทันที แต่ก็นั้นแหละภายใต้สภาพที่เห็นและเป็นอยู่ จะมีที่ไหนสักที่แห่งที่คิดนำหลักการเหล่านี้ไปใช้อย่างจริงจัง สังคมทั่วไปซึ่งตกอยู่ภายใต้กระแสการพัฒนาแบบแยกส่วนที่แยกศาสนาไปจากชีวิต เหลือแต่เพียงเปลือกนอกที่ห่อหุ้มความว่างเปล่าเอาไว้ แค่นี้เพียงได้ยืนยันนี่คือหลักธรรมของศาสนา ผู้กุมบังเหียนการพัฒนาทั้งหลายก็พากันส่ายหน้าแล้ว ด้วยว่าความคิดที่ตกผลึกอยู่ในจิตใจของคนเหล่านั้น ก็คือ การพัฒนาเป็นเรื่องที่พวกเขาจะคิดอ่านวางแผนกันเอง ไม่ใช่กิจของศาสนาที่จะเข้ามาก้าวก้าวย ศาสนาเป็นเรื่องของวิญญาณซึ่งอยู่กับคนละมิตีกับการพัฒนาทาง โลก และการนำศาสนามาเป็นเครื่องบังชี รังแต่จะทำให้การพัฒนาหยุดชะงักไปเสียเท่านั้น คงไม่แปลกที่คนซึ่งเป็นเหยื่อวาทกรรมการพัฒนาแบบตะวันตกจะคิดเช่นนั้น แต่จะเป็นเรื่องแปลก หากคนเป็นผู้นำในสังคมมุสลิม จะคล้อยตามความคิดดังกล่าวไปด้วย ที่ว่าแปลกก็เพราะความเป็นมุสลิม หมายถึง ความศรัทธาและน้อมรับบทบัญญัติแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้าโดยไม่แยกเฉพาะเรื่องนั้น เรื่องนี้ แล้วในขณะที่มองเห็นอยู่คำดาถึงผลของการพัฒนาแบบวัตถุนิยมซึ่งทำให้ความชั่วร้ายทั้งหลายแทบจะไม่มี การแอบแฝงซ่อนเร้นกันอีก แต่ได้แพร่กระจายจนกลายเป็นสิ่งปกติธรรมดาของสังคม เช่นนี้แล้ว โฉนผู้นำมุสลิมจึงยังเฝ้าคอยโหยหา การช่วยเหลือจากบุคคลอื่นอีก เหตุใดจึงไม่คิดนำแนวทางการสร้างสังคมที่ดี ซึ่งบัญญัติโดยองค์อัลลอฮ์ ﷻ พระผู้เป็นเจ้ามาใช้ให้สมกับที่อ้างตนเป็นผู้ศรัทธาต่อพระองค์เล่า ? ต้องรออำนาจการเมืองมาอยู่ในมือก่อนหรือ? อาจเป็นเรื่องดีหากเราจะมีอำนาจตามกฎหมายในการบริหารจัดการสังคม แต่เราทำอะไรบ้างขณะที่ยังไม่มีอำนาจเช่นนั้น? ในสังคมประชาธิปไตยที่เรามีสิทธิเลือกผู้นำทางการเมืองด้วยตัวเอง เราเลือกคนแบบไหนเข้าสู่วงการเมือง? นอกจากอำนาจตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังมีหนทางอีกมากมายที่เราทำได้เพื่อช่วยกันส่งเสริมความดี และยับยั้งความชั่ว แล้วเราแต่ละคนลงมือทำอะไรบ้าง? บางทีเสียงปืน เสียงระเบิด การบาดเจ็บล้มตายดั่งใบไม้ร่วง ความหวาดกลัว และหวั่นระแวงที่แทรกอยู่ในทุกอณูของสังคมชายแดนใต้ ขณะนี้ ก็คือคำตอบว่า เรายังไม่ได้ทำอะไร อย่างที่ควรทำกันเลย หรือจะรอให้เรืออัปปางเสียก่อนจึงค่อยคิดทำ

4.4 หลักนิติศาสตร์อิสลาม

บทนำ

อิสลามเป็นศาสนาที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงคัดสรรมาให้แก่มวลมนุษยชาติ เป็นศาสนาแห่งความเมตตาปราณี ถูกส่งมาเพื่อจรรโลงโลกใบนี้ให้เกิดดุลยภาพในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะด้านวัตถุหรือด้านจิตวิญญาณ อิสลามไม่ได้แยกออกจากกันระหว่างศาสนจักรกับอาณาจักร เป็นวิถีที่ครอบคลุมทั้งศาสนา การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การค้า การศึกษา จรรยาบรรณ ฯลฯ ตั้งแต่การใช้ชีวิตในระดับปัจเจกบุคคลจนตลอดจนการใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม ค้ำครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้เข้มแข็งหรือผู้อ่อนแอ หรือทุพพลภาพ ให้เกียรติผู้ใหญ่ เมตตาต่อเด็กน้อย มีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ตามสิทธิของแต่ละฝ่ายที่พึงจะได้รับ ให้เกียรติแก่ผู้รู้ และส่งเสริมให้สั่งเสียตักเตือนแก่ผู้ที่ไม่รู้ ไม่ค้ำทอว่าร้ายผู้อื่นไม่ว่าเขาจะเป็นมุสลิมหรือคนต่างศาสนา สอนให้สนใจต่อโลก ทรัพยากรทั้งหมดที่พระองค์ทรงสรรคสร้างมา ต้องร่วมกันหวงแหนปกป้องรักษา ไม่ตัดต้นไม้ทำลายผืนป่า หรือฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเพียงเพื่อความสนุกสนานหรือเป็นเพียงเกมสีกีฬา เอื้อเพื่อเมตตาต่อสรรพสิ่งที่ถูกสร้างไม่ยกเว้นแม้กระทั่งสัตว์เช่นสุนัขหรือแมว และคำสอนแห่งอิสลามแนะนำไม่ให้ละเลยต่อความดิงามที่ดูว่าเล็กน้อย แม้ว่าการข้มข้มให้แก่พี่น้อง อิสลามมีคำตอบในทุกๆคำถาม พุดตั้งแต่เรื่องเล็กสุดอย่าง อะตอม สสารจนกระทั่งไปถึงเรื่องใหญ่อย่างโลกและจักรวาล ทุกอักขระ วลีของบทบัญญัติเป็นเรื่องล้ำสมัยไม่มีวันล้าหลังหรืออัปจน

นบีมูฮัมมัด ﷺ ถูกส่งมาเพื่อเผยแผ่ความเมตตาแก่ชาวโลก และเชิญชวนมนุษย์สู่การเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์แต่เพียงผู้เดียว เพราะนัยยะของการบังเกิดมนุษย์ขึ้นมาบนโลกนี้ คือการยอมเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์อย่างศิโรราบ ดังที่พระองค์ตรัสไว้

ความว่า “และฉันไม่ได้สร้างฉันและมนุษย์มาเพื่ออื่นใดนอกจากการเคารพภักดีต่อฉัน” (อัลกุรอาน 51 : 56)

ฉะนั้นการดำเนินชีวิตของมุสลิมย่อมมีขอบเขตหรือกรอบ เขาจะไม่ปล่อยวิถีให้ดำเนินไปตามอำเภอใจหรือขึ้นอยู่กับภาวะอารมณ์แห่งตน สิทธิหน้าที่ที่เขาพึงมีต่อพระเจ้าผู้ทรงสร้าง สิทธิระหว่างตัวเขา กับผู้ถูกสร้างด้วยกัน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเขา กับสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลทั่วไปที่ร่วมอยู่อาศัยในสังคมเดียวกัน จะต้องไม่หลุดออกไปจากกรอบ หรือแนวที่บทบัญญัติแห่งศาสนากำหนดไว้

บทบัญญัติตามหลักนิติศาสตร์อิสลามที่บรรดานักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ความหมายของอัลอะหฺกาม

อัลอะหฺกาม เป็นพหูพจน์ของอัลหฺกม แปลว่า บทบัญญัติ นักวิชาการอุศูลุลฟิกฮ์ได้ให้คำนิยามของอัลหฺกมว่า : อัลหฺกม คือ “โองการของอัลลอฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบรรดามุกลัฟ (ผู้บรรลู่ศาสนาภาวะ) โดยการสั่งให้ทำ ให้เลิกทำหรือโดยการวางกฎเกณฑ์ไว้”

ดังเช่นคำดำรัสของอัลลอฮ์ ความว่า

“เจ้าทั้งหลายจงปฏิบัติตามสัญญาอย่างสมบูรณ์เถิด” (อัลกุรอาน 5 : ๑)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาด้วยการสั่งให้ทำ คือการปฏิบัติตามสัญญาอย่างสมบูรณ์ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้

ความว่า “หากพวกเจ้าเกรงว่า เขาทั้งสอง (สามีภรรยา) ไม่สามารถยืนอยู่กับขอบเขตของอัลลอฮ์ได้ ก็ไม่เป็นบาปแก่เขาทั้งสอง ในสิ่งที่นางนำมาใส่ตัวเอง” (อัลกุรอาน 2 : ๒๒๕)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสเกี่ยวกับการที่สามีจะเอาสิ่งตอบแทนจากการหย่า โดยการให้เลิกทำ นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้

ความว่า “ผู้มานั้น ไม่มีสิทธิรับมรดก” (รายงานโดยดิรมิซีย์และอิบนุมาญะฮ์)

นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวเกี่ยวกับการฆ่าซึ่งเป็นการวางกฎเกณฑ์เพื่อตัดสิทธิ ในการรับมรดก

ประเภทของหุกุม

หุกุมที่กล่าวมานั้น โดยลักษณะของนิติศาสตร์อิสลามแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. หุกุมตักลีฟีย์

2. หุกุมวฎอียฺ

ในที่นี้ จะกล่าวเกี่ยวกับหุกุมตักลีฟีย์ เพียงอย่างเดียว

หุกุมตักลีฟีย์ หมายถึง หุกุมที่สั่งให้บรรดาผู้ที่บรรลุศาสนภาวะกระทำหรืองดเว้นจากการกระทำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. อัลวาযิบ

คือสิ่งที่ศาสนาต้องการให้กระทำโดยเด็ดขาด ซึ่งผู้กระทำจะได้รับผลบุญ และผู้ละทิ้งจะได้รับการลงโทษ

- ด้านอะกิดะฮ์ (ความเชื่อ) อย่างเช่น ต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ (เทวดาของพระองค์) ศรัทธาต่อคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ประทานลงมา ศรัทธาต่อบรรดาเราะซูล (ศาสนทูตของพระองค์) ศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ (วันสิ้นโลก) และศรัทธาต่อกฎศกาวะกำหนด

- ด้านอิบาดะฮ์ (การเคารพภักดี) อย่างเช่น ละหมาด ๕ เวลาในแต่ละวัน ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การจ่ายชะกาต การบำเพ็ญพิธีหัจญ์ ณ มัคกะฮ์ และสิ่งที่ได้กล่าวไว้คือ ด้านอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ

- และด้านสังคม อย่างเช่น การใส่ฮิญาบสำหรับบรรดาสตรีทั้งหลาย เพื่อเป็นการปกป้องสิริระร่างกาย การรักษาซึ่งความซื่อสัตย์ การริบเร่งจ่ายหนี้ และอื่นๆ

นอกจากนั้นยังมีการให้คำนิยามศัพท์เฉพาะอีกคำ คือ “อัลฟิรฎู” ซึ่งมีความหมายเหมือนกับคำว่า “วาযิบ” เช่น การถือศีลอด ซึ่งบทบัญญัติต้องการให้เรากระทำ เป็นความต้องการที่เด็ดขาด โดยที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้

ความว่า “การถือศีลอดได้ถูกกำหนดเป็นหน้าที่ของพวกสุเจ้า” (อัลกุรอาน 2 : ๑๘๑)

ตามทัศนะของมัซฮับชาฟีอียฺ วาযิบนั้นก็มีความหมายเช่นเดียวกับฟิรฎู โดยไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องหัจญ์เท่านั้น สำหรับฟิรฎูแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

ฟิรฎูอัยนุ คือ สิ่งที่ทุกคนที่บรรลุศาสนภาวะต้องปฏิบัติโดยเด็ดขาด เป็นรายปัจเจกบุคคล เช่นการละหมาด การถือศีลอดและอิบาดะฮ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้เป็นเกณฑ์บังคับของบทบัญญัติศาสนาที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยไม่มีการยกเว้น

พริฐฎิฟายะฮุ คือ สิ่งที่ใช้บังคับให้มีการปฏิบัติโดยภาพรวม ไม่ได้มีการเจาะจงเป็นรายปัจเจกบุคคล อันหมายความว่า เมื่อมีคนหนึ่งคนใดได้ถือปฏิบัติก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว และเมื่อมีการปฏิบัติก็ถือว่า ความผิดของผู้อื่นก็หมดไป แต่ถ้าหากไม่มีผู้ใดที่ปฏิบัติอยู่เลย ความผิดก็จะตกลงบนทุกคน เช่น การจัดการเรื่องศพ การห่อศพ การละหมาดให้แก่ศพ เป็นต้นซึ่งถ้าหากมีใครถือปฏิบัติก็ถือว่าทุกคนนั้น ไม่มีความผิดใดๆ อันเนื่องจากการไม่ปฏิบัติแต่ในทางกลับกันหากไม่มีใครปฏิบัติ ทุกคนก็จะบาปร่วมกัน

๒. อัลหะรอม

คือสิ่งที่ศาสนาต้องการให้ละทิ้งอย่างเด็ดขาด โดยถือว่าการละทิ้งนั้นเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งก็จะได้รับผลบุญ และถ้าหากมีการฝ่าฝืนต่อคำสั่งแล้ว ก็จะต้องถูกลงโทษ เช่น

- ด้านความเชื่อ อาทิ ไม่ตั้งภาคีใดๆ กับพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ไม่บิดเบือนในเรื่องของศาสนา

- ด้านสังคม อาทิ การลักขโมย การฆ่าเพื่อนมนุษย์ การฉ้อโกง การสร้างความเสียหายบนพื้นดิน การผิดประเวณี ดื่มสุรา การพนัน การบริโภคสัตว์ที่ห้ามรับประทาน อย่างเช่น สุนัข และซากสัตว์ (ยกเว้นปลา และตั๊กแตน) เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อมนุษย์ได้กระทำความผิดที่ห้าม เขาก็จะมีบาปและสมควรสำหรับเขาที่จะต้องถูกลงโทษและเมื่อใดที่เขาละทิ้งโดยถือเป็นการกระทำที่อัลลอฮ์ ﷻ ห้าม เขาก็จะได้รับผลบุญและหะรอมยังมีชื่อเรียกอีกว่า : มะฮ์ซุรุ หรือมะฮ์ซียะฮุ เป็นต้น

3. อัลมันคูป (มันคูป)

คือสิ่งที่ศาสนาสนับสนุนให้กระทำ แต่ไม่ถึงระดับบังคับให้ทำโดยที่เมื่อกระทำก็จะได้รับผลบุญ และเมื่อมีการละทิ้งก็จะไม่ถูกลงโทษ เช่น การละหมาดอุสา การละหมาดหลังเที่ยงคืน(กียามุลลัยล) การถือศีลอดหกวันในเดือนเซาวาล เหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งเมื่อเราได้กระทำเราก็จะได้รับผลบุญและหากเราไม่กระทำก็ จะไม่ถูกลงโทษ นอกจากการทำอิบาดะฮุ (เคารพภักดี) ต่ออัลลอฮ์ ﷻ แล้ว ยังมีซุนนะฮุในด้านการคบหาสมาคม อย่างเช่น การทักทายผู้คนด้วยการให้สลามและรอยยิ้ม การเยี่ยมผู้ป่วย การเยี่ยมญาติมิตร การเยี่ยมผู้เสียชีวิต การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้หรือคนยากจน หรือการเสียสละขจัดสิ่งกีดขวางกลางทาง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากได้กระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ (อิคลาศ) ไม่ใช่เพียงได้บุญสำหรับผู้กระทำเท่านั้น หากยังสามารถสร้างความผูกพันและความใกล้ชิดในสังคมอีกด้วย

๔. อัลมักรูฮุ

คือ การสั่งให้ละเว้นการกระทำอย่างไม่เด็ดขาด ซึ่งมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับเรื่องมันคูป ดังนั้น สำหรับมักรูฮุ นั้นนักวิชาการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้คือ

1. มักรูฮุ ตะหรั่ม

2. มักรูฮุ ตันซีฮ์

มักรูฮุ ตะหรั่ม คือ สิ่งที่ศาสนาต้องการให้ละทิ้งโดยเด็ดขาดแต่ไม่ถึงขั้นที่ต้องการให้ละทิ้งสิ่งที่จะหะรอมโดยที่เมื่อมีการละทิ้งพร้อมกับถือเป็นคำบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ ก็จะได้รับผลบุญ และเมื่อมีการกระทำก็

จะถูกลงโทษแต่ไม่ร้ายแรงเท่ากับโทษในเรื่องหะรอม เช่น การละหมาดสุนัตมูถลักขณะตะวันขึ้น หรือขณะ ตะวันตก ซึ่งถือเป็นเวลาห้ามละหมาด ละหมาดนั้นถือว่าเป็นมักรูฮุดะริม

มักรูฮุดันซีฮ์ คือ สิ่งที่ศาสนาต้องการให้มีการละทิ้งโดยไม่ถึงขั้นเด็ดขาด ซึ่งเมื่อมีการละทิ้งพร้อมกับถือเป็นคำบัญชา ก็จะได้รับผลบุญ แต่เมื่อมีการกระทำก็จะไม่ถูกลงโทษ เช่น การถือศีลอดในวันอา รอฟะฮุ สำหรับผู้ประกอบพิธีหัจญ์ ดังนั้น ถ้าหากเขาละทิ้งการถือศีลอด โดยถือว่าเป็นคำบัญชา เขาก็จะ ได้รับผลบุญแต่ถ้าหากเขาถือศีลอด ก็จะไม่ถูกลงโทษแต่ประการใด

5. อัลมูบาหุ

คือสิ่งที่กระทำหรือการละทิ้งก็มีค่าเท่ากัน ทั้งนี้เพราะศาสนาไม่ได้ใช้ให้เราละทิ้ง และไม่ได้ใช้ให้ เรากระทำแต่กลับปล่อยให้เรามีอิสระที่จะกระทำหรือการละทิ้งก็ได้ ด้วยเหตุนี้การกระทำสิ่งที่เป็นมูบาหุ หรือละทิ้งจึงไม่ได้ผลบุญและไม่มีการเกิดโทษ ดังเช่นอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสความว่า

“เมื่อเสร็จจากการละหมาด ท่านทั้งหลายจงแยกย้ายกันไปในหน้าแผ่นดินและจงแสวงหาความ โปรดปรานของอัลลอฮ์เถิด” (อัลกุรอาน 62 : 10)

อายะฮ์นี้ระบุว่าการทำงานภายหลังละหมาดวันศุกร์เป็นมูบาหุ ผู้ใดที่ประสงค์จะทำก็ได้และผู้ใด ประสงค์จะไม่กระทำก็ได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างของการมูบาหุอีกมากมายอาทิ การกิน การดื่ม การ พักผ่อน เป็นต้น

บทส่งท้าย

ตามหลักนิติศาสตร์อิสลามตามที่ได้เสนอมานี้แล้วข้างต้น นับว่าเป็นกฎกติกาที่ครอบคลุม วิธีการ ดำเนินชีวิตมุสลิม ในทุกยุคทุกสมัย กฎนี้ไม่มีข้อแตกต่างไม่แบ่งชนชั้นวรรณะชาติพันธุ์ ประเทศ หรือ ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

สำหรับกฎหมายอิสลามแล้วเป็นกฎสากล ผู้ใดที่ประกาศตนยอมจำนนภายใต้ร่มธง “ลาอิลลา ฮาอิลลัลลอฮุ มุฮัมมะดุรรอซูลุลลอฮุ” ความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และนบีนบีมุฮัมมัด เป็นศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์” ย่อมเป็นผู้เข้าอยู่ในศาสนาอิสลามโดยมีสิทธิเสรีภาพแห่งตนเท่าเทียมกับมุสลิม คนอื่นๆ กฎหมายอิสลามเป็นกฎอมตะนิรันดร์ อิสลามไม่ได้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมหรือประเพณีของชนเพียง กลุ่มหนึ่งกลุ่มใด และมีได้กำหนดไว้เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์มนุษย์ ไม่มีการโยกย้าย เปลี่ยนแปลงไม่ว่าในยุคใดหรือสมัยใด เป็นกฎที่รับรองถึงความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า และเป็นกฎที่ สมบูรณ์เพียบพร้อมที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรับรอง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้

ความว่า “วันนี้ข้าได้ให้ศาสนาของพวกเจ้าสมบูรณ์แล้ว และข้าได้ให้ความ กรุณาเมตตาของข้า ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้า” (อัลกุรอาน 5: ๓)

4.5 บทลงโทษในอิสลาม

บทนำ

กฎหมายอิสลามได้แบ่งความผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ความผิดหุ้ด ความผิดกัศ็ศและความผิดตะอูฮ์ร

ความผิดหุ้ด หมายถึงความผิดที่มีบทลงโทษที่ถูกกำหนดไว้ในอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของนบีมุฮัมมัด ﷺ ไว้เรียบร้อยแล้ว โดยทั่วไปจะบังคับใช้กับความผิดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของมนุษย์ที่มีต่อพระเจ้า ความผิดกัศ็ศ หมายถึงความผิดที่มีบทลงโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาและฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนา ส่วนความผิดตะอูฮ์ร หมายถึงบทลงโทษที่อยู่ในดุลพินิจของศาลสำหรับความผิดซึ่งไม่มีบทลงโทษถูกบัญญัติเอาไว้ ดังนั้นบทลงโทษตะอูฮ์ร จึงไม่รวมความผิดที่มีบทลงโทษที่ถูกกำหนดเอาไว้แล้ว อย่างไรก็ตามก็ตีบทลงโทษตะอูฮ์รอาจเป็นบทลงโทษเพิ่มเติมของความผิดหุ้ด แต่ไม่อาจไปทดแทนที่บทลงโทษที่ถูกกำหนดเอาไว้แล้ว

ความผิดหุ้ด

ความผิดหุ้ด ในกฎหมายอาญาอิสลามมี 6 ประเภท คือ 1) ความผิดฐานลักทรัพย์ 2) การปล้นทรัพย์ 3) ความผิดฐานดื่มสิ่งมีเมา 4) ความผิดฐานพินาศาสนา 5) การผิดประเวณี 6) การกล่าวหาผู้บริสุทธิ์ว่าผิดประเวณี

1. ความผิดฐานลักทรัพย์

อัลกุรอานได้บัญญัติให้ลงโทษผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์ทั้งชายและหญิงด้วยการตัดมือทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนในสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไว้ และเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างการลงโทษจากอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน 5:38)

เงื่อนไขของความผิดฐานลักทรัพย์ก็เหมือนกับความผิดฐานอื่นๆ คือผู้กระทำผิดต้องบรรลุปาฐานภาวะแล้ว และเป็นบุคคลปกติในขณะที่กระทำความผิด ตลอดจนกระทำความผิดโดยเจตนาปราศจากการบังคับของบุคคลใด นอกจากนั้นทรัพย์สินที่ถูกลักมานั้นต้องเป็นสิ่งหะรัมและมีค่าครบตามที่กำหนดไว้ (นิกออบ)

นักกฎหมายอิสลามเห็นพ้องต้องกันว่า เงื่อนไขสำคัญของความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีบทลงโทษหุ้ดนั้นมีดังต่อไปนี้

1. ผู้กระทำความผิดได้เอาทรัพย์สินของผู้อื่นอย่างลับๆ จากสถานที่เก็บรักษาทรัพย์ (หิรซ)
2. ทรัพย์สินที่ถูกลักต้องมีค่าครบตามที่ชะรีอะฮ์ได้กำหนดไว้ (นิกออบ)
3. ผู้กระทำความผิดต้องไม่เป็นเจ้าของหรือเจ้าของร่วมในทรัพย์สินที่ได้ลักมา และทรัพย์สินนั้นต้องเป็นของปัจเจกบุคคล
4. ผู้กระทำความผิดลักทรัพย์โดยเจตนาปราศจากการบังคับของผู้อื่น

5. ทรัพย์สินที่ถูกยึดต้องอยู่ในความครอบครองของบุคคล

2. ความผิดฐานปล้นทรัพย์ (หรือบะฮุ)

ความแตกต่างระหว่างความผิดลักทรัพย์และความผิดฐานหรือบะฮุก็คือ การลักทรัพย์ หมายถึงการเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นอย่างลับๆ ในขณะที่ความผิดหรือบะฮุหมายถึงการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นอย่างเปิดเผยโดยใช้กำลัง ส่วนเงื่อนไขสำหรับความฐานผิดฐานลักทรัพย์ที่มีบทลงโทษหุฎูด สามารถใช้กับความผิดหรือบะฮุที่มีบทลงโทษหุฎูด ได้เช่นเดียวกัน เช่น ทรัพย์สินต้องอยู่ในความครอบครอง ต้องครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ (นิศอบ) ผู้กระทำผิดแต่ละคนได้รับส่วนแบ่งในทรัพย์สินที่ลักมาอย่างเท่าเทียมกัน ทรัพย์สินที่ถูกยึดต้องมีค่าในทัศนะของชะรีอะฮ์ ทรัพย์สินต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกบุคคล และผู้กระทำผิดไม่มีสิทธิหรือเป็นเจ้าของร่วมในทรัพย์สินดังกล่าว ส่วนบทลงโทษของความผิดฐานนี้มี 4 ชนิด ได้แก่ 1) ประหารชีวิต 2) การตรึงบนไม้กางเขน 3) ตัดมือและเท้าสลับข้าง 4) เนรเทศ (๕:33-34) และการเลือกบทลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดเป็นดุลพินิจของฝ่ายนิติบัญญัติหรือศาลที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิด

3. ความผิดฐานดื่มสิ่งมีนเมา

อัล-กุรอานห้ามการดื่มสิ่งมีนเมาโดยบัญญัติมีใจความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาญู และการเลี้ยงตัวนั้น เป็นสิ่งโสมมอันเกิดจากกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสีย เพื่อว่าพวกเจ้าได้รับความสำเร็จ” (อัลกุรอาน 5: 90) นอกจากนี้ นบีมุฮัมมัด ﷺ ยังได้กล่าวอีกว่า “สิ่งมีนเมาทุกชนิดเป็นสิ่งต้องห้าม” นักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่าเครื่องดื่มทุกชนิดที่ทำให้มีนเมาถือว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ไม่ว่าจะดื่มมากน้อยเพียงไร และเกิดอาการมีนเมาหรือไม่ และไม่คำนึงว่าเครื่องดื่มนั้นจะทำมาจากสิ่งใด

ส่วนบทลงโทษของความผิดฐานดื่มสิ่งมีนเอนั้นคือการ โขยจำนวนแปดสิบตี ซึ่งเป็นไปตามคำวินิจฉัยของของท่านอุมร์ อิบน์ อัลค็อฏฏอบ เคาะลีฟะฮฺคนที่สอง เมื่อคอลิด อิบน์วะลิดได้รายงานให้แก่ท่านทราบว่าเป็นประชาชนกำลังหมกมุ่นกับการดื่มสิ่งต้องห้ามอย่างหนัก ดังนั้นท่านอุมร์จึงได้ปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ และได้รับคำแนะนำว่าให้เพิ่มบทลงโทษโดยการ โขยผู้กระทำผิดจำนวนแปดสิบตี จากเดิมสี่สิบตี

4. ความผิดฐานพ้นจากศาสนา

เมื่อมุสลิมละทิ้งศาสนาอิสลามก็จะมี ความผิดฐานพ้นจากศาสนา ความผิดฐานพ้นจากศาสนาจะเกิดขึ้นกับมุสลิมเท่านั้น ไม่ว่าจะโดยการกระทำ เช่น การบูชาเจ็ด หรือดวงอาทิตย์ หรือดวงจันทร์ เป็นต้น หรือปฏิเสธความเชื่อหรือไม่ยอมรับหลักปฏิบัติตามหลักการอิสลาม เช่นความเชื่อในวันปรโลก (กียามะฮฺ) ไม่ยอมรับการละหมาด การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน หรือคูหมินศาสนาอิสลามและหลักคำสอน หรือเชื่อในสิ่งที่ขัดกับหลักการอิสลาม เช่น เชื่อความเป็นนิรันดร์ของจักรวาลและเชื่อว่าจักรวาลนี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่มุสลิมจะไม่พ้นจากศาสนาด้วยการปฏิบัติหรือมีความเชื่อในสิ่งที่ไม่ใช่สาระสำคัญตามหลักคำสอนของอิสลาม และมุสลิมจะไม่พ้นจากศาสนาในกรณีที่ปฏิเสธหรือเชื่อในประเด็นที่บรรดามัมซฮับหรือสำนักคิดทางกฎหมาย อิสลามมีความเห็นแตกต่างกัน ดังนั้นนักกฎหมายอิสลามให้ทัศนะว่าจะต้องเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่พ้นจากศาสนาในการอธิบายความหมายของคำหรือประโยคที่เขาได้กล่าวออกมาและทำให้เขาพ้นจากศาสนาอิสลาม

ส่วนบทลงโทษของ ความผิดฐานพ้นจากศาสนา คือการประหารชีวิตหลังจากที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้กระทำความผิดสำนึกบาป ดังที่นบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า "จงฆ่าผู้(มุสลิม) ที่ละทิ้งศาสนาของเขา" นักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่าการประหารชีวิตเป็นบทลงโทษของความผิดฐานพ้นจากศาสนาไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ส่วนนักกฎหมายอิสลามส่วนน้อยให้ทัศนะว่าผู้ที่พ้นจากศาสนาที่เป็นหญิงไม่ต้องรับโทษ แต่นางจะถูกจำคุกหรือจนกว่าจะสำนึกผิด โดยอ้างหะดีษที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ส่งมิให้ฆ่าหญิงที่มีใจมุสลิมในระหว่างสงคราม

5. ผิดประเวณี (ซินา)

“ซินา” หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ด้วยความยินยอมระหว่างชายหญิงที่มีได้สมรสกันตามศาสนา บัญญัติ นักกฎหมายในปัจจุบันให้คำจำกัดความของ “ซินา” ว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสมรสตามกฎหมาย การซินาเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในอิสลาม ดังที่อัลลอฮฺทรงห้ามมิให้เข้าใกล้การผิดประเวณีเพราะ แท้จริงมันเป็นการลามกและทางอันชั่วช้า (อัลกุรอาน๑๗: 32)

บทลงโทษของความผิดซินาเป็นไปตามอายะฮฺอัล-กุรอานที่มีใจความว่า “หญิงผิดประเวณี และชายผิดประเวณี พวกเขาจงโบยแต่ละคนในสองคนนั้นคนละหนึ่งร้อยที และอย่าให้ความสงสารยับยั้งการกระทำของพวกเขาต่อคนทั้งสองนั้นในบัญญัติของอัลลอฮฺเป็นอันขาด หากพวกเขาเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และวันปรโลก และจงให้กลุ่มหนึ่งของบรรดาผู้ศรัทธาเป็นพยานในการลงโทษเขาทั้งสอง” (อัลกุรอาน 24: 2)

อายะฮฺข้างต้นเป็นคำสั่งทั่วไปสำหรับผู้กระทำผิดซินาทั้งที่แต่งงานแล้วและยังไม่แต่งงาน แต่ซุนนะฮฺของนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้แยกผู้กระทำผิดที่แต่งงานแล้วออกจากขอบเขตของอายะฮฺดังกล่าว ดังนั้นอายะฮฺนี้จึงบังคับใช้แก่ผู้กระทำผิดซินาที่ยังไม่ได้แต่งงานเท่านั้น ดังนั้นบทลงโทษของ ความผิดซินาสำหรับผู้

ยังมีได้แต่งงานคือ การ โขยจำนวนหนึ่งร้อยที และเนรเทศเป็นเวลาหนึ่งปี นอกจากนั้น อิมามมาลิกได้ยกเว้น บทลงโทษของการเนรเทศสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นหญิง

บทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดซึ่งแต่งงานแล้ว คือ ร็อมมุ กล่าวคือการขว้างปาด้วยก้อนหิน จนกระทั่งตาย ตามประวัติศาสตร์ นบีมุฮัมมัด ﷺ เคยลงโทษร็อมมุแก่บุคคลสามคนด้วยกัน เป็นบุรุษ 1 คน และสตรี 2 คน ซึ่งทั้งสามคดี ได้มีการลงโทษตามคำสารภาพของผู้กระทำผิดด้วยความบริสุทธิ์ใจทั้งสิ้น และถือเป็นสุดยอดของการสารภาพผิดของประชาชนที่มีต่ออำนาจรัฐ ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เว้นแต่ในสังคมที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันสูงส่งเท่านั้น

6. ความผิดฐานกล่าวหาเท็จผู้อื่นในความผิดชินา (กือชฟ)

กือชฟ ตามหลักภาษาหมายถึงการกล่าวหา การใส่ร้าย ส่วนความหมายของ*กือชฟ*ตามหลักวิชาการ คือ การกล่าวหาผู้อื่นที่เป็นมุสลิม บรรลุศาสนภาวะแล้ว และเป็นบุคคลปกติว่าได้กระทำความผิดชินา หรือ การที่บิดาปฏิเสธ ไม่ยอมรับเด็กที่เกิดจากภรรยาว่าเป็นบุตรของตน ส่วนบทลงโทษของความผิดฐาน*กือชฟ* คือการ โขยจำนวนแปดสิบที ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสมีใจความว่า “และบรรดาผู้กล่าวโทษบรรดาหญิงบริสุทธิ์ แล้วพวกเขามีได้นำพยานสี่คนมา พวกเขาจึงโขยพวกเขาแปดสิบที และพวกเขายำรับการเป็นพยานของพวกเขาเป็นอันขาด คนเหล่านั้นพวกเขาเป็นผู้ฝ่าฝืน” (อัลกุรอาน ๒๔: 4)

นอกจากการ โขยแล้ว บทลงโทษสำหรับความผิดฐาน*กือชฟ*ก็คือการ ไม่ยอมรับการเป็นพยานของผู้กระทำผิด นักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่าการเป็นพยานของผู้กระทำผิดจะเป็นที่ยอมรับอีกครั้ง ถ้าหากเขาถูกลงโทษหรือสำนึกในบาป(*เตาบะฮ์*) และแก้ไขปรับปรุงตัวเองโดยอ้างหลักฐานอายะฮ์อัล-กุรอาน ที่บัญญัติมีใจความว่า “นอกจากบรรดาผู้ถูกลงโทษหลังจากนั้น และพวกเขาปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัลกุรอาน ๒๔: 5)

ความผิดกือชอศ

*กือชอศ*หมายถึงความเท่าเทียม ดังนั้นผู้กระทำผิดจะได้รับ โขยเยี่ยงการกระทำของคนที่มีต่อผู้อื่น ความผิด*กือชอศ*แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาและความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น โดยเจตนา

ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

บทลงโทษฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาคือประหารชีวิต ดังที่นบีมุฮัมมัด ﷺ เคยประกาศว่าบทลงโทษของความผิดฐานฆาตกรรมคือประหารชีวิต “ผู้ใดทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายโดยเจตนาจะต้องรับโทษ *กือชอศ* กล่าวคือ เขาจะถูกประหารชีวิต ยกเว้นทายาทของผู้ตายได้อภัยโทษให้แก่เขา” นอกจากนี้ยังมีรายงาน

ว่าในสมัยของนบีมุฮัมมัด มีชายชาวยิวปล้นเครื่องประดับของหญิงนางหนึ่ง หลังจากนั้นเขาได้ฆ่าหญิงนั้น ด้วยการทุบด้วยก้อนหินสองก้อนที่ศีรษะของนาง นบีมุฮัมมัด ﷺ จึงได้สั่งให้ทุบหัวของผู้กระทำผิดด้วย ก้อนหินและเอาหัวของเขาโยกกับก้อนหินสองก้อนจนเสียชีวิต

อนึ่ง ทายาทของผู้ตายเท่านั้นที่มีสิทธิให้อภัยและยกโทษกัศอศแก่ผู้กระทำผิด แม้ผู้ปกครองประเทศ หรือผู้รับมอบอำนาจจากทายาทดังกล่าวหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีอำนาจให้อภัยดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองประเทศสามารถยกโทษแก่ผู้กระทำผิดด้วยความยินยอมของทายาทได้

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนา

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายหมายถึงการที่บุคคลหนึ่งทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ได้รับอันตราย ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้อ่อนแอ หรือทำให้ผู้อื่นสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือทำให้พิการ กล่าวโดยสรุปก็คือการทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้รับอันตราย แต่ไม่ถึงแก่ชีวิต บทลงโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนาคือกัศอศ หรือการลงโทษผู้กระทำผิดด้วยการทำให้เขาได้รับบาดเจ็บในส่วน อวัยวะเดียวกับที่เขากระทำต่อผู้เสียหาย ดังที่อัลกุรอานบัญญัติมีใจความว่า “และตาดูด้วยตา และจมูกด้วย จมูก และหูด้วยหู และฟันด้วยฟัน และบรรดาบาดแผลก็ให้มีการชดเชยเยี่ยงเดียวกัน(อัลกุรอาน5:๔๕) และ หากพวกเจ้าจะลงโทษ (ฝ่ายปรปักษ์) ก็จงลงโทษเยี่ยงที่พวกเจ้าได้รับโทษ และหากพวกเจ้าอดทน แน่แน่นอน มันเป็นการดียิ่งสำหรับบรรดาผู้ออดทน (อัลกุรอาน๑๖:126)

ความผิดตะอูซีร์

ความหมายของตะอูซีร์ตามหลักวิชาการหมายถึงการลงโทษสำหรับความผิดที่บทลงโทษมิได้ถูกบัญญัติโดยอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นบทลงโทษตะอูซีร์จะถูกกำหนดตามดุลพินิจของผู้พิพากษาหรือผู้ปกครองรัฐตามรูปคดี ทั้งนี้เพื่อเยียวยาผู้กระทำผิด และปกป้องเขามิให้กระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนั้นเพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

บทลงโทษตะอูซีร์จะแตกต่างจากบทลงโทษหุฎูด เนื่องจากเป็นบทลงโทษที่มีได้ถูกกำหนดอย่าง ชัดเจนและเป็นบทลงโทษที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ ตะอูซีร์จะครอบคลุมบทลงโทษตั้งแต่การ ตักเตือนจนถึงการประหารชีวิต ผู้พิพากษาอาจใช้ดุลพินิจกำหนดมาตรการใดๆ เพื่อลงโทษผู้กระทำผิด ผู้ พิพากษามีอำนาจกำหนดบทลงโทษตะอูซีร์มากกว่าหนึ่งประเภท หรือเปลี่ยนแปลงบทลงโทษ หรือกำหนด บทลงโทษหนักขึ้น หรือสั่งรอลงอาญา หรือยกเลิกการลงโทษถ้าเห็นว่ามีเจตนาจำเป็นเพื่อปรับปรุงแก้ไข ผู้กระทำผิด

อัล-กุรอานและซุนนะฮ์ซึ่งเป็นแหล่งปฐมภูมิของกฎหมายอาญาอิสลามมิได้บัญญัติถึงบทลงโทษ ตะอูซีร์แต่ละประเภทอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ทั้งอัล-กุรอานและซุนนะฮ์ได้บัญญัติถึงความผิดที่มี บทลงโทษตะอูซีร์ที่ส่งผลอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยให้อำนาจแก่ผู้นำรัฐประกาศให้การ

กระทำใดๆ ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยค้ำประกันหลักฐานของอิสลาม นอกจากนี้ผู้นำรัฐยังมีอำนาจออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมความสงบเรียบร้อยของสังคม และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบดังกล่าว

ความผิดซึ่งบทลงโทษมิได้ถูกบัญญัติโดยอัล-กุรอานและซุนนะฮ์ของนบีมุฮัมมัด ﷺ มีมากมาย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

๑. การกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของชะรีอะฮ์(กฎหมายอิสลาม) อาทิเช่น การลักทรัพย์ที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขฐานลักทรัพย์ที่มีบทลงโทษห้ด ละเมิดสัญญา การรับสินบน การพนัน เป็นต้น

๒. การฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือคำสั่งอำนาจนิติบัญญัติของรัฐที่บัญญัติบนพื้นฐานของผลประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม และไม่ขัดกับบทบัญญัติของพระเจ้า

สำหรับการพิสูจน์ความผิดอะฮ์รอนั้น ประเภทและจำนวนของพยานบุคคลมิได้ถูกกำหนดอย่างชัดเจน ดังนั้นความผิดอะฮ์รอนอาจพิสูจน์ด้วยพยานบุคคลเพียงคนเดียว หรือพิสูจน์โดยพยานแวดล้อม หรือความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานประเภทอื่นๆ ที่ศาลเห็นว่ามีความหนักเพียงพอสำหรับพิสูจน์ความผิดที่ถูกกระทำลงไป

ความผิดอะฮ์รอนในอัลกุรอานและซุนนะฮ์

มีความผิดและการฝ่าฝืนที่มีบทลงโทษอะฮ์รอนหลายประเภทที่ได้กล่าวในอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติและศาลในการกำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดและการฝ่าฝืนดังกล่าว โดยต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของอายะฮ์อัลกุรอานและซุนนะฮ์ดังกล่าว ตลอดจนสถานการณ์ในขณะที่ความผิดเกิดขึ้น เช่นความผิดดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

๑. การห้ามรับประทานอาหารบางชนิด

อัลลอฮ์ ﷻ “ทรงห้ามมิให้ทานเนื้อสัตว์ที่ตายเอง และเลือดและเนื้อสุกรและสัตว์ที่ถูกปลั่งเสียด

ในขณะที่เชือด เพื่อการอื่นนอกจากอัลลอฮ์” (อัลกุรอาน ๒: ๑๗๓)

๒. การฝ่าฝืนสัญญา

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ที่ฝ่าฝืนสัญญานั้นไม่ถือว่าเป็นผู้ศรัทธาที่สมบูรณ์” นบีมุฮัมมัด ﷺ ยังได้กล่าวอีกว่า “บุคคลที่มีคุณลักษณะสี่ประการนี้ถือว่าเป็นผู้หลอกลวง ถ้าหากเขาประพฤติข้อใดข้อหนึ่งในสี่ประการนี้ถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติข้อหนึ่งของผู้หลอกลวง นอกจากเขาละทิ้งมันเสีย คุณลักษณะสี่ประการดังกล่าวได้แก่ การฝ่าฝืนสัญญารับฝากของ การพูดเท็จ การขาดความซื่อสัตย์ในสัญญาที่ได้ทำไว้ และการใช้กำลังเมื่อเกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นมา”

๓. โกงตางั่ง ตวงและวัด

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสาปแช่งให้เกิดความหายนะ “ความหายนะแก่บรรดาผู้ทำให้พร่องในการดวงและการซ่ง คือบรรดาผู้ที่เมื่อพวกเขาตวงเอาจากคนอื่นก็ตวงเอาเต็ม และเมื่อพวกเขาตวงหรือซ่งให้คนอื่นก็ทำให้ขาด”(อัลกุรอาน ๘๓: ๑-๓) เพราะพระองค์ทรงสั่งตวงให้เต็ม และซ่งด้วยตาซ่งที่เที่ยงตรง เพราะการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการดียิ่งและเป็นการตัดสินใจที่ดีกว่า (อัลกุรอาน ๑๗: ๓๕)

๔. การพัวพันกับดอกเบ็ญ

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเปรียบเทียบบรรดาผู้กินดอกเบ็ญว่าเป็นเช่นเดียวกันกับผู้ที่ยัฏนทำร้ายการทรงตัวของเขา และแท้จริงนั้นอัลลอฮฺทรงอนุมัติการค้าขายและทรงห้ามการเอาดอกเบ็ญ(อัลกุรอาน ๒: ๒๗๕) นอกจากนี้ อัลลอฮฺจะทรงให้ดอกเบ็ญลดน้อยลงและหมดความจำเริญ และจะทรงให้บรรดาที่เป็นทานเพิ่มพูนขึ้น (อัลกุรอาน ๒: ๒๗๖)

๕. การปกปิดพยานหลักฐาน

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสั่งมิให้ปกปิดพยานหลักฐาน และกำชับว่าผู้ใดปกปิดมันไว้แน่นอนหัวใจของเขามีบาป (อัลกุรอาน ๒: ๒๘๓) นอกจากนี้พระองค์ยังได้สั่งมิให้บรรดาพยานปฏิเสธ เมื่อถูกเรียกร้องให้เป็นพยาน (อัลกุรอาน ๒: ๒๘๒)

๖. ให้การเป็นพยานเท็จ

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสั่งให้ปลีกตัวให้พ้นจากความโสมม และออกห่างจากการกล่าวคำเท็จ(อัลกุรอาน ๒๒: ๓๐) นอกจากนี้บิหมุฮัมมัด ﷺ ได้จัดระดับของความผิดฐานให้การเป็นเท็จอยู่ในระดับเดียวกับการตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺและการออกตัญญูต่อบิดามารดา ซึ่งถือว่าเป็นบาปที่ร้ายแรง

๗. การกล่าวหา การดูหมิ่น และการหมิ่นประมาท

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสมิให้ชนกลุ่มหนึ่งเยาะเย้ยชนอีกกลุ่มหนึ่ง เพราะบางทีชนกลุ่มที่ถูกเยาะเย้ยจะดีกว่าชนกลุ่มที่เยาะเย้ย (อัลกุรอาน ๔๘: ๑๑) นอกจากนี้บิหมุฮัมมัด ﷺ ยังได้กล่าวว่า “มุสลิมเป็นที่นอองกัน ดังนั้นมุสลิมต้องไม่สบประมาท เย้ยหยัน และดูถูกมุสลิมด้วยกัน” และมีหะดีษที่รายงานโดยอับดุลลอฮฺ อิบน์ อับบาสกล่าวว่บิหมุฮัมมัด ﷺ ได้ประกาศว่าจะลงโทษด้วยการโบยจำนวน ๒๐ ทีแก่ผู้ที่ดูถูกผู้อื่นดังนั้นการกระทำใดๆ ที่ถือว่าเป็นการดูถูก เย้ยหยัน หรือสบประมาทผู้อื่นถือว่าเป็นความผิดตะฮูรทั้งสิ้น

๘. การรับสินบน

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามมิให้ครอบครองและใช้ประโยชน์ทรัพย์สินของคนอื่นโดยมิชอบ และสั่งมิให้ติดสินบนแก่ผู้พิพากษาเพื่อให้ตัดสินชนะคดีที่พิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินของคนอื่น(อัลกุรอาน ๒: ๑๘๘) และ

นบีมุฮัมมัด ﷺ ยังได้กล่าวว่า “อัลลอฮฺทรงสถาปนาแข่งผู้ให้สินบน ผู้รับสินบน และคนกลางซึ่งเป็นตัวประสานระหว่างเขาทั้งสอง”

๕. การพนัน

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ความว่า “ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาญะฮ์ และเลี้ยงตัวนั้นเป็นสิ่งโสมนอนเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นจงห่างไกลจากมันเสียเพื่อความสำเร็จของชีวิตทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์” (อัลกุรอาน ๕: ๙๐-๙๑) และนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวความว่า “ผู้ที่พูดกับเพื่อนของเขาว่า เรามาพนันกัน ไหมนั้นควรหันมาบริจาคทานเสีย”

๑๐. การเข้าไปในบ้านของบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาต

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามมิให้เข้าไปในบ้านคนอื่นปราศจากการขออนุญาตและให้สละมแก่เจ้าของบ้านเสียก่อน (อัลกุรอาน ๒๔: ๒๗) ดังนั้นการเข้าไปในบ้านของบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตและการละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นนั้นถือว่าเป็นความผิดตะฮ์รียะฮ์

สรุป

อิสลามถือว่าการดำรงไว้ซึ่งบทลงโทษที่กำหนดโดยอิสลามถือเป็นการคืนชีวิตแก่นุชญะฮ์ที่นำพาสังคมมนุษย์พบกับความสันติสุขอันแท้จริง หากไม่แล้วสังคมก็จะประสบแต่ความปั่นป่วนและความสยดสยองอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ทั้งนี้การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดในอิสลามนั้น ไม่สามารถกระทำได้โดยพลการหรือปฏิบัติโดยปัจเจกบุคคล การตัดสินคดีต้องดำเนินภายใต้กฎกติกาที่รัดกุม โปร่งใส ยุติธรรมและเสมอภาค โดยที่บรรดานักวิชาการด้านนิติศาสตร์อิสลามได้เขียนบันทึกและอธิบายในตำราที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาในสารัตถะอีกมากมาย บทความชิ้นนี้ ได้อธิบายคำสอนของอิสลามว่าด้วยบทลงโทษในภาพรวมเท่านั้น ไม่ใช่เป็นบทกฎหมายว่าด้วยการลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการอธิบายจากนักวิชาการอิสลามผู้เชี่ยวชาญด้านนิติศาสตร์อิสลามเท่านั้น

อิสลามถือว่าทุกอย่างที่เป็นข้อห้ามตามศาสนบัญญัติ ล้วนนำมาซึ่งความหายนะแก่ชีวิตทั้งโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ ด้วยเหตุนี้ บรรดาผู้ศรัทธาจึงไม่มีทางเลือกอื่นเว้นแต่ระมัดระวังมิให้ตกหลุมพรางในข้อห้ามทั้งปวงซึ่งถือเป็นเขตหวงห้ามของอัลลอฮฺ ﷻ หากไม่แล้วเขาจะเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้ชั่วร้าย ดังที่อัลกุรอานกล่าวไว้ความว่า

“เหล่านั้นแหละคือหุฎุ้ด(ขอบเขต)ของอัลลอฮฺ พวกเขาจงอย่าละเมิดมัน และผู้ใดละเมิดขอบเขตของอัลลอฮฺแล้ว ชนเหล่านั้น คือผู้ที่ชั่วร้ายแก่ตัวเอง”(อัลกุรอาน 2 : 229)

บรรณานุกรม

อรุณ บุญชม. ๒๕๓๖. อัลฟิกฮ์ (นิติศาสตร์อิสลาม) เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: ส.วงศ์เสงี่ยม.

อิสมาแอ อาลี. ๒๕๓๕. อุกุตุลฟิกฮฺ. ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา.

ภาษาอาหรับ

.1986.

. 1985.

.1992.

. 1987.

. 1987 .

ภาษามลายู

Akmal Hj. Mohd. Zin. 1984. **Asas Pengetahuan Agama Islam**. Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Antara.

บทที่ 5

เจตนารมณ์พื้นฐาน 5 ประการในอิสลาม

ความนำ

ในบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงเจตนารมณ์พื้นฐาน 5 ประการในอิสลาม โดยพยายามชี้ให้เห็นว่าอิสลามได้กำหนดมาตรการและคำสอนต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันการสร้างความมั่นคงในชีวิตมนุษย์ ทั้งในลักษณะของการก่อให้เกิด และการธำรงรักษา มิให้สูญหายหรือนำไปใช้ในทิศทางที่ผิดๆ ซึ่งล้วนสอนให้เราทราบว่าอิสลามคือศาสนาที่ธำรงไว้ซึ่งสันติภาพที่แท้จริง

บรรดานักการศาสนาและนักวิชาการเห็นพ้องต้องกันว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของการกำหนดบทบัญญัติในอิสลาม คือการปกป้องมนุษย์ในห้าประการสำคัญ คือ ศาสนา ชีวิต สติปัญญา วงศ์ตระกูล และทรัพย์สิน จะเห็นได้ว่าอิสลามได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกป้อง 5 ประการดังกล่าวไว้อย่างสมบูรณ์และครอบคลุม ทั้งในมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดกำเนิดหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการผดุงรักษาเจตนารมณ์อิสลามทั้ง 5 ประการดังกล่าวไว้ให้สามารถคงอยู่กับชีวิตมนุษย์สืบไป

เจตนารมณ์พื้นฐาน 5 ประการในอิสลาม สรุปได้ดังนี้

5.1 การปกป้องศาสนา

อิสลามได้ให้คุณค่าต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ด้วยการสนองความต้องการให้มนุษย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการภักดีต่ออัลลอฮ์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจด้วยกระทำความดี ตลอดจนสร้างหลักประกันให้มนุษย์ประสบความสันติสุขที่แท้จริง

วัตถุประสงค์หนึ่งของบทบัญญัติอิสลามก็เพื่อปกป้องศาสนา ไม่ว่าในลักษณะของการให้เกิดหรือการธำรงรักษาให้คงอยู่เพื่อทำหน้าที่ชี้นำมนุษย์สู่แนวทางอันเที่ยงตรง โดยกำหนดมาตรการต่างๆ ดังนี้

ก. มาตรการการปกป้องศาสนาในลักษณะของการให้เกิด มีดังต่อไปนี้

1. เสริมความเข้มแข็งของหลักการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ศาสนทูตของพระองค์ บรรดาคัมภีร์ เทวทูต (มะลาอิกะฮ์) วันปรโลก (อะกีเราะฮ์) และการกำหนดสภาพการณ์ (เกาะดร์) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสมีใจความว่า

“โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงศรัทธาต่ออัลลอฮ์และเราะซูลของพระองค์เถิด และคัมภีร์ที่พระองค์ได้ประทานลงมาแก่เราะซูลของพระองค์ และคัมภีร์ที่พระองค์ได้ประทานลงมาก่อนนั้น และผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ มะลาอิกะฮ์ บรรดาคัมภีร์ บรรดาเราะซูล และวันปรโลกแล้วไซ้ แน่อนเขาได้หลงทางไปแล้วอย่างไกล” (อัลกุรอาน 4 :136)

2. ความศรัทธาเหล่านี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของสติปัญญาและการใช้เหตุผลทางวิชาการ เนื่องจากการเชิญชวนผู้อิสลามต้องอาศัยหลักการไคร่ครวญและการไตร่ตรอง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสมีใจความว่า

“และพวกเขามีได้ไคร่ครวญในอำนาจทั้งหลายแห่งบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน และสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงบังเกิดขึ้นดอกหรือ” (อัลกุรอาน 7:185)

3. การทำการกัศศีศักดิ์การะ (อิวาอะฮฺ) ต่อพระผู้เป็นเจ้า เช่น การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด และการประกอบพิธีหัจญ์ ซึ่งอิวาอะฮฺเหล่านี้มีเคล็ดลับและจุดมุ่งหมายที่สูงส่ง ที่สำคัญที่สุดคือเปิดโอกาสให้มนุษย์สร้างความสัมพันธ์กับพระผู้เป็นเจ้าอันเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความศรัทธาที่เข้มแข็ง ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้กล่าวในหะดีษกุดซีย์ความว่า

“ไม่มีการกระทำใดๆ ที่บ่าวของฉันได้กระทำไว้ ที่สร้างความพึงพอใจแก่ฉันมากกว่าการที่เขาได้ปฏิบัติในสิ่งที่ฉันบังคับให้กระทำ”

4. อิสลามกำหนดให้มุสลิมทำการเชิญชวนสู่หนทางของอัลลอฮฺ ﷻ ตลอดจน ปกป้องดูแลผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสมีใจความว่า

“และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งกลุ่มหนึ่งที่เชิญชวนสู่ความดี สั่งใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบและห้ามปรามมิให้กระทำสิ่งมิชอบ และชนเหล่านี้แหละคือผู้ได้รับความสำเร็จ” (อัลกุรอาน 3:104)

ข. มาตรการการปกป้องศาสนาให้ดำรงอยู่

หมายถึง อิสลามได้กำหนดมาตรการและแนวทางต่างๆ สำหรับการปกป้องศาสนาจากการทำลาย และการกำจัดอุปสรรคขวากหนาม เพื่อการดำรงอยู่ของศาสนา

ส่วนหนึ่งของแนวทางดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1. อิสลามได้รับรองให้มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา เพราะอิสลามมิได้บังคับให้ผู้ใดมานับถืออิสลาม และยอมรับการอยู่ร่วมกันระหว่างต่างศาสนิก และยังอนุญาตให้มีการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติของแต่ละศาสนาอย่างอิสระ ตามที่ได้ปรากฏในประวัติศาสตร์การปกครองในอิสลาม
2. อิสลามได้บัญญัติให้มีการต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮฺ (ญิฮาด) เพื่อความมั่นคงของศาสนา ปกป้องการรุกราน และพิทักษ์รักษาเสรีภาพในความเชื่อ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสมีใจความว่า
“และพวกเจ้าจงต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮฺต่อบรรดาผู้ที่ทำสงครามพวกเจ้า และจงอย่ากระทำที่เกินเลย แท้จริงอัลลอฮฺไม่ทรงชอบการกระทำที่เกินเลย”(อัลกุรอาน 2: 190)
3. อิสลามกำชับให้มุสลิมยึดหลักคำสอนอย่างเคร่งครัด ตลอดจนปฏิบัติตามหลักคำสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้จิตใจใสสะอาด อันจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมที่ดีในชีวิตประจำวัน ดังที่อัลกุรอานได้ผนวกรวมบรรดาผู้ศรัทธากับบรรดาผู้กระทำความดีอยู่เสมอ เพื่อเป็นบทเรียนว่า การศรัทธากับการทำความดีเป็นสิ่งที่ควบคู่กันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้
4. อิสลามกำหนดบทลงโทษฐานพินจากศาสนา (ริคอะฮฺ) เพื่อให้เกิดความจริงจังในการนับถือ เพราะการนับถือศาสนา ต้องนับถืออย่างสมบูรณ์แบบ อิสลามมิได้บังคับให้ผู้ใดนับถืออิสลาม แต่เมื่อนับถือแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของผู้นับถือที่ต้องปฏิบัติตามกฎกติกาอย่างเคร่งครัด หากผู้ใดกระทำการที่พินจากศาสนาหลังจากนั้น ก็หมายความว่าเขาได้สร้างความปั่นป่วนทางความคิด

และสร้างความสับสนวุ่นวายแก่สังคม ดังนั้น บทลงโทษของความผิดฐานพ้นจากศาสนามี
จุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความจริงจ้งในการนับถือศาสนา อันเป็นการให้เกียรติแก่ศาสนา

5. อิสลามได้สร้างกำแพงเพื่อเป็นเกราะกำบัง และเสริมความเข้มแข็งของสังคม ด้วยการทำ
อิบาดะฮ์ ประเภทต่างๆ เช่นการละหมาดรวมกัน (ญะมาอะฮ์) การถือศีลอด การจ่ายซะกาตเป็น
ต้นทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างจิตใจที่มั่นคงของคนในสังคม

5.2 การปกป้องชีวิต

สิ่งจำเป็นอีกประการหนึ่งสำหรับมนุษย์คือการมีชีวิต อิสลามได้วางแนวทางในการป้องกันคุณค่า
แห่งชีวิตไว้ดังนี้

ก. มาตรการการปกป้องชีวิตด้านการให้กำเนิด

อิสลามได้อนุมัติการสมรสหรือการใช้ชีวิตคู่ทั้งนี้เนื่องจากการสมรสนั้นเป็นการสืบเผ่าพันธุ์ของ
มนุษยชาติอันเป็นผู้แทนของอัลลอฮ์บนหน้าแผ่นดิน และการสมรสนั้นเป็นการตอบสนองความต้องการ
พื้นฐานของมนุษย์อันจะนำมาซึ่งความรักและสันติโดยที่อิสลามถือว่าการมีชีวิตคู่คือส่วนหนึ่งของสัญญา
แห่งความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ตรัสมีใจความว่า

“และหนึ่งจากสัญญาทั้งหลายของพระองค์คือทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเจ้า
เอง เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงให้มีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า”
(อัลกุรอาน 30:21)

ข. มาตรการการปกป้องชีวิตให้สามารถคงอยู่

1. สิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ คือการมีชีวิตอย่างต่อเนื่องและการอยู่รอดบนโลกนี้ ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยยัง
ชีพไม่ว่าจะเป็นอาหาร ยาโรค เครื่องแต่งกายและที่อยู่อาศัย อิสลามถือว่าผู้ใดที่ละเลยในการแสวงหา
ปัจจัย 4 ดังกล่าวเพื่อประกันการอยู่รอดของชีวิตแล้ว เขาได้กระทำความผิดอย่างใหญ่หลวง

2. รัฐอิสลามจำต้องสร้างหลักประกัน ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยแก่ประชาชน
และกิจการภายในประเทศ ตลอดจนผลดั่งไว้ซึ่งความยุติธรรม และการให้สิทธิและเสรีภาพต่างๆแก่ผู้ได้
ปกครองเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชน

3. อิสลามได้กำหนดมาตรการการปกป้องรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพ
สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การประกอบอาชีพ การเลือกถิ่นฐานที่อยู่อาศัย และสิทธิอื่นๆที่
มนุษย์พึงได้ แม้กระทั่งหลังจากมนุษย์ได้สิ้นชีวิตแล้ว ฉะนั้นการทำลายและสร้างความเสียหายต่อเกียรติและ

ชื่อเสียงของมนุษย์ เช่นการใส่ร้ายป้ายสีว่าผิดประเวณี การด่าทอ การดูถูกเหยียดหยาม การทรมาณร่างกาย และจิตใจ หรือแม้กระทั่งการทำร้ายศพ ล้วนแล้วเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลามที่มีบทบัญญัติอย่างชัดเจน

4. อิสลามได้ผ่อนปรนในการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆอันเนื่องมาจากความจำเป็นหรือความยากลำบาก และเกินความสามารถของบุคคลที่จะกระทำการได้ เช่น การผ่อนปรนละศีลอดในตอนกลางวันของเดือนรอมฎอนด้วยเหตุอาการป่วย เดินทาง หรือสตรีมีครรภ์ และการผ่อนปรนในศาสนบัญญัติอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้มุสลิมเกิดความยุ่งยากลำบากในการประกอบพิธีทางศาสนาและไม่ก่ออันตรายต่อชีวิตอันเนื่องมาจากการปฏิบัติศาสนกิจ

5. อิสลามได้ห้ามการฆาตกรรม ทั้งการฆ่าตัวเองหรือผู้อื่น เพราะเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายต่อมวลมนุษยชาติทั้งหมด อิสลามถือว่าการฆ่าชีวิตหนึ่งที่บริสุทธิ์ เปรียบเสมือนการฆ่าชีวิตมนุษย์ทั้งโลก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการฆ่าชีวิตหนึ่งที่บริสุทธิ์ ก็ไม่ต่างไปจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นั่นเอง ทั้งนี้อิสลามถือว่าไม่มีผู้ใดมีสิทธิ์ทำลายชีวิตของใครคนหนึ่งเว้นแต่ผู้ที่ประทอนชีวิตเขาเท่านั้น

6. อิสลามได้กำหนดบทลงโทษประหารชีวิต (กิยาส) สำหรับผู้กระทำผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา และกำหนดให้มีการจ่ายค่าชีวิต(คียัด) และค่าสินไหมทดแทน (กัฟฟาเราะฮฺ) สำหรับผู้กระทำผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาหรือโดยพลาดพลั้ง

7. อิสลามกำหนดให้ประกาศสงคราม เพื่อปกป้องชีวิตผู้บริสุทธิ์และผู้อ่อนแอ จากการล่วงละเมิดและรุกรานของฝ่ายศัตรู

8. อิสลามสอนให้มุสลิมต้องให้ความช่วยเหลือและปกป้องเพื่อนมนุษย์ที่ถูกอธรรม อย่างสุดความสามารถ

9. อิสลามสอนให้มุสลิมรู้จักปกป้องตนเองให้พ้นจากการถูกอธรรมโดยฝ่ายศัตรู

5.3 การปกป้องสติปัญญา

อิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการการรักษาสติปัญญาของมนุษย์ เพราะสติปัญญาเป็นสิ่งประเสริฐที่สร้างความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่ถูกสร้างอื่นๆ และด้วยสติปัญญาทำให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมายในฐานะผู้แทนของอัลลอฮฺบนหน้าแผ่นดินนี้ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงได้วางแนวทางในการรักษาสติปัญญาให้สมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

1. อิสลามได้ห้ามสิ่งต่างๆที่ส่งผลต่อการทำลายความสมบูรณ์ของสติปัญญามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการห้ามสิ่งมีนเมาต่างๆ สิ่งเสพติดหรือสิ่งใดๆที่ทำให้มันสมองของมนุษย์เกิดความบกพร่องและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะมนุษย์เรื่องปัญญา

2. อิสลามได้กำหนดบทลงโทษที่เด็ดขาดสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งมีนเมาหรือสิ่งเสพติดอย่างครบวงจรตั้งแต่ ผู้ผลิตจำหน่าย ผู้สนับสนุน ผู้ซื้อผู้ขาย เจ้าของกิจการ พนักงาน ล้วนได้รับผลตอบแทนอย่างสาสมเท่าเทียมกัน

3. อิสลามได้อบรมสั่งสอนและสร้างจิตสำนึกให้มนุษย์มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ เข้าใจสัจธรรม คิดและปฏิบัติในสิ่งที่ดีและถูกต้อง

4. อิสลามได้เรียกร้องให้มนุษย์สร้างความสมบูรณ์แก่สติปัญญา ทั้งทางด้านกายภาพและชีวภาพ ในด้านกายภาพนั้นอิสลามได้สั่งให้มนุษย์รับประทานอาหารที่มีคุณค่าเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงอันส่งผลต่อการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ ฉะนั้นอิสลามจึงถือว่าไม่บังควรสำหรับผู้พิพากษาที่จะทำการตัดสินใจคดีในขณะที่ตนหิวโหย ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงส่งเสริมให้ผู้พิพากษารับประทานอาหารก่อนจะทำการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้เพื่อขจัดอุปสรรคและปัญหาในการพิจารณาตัดสินคดี

ส่วนการสร้างความสมบูรณ์แก่สติปัญญาด้านชีวภาพนั้นก็คือการให้ความรู้และความศรัทธา ดังนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิงที่จะต้องแสวงหาความรู้จนวาระสุดท้ายของชีวิต

5. อิสลามได้ยกฐานะของสติปัญญาด้วยการให้เกียรติต่อผู้มีปัญญาที่ดีเลิศ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสมีใจความว่า

“จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด) บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ แท้จริงบรรดาผู้มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะไคร่ครวญ” (อัลกุรอาน 39:9)

6. อิสลามสอนให้มนุษย์ปลดปล่อยสติปัญญาจากการถูกครอบงำทางความคิดที่ผิดเพี้ยน งามายและไม่ต้อง ดังนั้นอิสลามจึงห้ามมนุษย์มิให้เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ การทำนายพยากรณ์ หรือสิ่งมงามายอื่นๆ และถือว่าผู้ที่มีความเชื่อในสิ่งมงามายดังกล่าว เป็นผู้กระทำความบาปอันใหญ่หลวง

7. อิสลามได้ฝึกฝนสติปัญญาเพื่อให้เกิดผลและรับรู้ถึงสัจธรรมผ่านกระบวนการสองประการต่อไปนี้

7.1 การเอาหลักการที่ถูกต้อง มาคิดไตร่ตรองและ ไคร่ครวญเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในสัจธรรม

7.2 การเชิญชวนให้พิจารณาไตร่ตรองถึงการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ของอัลลอฮฺเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺมากขึ้น

8. อิสลามได้สั่งให้พิจารณาไตร่ตรองในความบริสุทธิ์แห่งบทบัญญัติอิสลามและวิหยปัญญาของบทบัญญัติต่างๆ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสมีใจความว่า

“พวกเขาไม่พิจารณาดูอัลกุรอานบ้างหรือ และหากอัลกุรอานมาจากผู้อื่นที่ไม่ใช่อัลลอฮฺแล้ว แน่نونพวกเขาจะพบว่าในนั้นมีความขัดแย้งกันมากมาย”(อัลกุรอาน 4:82)

9. อิสลามได้สั่งให้มนุษย์ใช้สติปัญญาในการไตร่ตรองถึงลักษณะกายภาพของจักวาลและใช้เป็นประโยชน์ในการสร้างอารยธรรมอัยสูงส่ง

10. อิสลามได้เปิดโอกาสให้มนุษย์ใช้สติปัญญาในการวินิจฉัยปัญหาทางศาสนาที่มีได้มีตัวบทบัญญัติไว้เป็นที่ชัดเจนในกรณีต่อไปนี้

10.1 การวินิจฉัยค้นหาเกี่ยวกับความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของบทบัญญัติต่างๆ

10.2 การวินิจฉัยปัญหาร่วมสมัยทางศาสนา เพื่อให้ครอบคลุมและสามารถบังคับใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย โดยผ่านวิธีการเทียบเคียงตัวบท การคำนึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

5.4 การปกป้องวงศ์ตระกูล

ประเด็นสำคัญของเรื่องนี้ก็คือปกป้องวงศ์ตระกูลโดยผ่านการสมรส เพื่อรักษาเชื้อสายของการสืบสกุลของมนุษยชาติ จนถึงวาระสุดท้ายของโลกใบนี้ ดังแนวทางต่อไปนี้

1. มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรส อิสลามได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสและส่งเสริมให้ใช้ชีวิตคู่ที่ถูกต้องตามหลักการแห่งศาสนา ทั้งนี้เพื่อปกป้องความคงอยู่ของมนุษย์ในการสร้างอารยธรรมของโลกอย่างต่อเนื่อง

2. กำชับให้บิดามารดาให้การอบรมผู้เป็นบุตร ตลอดจนให้ปัจจัยยังชีพและความรักความเอ็นดูที่อบอุ่น

3. ดูแลและปกป้องครอบครัวให้พ้นจากภัยอันตราย เพื่อสร้างสมาชิกชนรุ่นใหม่ที่มิจริยธรรมดิ่งงาม อิสลามได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาบนพื้นฐานของความสมัครใจและยินยอม ของทั้งสองฝ่าย ให้มีการปรึกษาหารือในกิจการทุกอย่างของครอบครัวจนเกิดความรัก ความเข้าใจระหว่างคู่สามีภรรยา

4. ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างบุรุษและสตรีให้อยู่ในขอบเขต กำหนดให้มีการลดสายตาจดจ้องต่อเพศตรงข้ามที่สมรสได้ ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดอารมณ์ใคร่ตามมา กำหนดให้สตรีแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ปกปิดมิดชิดเพื่อให้พ้นจากสิ่งชั่วร้าย ห้ามมิให้ชายหญิงที่สามารถสมรสได้อยู่ปะปนกัน ยกเว้นมีบุคคลที่หญิงไม่สามารถสมรส (มะหรัอม) อยู่ด้วย อิสลามยังได้ห้ามมิให้เข้าบ้านของผู้อื่นจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากเจ้าของหลังจากที่ให้สลามแล้ว เป็นต้น

5. ห้ามคุกคามร่างกายของผู้อื่น ดังที่อัลลอฮ์ได้ทรงห้ามการผิดประเวณี เหมือนกับที่พระองค์ทรงห้ามการกล่าวหาหญิงบริสุทธิ์ว่ากระทำผิดประเวณี (เกือซหฺ) ดังที่อัลกุรอานบัญญัติบทลงโทษของความผิดทั้งสอง ดังมีใจความว่า

“หญิงผิดประเวณีและชายผิดประเวณี พวกเจ้าจงโบยแต่ละคนในสองคนนั้นคนละหนึ่งร้อยที และอย่าให้ความสงสารยับยั้งการกระทำของพวกเจ้าต่อคนทั้งสองนั้น ในบัญญัติของอัลลอฮ์เป็นอันขาด” (อัลกุรอาน 24: 2)

“และบรรดาผู้กล่าวหาบรรดาหญิงบริสุทธิ์ว่ากระทำผิดประเวณี แล้วพวกเขามีได้นำพยานสี่คนมา พวกเจ้าจงโบยพวกเขาแปดสิบที และพวกเจ้าอย่ารับการเป็นพยานของพวกเขาเป็นอันขาด” (อัลกุรอาน 24: 4)

5.5 การปกป้องทรัพย์สิน

อิสลามถือว่าทรัพย์สินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ ดังนั้นการปกป้องทรัพย์สินจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังแนวทางต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้หาปัจจัยยังชีพ เพื่อชีวิตประจำวัน อิสลามถือว่าการประกอบอาชีพสุจริตเป็น *อิบาดะฮ์* ต่อพระเจ้าเป็นเจ้าอย่างหนึ่งหากมีการตั้งใจที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ ดังที่อัลกุรอานบัญญัติ ดังมีใจความว่า “พระองค์คือผู้ทรงทำแผ่นดินนี้ให้ราบเรียบสำหรับพวกเจ้า ดังนั้นจงสัญจรไปตามขอบเขตของมัน และจงบริโภคน้ำจากปัจจัยยังชีพของพระองค์” (อัลกุรอาน 67: 15)

2. อิสลามได้ให้ความสำคัญแก่อาชีพและผู้ประกอบอาชีพการงานงาน ดังที่ท่านบิหมัหมัด^ﷺกล่าวไว้ความว่า “ไม่มีผู้ใดที่รับประทานอาหารที่ประเสริฐมากกว่าการที่เป็นผลงานของตนเอง แท้จริงนับดาวูดรับประทานอาหารที่เป็นผลจากการที่ท่านได้กระทำด้วยตนเอง” เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องหางานแก่ผู้ที่ยังไม่มีงานทำ และจ่ายค่าตอบแทนแก่พวกเขาอย่างเป็นธรรม ดังที่ท่านบิหมัหมัด^ﷺกล่าวความว่า “จงจ่ายค่าจ้างตามสิทธิที่ถูกจ้างพึงได้รับ ก่อนที่เหงื่อจากการทำงานของเขาจะแห้ง”

3. อิสลามอนุมัติให้ก่อนนิติสัมพันธ์ที่ยุติธรรมแก่คู่สัญญา และไม่คุกคามสิทธิของผู้อื่น ดังกรณีการอนุมัติการซื้อขาย การเช่า การจ้างงานจ้างนำ การรวมหุ้นและนิติสัมพันธ์อื่น โดยมีเงื่อนไขว่าไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและเป็น ไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

สำหรับมาตรการของอิสลามในการรักษาทรัพย์สินให้ดำรงคงอยู่ มีดังต่อไปนี้

1. อิสลามกำชับให้มุสลิมใช้ทรัพย์สินเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ห้ามมิให้กอบโกยทรัพย์สินที่ผ่านวิธีการที่ขัดกับหลักการศาสนา และสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เช่น การก่อกบฏที่มีดอกเบีย ดังที่อัลกุรอานบัญญัติมีใจความดังนี้

“อัลลอฮ์ทรงอนุญาตการซื้อขาย แต่ทรงห้ามดอกเบีย” (อัลกุรอาน 2:275)

“จงอย่ากินทรัพย์สินระหว่างพวกเจ้าโดยไม่ชอบธรรม” (อัลกุรอาน 2:188)

2. ห้ามลิดรอนสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการกำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดฐานลักทรัพย์ โกง หรือปล้นทรัพย์ ดังที่อัลกุรอานบัญญัติมีใจความว่า

“และขโมยชายและขโมยหญิงนั้นจงตัดมือของเขาทั้งสอง” (อัลกุรอาน 5: 38)

3. ห้ามแจกจ่ายทรัพย์สินไปในหนทางที่อิสลามไม่อนุมัติ แต่ส่งเสริมให้ใช้จ่ายทรัพย์สินในหนทางของความดี ดังหลักการสำคัญของระบบเศรษฐกิจอิสลาม ที่ถือว่าทรัพย์สินทุกอย่าง เป็นของอัลลอฮ์ ส่วนมนุษย์นั้นเป็นผู้แทนของพระองค์ในการใช้จ่ายทรัพย์สินไปในหนทางหรือกิจการที่เป็นความดี

4. กำหนดบทบัญญัติในการรักษาทรัพย์สินของ ผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถ จนกว่าบุคคลเหล่านี้ จะมีความสามารถ เช่น รักษาทรัพย์สินของผู้เยาว์จนกว่าเขาจะบรรลุนิติภาวะ

5. วางระบบการเงินบนพื้นฐานของความพึงพอใจและเป็นธรรม โดยกำหนดว่านิติกรรมสัญญาจะไม่มีผลตราบใดที่คู่สัญญา ยังไม่มีความพึงพอใจและนิติกรรมนั้น ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ดังที่อัลกุรอานบัญญัติมีใจความว่า

“ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่ากินทรัพย์สินของพวกเจ้าในระหว่างพวกเจ้าโดยมิชอบ นอกจากมันจะเป็นการค้าขายที่เกิดจากความพอใจในหมู่พวกเจ้า” (อัลกุรอาน 4: 29)

6. เชิญชวนมนุษย์ให้มีการพัฒนาทรัพย์สินจนเกิดดอกผลงอกเงยขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงส่งเสริมให้มีการลงทุน เพื่อให้ทรัพย์สินเกิดการหมุนเวียน อิสลามสั่งห้ามมิให้มีการกักตุนสินค้าหรือสะสมเงินทองโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติสามารถสร้างความสงบสุขในสังคมอย่างแท้จริง

สรุป

จากเนื้อหาที่กล่าวทั้งหมด จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของบทบัญญัติอิสลามเพื่อปกป้องมนุษย์ในด้าน ด้าน คือ ศาสนา ชีวิต สติปัญญา วงศ์ตระกูลและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของดำรงชีวิตที่สมบูรณ์และมั่นคง ดังนั้นสังคมที่เข้มแข็งและมั่นคงจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้คนในสังคมนั้นสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างสมบูรณ์ ในกรณีที่จุดมุ่งหมายทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นหรือบางส่วนหรือประการหนึ่งประการใดไม่ได้รับการสนองตอบ สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือความระส่ำระสายในสังคมอันจะเป็นตัวบั่นทอนมั่นคงของมนุษย์ในที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาอาหรับ

- 1421 .
- . : 1985 .
- 1992.
- 1987.

ภาษามลายู

- Muhammad Said Ramadan al-Butiy.2003.**Membina tamadun menurut manhaj al-Qur'an**.Terjemahan Haji Muhammad Rivai Batubara.Selangor Darul Ehsan : Penerbitan Salafi.